Raftul Denisei

Alessandro Piperno

Cu cele mai rele intenții

roman

HUMANITAS fiction

Când, la zece ani, cu prilejul înmormântării bunicului său, Daniel Sonnino află că, fiind fiul unei familii mixte alcătuite dintr-un tată evreu și o mamă catolică, nu poate fi socotit nici evreu și nici catolic pe deplin, sentimentul excluderii capătă în ochii lui proporțiile unui stigmat ce va apăsa asupra întregii sale vieți. Începând din acel moment, el se va vrea altfel: altfel decât vitalul, cinicul și imprevizibilul său bunic, altfel decât snobul său tată, altfel decât colegii de liceu, toți copii de bani gata. Și va reuși din plin, ținându-se departe de afacerile familiei și dedicându-se literaturii, înlocuind sexualitatea debordantă a bunicului Beppy cu un fetișism impenitent, afișând o nepăsare față de convenții în totală contradicție cu uzanțele clanului Sonnino sau acceptând să sufere ca nici un alt tânăr din generația sa din pricina unei iubiri neîmpărtășite. Mai presus de toate însă, Daniel nu va mai putea privi lumea fără să vadă grotescul fiecărui chip ce-l înconjoară, al fiecărui gest făcut în preajma sa. Și tocmai din aceste chipuri și aceste gesturi este alcătuită ampla frescă a societății romane a ultimelor patru decenii, pe care Daniel Sonnino – un alter ego al autorului – o zugrăvește în această adevărată saga a clanului Sonnino.

ALESSANDRO PIPERNO

Cu cele mai rele intenții

Traducere din italiană de
DRAGOȘ COJOCARU

HUMANITAS
fiction

Redactor
VLAD RUSSO

ALESSANDRO PIPERNO
CON LE PEGGIORI INTENZIONI
© 2006 Arnoldo Mondadori Editore S.p.A., Milano
This edition is published by arrangement with Arnoldo Mondadori Editore through Agenția Literară SUN
All rights reserved

© HUMANITAS FICTION, 2008, pentru prezenta versiune românească

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 73, fax 021/408 83 74
www.humanitas.ro

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax 021/311 23 30,
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PIPERNO, ALESSANDRO
Cu cele mai rele intenții / Alessandro Piperno ;
trad.: Dragoș Cojocaru. –București: Humanitas Fiction, 2008

ISBN 978-973-689-265-3
I. Cojocaru, Dragoș(trad.)

821.111(73)-31=135.1

Micuței mele Emanuela

Când Dumnezeu îți face un dar,
în același timp îți dăruiește și un bici:
iar acesta e menit în exclusivitate autoflagelării.

TRUMAN CAPOTE

Céline recomandă ca evreii să fie exterminați
ca niște bacterii. E doctorul din el, presupun.

SAUL BELLOW

Și World Trade Center care se ridică la orizont,
spre sud, două turnuri siameze văzute din unghiul acela,
unite în centru printr-o macara...

DON DELILLO

PARTEA ÎNTÂI

Cum a trăit familia Sonnino

1
Splendidul secol al lui Bepy

Bepy a simțit că nu mai avea scăpare la câteva ceasuri după ce încasase diagnosticul de tumoare la vezică, atunci când, din numărul nesfârșit de semne de întrebare încremenitoare, alese: *O să mai pot vreodată fute o femeie, ori totul s-a isprăvit?*

Deși o asemenea dilemă ar putea părea o inversare patologică a priorităților, pentru el, în cea de pe urmă ananghie, mai înfricoșător s-a dovedit a fi spectrul masculinității compromise decât oroarea neantului: poate fiindcă, în imaginarul lui, impotența și moartea coincideau, cu toate că a doua era de preferat celei dintâi, dacă nu pentru altceva, măcar din pricina mângâierii aduse de absența eternă... Sau poate că saltul în beznă care îl adusese pe acest om de succes la falimentul financiar fusese prea fulgerător ca să nu-i știrbească integritatea emotivă.

Dar de ce să-l împiedicăm pe acrobatul sexului adulterin – adept al deportării poponarilor din lumea întreagă pe o insulă „numai pentru ei" – să se manifeste până la capăt?

Pula sa experimentată și ultracompetitivă era acum gata, pentru ultima oară, să strălucească în lumina unei flăcări din vechime: Giorgia Di Porto, modistă, precum și amantă semiclandestină în vremurile de belșug, se afla pe punctul de a sfâșia bezna ultimilor ani ai lui Bepy Sonnino.

Între ei totul se dusese naibii în ziua când, cu ochii ieșiți din orbite, Ada, nevasta lui Bepy cu pielea de culoarea castanei, o descoperise pe modista în vârstă de șaptesprezece ani – strengăriță și trufașă precum Catherine Spaak în filmul

Il sorpasso – urinând pe mustățile consortului, pe când acesta sorbea amoniacul auriu cu nesațul unui sugaci. Tot ce a urmat e climax inevitabil: țipătul de groază al Adei, ordinul ca târfulița să fie concediată și cumpărarea, drept despăgubire, a unui colier de corali de la Buccellati care, de fapt, marcase sfârșitul acelei desfrânate relații.

Șaisprezece ani mai târziu.

Intrând într-un butic ca să cumpere un cadou, nu se știe al câtelea, hărăzit unei pupile, nu se știe a câta, și zărind versiunea fleșcăită a Giorgiei ieșindu-i în întâmpinare în calitate de vânzătoare-șefă, Bepy simte cum îi urcă din burtă inconfundabila văpaie care, în urmă cu aproape cincizeci de ani, a făcut din el un bărbat.

Și cu toate că portocaliul acela amestecat cu ruj, cu vopsea și cu lac e o superbă alegorie a toamnei, cu toată că, privind-o, ai spune că și-a tocat ultimii douăzeci de ani în tentativa de a semăna, zi de zi, tot mai mult cu propria sa caricatură, cu toate că minijupa din piele și bluza cu pete de leopard lipită de corp nu constituie ingredientele potrivite pentru o fetișcană care a depășit de cel puțin un lustru vârsta de treizeci de ani, atunci când ea exclamă: „*Dottor* Sonnino?..." (și cu ce ton de venerație!, și cu câtă lipsă de ironie!), el nu-i poate rezista.

Giorgia îi salvează viața.

Așa îi place să se gândească invitând-o la o plimbare. Și în timp ce mâna îi aleargă să ascundă găurica destrămată de pe mâneca de cașmir, iar inima îi azvârle lavă incandescentă, Bepy se roagă la Dumnezeu ca Giorgia să nu-i ceară s-o ducă cu mașina, fiindcă prea ar fi dezolant cu actuala sa tărăboanță: și tocmai atunci – având dinainte priveliștea propriei sale mizerii – Bepy Sonnino își dă seama că a trădat maxima care, la bine și la rău, i-a determinat existența: *Mai bine să puți a căcat decât a sărac!*, și care n-a făcut altceva decât să se repete obsesiv în fiecare zi din ultimii cincizeci de ani.

Mânat de constatarea acestei neglijențe, îi vine spontan să exhumeze din inventarul memoriei unul dintre ultimele weekenduri petrecute cu Giorgia: ce încântare să defilezi de-a lungul litoralului de la Forte dei Marmi la volanul Jaguarului albastru-metalizat, cu bordul lucrat în lemn de culoarea mierii, etalând o iubită-*teenager* dinaintea gloatei de băietani de aceeași vârstă îngălbeniți!

Există privilegiu mai masculin decât să stârnești invidia lumii?

Tocmai în numele acestei invidii, semnând cecuri neacoperite, sfidând ferocitatea directorilor de bancă, cerând de la copii și de la nurori sume imposibil de returnat, dar mai ales bizuindu-se pe faima de bărbat inaccesibil sculptată în idealul îmbătrânitei și formidabil de imaturei Gio (așa îi place s-o strige, cu vocala *o* deschisă, întocmai ca atunci), Bepy o curtează feroce și obține capitularea ei, într-o seară, câștigând cel de pe urmă rămășag libertin. Însă tocmai atunci, în recurențele ce măsoară viața acestui om, mereu nesigură între nenorocire și parodie, se manifestă boala. Și singurul lucru despre care Bepy se poate întreba, absorbit de curbele înnebunitoare ale trupului pseudorăpitor al lui Gio, este dacă va mai putea, după eventuala operație, s-o fută cu dezinvoltură.

Dacă nimeni nu blamase naturalețea cu care Bepy și Ada Sonnino absorbiseră trauma nașterii unui albinos ca taică-meu și a unui scrântit ca unchiu-meu, toată lumea pretinsese din partea acestor maeștri în arta minimalizării o adaptare grabnică la crahul financiar care, pe lângă că i-a aruncat în sărăcie, a subminat din temelii prea solida lor legătură.

Și, într-adevăr, la ora bilanțului, cei doi se descurcaseră alternând – în senilul menaj – metodice zâmbete de ranchiună și înțepături verbale care făcuseră literalmente epocă: ca de pildă atunci când el, întorcându-se acasă valvârtej, o anunțase, în culmea indignării, că-l zărise la coadă, la casa

unui supermarket, pe rabinul Perugia ținând în mână doi cozonaci cu stafide, enormi și foarte colorați:

— Unde scrie că un rabin nu-și poate cumpăra cozonaci cu stafide?

— Un rabin trebuie să dea exemplu...

— Nu ți-a dat prin minte că ar putea fi un cozonac *kasher*[1]?

— Ada, eu acum vorbesc serios...

— Găsește-mi tu o singură interdicție – una singură! – care să-l oprească pe un evreu să cumpere un cozonac cu stafide.

— Atunci de ce nu și o iesle de Crăciun? Scrie undeva că un evreu nu poate să facă o iesle de Crăciun?

— Da' tu de unde ești așa de sigur că voia să-l mănânce?

— Crezi că l-o fi luat ca bibelou?

(De observat cum, în maniera ebraică, soții Sonnino, preferau dimensiunea interogativă celei afirmative, tipic creștină.)

Sau ca în ziua în care, după telefonul unui angajat de la cimitir care ne informa – înainte să răspândească știrea organelor de presă spre a suscita banala indignare dintotdeauna – că vreun huligan nu numai că pângărise cu svastici trasate cu pensula mormântul familiei, ci și că, nemulțumindu-se numai cu atât, sustrăsese rămășițele pământești mineralizate ale străbunicului meu, venerabilul avocat și totodată meloman Graziaddio Sonnino:

— Bietul papà!

— Dar uite că de zece ani nu te mai duci să-l vizitezi...

— Și de asta ar trebui eu să mă bucur când îl fură?

— Și ce-ai vrea, să-i mai pese? E mort.

Ca să nu mai vorbim de dățile când Bepy se lăsa purtat spre osanale buimăcite închinate marilor artiști ai secolului nostru: pasiunea pentru arta contemporană care la el friza idolatria nu numai că reușea să frângă pentru moment

1 Ceea ce este conform cu *kashrut*, norma biblică și rabinică despre curățenia mâncărurilor permise, despre modul de a fi gătite și servite. (N. tr.)

lanțurile scepticismului său, dar părea să-l cufunde într-un leșin senzual incompatibil cu nițel cam prea mediatizatul său control.

— Spune-mi, Ada... Dacă taman în clipa asta ar fi să apară marele Picasso... Uite, ce i-ai spune? întreba el buimăcit.

— Bah, probabil că i-aș cere un împrumut!

Trebuie să mărturisesc că cearta mea preferată (poate pentru că am onoarea să interpretez în ea rolul martorului stupefiat de nouă ani) este cea în care Ada și Bepy, întorcându-se acasă, o găsesc pe foarte tânăra și nurlia cameristă ucraineană cu părul ud și purtând halatul bunicii.

— Se poate și ti ce dracu' faci acolo?

— Dar, doamnă, dumneavoastră mi-ați ordonat să *fac baia* în fiecare zi.

— Mă iei peste picior? Voiam să spun că trebuie să faci curățenie...

Iar aici Bepy, împins de o pedantă formă de galanterie, simte nevoia să intervină:

— Ei, Ada, trebuie să admitem față de micuța noastră că expresia ta lăsa loc pentru oarece ambiguitate!

Și cine știe dacă nu cumva aceste revărsări de cinism, cu care din când în când unul îi anihila furiile celuilalt, nu erau o modalitate de a amâna discuția gravă pe care – într-o jumătate de secol consacrat infidelității reciproce și meticuloasei risipe de parale – nu găsiseră tăria s-o înfrunte.

Orice aluzie fiind interzisă, cortina cădea peste acea ditamai dramă *in progress* încă înainte ca ea să se desfășoare pe scenă, ca și cum întreaga lume ar fi fost narcotizată de elixirul de talc și colonie cu aromă de *chitră* cu care Bepy, după dușurile lui matinale, își stropea din belșug zona inghinală: până și retro-teroarea Imponderabilului fusese suprimată în familia aceea absurdă, cu excepția câtorva licențe rituale: neliniștile care-l sfâșiau pe Bepy în toiul nopții, în așteptarea telefonului unei oficialități care să-l anunțe despre un accident de automobil în care unul dintre fiii săi își pierduse viața,

veste care, dintr-o singură lovitură, ar fi transformat exemplara poveste umană a lui Beppy Sonnino & Family într-o inexprimabilă beznă a suferinței. Dar cel puțin de asta a fost scutit.

Și totuși era nevoie să fie și ei înțeleși!

După ce, de-a lungul unei adolescențe confortabile, ingeraseră doza de frustrare erotică pe care au constituit-o, la urma urmei, legile antievreiești din '38, literalmente molipsiți de epidemica veselie postbelică, acești evrei din Roma „bună" înlocuiseră – cu câtă repeziciune! – teroarea pricinuită de Benito Mussolini și de Adolf Hitler cu veneratia mimetică față de Clark Gable și de Liz Taylor. Era ca și când acea înspăimântătoare și clovnească pereche de dictatori fasciști nu existase niciodată, ca și când – în inimile tuturor Bepy-lor italieni – ea fusese îngropată dimpreună cu leșurile indistincte ale sutelor de rude deportate: roiul de veri, cumnați, surori, socri și nepoței cu ale căror rămășițe s-ar fi putut acum umple vreo doi saci de gunoi, despre care era interzis să se vorbească și de al căror sfârșit ne rușinam pe ascuns. Șterși din memoria rudelor supraviețuitoare, încă dinainte de a fi șterși de pe fața pământului: ca și când zdrențele lor și slăbiciunea lor infernală, morțile lor fără identitate, minuțios documentate de acele cumplite fotografii în alb și negru, ar fi fost nepotrivite cu sclipirea argintăriilor sau cu verva euforizantă a cocteilurilor din acei ani fantastici. Ori ca și când demența aceea diabolică ce se abătuse peste Dispăruți i-ar fi îndreptățit pe Salvați să adopte o dezinvoltă lipsă de prejudecăți. Oare de aceea – numai de aceea? – nu exista nici măcar un singur individ în anturajul lui Bepy și al Adei care să nu se fi simțit îndreptățit să încalce preceptele burgheze, făcând avansuri soției celui mai bun prieten ori fiicei minore a celui mai drag coleg?

Evident, infernul abolise interdicțiile. Dacă această refulare colectivă n-ar fi existat, cum ar fi putut bunica Ada – cărora naziștii îi suprimaseră (chiar dacă în familie, din delicatețe, se prefera expresia eufemistică „deportaseră") cele două

verișoare mici și o duzină de alte rubedenii – să participe cu atâta emoție la uscarea hortensiilor ei de la sfârșitul fiecărei veri?

Nimic straniu, în fond: Bepy și Ada considerau că li se datorează ceva. Asta-i tot. Îndeobște oamenii care și-au riscat pielea dezvoltă, în urma traumei, o circumspecție travestită în coșmar nocturn ori în presimțire diurnă. Iată-i, în schimb, pe soții Sonnino atribuindu-și o imunitate plenară specială, guvernată pe de o parte de convingerea că cei ce au avut tăria de a traversa o nenorocire atât de nemăsurată sunt înzestrați pentru a le depăși pe următoarele, în mod sigur de mai mici dimensiuni, pe de altă parte de conștiința dreptului la despăgubire, garantat de orice religie monoteistă și de orice jurisprudență liberală (într-un atât de vădit contrast cu legile destinului omenesc). Istoria avea să le arate că e mai bine să fii hăituit de naziști la douăzeci și cinci de ani cu speranța că o vei scoate la capăt decât să te pomenești la șaizeci de ani fără o para chioară, la cheremul compasiunii publice, în inima unei democrații occidentale de o crudă indiferență.

Frivolitate, sarcasm, obrăznicie, înclinație către sofism, către inducerea în eroare și către traficul de influență, imprudență, incapacitate de a estima efectul fiecărei fapte în parte, risipă, sexomanie, dezinteres față de punctul de vedere al celuilalt, reticență în recunoașterea propriilor greșeli, tărie de caracter ostentativă care e doar slăbiciune și mai ales o varietate aparte de optimism care se învecinează cu irresponsabilitatea: iată doar o foarte mică doză din amestecul cu care îndeobște te păcălesc, punându-te cu spatele la zid, microbul cu care îți intoxică organismul, dar și cocaina cu care îl euforizează. De-aș fi găsit și eu, la rândul meu, curajul de a-i pironi de responsabilitățile lor, de-aș fi avut impertinența (de care eram atât de lipsit în zorii pubertății mele) să le declar: „Vă rog, vă implor, oare nu e timpul să vă recunoașteți greșelile? Și să priviți în față realitatea?", sunt sigur

că m-ar fi privit cu dispreț, pentru a mă arde imediat cu o vorbă filozofică mucalită de tipul: „Domnișorul e rugat să dea o definiție pentru *realitate*!“

Oare nu tocmai prin acest relativism totalizant izbutise Bepy să-l convingă, cu aproape treizeci de ani în urmă, pe acel renghi al naturii care era taică-meu să-și considere albinismul drept un prilej irepetabil de a se deosebi de ceilalți, o emblemă a viitoarei sale personalități?

Succesul educativ obținut în mod imprevizibil de Bepy cu tatăl meu – pe care în continuare nimeni nu avea să i-l recunoască – reieșise tocmai din răsturnarea deliberată a oricărei paradigme pedagogice: Bepy alesese să proslăvească diferențele și disonanțele micului său fosforescent întâi născut. Și, tot repetându-i: „Tu ești unic, i-re-pe-ta-bil, tu ai părul ca marțienii și pielea ursilor...“, asistase, nu fără mândrie, la miraculoasa întărire a acelui organism atât de timpuriu deformat. Se poate spune că lovitura de geniu a lui Bepy a constat în devierea atenției micului Luca dinspre excentricitatea aspectului său ridicol către normele unui formalism impecabil: să nu cumva să aibă pantofii prăfuiți, să strice dunga pantalonilor, să taie calea unei doamne, să fie învins pe tărâmul dialecticii ori să facă o impresie proastă pe cel al atleticii. Fiindcă lucrul cel mai serios e să considerăm că nimic nu e atât de serios încât să merite participarea noastră emotivă ori să ne amenințe bunăstarea materială. Și ca atare e nevoie să vorbim și iar să vorbim, să nu încetăm niciodată, să nu tăcem pentru a asculta, să nu ascultăm pentru a tăcea, să ne cucerim darul ultimului cuvânt, al replicii de neuitat.

Poate că memoria mi-a jucat festa de a-l transforma pe Bepy într-un decalog de bune purtări pentru trăirea la maximum cu minimum de efort.

Să luăm momentul acela când, în timpul unui sejur la Cristallo di Cortina, după un mic dejun somptuos în cameră – cu toată sclipitoarea marchetărie hotelieră la care nu se poate renunța – bunicul ne închide pe fratele meu Lorenzo și pe

mine, care încă nu eram adolescenți, în baie ca să ne facă să defecăm și, șocat de protestele noastre: „Dar dacă nu ne iese?“, ne mustră: „Mă doare-n cot.“ „Te implor, bunicule, deschide ușa.“ „Vă interzic să trageți lanțul, vreau să-l văd, e o chestiune de ordin mental!“ Ei bine, el nu face altceva decât să ne arate cum o anumită marțialitate e leacul cel mai nimerit împotriva puerilelor răsfățuri ale generației noastre și ale epocii noastre.

Bepy e nebun, e exagerat, dar e totodată un as în arta înșelăciunii și a disimulării. O creatură modelată în cele două decenii de fascism, îndulcită de o supradoză de causticitate și umor republican, o contradicție vie căreia i se poate imputa orice, în afara faptului de a nu-și fi fost strict fidelă sieși.

Până și atunci când, cu veacuri în urmă, Teo, cel de-al doilea născut al său, care abia împlinise optsprezece ani, se hotărâse să-și ia o slujbușoară de vară ca să-și plătească o psihoterapeută jungiană care să-l ajute să-și considere propria dorință de a emigra în Israel nu ca pe o manifestare de ură oedipiană sau antipatriotică, ci eventual ca pe o aspirație „adultă“ (acest atribut îi emoționa pe cei din familia Sonnino până la lacrimi) de a imprima o cotitură propriei sale existențe... Până și cu acel prilej Bepy recursese, spre a-și combate fiul, la cinismul său inegalabil:

— La ce-i bună analiza ta? Nu te-ai săturat de porcăriile astea? Sau te pomenești că ți-ai găsit o modalitate instituțională de a-i povesti futaiurile tale unei doamne. În cazul ăsta, te-aș aproba.

— Hai, te rog, lasă-mă în pace...

— Vorbesc serios. În Israel e o căldură ucigătoare. Nu e apă. Giordi Spizzichino îmi spunea că instalațiile de desalinizare se strică, în medie, din trei în trei zile. Nici pomeneală să faci duș în fiecare seară. Și știi că iudeii ăia gătesc grețos. Știi că Rachele Lowenthal, de când trăiește la Haifa, are dizenterie cronică?

Vi-l prezint pe Bepy: un tip tare, al cărui empirism involuntar se exprima întotdeauna în cazuri personale. Scotea

din joben un pâlc de prieteni și de rude – toți cu niște nume de necrezut – care au făcut, au avut, au riscat ceea ce tu, mic naiv, erai pe cale de a experimenta, pe de o parte lipsit de acel sublim colac de salvare emoțional pe care părinții din întreaga lume îl numesc „experiență" și pe de altă parte copleșit de propriul tău sentimentalism.

— Am ho-ho-ho-tă-tă-tărât, s-a bâlbâit Teo ca și cum ar fi vrut să-și ucidă tatăl mitraliindu-l cu silabe.

— Ba nu, n-ai *ho-ho-ho-tă-rât*, zicea imitându-l fără milă. Nu așa hotărăști. Întâi reflectezi, și pe urmă hotărăști. Știi de ce ai tu nevoie, puiule?

— Beepyyy... Te rooog... nu-mi spuuneee...

— De-o partidă de tenis, de-o frecție cu colonie și, în încheiere, de-un futai ca lumea...

— Degeaba, papà!... Ți-am zis că... șuiera încăpățânat Teo cu glasul tremurând, întrucât nu era obișnuit să-și contrazică tatăl și nu știa să vorbească serios, deși studiase o viață întreagă ca să învețe cum să le facă și pe una, și pe cealaltă.

— La Cerc, anul ăsta, sunt o grămadă de proaspăt înscrise încântătoare: exact ce ne trebuie nouă. Dacă acum te potolești, te speli puțin, te aranjezi și dacă mai ales îi dai ascultare lui papà, te asigur că deseară...

— Hai, Bepy... Pentru tine nu mai există și celelalte lucruri?

— Nu numai că celelalte nu există, dar n-am nici o încredere în toți *închiși*[1] ăia frustrați care clamează minunățiile *celuilalt*...

— Întâmplarea face că, tocmai în momentul acesta al vieții mele, mă interesează numai și numai *celălalt*...

— Întâmplarea face că mi se fâlfâie total. Nu pleci! Dă-mi măcar un motiv, pentru Dumnezeu! se înfurie bătrânul, constatând ineficiența argumentelor sale și poate că de asta

1 *Chiusi*, expresie de batjocură din jargonul iudaico-roman cu care sunt denumiți cei ce nu sunt evrei, aluzie făcând la lipsa, în cazul lor, a circumciziei. (N. tr.)

posomorându-se. Știi, Teo, că sunt monstruos de rezonabil. Așadar, am nevoie de un motiv. Dacă îmi dai rahatul ăsta de motiv, te poți duce chiar și în Australia dacă ai chef. Sau pe lună, cu Armstrong.

Cerere nelalocul ei. Întrebare retorică. Răspunsul e acolo, vizibil cu ochiul liber: în cămașa albastră deschisă peste cârlionțata pădure de pe pieptul lui Bepy, în insolența bicepșilor, în lucirea apoasă a zâmbetului, în pielea aceea care miroase a cafea prăjită și a înălbitor, în inoxidabila siguranță de sine, în ingenuul pansexualism care-l macină, în trupul acela care strigă necontenit „Eu am reușit. Eu cunosc rețeta vieții...". Da, de ce să privești în altă parte? Răspunsul e simplu. El e răspunsul pe care-l căutăm. El, Tatăl și apoi Luca, emisarul său mascat, *bechor*[1]-ul său. Ăsta e, bunicule, rahatul tău de motiv.

Fără a uita însă că parada aceea de insensibilitate demnă de un căprar e, întâi și-ntâi, una strategică: mecanismul de autojustificare pe care orice tată surprins în flagrant delict de rea-credință îl pune în mișcare pentru a scăpa de sâcâiala pe care unii iluștri șarlatani o numesc „sentiment de vinovăție": modul expeditiv de a eluda un adevăr dur: cine altcineva – dacă nu el, Tatăl – e responsabil de machismul lui, de extraordinara, deși temporara lui reușită în viață, de nefericirea și de inadecvarea celui de-al doilea născut al său? Cine, la finele anilor cincizeci, l-a preschimbat pe mucosul ăla zâmbitor, mereu în căutare de intruvabile discuri cu Eddie Cochran sau Jerry Lee Lewis, într-un băietan livid, în stare să se regăsească exclusiv în propriul sentiment religios, ca și în dorința de a fugi în Israel?

(Dar oare nu este acesta un simplu mod de a ne împotmoli în cel mai gros noroi novecentist? Nu v-ați săturat deja de vinile taților? Sau de furia fiilor, ca să nu mai vorbim de tardivele lor căințe? Nu sunteți sătui de ciocniri între generații? El, Bepy, nu se simte răspunzător pentru nimic.

1 Primul născut băiat, în ebraică. (N. tr.)

Nu vrea să audă povești. Viața, la urma urmei, e simplă. *Naziștii voiau să mă omoare pentru motive pe care nu le cunosc nici până în ziua de azi. Am scos-o la capăt. Și destul de tânăr ca s-o iau din nou de la capăt. Să nu mă întrebați cum și nici de ce. Nu sunt un tip cu răspunsurile în buzunar. Îmi voi striga fericirea. Îmi voi sanctifica buna-credință. Îmi voi gratifica material progenitura. Pe urmă, de ei va depinde.*)

Însă nu se poate spune că acest cinism ar fi un expedient cu care Bepy își spală conștiința. Nicidecum. E o operațiune costisitoare pentru un suflet atât de firesc înclinat către o indulgentă fluiditate. E pur și simplu o alegere: trăiască simplificarea, trăiască uscăciunea sufletului. (Arătați-mi pe cineva care să reziste la farmecul propriilor slogane, care să nu se îndrăgostească pătimaș de propria idee despre lume.) Bepy s-a născut pentru a simplifica. El nu înțelege – nu va izbuti să înțeleagă nici măcar la sfârșit – că uneori ușurătatea poate fi anticamera indiferenței. Iar indiferența, la rândul său, combustibilul pentru dezastru.

Iar pe de altă parte, în cele din urmă, viața, pentru imoraliștii și voluptuoșii soți Sonnino – cu toată ușurătatea lor și cu toată acea rânced retorică a ușurătății – se dovedește a fi o afacere proastă. Însă fără ca ei să-i acorde satisfacția unei căințe oneste.

Fiindcă soții Sonnino – e bine să ținem minte acest lucru – sunt alergici la interioritate.

Doctorul Limentani – chirurg la Spitalul Israelit, văr de-al doilea cu Bepy și totodată partenerul său de tenis în partidele de dublu jucate duminica dimineața la Cannottieri Lazio – a fost primul care l-a pus în gardă, inaugurând corul rubedeniilor înnebunite să-l convingă că esențialul este să-și scape pielea. Și, precum se știe, tactul e marfă rară în casa Sonnino:

— Operația e indispensabilă, poate că l-am prins la timp...

— Riscuri?

— Riscul e total.

— Ei nu, haide... Știi ce vreau să spun... Impotență?

— Dumnezeule, Bepy, ăsta-i lucrul cel mai grav care ți s-a întâmplat.

— Te-am întrebat dacă există un risc.

— Iar eu ți-am spus că da. Există o mie de riscuri...

— Atunci, nu!

— Hai, Giuseppe, de data asta nu-i o glumă...

— Nu.

— Pricepi că e o nebunie? O sinucidere?... Lucrurile se schimbă, trebuie doar să... Și apoi, nu neapărat...

— Nu!

— Ai rămas același cap sec dintotdeauna!

Bepy alege să moară: încetul cu încetul figura lui se lichefiază, cu mușchii topiți ca o înghețată la soare. Giorgia dispare în magma unei dorințe de neostoit, în timp ce Ada îl asistă din nou pentru a nu știu câta oară.

Acum, Bepy nu mai e nici măcar umbra acelui macho în vârstă care îmi cerea mie (nepotul său de doisprezece ani) să-i arăt organele genitale, spre a le verifica aptitudinea de a susține viitoare bătălii erotice. Fața aproape complet acoperită cu o barbă țepoasă și ochii înroșiți de morfină îi conferă o aură ascetică în vădită antiteză cu firea și cu povestea lui. Da, fața lui Bepy, aflat la câțiva pași de moarte, e o splendidă apocrifă a misticismului. E ca și când lumea exterioară, pentru Bepy, ar tinde progresiv spre uniformitate. Percepându-ne rarefiați și interșanjabili, este ca și cum și-ar săpa mormântul în sine însuși: n-a fost niciodată atât de închis în sine. Privirea sticloasă pe care o îndreaptă spre noi nu pare viciată de prejudecăți. Pentru el, acum, bunica, mama, tatăl meu, doamna filipineză care-l îngrijește, ba chiar și viziunile lui apocaliptice, la fel ca băsica neagră ca smoala de care va fi în curând fagocitat, sunt același lucru, emisari ai haosului lăptos în care s-a transsubstanțiat lumea.

Zace în dormitorul locuinței ipotecate de lângă Parioli (în care s-a mutat după faliment și după scurta paranteză americană), care păstrează o aparență seniorială, abia știrbită de

vreun cearșaf ros ori de vreo cafetieră cu ciocul rupt, care o exasperează pe bunica la fel de mult ca și inexorabila stingere a soțului ei. Afundat în culcușul lui, refractar la ideea că nu mai are scăpare, deși camera lui parcă e o farmacie, ticsită cum e de cutii de medicamente (de la inofensivele aspirine la cele mai invazive calmante), nu face decât să repete fraze de tipul: „Mâine, dacă mă simt mai bine…“ fără să-i mai pese să le și termine. Sau fixează cu un aer năuc bucile michelangiolești ale doicii mele din Capo Verde, spre a se lăsa purtat către buimace comentarii: „Carevasăzică ăsta e paradisul…“ Sau, întorcându-se spre soție, nepăsându-i de prezența noastră, ori poate excitat tocmai de această prezență: „Recunoaște că n-ai juisat niciodată cu nimeni cum ai făcut-o cu Bepy al tău…“ Deși Giorgia rămâne singura protagonistă adevărată a delirului său, cu referire specială la acea de neuitat „muiță din '79“. Muița unei îndrăgostite adolescente luată unui om la cincizeci de ani, aflat pe punctul de a cunoaște dezonoarea crahului și a exilului.

E ciudat: obscenitatea n-a fost niciodată punctul său forte. Sexul da, însă obscenitatea niciodată. Acum însă – poate pentru că creierul lui e incapabil să găzduiască ideea propriei iminente nonexistențe ori să absoarbă un concept amar precum acela de lipsă-a-unui-viitor-posibil – se pare că și-a găsit debușeu în obscen. Cum poate Bepy al nostru, inamic personal al trivialității, care ne-a învățat s-o eludăm, să se lase în voia ei cu o incontinență verbală înfiorătoare în momentul cel mai grav al vieții lui? Fapt e că omul cel mai sănătos din lume nu s-a gândit niciodată la moarte decât ca la o ipoteză abstractă care îi privește doar pe „ceilalți“: iar acea aiurare hidoasă, pe care profesorul Limentani, cu laic empirism și ebraică milostenie, o atribuie în exclusivitate efectului exercitat de Tangesic, pare mai degrabă un semn al modului în care un creier refuză să accepte că e pe moarte: un soi de patologică degenerare a obișnuitului optimism delirant, sau, dacă preferați, a lașității endemice a lui Bepy al nostru: dacă nu poți schimba un lucru, elimină-l. Elimină,

Bepy, cât mai ai timp. Oare nu aceasta a fost tăria vieții tale? Secretul tău cel mai de nemărturisit?

Tocmai de aceea, în ciuda durerilor și a neîndoielnicelor impedimente ale stării sale, continuă să se radă și să-și presare obrajii și părul cu colonie, la fel cum, în chip emoționant și nepremeditat, în zilele ce au urmat prăbușirii economice, persevera în obișnuințe luxoase și în achiziții iresponsabile. Ca și când o parte din trupul său și din inteligența sa ar fi întâmpinat greutăți în înregistrarea acelei împrejurări insuportabile, ori ca și când ar fi solicitat o iluzie de normalitate.

Acum Bepy se ocupă numai de propriul său trup, de propriile tulburări fiziologice, ca și cum trupul său ar fi devenit întreaga planetă, ca și când ar fi fost alcătuit din văi, podișuri, munți și oceane: din când în când Bepy șoptește, recurgând la o incoerentă terminologie științifică, „tre' să urinez“ sau „tre' să defechez“, ca și când ar anunța venirea unui cutremur sau a unei inundații. Este ca și cum chiar acum, când trupul are zilele numărate, chiar acum, când povara cărnii cântărește mai mult decât universul, acum când trupul a luat-o razna, acum când trupul nu-și mai răspunde decât sieși, acum când marele Bepy și-a înlocuit parfumul inconfundabil de colonie cu aromă de *chitră* și de trabuc toscan cu miasmele acelea de spițerie și de fecale bolnave, ar fi descoperit dintr-odată că niciodată n-a mai existat și altceva: trupul, numai și numai trupul.

Ultimele cuvinte ale Adei Sonnino au fost rostite la câteva zile după moartea lui, cu prilejul plimbărilor noastre duminicale prin centru: o mostră de strâmbătate vrednică de un libertin din secolul al optsprezecelea, cu atât mai excentrică dacă ținem seama că venea din partea unei octogenare cum nu se poate mai șic, ce părea să-și fi ascuns tot secretul frumuseții de fată și toată grația de femeie matură într-o perlă solitară care îi strălucea pe piept, atârnată de un fir invizibil de aur alb. Pe atunci arterioscleroza îi destrămase creierul. Singura activitate cerebrală îngăduită acestei bătrâne

slăbite, odinioară cea mai încântătoare domnișoară din comunitatea ebraică a Romei, cu nasul ei egiptean ascuțit și cu părul ei negru ca pana corbului, era înșirarea numelor de magazine, fără să se întrerupă niciodată, ca și când erotomania care îi măcinase pe ea și pe soțul ei de-a lungul întregii vieți s-ar fi sublimat, patruzeci de ani mai târziu, într-o formă în chip imprevizibil verbală. Oare acesta era modul în care creierul ei, burdușit cu amintiri fulminante și dramatice, încerca să fugă de sine? Oare aceasta era versiunea senilă a cotidienei sale strategii de disimulare? Un monument închinat Uitării în viață? Cine poate spune? Și totuși, acea tulburare circulatorie care o făcuse să delireze, uneori, într-un soi de epifanie metafizică, mai lăsa loc unor minuscule prelingeri de înțelepciune: pe care nu știai niciodată dacă să le consideri produsul memoriei fotografice a unor anumite minți bolnave care întâmplător repetă fraze auzite cu mulți ani în urmă, ori mai degrabă o însănătoșire temporară, premergătoare unei noi căderi în beznă.

Una peste alta, cine este această femeie? Această bătrână doamnă care, în haosul de pe Via Condotti, se agață de brațul meu de parcă ar fi singurul ei avut? E posibil ca această adunătură de oase tremurânde să fie tot ce s-a mai păstrat din încântătoarea fată care și-a ruinat soțul, cum spune toată lumea? Cea căreia Bepy nu-i putea refuza nimic? E adevărat că Bepy cumpăra tăcerea ei? E adevărat că Bepy se afla la bunul-plac al megalomaniei acestei femei? Ea poartă cumplita responsabilitate a ascensiunii și a prăbușirii lui Bepy al nostru? Văduva neagră? Ea e cea pe care o căutăm de la începutul acestei cercetări? Ea e cea care merită să fie acuzată de tot ce s-a petrecut? Nimeni nu a uitat că, la câteva zile după plecarea soțului ei în Statele Unite, ea, în toiul unei crize de isterie, incapabilă să accepte că viața ei princiară se dusese pe apa sâmbetei pentru totdeauna, îngrozită de posibilitatea că vestea cea cumplită ar fi putut să ajungă până la „prietenele de bridge" din Via Paisiello, înlemnită la gândul că acestea ar fi putut zâmbi la fel cum ea de mii de ori zâmbise

la nenorocirile altora, a refuzat să restituie blănurile abia cumpărate de soț și încă neachitate. Tatăl meu i le-a smuls din mână, parcă pentru a o face să priceapă că bunele maniere ale bogaților cedaseră terenul violenței noilor mizerabili.

Ei bine, am rămas impresionat atunci când Ada Sonnino, privindu-mă cu ochii aceia ai ei rătăciți, după ce a citit cu glas tare toate firmele de pe Via del Babuino și acum se pregătea să înceapă cu cele de pe Via Condotti, mi-a spus, ca un oracol:

— Daniel, dacă într-o zi iubita ta ar fi să te dibuie în pat cu alta, spune-i că dormeai, că nu știi cum o fi nimerit curvișteina aia în patul tău, neagă evidența. Femeile nu vor să audă decât cum sunt mințite...

Știu că nu e discursul cel mai pilduitor la care te poți aștepta din partea unei bunici aflate în pragul mormântului. Știu bine că unii vor considera acest punct de vedere învechit și degradant pentru o femeie. Nu-i defel o chestie demnă de opt martie, de colectiv feminist sau de revistă pentru muieri. Și totuși ne servește ca fundal pentru a înțelege felul cum legătura misterios indisolubilă dintre Bepy și Ada continua să se nutrească – după moartea Lui – din sentimentele vagi de vinovăție ale Ei, singura supraviețuitoare: regrete și remușcări ale unei ramolite: ca de pildă faptul că n-a reușit să-și convingă soțul că operația de vezică era absolut inevitabilă. Cum îi putuse permite acelui nenorocit să se jertfească pe altarul machismului lui insuportabil? De ce îngăduise ca trupul acela viril, acoperit cu un strat de piele grosolană și tare ca o traistă – care o excitase atât de mult încă de pe vremea îndepărtată când se întâlniseră și se uniseră în plină campanie rasială, binecuvântați de bombele prietenești ale „aliaților" –, să se usuce?

Pentru ultima oară, Bepy nu numai că înfruntase marea trecere fără a cădea pradă tristeții, și nici stupidei aridități a Problemelor Fundamentale, ci aproape izbutise să ne convingă că bărbăția e un bun pentru care merită să-ți sacrifici viața.

2

N-am mai văzut un cadavru atât de șic

Pitic în negru, șoptește în mine un glas persuasiv, aidoma cu al prezentatorului unei defilări de modă: cu o tichiuță moale albastru-închis și cu niște ochelari de soare furați de la maică-mea, chiar dacă nu cu umbral progresiv, că prea aduc a „înmormântare americană". Sunt aproape frumos, cu o sfârșeală studiată, în blazerul Brooks talie junior și cu provizoriul ciuf blond mângâindu-mi fruntea.

Eternul rabin Perugia începe ritul fără alte preparative. Pare plictisit. Buzele abia i se mișcă. Ideea e că vorbele ies din el ca o litanie scurtă, rostită pe de rost. Ideea e că, deși știe ebraica, nu le înțelege sau a încetat de veacuri să le mai simtă.

Dar iată că apare, cu încetineala unui al nu știu câtelea dric, un Mercedes 500 negru, abia ieșit de la spălătoria auto, și iată-l că se oprește chiar în dreptul grupului de persoane îndoliate, în piața din fața posomorâtei capele a cimitirului evreiesc. Asemenea unui star din lumea filmului, din mașină coboară Giovanni Cittadini (pentru prieteni Nanni), amic de-o viață cu Bepy și partener de afaceri escrocat: îmbrăcat în gri-închis, cu o umbră consternată întunecându-i privirea îndeobște limpede. Este vorba despre un minunat bărbat la șaptezeci și cinci de ani care miroase a camfor și iasomie: o ditamai girafa mlădioasă pe care, dacă nu i-ai cunoaște sobrietatea proverbială, ai putea-o socoti un curist pocăit (una dintre acele homosexualități reprimate, ce se exprimă printr-un misoginism iritat). Poartă și el tichiuța, un omagiu nesolicitat adus Perfizilor Frați Evrei, cu efect comic asigurat: oximoron ambulant: figura sa nu are nimic evreiesc: prea

deșelată, cu o călcătură prea sigură. Escortat de doi efebici băieței de sex indescifrabil, înveșmântați auster ca *garçons d'honneur*, iată-l trecând în revistă văduva, fiul mai mare, cel mai mic, nepoții și așa mai departe, într-o suită de politeți. Abia acum, când mă privește țintă în ochi cu intensitatea cuiva care are multe lucruri de spus pricep că nu are nimic să-mi spună. Își leagănă șoldurile, aranjându-și încontinuu butonii gemeni de la cămașa albă, de parcă el, și nu cadavrul, ar fi adevăratul star al acestui rendez-vous în cimitir.

E surprinzător să-l vezi la funeraliile omului infam care – dacă e să ascultăm ce murmură lumea – i-a furat o grămadă de bani. *Așadar l-a iertat?* se întreabă oamenii din jur. Nu numai că Nanni, ca un adevărat domn, s-a jertfit pentru rudele lui Bepy, ca să le scoată din încurcătură, să le redea o viață demnă, dar acum găsește și generozitatea de a participa la înmormântarea fostului amic ticălos care a îndrăznit să-și încerce norocul cu Sofia, superba lui soție cu sânge albastru: cum a reușit Nanni Mărinimosul să-l ierte pe Bepy Incorigibilul? Nu puține sunt motivele legitime și nelegitime pe care Mărinimosul le poate invoca pentru resentimentele sale față de Incorigibil: numai că de data asta nu de afaceri e vorba, și nici de loialitatea între prieteni de-o viață. Există o serie de chestiuni rămase în suspensie pe care Nanni, cu toată bonomia lui, încă nu le-a iertat. Una mai presus de toate: Giorgia, sublima modistă de șaptesprezece ani. Nu că Nanni ar fi fost îndrăgostit de ea. O aprindere, un elan de moment, asta a fost tot. Lucruri care i se pot întâmpla unui om trecut de patruzeci de ani, dintr-o bucată, cum era Nanni, după o viață de onorabil serviciu conjugal. Interesul față de o creatură încântătoare. Nimic mai mult. Să spunem că lui Nanni îi plăcea să-i vorbească, să o facă pe galantul, să scornească în fiecare zi câte un alt truc pentru a o face să râdă. Nu-i fantastic să vezi râzând o fată? Să spunem că își regăsise plăcerea de a face duș dimineața și de a-și petrece un sfert de oră ca să-și aleagă o cravată. Să spunem că, pentru o bucată de timp, abia aștepta să ajungă la birou spre a verifica

dacă întâlnirea cu fetița aceea avea să-i suscite ușoara modificare a respirației de cu o zi înainte... Pe scurt, date fiind aceste premise, e plauzibil să considerăm că micul scandal familial în care au fost implicați Bepy și tânăra modistă – traumatica descoperire de către Ada a relației desfrânate a consortului pe bază de weekenduri balneare și de *urina-party*-uri – îl indispusese pe Nanni și-l făcuse să se simtă cretin. Da, pesemne că nu fusese ușor pentru un tip mândru ca el – și atât de puritan – să se împace cu gândul că, în zilele în care el abia începuse să-și pună întrebări asupra oportunității gestului de a o invita în oraș să ia masa, Bepy o futea de mai bine de-o lună de zile. *O minoră, ai văzut ce chestie? O minoră. Copila mea...*

Dar în cele din urmă, acest arhanghel – să recunoaștem, copii, un bărbat atât de distins! – a venit totuși: e aici, la înmormântare, printre noi. Pare chiar mișcat. Și, ca un semn în plus de destindere diplomatică, și-a adus cu el blonzii nepoți înveșmântați cu cenușii paltonașe gemene ai căror nasturi de sidef te duc cu gândul la sclipitoare întinderi arctice: două creaturi atât de angelic abstracte încât îmi vine să mă uit în pământ, ca și când, în loc de înmormântarea bunicului meu, m-aș fi găsit scufundat în privelișteа degradării mele umane. Abia acum îmi dau seama că e vorba de un băiat și o fată.

E ca și cum apariția arianului mascat în evreu și a celor doi amorași le-ar fi confirmat celor de față – fie aceștia rude apropiate sau amici îndepărtați – ideea că nemernicul acela de Bepy murise la momentul potrivit, în culmea dezonoarei, îndeajuns de tânăr ca să le stârnească semenilor mila ce aplanează totul, dar nu ca să i se poată trece cu vederea chiar toate depravările din trecut. Bepy era unul din acele temperamente capabile să găsească o armonie deplină în efervescența tinereții: în timpul fulgurantului galop care fusese existența sa, a parcurs deja etapele semnificative spre abjecție. Ce motiv avea să mai fie printre noi?

Bepy nu s-a născut ca să trăiască din expediente, să alerge după slujnicuțe și după secretare, să le păcălească pentru ceva mărunțiș, așa cum a făcut în ultimii ani. E o figură charismatică, are nevoie de o scenă pe care să se producă. Haideți să ne închidem pleoapele și să-l vedem într-un smoching alb, cu o expresie inspirată, cu mustățile aurii și cu zâmbetul insolent cu incisivi lați *à la* Clark Gable, sorbind dintr-o cupă de șampanie pe puntea lui *Michelangelo*, alături de soție și de cutezătorul echipaj de petrecăreți, porniți să cucerească New Yorkul! Așadar, bine-venită fie moartea sceleratului. Da, mort la momentul potrivit. Nu era tipul hainelor deformate de ghebul incipient al senectuții. Și nici tipul care să suporte cu stoicism beteșugurile și handicapurile psihomotorii. Trebuie spus că poate – cum susțin unii – viața sa ar fi fost încă și mai desăvârșită (în sens mitopoietic) dacă s-ar fi sinucis cu câțiva ani înainte, în timpul prăbușirii economice. Acea prelungire degradantă a ultimului lustru, cel al ruinei și infamiei, era deja un surplus vulgar, opera unui artist oarecare, decadent și fără talent. Să ne gândim dacă Bepy ar fi putut suporta bătrânețea, bătrânețea urâtă, bătrânețea surzeniei, a nălucirilor, a amintirilor, bătrânețea pasului istovit și a picioarelor tremurătoare și crăcănate, de prostatic incontinent. Nu, nu se potrivea cu Bepy Sonnino. Nicicând moartea nu a fost mai milos oportună. O dovedește emoția celor veniți, îndreptată în întregime către ceea ce fusese el, iar nu către ceea ce ar mai fi putut fi în continuare.

Pentru familie e o eliberare. Nu există îndoială. Se pare că toți se uită la fii și la nepoți gândindu-se la necazurile pricinuite lor de Iconoclast, care, după ce și-a clădit, într-o viață întreagă, o onorabilitate respectabilă, a făcut totul de rahat în două luni de zile. Crahul acela financiar despre care s-a vorbit mult în mediile textile la începutul anilor '80. Cine nu cunoaște povestea care l-a consacrat pe tatăl meu, Luca Sonnino, ca erou involuntar al unei epopei ce ne aparține pe de-a întregul, ca un ebraic Buddenbrook de sfârșit de mileniu?

La douăzeci și trei de ani, când abandonează ingineria, zăpăcit de promisiunea unor „bani lesnicioși", Luca e unul din acele vlăstare ale bunei burghezii evreiești care se înfurie dacă, intrând dimineața în birou, nu găsesc un trandafir proaspăt într-un pahar de cristal. Pe vremea aceea, Bepy e încă eroul său statornic: un vânzător care își atrage clienții lăudându-și marfa, cu mâini și limbă de iluzionist, unul căruia, ca să te vrăjească, îi e de ajuns contrastul dintre veșmintele sale din in albicioase, strânse pe talie, și fața pururi bronzată. Pentru el – înzestrat cu o capacitate de seducție impresionantă – să-ți promită un viitor de fiori e o joacă de copii. Până atunci, Bepy nu numai că a fost reperul ideal – cine l-a scos pe tatăl meu din chinurile diversității? –, ci și garant de fapte desfrânate. Normal să-i dea ascultare, să se lase pătruns de forța persuasivă a acelui surâs prevestitor.

Dar când Bepy, pradă unor imprevizibile repulsii travestite în splendori napoleoniene – cu totul altceva decât Recesiunea îndărătul căreia se va adăposti în curând! – dă totul de-a berbeleacul, făcând datorii de necrezut, înșelând prieteni și dușmani, Luca e deja un bărbat răsfățat de treizeci de ani: pentru Bepy, faliment și risc iminent de închisoare. Castelul de poleială al familiei Sonnino s-a prăbușit. Dintre prieteni, unii exultă cu sobrietate (Dumnezeule, își dădeau atâtea aere!), alții dispar, iar alții interpretează faptele ca pe un avertisment al Atotputernicului: pentru câtă vreme avea El să-i mai îngăduie unui oarecare Bepy Sonnino să-L sfideze cu atâta nerușinare?

Dar nu-i vreme să-și plângă singur de milă. Bepy a pus la punct vreo sută de escrocherii: e hăituit de carabinieri, bancheri, judecători sindici, probabil și de piticanii rău intenționate plătite de vreun cămătar furios, și de Dumnezeu mai știe cine altcineva: nu-i rămâne decât să fugă imediat în Statele Unite. Da, de pe-o zi pe alta cumpără cu ultimii mărunți, extorcați prin păcălirea maică-mii, un bilet de avion pentru New York (Concorde, firește: și fuga își reclamă confortul ei) și zboară spre Angelo, fratele mai mic, care a deschis după

război un restaurant ebraico-roman în inima Manhattanului. „La Angelino": local delicios despre care mitologia familială (sau mitomania?) oferă asigurări că a fost frecventat de Frank Sinatra, Sammy Davis Jr., Barbra Streisand și mulți alții; pe perete, o fotografie datând din '59 (anul inaugurării) care o surprinde pe Marilyn Monroe cu un zâmbet plin de modestie, într-una dintre ultimele ei îmbrățișări cu inefabilul Arthur Miller. Specialitățile casei: *concia*, anghinare *alla giudia*, chifteluțe cu leușteanul de rigoare, diverse sortimente de *mozzarella all'imperiale*, vin de Chianti total *kasher*, iar ca fundal vechi motive italiene îmbinând melodii de viori nostalgice din anumite romane de Isaac B. Singer. Circul ecvestru al lui Bepy, parcul său de distracții, își schimbă doar domiciliul, transferându-se pe malurile râului Hudson: modul de viață și meniul neschimbate: tocătură de amoralitate ușuratică în sos de megalomanie evreiască.

Dar să încercăm să ne închipuim, acum, furtuna care îl zguduie pe tatăl meu dincoace de Ocean: la numai treizeci și șase de ani (fir-ar să fie, cu trei mai mulți decât am eu azi!). Ecourile unei vieți bogate în sclipiri amăgitoare și în posibilități care par să dea cu tifla postum actualelor strâmtorări.

În zilele ce au urmat cataclismului, casa noastră parcă s-a transformat într-o societate de binefacere; Bepy a avut nerușinarea să ne telefoneze (un telefon cu taxă inversă): „Totul e bine, băieți, nu vă faceți griji din pricina mea. Aici e minunat!"

Să ne facem griji? Din pricina lui? Dar ce, am înnebunit? Și-a pierdut uzul rațiunii? În acest context, Bepy are chiar obrăznicia de a cere să i se expedieze smochingul său de vară. (*Scuzați-mă, băieți, dar aici fără costum de seară nu poți trăi! Iar cu cel de lână crapi de cald...*)

Tatăl meu îl insultă. Da, pentru prima oară își insultă eroul. O insultă lungă de mii de kilometri traversează Atlanticul cât ai clipi din ochi! Tatăl meu strigă, refugiindu-se în reconfortanta carapace a autocompătimirii: dar nu pricepi, nenorocit nemernic, ce viață ducem aici? În fiecare zi alt

creditor... Suntem sub asediu: tapițeri, argintari, blănari, croitori, concesionari de automobile, până și barul de lângă prăvălie. Toți negustorii ăia care te-au crezut, toți mahării ăia care ți-au dat credit, fac acum coadă prezentându-ne datorii faraonice.

Chiar așa e: ori de câte ori sună telefonul și o voce glacială întreabă de Bepy, pe Luca îl trec fiorii. Știe că va trebui să tergiverseze, să născocească gogoși ori să ocolească adevărul, va trebui să domolească mânia unui interlocutor, care pentru simplul fapt că are de revendicat un credit se va simți îndreptățit să fie nepoliticos. Cum am ajuns în halul ăsta? Întreaga omenire pare să aibă o socoteală neîncheiată cu Bepy. Chiar și creditori improbabili, care aruncă o lumină de operetă asupra turpitudinii sale. Într-o zi se prezintă de-a dreptul Johanna, o servitoare din Cabo Verde, prietenă cu doica mea, o creolă cu fizicul tonic al unei dansatoare de varieteu. Și-a pierdut soțul camionagiu într-un accident de circulație. Ei bine, abia acum, când Bepy a fugit, își găsește ea în lacrimi curajul de a le dezvălui părinților mei că întreținuse o relație cu el, că îi încredințase vreo câteva milioane bune în bani peșin, lichidarea soțului ei, tot ce avea, pentru ca să i-i investească Domnu' Giuseppe – pe care Bepy, de bună seamă, nu s-a preocupat să-i mai restituie. Nu îndrăznim să-i spunem că, în mod sigur, banii au intrat în imensul cazan financiar, fiara sângeroasă pe care Bepy a încercat s-o țină la respect atât cât a putut, și ne angajăm să-i înapoiem banii puțin câte puțin. La un moment dat banii trebuie să-și fi pierdut orice valoare pentru el... la fel ca oamenii.

Abia acum ne dăm seama că bogăția lucitoare din ultimii ani se sprijinea pe o imensă încrengătură de credite bancare, vârtej ametitor de polițe neacoperite și postdatate: scamatoria de pe urmă a acelui Mandrake funambulesc.

Iar de data asta, cu siguranță, nu admirația îl anihilează pe tatăl meu, ci eventual mânia.

Ce simțământ te încearcă atunci când primești un telefon de la un director de bancă, unul care până mai ieri te-a tratat

cu respect, unul căruia nu i-ai acordat niciodată nici o atenție, pe care l-ai compătimit mereu din obișnuință întrucât purta pantaloni fără manșete și era convins că secretul vitalității e încifrat într-o cravată țipătoare? Și ce înseamnă să iei loc acum pe scaunul înroșit, în fața acestui individ, încruntat dintr-odată? El, împărțitorul de averi, crupier al vieții moderne, cu umilință îți deapănă exemplarul discurs care îi face meseria să semene cu a unui predicator. Îți spune – cu moderație, ca și când i-ar veni cam greu (abia acum începi să bănuiești că nu i-ai plăcut niciodată: tu, cu manșetele tale de trei centimetri și jumătate la pantaloni și cu cravatele tale țesute uní) – că ești ruinat: să tot fie cel puțin douăzeci de persoane în Roma care, dacă dau de tine (spunând asta îi scapă un zâmbet vag)... Modul tău de viață va trebui schimbat, trebuie să începi să iei în considerare ipoteza că viitorul minunat imaginat pentru copiii tăi va trebui redimensionat (ce legătură are? De ce îmi spune asta? Ce știe el? Cum își permite?). „Să vindeți totul, inclusiv argintăria: nu văd cum altfel s-ar putea opri căderea în monstruoasa prăpastie, *dottor* Sonnino. V-o spun în interesul și pentru integritatea dumneavoastră." Ceea ce nu poți suferi sunt lecțiile de etică cu ridicata. E tipic pentru directorii de bancă să ofere așa ceva. Iată de ce pălești când respectivul azvârle ca din întâmplare că dezastrul ar fi „consecința inevitabilă" a prostului obicei al familiei tale, a lipsei de scrupule a tatălui tău (ca și când capitalismul ar respecta etica riguroasă a virtuoșilor!).

Durerea de a trebui să-i comunici asta soției tale, care dacă nu s-a măritat cu tine pentru bani a făcut-o cu siguranță pentru libertate (din care banii fac și ei parte). E probabil ca ea să se tot întrebe dacă nu cumva e cazul, întrucât s-a măritat cu un om bogat, să-și asume ruina financiară a acestuia. (Câte sunt nevestele care, într-o atare împrejurare, văzându-și statutul social prăbușindu-se de la o zi la alta, nu ar cere divorțul?)

Groaza că ai putea ajunge să ai de-a face cu acel miliardar circumspect care e socrul tău, căruia nu-i vei cere niciodată

o mână de ajutor (ori poate că da?). Ce anume produce această răvășire în fibra vulnerabilă a unui om trecut de treizeci de ani?

Luca are caracter și talent, și mai cu seamă disperatul optimism al cuiva care a avut o viață ușoară. După o clipă de mohorâre, la primul scârțâit al aventurii conjugale, el strânge din dinți, taman când umilințele se multiplică în acel vârtej de mașini vândute și de mobile sechestrate. Portărelul te întreabă ce s-a ales de tatăl tău. Ce s-a ales de colecția lui de tablouri. „Unde sunt, *dottor* Sonnino, acei Burri și Sironi pe care i-ați asigurat?" Nu știi, sau te prefaci că nu știi. Poate că a fugit, *dottore*. Și înainte să fugă le-a vândut. Ai vrea să-l implori, ai vrea să îngenunchezi în fața lui. Dar n-ai fost educat pentru asta. Ai fost educat să fii arogant. Nu-i nicidecum vina ta. Totul s-a petrecut atât de iute, *dottore*, într-un mod atât de imprevizibil. O adevărată tragedie.

Printre cele o mie de lucruri pe care n-ai vrea să le faci, printre cele o mie de ofense la care n-ai vrea să te supui, există unul al cărui simplu gând te face aproape să leșini de îngrijorare. De luni de zile Bepy nu le-a mai plătit prinților Torlonia arenda pentru moșia de vânătoare și, după cum știi, cât de curând va trebui să mergi acolo și să achiți datoria, să iei toate lucrurile lui Bepy și să înduri privirea disprețuitoare a aristocraților care au dat în arendă terenul. Prinzi curaj într-o sâmbătă: parchezi mașina sub șopron, între pădurea roșiatică de castani și *club-house*-ul decorat excentric de Bepy, potrivit nevoilor sale de dandy de sfârșit de secol. Mirosul ușor mucegăit al frunzelor umede te izbește ca un pumnal în mijlocul sternului. Liniștește-te! Liniștește-te, Luca. În fond, n-ai iubit niciodată prea mult locul ăsta. Poate tocmai fiindcă ți se părea (iar astăzi ți se pare cu atât mai mult) floarea de la butonieră a acelui *Bepy's style*. Simbolul acestei megalomanii rustice amestecate cu ridicolul vitalism hemingwayan. Această moșie la nord de Roma, întinsă pe o sută douăzeci de hectare de pădure, a fost dintotdeauna oaza duminicală a tatălui tău. Până în urmă cu câteva luni

nenorocitul ăla, pradă propriului său *cupio dissolvi*[1], organiza aici partide de vânătoare sau chefuri nocturne pe bază de curvișstine vulgare și de whisky irlandez. Calmează-te, Luca! De-acum ai depășit trauma. Îți poți îngădui un pic de ironie și un pic de autocontrol. Îți petreci două ceasuri umplând valizele și cutiile cu inconfundabilele catrafuse ale lui Bepy: flacoane de colonie pe jumătate goale, cizme înnoroiate, șepci de tweed, jachete cu capă de loden fără căptușeală și șipuri uzate din piele și argint care încă mai duhnesc a țuică. Acum e timpul să te dedici pavilionului hipic: golești un dulap întreg de bășți, biciușți, pinteni încrustați, până când mirosul de cal, spumos și acrișor, impregnat în mănușile de pânză bătută îți izbește nările. Însă de abia când aduni pușlile și cartușierele într-un ungher îți trece prin minte un gând care, cultural, n-ar trebui să-ți aparțină: *Câți bani azvârliți pe fereastră numai din plăcerea de a-i azvârli!* Și acum partea cea mai dificilă a trebii: începi să desprinzi cu un sentiment de greață trofeele de vânătoare de pe pereți. Bepy era regele necontestat al vânătorii de mistreți. Trofee îmbălsămate acasă și la birou cu care ai identificat dintotdeauna frivola ferocitate a tatălui tău. Un vânător exuberant și iscusit: puțină răceală, multă energie, întocmai ca în afaceri, întocmai ca în viață. Îți revin în minte cu dezgust flash-urile din prima vânătoare alături de el, iritarea lui dinaintea dificultăților tale de acomodare și a nepotrivirilor tale fizice: și apoi practica tribală pe care ți-a impus-o: să înșfaci cu dinții inima primului (și ultimului) animal ucis.

Dar există, din el, din Bepy, ceva ce ți-ai dori să salvezi?

Dacă stăm bine și ne gândim, există o zi. Ca să fim mai preciși, o dimineață, o deșteptare la hotel. Suntem la finele anilor '50. Bepy e la Londra și te-a luat pentru prima oară cu el: pe tine, micul Luca, *albinosul lui tata*. Ocupați o cameră

1 Locuțiune latină cu sensul literal „doresc să mă despart de trup", întâlnită în Epistola Sfântului Pavel către Filipeni (1, 23); în sens larg, „dorință de autodistrugere". (N. tr.)

încăpătoare la etajul al patrulea al hotelului Savoy. Ați fost deja treziți de un negrișor slab și politicos, îmbrăcat cu o bluză roșie cu nasturi de argint, care, cu un gest spectaculos, a ridicat capacele dând la iveală o comoară de *muffins* aurii și ouă cu șuncă și cârnăciori, împrăștiind prin cameră un damf acru de grăsime topită. Bepy și-a umezit buzele cu o sorbitură de cafea, lăsându-ți restul dejunului. În acest moment amintirea prinde viață, ca și când n-ar fi o amintire, ci una dintre acele imagini tatuate în memorie. E ceva mai mult de o clipă. Câteva secunde. Un șir de fotograme: Bepy așezându-și haina călcată pe patul nefăcut. Bepy mângâind batista imaculată după ce și-a vârât-o în buzunarul de la piept. Bepy scoțând calapoadele roșietice din lemn de arțar din pantofii Tricker's de antilopă maro-închis. Bepy, lângă fereastră, controlând dacă nu cumva cravata ascunde vreo umbră. Bepy descheind nasturii de la cămașa pe care va trebui s-o îmbrace. Bepy, fără nici o pudoare, dezbrăcându-se complet și arătându-și culoarea închisă a pielii, atât de contrastantă cu carnația ta albă ca zăpada. Și, în sfârșit, aburii groși care ies pe ușa larg deschisă a băii, mirosind a duș, a săpun, a talc, a colonie, a trabuc toscan: e vorba de partea gazoasă (cea mai aleasă și mai îmbătătoare) a sufletului lui Bepy.

De ce? Cine-i Bepy?

Ai impresia că te afli în fața instrumentelor unui prestidigitator. Aici, în ruinata cabană de vânătoare e închis secretul succesului lui Bepy Sonnino, formidabil colecționar de mituri de tinichea și de platinate trageri pe sfoară.

Iată cine-i Bepy.

Iar dacă, dinaintea acestui sicriu din lemn de palisandru în care zace un cadavru atât de incredibil, cineva, într-un acces de pedanterie la limita prostului gust, s-ar întreba despre misterul falimentului său și al sfârșitului său, să știe că Bepy nu era un ticălos, ci pur și simplu unul dintre numeroșii indivizi care detestă să apară drept ceea ce sunt. Nu-i nicidecum ușor să lucrezi ca negustor, făcând orice ca să

nu pari așa ceva. Iar Bepy nu avea nimic de negustor. În cei treizeci de ani de muncă în care steaua lui strălucise fericit, el se angajase cu trup și suflet în tentativa de a-i face pe ceilalți să uite de profesia lui de angrosist de țesături – cu toate că era unanim recunoscut ca fiind cel mai iscusit „vânzător de cârpe" din Italia centrală. În realitate el era un actor, un iluzionist, un îmblânzitor de șerpi, un scenarist al propriului sine.

Dacă în anul 1960 erai un agent de comerț în ramura țesăturilor, știai că dacă Bepy Sonnino s-ar fi îndrăgostit de tine te-ar fi făcut bogat cu narcisista și capricioasa bucurie a binefăcătorului. Dar vai de tine dacă-l făceai să-și piardă dragostea dintr-odată. O terminai cu dânsul. Deoarece el îi cerea mereu semenului său să îl surprindă. Pentru a-și putea pune în evidență privirea sa vrăjită, de neuitat.

Vara, le dădea întâlnire agenților joia, la ora patru după-amiaza. Fiecare dintre cei ce veneau să ceară – fanți improvizați – și care făceau anticameră în zilele de joi după-amiaza știa că, în luminosul birou răcorit de o instalație preistorică de aer condiționat, avea să găsească un Bepy abia renăscut dintr-o lungă ațipeală și dintr-un duș regenerator (Bepy adora să facă duș), purtând o haină de in bej și o cămașă de un azuriu curat. Împinși de o lege nescrisă ori de un spirit de empatie, agenții erau determinați să se înfățișeze dinaintea acelui *arbiter elegantiarum* nu doar îmbrăcați ireproșabil, ci și cu un colorit în stare să exprime o bunăstare spirituală de ansamblu. Mitul sonninesc povestește că unii ajungeau să se machieze, dar nu dețin confirmări în această privință. Firește, în caz că în ziua aceea i-ai fi displăcut, Beppy nu ți-ar fi arătat nici o iritare, i-ai fi intuit dezamăgirea după modestia ordinului de plată și după privirea distrată. Agenții atârnau de acel zâmbet primitor, vrăjiți de vocea păstoasă, îmbătați de aroma cafelei abia băute pe care o emana Bepy. Ei se simțeau în același timp întâmpinați și judecați. Bepy avea mania de a le aranja nodul de la cravată ca și cum ar fi fost niște elevi de liceu. Pentru câteva minute, banii încetau să mai aibă importanță. Agenții știau că el avea să-i îngroape

în complimente, și totuși nu rămâneau uimiți că asemenea măguliri – mai degrabă decât să-i ofenseze prin repetarea lor obișnuită, aproape obsesivă – continuau, după atâția ani, să-i inunde de bucuria de a trăi. Și abia când, un sfert de oră mai târziu, pielea lor intra în contact cu căldura umedă a verii, care în biroul lui Bepy fusese abolită de eficiența aerului condiționat, pricepeau dintr-odată că fuseseră la teatru, că își întrerupseseră temporar bătălia pentru existență și pentru câștigul zilnic, suspendați într-o oază răcoritoare. Abia atunci, reînviați din non-timpul acelei vrăji orientale, pricepeau că spectacolul acela era de neînlocuit și inutil. Și se simțeau mulțumiți și iritați deopotrivă.

Bepy era un adulator genial și nerușinat, ceea ce englezii numesc *a confidential man*: așa te câștiga. Lingușirea lui nu avea gust de zahăr, avea ceva intrinsec viril: era ca enzima produsă de un organism supraexcitat. El ajungea să creadă în complimentul pe care se pregătea să-l facă. De câte ori, dinaintea unor femei de o urâțenie bine cunoscută, nu s-a lansat bunicul în elogii cutezătoare: „Draga mea, rareori te-am văzut atât de splendidă." Acel impudic și mângâietor atestat eliberat cu atât convingere de Prințul tămâietorilor era suficient pentru a o transforma pe nefericită – măcar o dată în existența ei incoloră de categoria a treia – într-o venerată Greta Garbo. Nu era luare peste picior în laudele lui; și nimeni n-a izbutit vreodată să stabilească dacă asemenea lingușiri serveau mai mult celui care le primea sau celui care le împărțea.

Astfel, în mâinile acestui Midas evreu, totul devine „splendid", „minunat", „inimitabil". Nu există vacanță în care să nu se fi distrat ori restaurant unde să nu fi gustat un fel de mâncare „de neuitat". Viața, dacă e să ascultăm descrierea lui, e o cursă într-un car aurit. Adjectivarea sa e roaba gradului absolut, la fel ca adverbele și locuțiunile hiperbolizante: „excelent", „superb", „de minune". De altminteri, și mai târziu, la nenorocire, Bepy nu-și va pierde aptitudinea marelui artist pop de a transforma căcatul în aur.

(E ciudat: l-am cunoscut pe bunicul ruinat – umbra falimentului amenința zâmbetul acelui individ mereu binedispus – și totuși chiar și atunci însușirile lui histrionice erau îndeajuns de vii încât să treacă înaintea celorlalte: așa că orice tavernă unde mă ducea să dorm sau să mănânc se transforma în „cea mai bună pizza din Roma" sau în „cel mai încântător și mai panoramic hotel din Ravello". Cunoscuții săi, chiar și cei mai modești, erau cu toții „ultramiliardari". Era o plăcere fabuloasă să-l asculți. Și poate că tocmai de aceea, în cei doisprezece ani petrecuți alături de bunicul – deși el își manifesta direct preferința pentru fratele meu Lorenzo, *bechor*-ul lui, poate, cine știe, din pricină că-i împărtășea elanurile atletice și carisma socială... – da, în acei doisprezece ani n-am încetat să-l consider o forță a naturii.

Poveștile despre ascensiunea și despre căderea lui parcă se lipiseră de dânsul, astfel încât – când Bepy lupta cu sine însuși și cu lumea pentru a se convinge pe sine că nimic nu se schimbase – îmi venea ușor să-i suprapun figura peste aceea a anumitor actrițe amărâte între două vârste, căzute în abisul insuccesului, râncezite de amintirea amară a rampei de mult apuse: pe scurt, *o fostă glorie*! Timpul și rememorarea felului său de a fi, după moarte, i-au modificat figura în mintea mea pentru totdeauna. Dacă mă gândesc la el așa, liber, fără prejudecăți, sunt izbit de o rafală de vânt cald de vară: da, însă o vară care nu mai există: o vară care accentuează contrastele cromatice cu o violență *fauve*: bermude galbene, cămașă azurie deschisă peste pădurea cârlionțată de pe piept, brațele pătate, fața cât se poate de bronzată în contrast cu cele câteva fire răzlețe de păr argintiu și mai ales pupilele care păstrează întreaga stupoare iluminată a familiei Sonnino. Strălucirea aurie a cheliei lui Bepy te duce cu gândul la cupolele de la Ierusalim în incandescentele amurguri israeliene. Ne aflăm în dreptul plajei de la Positano, a venit să ne viziteze câteva zile. Nu mă mir că toți îl cunosc: barmani, portari, vânzătoare, pescari, el îi strigă pe toți „scumpule" sau „iubire", împrăștiind bacșișuri fantasmagorice.

Inima mea de copil exultă de mândrie, în timp ce el, rezemat de tejgheaua de la „Buca di Bacco", soarbe un ceai rece cu înghețată de lămâie, îmi oferă o sorbitură, numai ca să-l gust. *Ce-ți spunea bunicul? Nu-i excelent?* E radios. Într-o clipă a reînceput să scânteieze bărbatul de odinioară, ocrotit de impresia că aici nu s-a schimbat nimic: prin părțile astea nimeni nu știe de falimentul lui și de josniciile ulterioare. Timpul parcă s-a oprit. Toți îl tratează ca și când viața nu i-ar fi rezervat atâtea răsturnări. Abia atunci, văzându-l trufaș, zburlit ca un *yacht-man* fără *yacht*, cu ochelari Ray-Ban cu perlă și cu pulpele netede, reușesc să-mi fac o idee, cine știe cât de aproximativă, despre cine ar fi putut fi bunicul meu în timpurile dinaintea nașterii mele. Și atunci Bepy mă ciupește drăgăstos de obraz, zâmbește și se apucă să povestească: „Știi, dragul bunicului, într-o vreme eram atât de mulți și ne înțelegeam atât de bine încât puteam hotărî economia de pe toată coasta. Odată, bunica ta s-a supărat pe un patron de restaurant nepoliticos și, numai într-o zi, acesta și-a pierdut o sută de clienți. Da, prin părțile astea localurile nu erau destul de la modă dacă nu erau binecuvântate de familia Sonnino. Să tot fi fost cel puțin șaptezeci de-ai noștri. Odată am închiriat tot hotelul La Sirenuse, pentru trei săptămâni și mai bine. Au venit toți, familiile Castelnuovo de la Florența și Levi de la Milano, Elio Segre de la Torino, Giudy Almagia de la Ancona, până și mătușa ta Rachel direct de la Cannes. Nu lipsea nimeni la apel. Eram un trib. Twist. Băi la miezul nopții. Hectolitri de alcool. Jucam *hearts* sau poker până la cinci dimineața... Era superb."

Nu, n-aș putea spune cât era adevăr, cât născocire sau hiperbolă în aceste defulări nostalgice ale bunicului: acest epos demn de Marele Gatsby de care ne molipseam amândoi pe plaja de la Positano! Știu că nu-i esențial de stabilit acest lucru. Sau cel puțin pe mine nu mă interesează. Dacă pe de o parte aceste uitări de sine ale lui Bepy m-au făcut să mă simt părtaș la ceva mult mai mare decât mine, un soi de ultim descendent al acestei familii-trib, al acestor pitici, decadenți

mucegăiți la cheremul vremii lor de pe urmă, acești tineri semievrei eleganți scăpați de la exterminare, care au știut să se distreze și să risipească de minune, pe de altă parte astăzi mă întristează de parcă aș fi un legatar testamentar irascibil, unul care trebuie să adune cioburile unei moșteniri grevate de teribile ipoteci. Sunt una din acele piei-roșii alcoolice care se îngrămădesc în tot mai îngustele rezervații americane, în cultul și în tânjirea după vremuri ce nu se mai pot întoarce.

Nu știu defel cum, mai apoi, figura lui Bepy a deviat în memoria mea până ce a ajuns să încarneze simulacrul problemei mele originare. Nu am motive de ranchiună personală. Eventual se poate vorbi de o pizmă reflectată, suscitată, retroactivă. Asta da! Și cu toate că, de la un anumit moment al vieții mele, el n-a mai existat, iar intervalul ce mă desparte de el e mai lung decât acela pe care l-am trăit alături de dânsul, într-un anume fel Bepy a continuat să trăiască din când în când, în unele expresii umflate ale tatălui meu, în privirile luminoase ale unchiului neo-israelian, ori în anumite exuberanțe erotico-vitaliste ale fratelui meu, dar mai ales în unele afectări de galanterie și snobism care, pe neașteptate, irupeau din inima mea acrită de al doilea născut și de supraviețuitor.)

Abia când să înceapă *kaddish*[1]-ul ne dăm seama că printre cei veniți sunt doar nouă evrei adulți. Lipsește unul ca să se poată forma *minian*-ul, numărul minim de zece adulți de parte bărbătească necesar pentru a se putea face slujba. Fratele meu și cu mine suntem excluși, nefiind evrei. Tatăl și unchiul meu sunt consternați, în timp ce rabinul Perugia – cu fața lui înfloritoare de mâncăcios cronic – mai face o dată numărătoarea, sperând să găsească pe cineva care să întrunească condițiile. Dar priveliștea e pestriță și, în ochii unui *evreu adevărat*, degradantă: o șleahtă de marani, convertiți, sânge amestecat cu ghiotura, atei de extracție marxistă, catolici

1 Rugăciune pentru morți. (N. tr.)

apostolici romani, comercianți escrocați sau avantajați, veri francezi, cumnate americance, academicieni, foste pasiuni, asiguratori, chiar și directori de bancă pe jumătate ruinați și nostalgici... Iată talmeș-balmeșul uman care venise la înmormântarea infamului Bepy Sonnino: un om mânat, încă din anii copilăriei, de propria sa *dorință de asimilare*: un tip care cu nerușinare – deși poate că nu în mod deliberat – și-a deplasat pragurile propriei moralități cu vreo zece șchioape mai încolo de cea medie a persoanelor normale, și cu vreo patruzeci de aceea a austerilor săi patriarhi evrei: un tip al cărui *cadavru șicos* (singurul lucru pe care Bepy l-a lăsat scris e că dorea să înfrunte eternitatea purtând costumul de lână cu dungi subțiri confecționat la Savile Row și ghetele negre de la Lobb) pare demonstrația modului în care optimismul neatenuat de simțul realității poate anihila un om într-un interval de câțiva ani. Sunt cu toții emoționați, și nu pentru că fiecare și-ar fi uitat rațiunile resentimentelor personale față de mortul acela (cine n-are o soție sau o fată râvnită pătimaș de nenorocit? cine nu se poate lăuda cu cel puțin un mic credit pecuniar față de el?), ci pentru că toți intuiesc că viața fără Bepy Sonnino va avea alt gust.

Până la urmă zărim un domn micuț înaintând spre noi, cu flori în mână și cu o expresie abătută: Mario Debenedetti. E aniversarea morții soției. Rabinul îl întreabă dacă nu vrea să ni se alăture pentru *kaddish* (dreapta credință impune ca asemenea cereri să fie acceptate: e o *mițva*[1]), însă bătrânul Mario, jigărit și veștejit, fără măcar să se uite la noi, ne trântește răspunsul cel mai neașteptat:

— Eu nu mă rog pentru scârbavnicul ăla, îmi mai datorează o grămadă de bani...

Rămânem înlemniți, chiar și rabinul este, ciudat, în pană de cuvinte.

E timpul să ieșim în față! îmi șoptește imperios un glas lăuntric. „Sunt eu", mă aventurez să spun, cu o mândrie

1 În ebraică, precept pozitiv, faptă bună. (N. tr.)

crescândă. Vreau să arăt că știu să-mi asum responsabilitatea, deși sunt conștient că gestul meu va stârni derută. Între mine și piatra aceea de pe jos nu e nici o deosebire. „Hai, Daniel, tu nu poți", șuieră tata. „De ce nu pot, papa?" „Cum « de ce »? Tu nu ești evreu." „Fie", îi replic eu înțepat, „îți dau dreptate: nu sunt evreu. Cu condiția să recunoști că sunt lucrul cel mai asemănător cu un evreu pe care l-ai cunoscut tu vreodată."

Atunci îl apucă râsul: în clipa aceea tatăl meu se încovoaie, hohotind ca un apucat, nemaiputându-se opri, dinaintea tuturor oamenilor acelora consternați, dinaintea mormintelor mărețe, în fața conclavului de cadavre Sonnino cărora li se alătură – fără sperata solemnitate – Bepy al nostru. Tocmai atunci, imediat ce m-am auzit rostind acele cuvinte pline de resentiment, tatăl meu izbucnește într-un râs neînfrânat, fără scăpare. Această inoportună ilaritate se hrănește – și va continua să se hrănească în săptămânile următoare – din întrebări trăsnite care îl chinuiesc: cum de-a putut Teo, un om venerabil de-acuma, să uite un evreu adult pentru Bepy? Ce-ar spune vaca aia de fostă psihanalistă a lui despre o asemenea neatenție? Că a folosit propriul domeniu de competență – religia – pentru a se răzbuna pe papa? Și de ce inclusiv mama a lăsat să-i scape un amănunt atât de important? O fi având vreo legătură tot cu Giorgia? Ranchiuna față de Giorgia? Ranchiuna față de toate Giorgiile care au precedat-o și au urmat după ea? Trebuie Bepy să plătească pentru asta? Și de ce Daniel, fiul meu, care nu-i evreu și care nici măcar nu are treizeci de ani, pe nepusă masă, cu un aer hieratic, se dezvăluie ca și cum ar fi Regele Arthur din Camelot sau Mesia cel atât de așteptat? Cum a putut rabinul să-i ceară să onoreze moartea lui Bepy taman lui Mario Debenedetti, cel mai zborșit dintre creditorii lui?

Evident, râsul tatălui meu e menit a nu se mai sfârși, întrucât exact atunci când pare să fi atins punctul de saturație, tocmai când încearcă să-și recapete o sobrietate oportună, intervine energic mama pentru a-i oferi rabinului din ce în ce mai derutat o contrapropunere ademenitoare: îl întreabă dacă măcar

Lorenzo, primul născut dintre copiii ei, ar rezolva problema: „La urma urmei, domnule rabin, nu-și va da seama nimeni... Și apoi, bunicului i-ar fi făcut plăcere ca unul din nepoții lui... Doar nu vreți să amânați slujba pe săptămâna viitoare? Știți că au venit oameni de la Lausanne și de la Budapesta?..." În fond, chiar și odiosul Bepy Sonnino (față de care mama nu va înceta nicicând să simtă toată ranchiuna din lume! Unele guri rele asigură că perversul a *încercat* și cu ea, gândiți-vă, cu nora lui cea nespus de castă) merită un zbor fulger până în empireul evreiesc. Rabinul e indignat. Cum așa, stimați domni? În fața unui mort? În fața neînsufleților rămășițe pământești ale lui *Yoseph Sonnino* (așa l-a numit, redându-l originilor sale, susținându-l in extremis tiraniilor cărnii), faceți scena asta? Iată de ce rabinul e împotriva căsătoriilor mixte. Nu se știe niciodată cum are să se termine. E absolut inadmisibil să se risipească sămânța evreiască în felul ăsta. Și cu ce rezultate, la naiba?

Sunt rănit. Tatăl meu a fost limpede. *Tu nu ești evreu!*, a rostit el cu causticitatea unui nou Minos dantesc. Și, dacă stau bine să mă gândesc, nu e prima oară când se ajunge până aici. Nu e prima oară când mă insultă în felul acesta.

Mintea zboară spre ziua în care, în vârstă de abia zece ani, pentru a sărbători restituirea cadavrului bunicului Graziaddio, care fusese răpit de o haită de naziști glumeți, am fost dus pentru prima oară la cimitir și m-am simțit copleșit de solemnitatea mormântului strămoșilor mei, numai marmură și decorațiuni corintice. Mi-a venit spontan să-l întreb pe tata dacă se hotărâseră deja unde aveau să mă așeze, dar răspunsul a fost că nu era o chestiune de loc, că loc ar fi fost, însă că eu nu puteam sta cu el și cu toți ceilalți. I-am cerut să-mi explice, să fie mai precis. Dar de această dată n-a vrut să-mi răspundă. Atunci l-am întrebat dacă el era cel care nu mă voia alături de dânsul. Mi-a spus că anumite lucruri nu el le hotăra. „Daniel, tu nu ești evreu! Există reguli și interdicții care ne depășesc..." și bla, bla, bla... Astfel grăit-a Rabbi Sonnino

către fiul său Isaac! Am dedus că aceste reguli și aceste interdicții îmi pecetluiau postura de exclus și de indezirabil. Mormântul acela, în pofida aparențelor, nu-mi aparținea. De altfel nu era atât de greu de priceput: un neglijabil sofistic defect genealogic mă priva de un bun ce-mi aparținea. De un colțișor comod pe lumea cealaltă. Ei bine, da, o execrabilă corupere a ADN-ului îl alunga pe un biet copil de zece ani de pe feliuța lui de eternitate!

Iar acum revine adagiul: *Tu nu ești evreu!* Dar, de această dată, cu agravanta tuturor acelor oameni din jur. E vorba de o umilire publică. De o condamnare severă și fără echivoc, aplicată de unul dintre puținii indivizi care ar trebui să mă ocrotească. Simt imboldul firesc să mă uit la fata blondă și îndurerată care-i strânge mâna lui Nanni și să mă las covârșit de un val paralizant de rușine. Dintr-odată înțeleg că durerea pricinuită de această umilire este în mod sinistru asociată cu prezența acelei fete cu ochii de culoarea brizei marine. Înțeleg că, dacă n-ar fi ea acolo, eu n-aș suferi atât de mult. Ajung chiar să înțeleg că până și impulsul de a ieși în față (care de altfel a determinat restul) provine dintr-o dorință bruscă de a mă evidenția, insuflată de ochii aceia pe care nu-i voi mai putea privi. Lor – acelor ochi – le închin umilirea mea. Dinaintea inflexibilității lor treze și batjocoritoare trebuie să înghit eu gălușca asta absurdă: adevăr istoric gol-goluț: *Tu nu ești evreu!*

Tu nu ești evreu! În definitiv, ce-i de mirare? Aceasta este pur și simplu condamnarea ta: să fii evreu pentru păgâni și păgân pentru evrei! După cum nu e de mirare că cineva, deși încă adolescent, își dorește cu ardoare să fie evreu. Nu-i de mirare că un copil vrea să fie ca tatăl său. Un evreu ca atâția alții.

Fiindcă astăzi să fii evreu e o plăcere. Compătimit, asistat, proslăvit: iată troica verbală care definește condiția evreului contemporan. Există oameni care, împotriva oricărei logici, fac cercetări pentru a-și acredita propria descendență nu

dintr-al nu știu câtelea conte sau marchiz cu perucă, ci dintr-un pios israelit din veacul al XVI-lea. Un tip în genul lui Montaigne: total dedicat casei și familiei. De necrezut. Un evreu în arborele genealogic: marele vis distinctiv al Secolului XXI. Heraldica Noului Mileniu. Emblema capabilă să te facă frivol la modul dureros și provocator la modul civilizat. Nu se poate să nu observi cum vremurile Invidiei de Penis au fost înlăturate de această epocă închinată Invidiei de Circumcisul Prepuț.

Pentru asta ai evidențiat partea din tine pe care în alte circumstanțe istorice ai fi ascuns-o? Ce diferit ar fi arătat lucrurile dacă Daniel Sonnino, cu acest nume și cu acest profil woodyallenian, în loc să vină pe lume într-un radios iulie al anului 1970, s-ar fi născut într-un ianuarie posomorât din secolul precedent, într-un sat lituanian... Eh, n-ar mai fi mare lucru de etalat.

Daniel, cât de adevărată e ranchiuna ta antievreiască? Câtă comedie și cât varieteu este în ea? Cine te poate asigura că, în timp ce tu zbieri împotriva retoricii filosemite, în afara ta nu șede un alt tu însuți, serafic și ponderat, adâncit în contemplarea sosiei tale îndrăcite? Un tu însuți viclean, lipsit de scrupule, care, cu ochiul clinic al unui bătrân agent teatral, te privește mulțumit și zice: ehei, nu-i deloc rea ideea cu evreul pe jumătate certat cu evreii. Poate că e nițel cam veche, dar tot în vogă. Nu-i rea defel mândria asta de metis. Anul ăsta metișii trag tare cum nu se mai poate.

Ce alt motiv există pentru scrierea acelei cărți, altminteri? Ce sens are să scrii o carte intitulată *Toți evreii antisemiți. De la Otto Weininger la Philip Roth* și să te înscrii astfel implicit pe lunga listă a acestora, când știe orișicine că tu nu ești nici evreu, nici antisemit, ci că ai vrea să fii sau una, sau alta? Ce păcăleală ieftină mai e și asta? De ce să le atribui acelor scriitori minunați ceea ce tu gândeai despre tine însuți în raport cu evreii, și să nu-ți fixezi atenția, cu onestitatea unui universitar sârguincios, asupra a ceea ce gândeau ei despre propriul lor raport cu evreii?

Pentru motivul cel mai vechi din lume: șiretenia, susținută de dorința de a exista: să pui în valoare puținul pe care ți-l oferă viața. Să scoți cât mai mult din el. Să-l faci plăcut celorlalți, cu prețul înșelării de sine. Cei cărora le-a plăcut cartea aceea a ta au confundat pur și simplu șiretenia cu buna-credință, afișarea durerii cu durerea și exhibiționismul cu adevărul. Au crezut că arsura aceea e comunicabilă. Că nu există nimic mai autentic și mai fascinant decât un evreu pe jumătate care-i demască pe evrei. Un evreu pe jumătate împotriva evreilor. Un evreu pe jumătate care-i acuză pe evrei de rasism și un catolic pe jumătate care-i acuză pe catolici de ecumenism. Cei cărora le-a plăcut cartea aceea a ta n-au înțeles ușurătatea și neonestitatea unei asemenea operațiuni. N-au ținut seama de Istorie: oare nu s-au perindat secole, milenii de când evreii îi vorbesc de rău pe evrei cu unicul scop de a-i vorbi de bine, iar *închișii* îi vorbesc de bine pe evrei cu singurul scop de a-i vorbi de rău? Inima a tresărit la impresia că ne găseam dinaintea unui lucru al cărui adevăr era demonstrat de incomoditatea subiectului, de natura lui reprobabilă moral și politic. Într-o lume în care suntem cu toții în căutarea disperată a ceva pe care să-l urâm, a cuiva cu care să ne avem la cuțite, ce frumos apare acest mic evreu care-i urăște pe evrei. Pe scurt, eseul acela al tău nu-i decât o mare manipulare antisemită pusă la cale spre paguba rudelor tale nevinovate și numai spre avantajul tău: sentimentul acela de mândrie pe care ți-l poate insufla violența masochistă confundată de prea multă lume cu onestitatea intelectuală.

3

Eroicul șterpelitor de dresuri

Întâlnirea fortuită cu picioarele mătușii Micaela a fost aceea care m-a îmbrâncit în abisul depravării fetișiste.

Micaela Salzman, fiica unor ruși emigrați în Israel în '49, se măritase cu frățiorul tatălui meu, pe valul unei pasiuni de *kibbutz*, răsărită cu câteva zile după sfârșitul războiului de Yom Kippur și evaporată în primele săptămâni de căsnicie. În 1983, în timpul celei de-a șasea vacanțe de vară consecutive pe care am petrecut-o eu la Tel Aviv, Micaela era o nesatisfăcută în vârstă de treizeci și șapte de ani, căreia (excepție făcând grația ei ursuză și o înclinație patologică spre plăcerile ciocolatei) îi lipsea tot ce-ar fi putut s-o înscrie în rândurile decadentului clan de familie. Nu întâmplător etichetată de bunicii mei ultrasnobi ca *shotè*[1], Micaela nu găsise altceva mai bun de făcut decât să-și asezoneze propria existență încâlcită măritându-se cu deviatul acela de Teo, al doilea născut, a cărui plecare din Italia în '73 pentru a se alătura armatei israeliene îi vlăguise literalmente, de îngrijorare, pe temătorii săi părinți. Și prea puțin contează că aportul lui Teo Sonnino la cauza israeliană a fost destul de modest (lăsând la o parte sprijinul moral, se înțelege), întrucât la exact două zile după înrolare s-a procopsit cu un pojar care l-a ținut departe de câmpurile de luptă.

Pe atunci cunoșteam mai ales versiunea belicoasă a lui Teo Sonnino: aceea din rarele vizite la Roma, când, desființând pompa unor religiozități ritualice castratoare, juca din nou

1 Țicnită, în ebraico-romană. (N. tr.)

rolul dezechilibratului care, cu douăzeci de ani în urmă, se prezentase la Excelsior de pe Via Veneto, la cununia fratelui său superburghez, în bermude și T-shirt, strigând, precum Mesia în Templu:

— Oare n-a sosit ceasul s-o terminăm cu spectacolele astea grețoase *à la* Cecil B. de Mille?

Pentru ca mai apoi să se apuce de plâns, într-atâta încât să-l emoționeze pe eternul rabin Perugia, care în lunile următoare s-a ocupat cu reintegrarea lui socială printr-o susținută educație religioasă: având drept singur efect transformarea unui elev nepăsător și confuz într-un evreu fundamentalist. Însă, Dumnezeule, ce ușurare pentru Teo să se debaraseze de ranchiunele de la douăzeci de ani, de *închisa* aia afectată cunoscută pe băncile școlii, de BMW-ul parcat în garaj, de mistica psihanalistă jungiană, de senzația umilitoare de faliment și mai ales de șantajul unei familii pe vremea aceea încă respectabilă și înstărită, spre a se dedica în întregime cauzei evreiești! Iată în sfârșit un scop în viață, atât de îndelung căutat, concretizându-se în anacronica formă a emigrării.

De atunci e suficient contactul cu Italia pentru a-i aminti că vocația lui constă în a se opune aroganței – deghizată în condescendență – a tatălui și a fratelui său (ce fel ciudat de a pune problema!). În momentul acela izbutești să ți-l închipui la șaisprezece ani, înțelegând suferința pe care acele două personalități efervescente i-au putut-o pricinui încă din primul minut al vieții sale și, totodată, indispoziția pe care obrăzniciile lui trebuie să le-o fi pricinuit acestora. În casa Sonnino nu există prea multă indulgență pentru contestatari, însă nicidecum dintr-un spirit reacționar, ci dintr-un scepticism endemic. De altfel, eu nu puteam face altceva decât să oscilez între simpatia față de fugar, dictată de afinitatea condiției mele – să fiu în același timp nepotul lui Bepy, fiul lui Luca și fratele lui Lorenzo Sonnino (trei supermeni într-o singură familie reprezintă într-adevăr o lipsă de tact și de simț al măsurii!) –, și solidaritatea cu destinatarii unei asemenea furii nenorocite.

Dar, în anul acela, spre deosebire de verile precedente, ori ne-am pierdut controlul, ori lucrurile au început să nu mai meargă. „Un an sucit", l-a expediat tata în derizoriul său optimism-Sonnino: ne-am apucat să celebrăm primul-an-fără-Bepy dominați de o emoție necunoscută. Nu se poate spune că moartea lui ar fi lăsat în urmă o dâră de melancolie, e ca și când ar fi eliberat în văzduh o incertitudine tinzând spre incredulitate.

Însă, mai ales, vărul meu Gabriele (pentru toată lumea Lele), fiu unic al lui Teo și Micaela, după diagnosticul de tumoare la un testicul, a suportat extirparea acestuia. Mă tem că am fost trimis la Tel Aviv ca să-i urmăresc convalescența.

Lele nu e nici măcar umbra brunețelului delicat de acum un an. N-aș putea spune unde s-o fi ascuns acel David al lui Donatello cu părul ondulat și negru ca pana corbului, care, așa cum mi-a dezvăluit tatăl meu plin de mândrie, le făcea să miaune pe fetițele din clasa lui de la Tel Aviv într-un mod stânjenitor. În locul lui, năluca asta mono-testiculară, care poartă o pălărie ca să-și ascundă chelia simptomatică.

Psihicul meu e deja suficient de apăsat de ipohondrie ca să mai suport și tragedia vărului meu, iar cultura mea e chiar excesiv modelată de pozitivismul patern ca să trec cu vederea precedentul genetic. Iar toată tărășenia se gătește când, la acest tablou nefast, adăugăm raportul meu cât se poate de prost cu testiculele: din pricina amintirii cumplite a acelor băiețe-tortură cu frate-meu Lorenzo impuse de mama mea, când ghidușul cel nemernic, purtat de bruște raptusuri proto-pederaste, mi le strivește cu piciorul. Nu că ar reuși întotdeauna s-o facă, însă deja gestul e suficient ca să mă facă să tresar: o practică dureroasă, care totuși trezește surse de plăcere abisale. Și pentru că uneori în aceste circumstanțe dă buzna Bepy (să se fi întâmplat de două ori, dar ceva mă îndeamnă să-mi închipui aceste incursiuni ca pe un rit cotidian) și ne poruncește cu un aer plin de camaraderie neagră: „Arătați-mi cuculețul." Fratele meu nu se arată prea stânjenit în exhibarea grotescă a propriilor giuvaiere. Pentru mine însă e foarte

chinuitor. Chiar dacă, până la urmă, sunt constrâns să mă ridic și să-mi expun trofeul zgribulit de apă și de stânjeneală.

Între timp, am ajuns la vârsta la care asistăm speriați la proliferarea prietenilor și a colegilor care nu știu să facă altceva decât să se laude cu pirotehnice *happening*-uri masturbatorii. Întrecerea pentru jetul cel mai lung se bucură de o anume popularitate în școala mea decrepită și exclusivistă din Piazza di Spania. Și mie? De ce nu mi se întâmplă nimic? Nu sunt normal? Sunt impotent? Nu voi mai vedea niciodată lumina zilei? Viața mea sexuală e hărăzită unui amurg inexorabil? Nu voi viola niciodată obscura taină a reproducerii? Nu voi ieși din ceața nehotărârii care mă face să le doresc pe fetițele din clasa mea până la lacrimi, împiedicându-mi satietatea post-orgasmică? Nu, Dani, fii liniștit: unii se dezvoltă la cincisprezece ani. Dar dacă la șaisprezece o să fiu tot așa?

Pradă acestor frământări am plecat de la Roma, pentru a-mi vizita vărul, în această stare. Spre a constata, în plus, la baia din Tel Aviv, că unul din testiculele mele, ca dintr-un spirit de emulație dictat de înrudire, e suspendat undeva la o altitudine nedefinită, rămânând parcă încastrat în burtă. Trebuie să interpretez această asimetrie ca pe un semn de infirmitate? Aș vrea să-l întreb pe Lele cum a început. Cum și-a dat seama. Cum se insinuează boala. Dar le-am promis părinților mei să nu fac aluzii. Să mă port cu el într-un mod firesc. Ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. Așa mi-au poruncit privindu-mă în ochi („De-acum ești bărbat", i-a zis tata, cu o anumită imprecizie rabinică, minorului și bolnăviciosului său fecior, în vârstă de treisprezece ani). Pare simplu. Cum *să te porți firesc* cu cineva care nu e într-o stare firească? Cum poate un băiețaș atât de schimbat să nu rămână jignit de eforturile tale de disimulare? Sau de omenia pe care o afișezi? Să fie acesta motivul pentru care Lele se ferește de mine? Sau pur și simplu frica? Moartea? Faptul că o simte aproape, insinuându-se dincolo de drăgăstoasele îmbărbătări ale părinților săi. Dincolo de încrederea lor în Dumnezeu și în medicină. Lele e doar un copil. Anumite lucruri nu li se întâmplă copiilor,

nu trebuie să li se întâmple. Ăsta o fi lucrul pe care nu mi-l poate el mărturisi pentru că nu a reușit să și-l mărturisească sieși? Motivul pentru care ocolește orice încercare a mea de a închega o conversație?

Și apoi homosexualitatea, paradoxala piedică din viața oricărui băiețaș normal, da, incredibila revelație, aptitudinea sexuală pe care Lele o va ține în frâu mulți ani de aici înainte, explodează tocmai în ziua în care maladia își reclamă primele atenții. Un semn: iată ceea ce îi vine în minte: el – un copilaș influențat de maniacalele integrisme ale tatălui său – a primit un semn din partea Răzbunătorului Biblic: pedeapsa divină pentru acele gânduri ilicite despre colegii lui: anormalitatea acelor gânduri, frenezia acelor gânduri care i-au făcut celulele s-o ia razna. În timp ce colegii lui vorbesc și se gândesc numai la fete, Lele nu face decât să se gândească la colegii lui (însă fără a putea vorbi despre asta). E parcă o eliberare să constate așa ceva: Dumnezeule, cât de mult îl excită tinerii *hassidim*[1], cu codițele lor, cu aerul lor murdar-hieratic și cu buzele lor unsuroase. Ca să nu mai vorbim de militarii în uniformă de camuflaj: bască, tunsoare scurtă în scară, tricepși în relief, grosolănie agresivă, vocație criminală. Nu-i poate spune așa ceva tatălui său. Nu poate spune nimănui. Dar tumoarea a eliberat fiara din el, scorpia prețioasă care i se zbate înlăuntru dintotdeauna.

Homosexualitatea, iată de unde provine boala. Uriașa *lege a talionului*. Boala e numai calea de a o scoate la capăt teafăr. E calea mântuirii. Așa îi vine să se gândească, cu o copilărească emfază. Așa îi place să-și spună iar și iar, pe urmele meditațiilor mistice ale tatălui său, și în timp ce organismul răspunde cu încetineală îngrijirilor sufletul se îmbolnăvește pe nevăzute.

Nu-i nicidecum o glumă, homosexualitatea. Sau, cel puțin, nu-i o glumă în familia mea, cât se poate de laică, de

1 Membru al curentului mistico-integralist (*hassidism*) apărut în Polonia în secolul al XVIII-lea. (N. tr.)

deschisă și de liberală. Când, din motive de serviciu, dă peste vreunul din acei delicați poponari anglo-saxoni, care vorbesc numai de vin cu gust de fructe și de artă renascentistă, tatăl meu se lasă purtat spre expresii extaziate de jubilație: „Am cunoscut un fascinant designer australian, ditamai homalăul!...“ Da, una peste alta, homosexualitatea e un lucru important dacă îi afectează pe copiii altora. Dar pe ai noștri? Păi, să spunem că, prin părțile astea, viziunea asupra poponărelii e mai curând una estetizantă: poate fi frumoasă ca un costum de la Valentino, cu condiția să nu fie unul dintre noi acela care îl îmbracă. Să luăm ziua în care, în vârstă de doar doisprezece ani, dar deja angoasat de rămânerea mea în urmă, mă înfățișez la căpătâiul lui Bepy, aflat în pragul morții, și-l întreb aproape fără să mai stau pe gânduri: „Bunicule, ce s-ar întâmpla dacă eu aș fi gay?...“, ca să-i văd fața regăsindu-și pentru o clipă culorile roșii ale furiei și ale vieții: „Pentru numele lui Dumnezeu, Daniel, Cel de Sus ți-a dat așa o pulă ca să futi, nu ca s-o iei în cur!“ Textual.

Nu cu mult timp în urmă, Lele, aflat în trecere prin Roma, mi-a făcut o vizită după ani de zile de când nu ne mai văzurăm.

Și iată-l în sfârșit, cu valizele în mână și cu un zâmbet parcă de dantelă; și iată-l, *diferitul* cel mai diferit pe care l-am văzut vreodată.

N-am înțeles niciodată dacă acea capacitate de a-și schimba pielea, acel mimetism de salamandră al lui Lele, era a nu mai știu câta versiune de histrionism a familiei noastre sau dacă, mai simplu, trebuia atribuită aptitudinii homosexualilor pentru camuflare ori chiar lipsei de personalitate de care suferă mulți indivizi rafinați dar lipsiți de talent. Însă trebuie să mărturisesc că, după atâția ani, m-am distrat când m-am pomenit în fața acestui tip imprevizibil. Lele părea varianta mediteraneeano-grațioasă a scriitorului David Leavitt, cu acea cumpătare maoistă în felul de a se îmbrăca, conjugată armonios cu o conduită modestă ce părea să sugereze un soi de integritate mistică. Am găsit deopotrivă de surprinzător

faptul că, odată cu trecerea anilor, un băiețaș atât de zvelt își lățise nemăsurat marginile fundului și că acel negru ca pana corbului al părului său era acum stropit cu mici pete albe, care îi confereau un aspect atât de parizian.

Am luat prânzul la Hungaria, fiindcă Lele a insistat. Îi amintea de vremurile lui Bepy și Ada. Ne duceam acolo pentru cei mai minunați și mai savuroși hamburgeri din Italia centrală: o epifanie de ouă, brânză, muștar, ketchup și ceapă. Și, în timpul acelei mese, înecându-se într-un cocteil de bere, Xanax și maioneză, beat de autocompătimire și de amintiri încurcate, Lele mi-a povestit cum le-a dezvăluit părinților homosexualitatea sa, după aproape cincisprezece ani de când o descoperise și după zece ani de când o practica febril.

Ce mai, povestea lui Lele coincidea aproape în întregime cu toate cele pe care mi le imaginasem sau despre care citisem (de exemplu în romanele ilustrei sale sosii David Leavitt) despre cum un băiat burghez oarecare le mărturisește că e homosexual unor părinți ca oricare alții, neîncrezători și speriați. Povestirea-tip pe care aș fi putut s-o găsesc într-un documentar realizat de un marțian curios pe tema speciei umane. Da, e adevărat, privit din afară, acest caz prezintă alte trăsături, cum ar fi o mamă deloc protectoare, un tată fundamentalist evreu și spectrul unui bunic care, la vremea lui, i-a considerat pe poponari la fel cum îi considerau naziștii. Dar întâmplarea face că, și de această dată, demonul banalității își revendică teritoriul său de beznă: astfel încât spectrul bunicului, ca spectru, nu poate face prea mult rău, mama își arată profilul ei cel mai uman și mai înțelegător și, mai cu seamă, fundamentalistul evreu, în pofida tuturor rigidităților sale etice, pus în fața ineluctabilității acestei condiții filiale, nu poate face altceva decât să capituleze.

Ajuns la douăzeci și șapte de ani, după ce a trăit vreme de cinci ani la Provincetown, pitorească citadelă din New England, în peninsula Cape Cod, și după ce a obținut o diplomă în „Creative Writing" la o universitate nu departe de Boston, nici mai mult, nici mai puțin decât cu Norman

Mailer, Lele se întoarce la Tel Aviv, exact în zilele dinainte de Yom Kippur, da, pentru comemorarea ispășirii evreiești, îndată după aniversarea fugii din Italia a tatălui său și a nunții lui cu Micaela. Da, pe scurt, un frumos mănunchi de solemne recurențe, gata să fie desacralizate de pederastia acelui pervertit! Și tocmai cu acest prilej, cine știe dacă din anticonformism sau din ostilitate fățișă față de bătrânul său, Lele se prezintă cu părul de culoarea paiului, cu pantaloni mulați, sandale feminine cu o talpă de plută de cel puțin cinci centimetri în picioare și, mai ales, cu dramatica intenție de a-și pune părinții la curent cu apetitul său nestăpânit.

Teo rămâne tulburat de acest fel excentric de îmbrăcăminte. Dar, întrucât luptase o viață întreagă împotriva convenționalismului ipocrit al lui Bepy, sigur că nu-l poate mustrului. Însă cum să nu se neliniștească? Până acum, Teo a crezut dintotdeauna că libertatea se exprimă purtând blugi și tricou. Că libertatea e un refugiu din calea afectării. Nu i-a trecut prin minte că poți fi liber accentuând contrastele, evidențiind capricii și alintături: libertatea de a te îmbrăca ca o femeie, de pildă, ori de a face înconjurul lumii în pielea goală, ori de a i-o lua în gură unui negrotei din Illinois. Abia acum pare să descopere că libertatea nu-i doar legitima ta aspirație de-a te emancipa de tatăl tău, ci și dorința deopotrivă de chinuitoare a fiului tău de-a se emancipa de tine.

Așadar, bine-venit fie exhibiționismul lui Lele, și Doamne ajută.

Astfel, când, la două zile după Yom Kippur, la celebrarea căruia Lele s-a comportat impecabil, fiul spune că vrea să stea de vorbă cu părinții, pentru a le comunica ceva grav și important, Teo rămâne impresionat de tonul acela serios, amenințător. Însă mai apoi zâmbește în sinea lui, pregătindu-se să ducă mâna la portofel: probabil că Lele a mai făcut vreo năzbâtie de-a lui: probabil că feciorul cel alintat o fi contractat vreo datorie ori o fi zărit vreo motocicletă la care nu poate renunța. De când a fost bolnav, tot încearcă să capete despăgubiri din partea părinților săi. A început

cu motocicletele la cincisprezece ani și a sfârșit cu ideea aceea bizară de a studia literatură în America (o adevărată stoarcere pentru finanțele deja subminate ale lui Teo și Micaela). Dar Teo e atât de fericit că Lele se află aici, că i-a mărturisit intenția de-a părăsi Provincetown și de-a se întoarce să locuiască în țara lui: e gata de orice sacrificiu economic, numai să-i facă pe plac. Ba chiar îl va ului, nu-l va lăsa nici măcar să termine, va scoate din buzunar carnetul de cecuri și va spune: „Cât ai nevoie?", lăsându-și nevasta și fiul înmărmuriți.

Dar nu de bani are nevoie Lele: eventual de înțelegere și mai ales – deși noile sale idei emancipate nu i-o permit – de o iertare a păcatelor. De aceea, fără a lăsa să se întrezărească alte stânjeneli decât acelea trădate de caracterul vertiginos al expunerii, își începe micul discurs pe care și l-a pregătit în decursul unei întregi tinereți. De ani de zile, într-adevăr, reflectează el asupra frazelor pe care va trebui să le spună: a fost dintotdeauna conștient că, la un moment dat, eufemismele nu vor mai fi de nici un folos. *Va fi un punct de ruptură*, și-a repetat sieși de mii de ori. O clipă în urma căreia lumea avea să se schimbe. De aceea, în lungul antrenament de pregătire a Marelui Discurs s-a convins că singura cale e concizia: atac *ex abrupto*, fără nici o introducere, mergând în miezul problemei, cum te-a învățat bătrânul Mailer. Însă, în ciuda intențiilor lăudabile, așa cum se întâmplă deseori în cazul discursurilor asupra cărora ți-ai bătut capul prea tare, mărturisirea lui Lele se dovedește eliptică, confuză și, mai ales, are cusurul că începe cu o litotă și că, imediat după aceea, urmează o serie ametitoare de negații:

— Nu sunt heterosexual. Nu-mi plac femeile. Nu mi-au plăcut niciodată. N-am nutrit niciodată nici cea mai mică bănuială că mi-ar putea plăcea...

Până când, în sfârșit, dinaintea stuporii părinților, Lele își recapătă luciditatea:

— Am trecut prin câțiva ani grei, dar acum sunt bine. Norocul meu e că am plecat destul de devreme, într-un oraș unde persoanele hetero erau cele considerate anormale. Știu

că pentru voi – mai ales pentru tine, papă – va fi o lovitură. Și totuși nu pot să regret. Nu pentru faptul că vă fac să suferiți. Sunt un susținător al libertății sexuale. Mare lucru n-ar mai fi de spus. Decât că aș vrea să nu vă otrăviți existența încercând să înțelegeți unde ați greșit sau unde n-ați nimerit-o, și alte asemenea prostii, atât pentru că în modul meu de a fi nu era nimic greșit, cât și pentru că eu sunt așa dintotdeauna, de când aveam doisprezece ani. Nu-i vorba de tumoare. Nici de operația la testicule. Eram așa dinainte, deși nu știam nici eu. Am conviețuit cu un bărbat mai mare cu aproape trei ani ca mine. Singurul lucru pentru care îmi pare rău este că trebuie ca voi – cel puțin deocamdată – să renunțați la un nepoțel. Nu-s în măsură să vă pot face pe plac. Deși vă asigur că asociația în care sunt înscris de aproape zece ani, și al cărei vicepreședinte sunt acum, luptă și pentru asta, pentru a ne elibera de această a nu știu câta samavolnicie, de această oribilă discriminare contra libertăților noastre fundamentale, această homofobie de Stat. Vezi, papă, tu ar trebui să mă înțelegi. Tu, care ai făcut atâtea pentru evrei. Ce mai, tu ar trebui să înțelegi că, și atunci când e vorba de homosexuali, la fel stau lucrurile. Oamenii folosesc același criteriu de judecată.

De ce Lele al meu face atâta risipă de amănunte?

Acesta e primul semn de întrebare al lui Teo, ivit instinctiv, înainte să fi asimilat vestea, căruia îi urmează al doilea: de ce vorbește Lele pe tonul de răceală al unui buletin revoluționar? De ce fiul său face propagandă ideologică într-un moment atât de dramatic? I se pare lui, ori fiul său se folosește de un adevăr crud pentru a-i tortura? O cruzime care parcă-i amintește de ceva: de cruzimea lui însuși împotriva fratelui și a tatălui său: o cruzime care pe vremea aceea părea să slujească o cauză dreaptă, dar care astăzi nu mai are sens. De pildă, ce are de-a face aluzia la imposibilitatea paternității, ori la nenorocita aceea de conviețuire inimaginabilă? E într-adevăr indispensabil să le toarne totul? N-ar fi mai bine: „Papă, iartă-mă, am păcătuit împotriva naturii. Dar voi face totul ca să mă răscumpăr. Jur pe sfințenia acestei țări!" De ce l-a

trimis în Statele Unite? Mai poate fi încă mântuit? Cum a putut să nu priceapă ceea ce i se petrecea fiului său? Există vreo cale de întoarcere? I se poate prezenta vreo fată frumoasă și doritoare? Oare cu o căpitănească îndrăcită de la Forțele Speciale s-ar simți în largul lui la fel cum se simte cu un bărbat?

Haideți, nu trebuie să pretindem prea multe din partea lui Teo Sonnino. Isuse, mentalitatea lui nu e destul de sofisticată (deși e mult mai sofisticată decât a lui Bepy) ca să și-l poată imagina pe fiul său posedat de un mascul mustăcios din New England. Și trebuie să se țină seama că poponarii sunt ca evreii și ca negrii: e frumos să ții la ideea pe care o reprezintă, e bine să știi că există, dar e absolut șocant să-i frecventezi.

— În fine, aveți întrebări? face Lele, cu un aer de sfidare, iritat de năucirea părinților săi.

Cine știe de ce, își imaginase că aveau să-l pălmuiască și cine știe de ce îi pare rău că nici măcar n-au dat semne că au s-o facă. Cine știe de ce, în tot timpul cât își bătuse capul vreme de un deceniu cu această scenă, își închipuise mult mai multă agitație, atât din partea lui, cât și a bătrânilor săi. Cum putuse crede că vorbele lui aveau să fie contrapunctate de una din acele melodii emfatice de telenovelă? Însă de acum punctul critic e depășit cu strălucire. Acum e rândul tău, tăticuțule, și al tău, mămică scumpă. După ani de ezitări sfâșietoare, mingiuța trece din mâinile lui, în acelea, tremurătoare, ale părinților săi.

Micaela încearcă să plângă. Dar nu-i vine. Gura lui Teo e încleiată de microorganismele angoasei. Un lucru vrea să lămurească, și asta repede. Un lucru care în primă instanță i se pare inteligent, pe care nu poate și nu vrea să-l țină în el, chiar dacă imediat după aceea va regreta și simplul fapt că i-a dat prin cap.

— Lele, te putem ruga cel puțin, dacă nu să-ți disimulezi devierea... adică preferința ta sexuală... da, ce mai, ai înțeles... te putem ruga să n-o afișezi printr-o îmbrăcăminte extravagantă?... În fond ce nevoie ai? Eu nu-mi afișez deloc bărbăția

sau ce-a mai rămas din ea... Narcisismul e un defect, dacă nu cumva chiar un păcat. Ce sens are părul de culoarea aia, băiete? Și pantofii ăia de damă? Nu găsești și tu că nu aduc nimic în plus?... În fond, noi te-am învățat respectul...

Da, cel care vorbește este chiar Teo. Este cel care, pentru prima oară în viața sa, pune acum între ghilimele cuvântul „respect".

Pe de altă parte, nu-i trebuie mai mult de câteva clipe ca să-și dea seama că a căzut în cea mai banală capcană, pe care i-a întins-o perfida aia isterică de fecioru-său. Dar cum se poate? Tocmai el, care a luptat împotriva formalismului de familie, invocă acum ca pretext asemenea futilități exterioare? Tocmai el vine să vorbească de respect? E cu putință ca cel care se exprimă într-un mod atât de conservator să fie același *teddy-boy* care i-a sfidat pe filfizonii de taică-său și de frate-său cu hainele lui găurite? El, șaizecișioptistul care și-a râs de obiceiurile burgheze cu T-shirtul și cu bermudele lui, împotriva apretaților de la recepția aia matrimonială care a făcut vâlvă? Cum îndrăznește să se indigneze din pricina extravaganțelor fiului său? De când e atât de ipocrit? Atât de fariseic? Oare aerul Israelului i-o fi schimbat mentalitatea?

Lovitura fatală a lui Lele e inexorabilă. Iar Teo n-are dreptul să se plângă, el a fost cel care a provocat-o:

— Nu, papà, nu mă poți ruga așa ceva. Nu există un fel onest și unul neonest de îmbrăcăminte. Și dacă ai hotărât să-mi impui cum să mă îmbrac numai fiindcă sunt în casa ta, atunci chiar mâine mă voi duce să caut altă casă. De altfel mi-ar fi greu să conviețuiesc cu cineva care are o idee atât de convențională despre „respectabilitate". Cineva care atribuie hainelor o importanță așa determinantă... Sau pur și simplu ți-e rușine cu mine?

— Nu, haide, nu vorbi așa, nu asta voiam să spun, doar știi și tu. Voiam pur și simplu să spun că orice manifestare pitorească a diversității sfârșește prin a fi neautentică, parodică. O poză. O modă. Și, ca atare, nocivă pentru însăși cauza ta. Asta voiam să spun. Nu asta te-am învățat eu mereu?

În felul acesta se simte un pic îmbărbătat. Simte că a dat discuției o turnură promițătoare, în timp ce conștientizarea faptului că fiul său e homosexual i se insinuează în suflet răsucindu-i măruntaiele.

— Și în orice caz, papà, să știi că, deși eu în felul meu sunt credincios și-ți respect sentimentele (ai văzut ce bun am fost ieri la mascarada aia de Yom Kippur), nu mai pot accepta o religie ca iudaismul, bazată pe rasism și pe homofobie. Și te previn că la viitoarele alegeri voi vota împotriva fanaticilor ălora din Likud!

Lucrul care-l frapează cel mai mult pe Teo e că fiul său – unicul său fiu – nu numai că are o mulțime de idei despre toate, dar abia așteaptă să le exteriorizeze, să le împărtășească părinților. Totodată, Teo are impresia neplăcută că toate ideile exprimate de fiul lui îi sunt, mai mult sau mai puțin explicit, ostile.

Iar aceasta e cu adevărat lovitura de grație. Iată răzbunarea din profeția (sau din urarea?) lui Bepy. „O să te căiești", îi spusese Bepy cu mulți ani în urmă, când era încă un bărbat sigur pe sine, când era încă bogat și respectat, când se afla la o distanță de ani lumină de omul infam și escroc în care viața avea să-l transforme. Când era încă un bărbat invincibil și venerat. „Nu pleca", îi repetase cu acea cadență incoerent profetică pe care o căpăta uneori glasul său. „Ce are de-a face acum Israelul?" îl întrebase. „Aici ai totul. Tu nu ești unul de-ai lor. Tu nu ai nimic în comun cu oamenii aceia disperați. Tu nu ești un luptător. Doar n-ai să-mi expui nepoții la ură, la atentate, la războaie. Eu cunosc războiul..." Iar apoi venise profeția: „O să te căiești, nu știu cum, dar sunt sigur că o să te căiești." Așa îi spusese cu mulți ani în urmă, când el se hotărâse să plece. Iar acele cuvinte avuseseră greutate, da, Teo le crescuse în sinea lui ca pe o mică tumoare. Mai întâi pe timpul bolii lui Lele, mai apoi în timpul certurilor epuizante cu Micaela și al miilor de dificultăți economice, iar acum, dinaintea acestei dezvăluiri, le simțise cum ies din el, ajungând să-i zguduie conștiința. „O să te căiești", îi spusese.

Iar Teo – Teo Superstițiosul – avusese impresia că ele dovedeau mai degrabă un *wishful thinking* decât o îndurerată previziune. Pe scurt, o răzbunare. „Sper că fiul tău o să te facă să treci prin ceea ce ne faci tu să trecem pe mine și pe mama ta, inconștient blestemat." Iată sensul acelui „O să te căiești". Cel puțin așa îl interpretase Teo, în instabilitatea lui emoțională și în literaritatea lui. Nu ca protest al unui părinte în anxietate, ci ca represalii. Și tocmai acum când se simte în siguranță, acum când tatăl s-a sinucis social, acum când omul acela nu mai are nimic să-l învețe, acum când influența lui a încetat să-l mai sâcâie, acum când e mort de atâția ani încât nici cenușa lui n-ar mai putea vibra de bucurie, tocmai acum acel „O să te căiești" îi revine în memorie. Acum când, împotriva împrăștierii familiei sale, el și-a găsit o rațiune de a trăi în principiile Israelului, în moralitatea și în forța acestui Stat în tranșee, în spiritul de conservare ce se adăpostește în inima israeliană, descoperă că a adus pe lume un fiu care – după ce toată adolescența a ars de nerăbdare să fugă din Țara atât de anevoios dobândită de tatăl său, ca să nu facă armata, ca să nu-și riște propria existență stricată, din pură lașitate – a ales această *chestie* anormală pe care strămoșii noștri, cu un sentiment de dezgust, o numeau „sodomie" și o socoteau printre păcatele de moarte. Iată pedeapsa: cel ce a căutat autenticul cu mult dincolo de posibilitățile omenești obține ca răsplată să își încredințeze propriul nume acestui ciudat desfrânat. Cel ce a îmbrățișat cu atâta căldură cel mai extremist tradiționalism evreiesc se pomenește având drept fecior pe acest poponar laburist!

Teo Sonnino era, în acel 1983, redactorul prost plătit al unui ziar apropiat de Likud și, în câțiva ani, își cucerise pe câmpul de luptă galoanele de aprig dușman al poporului arab.

Un om dintr-o bucată sau un creier înfierbântat?

Citindu-i notele polemice te minunai fie că le scrisese omul cordial și surâzător care în nopțile de vară cu lună plină, întins pe plaja pustie din Tel Aviv, hieratic-absorbit, strângând în

brațe o chitară acustică marcată de intemperii și de excesele anilor '60, fredona *Across the Universe*, fie că, în urmă cu mulți ani, omul acela, ca urmare a exaltării sale israeliene, activase ca militant revoluționar. Mai simplu ar fi fost să asociezi acea etalare de mușchi și de jurnalistice intransigențe cu chipul osos și cu ochii vizionari ai unui integrist de origine rusă: vreun nemernic odios care, după ce a pățit tot ceea ce un om de rând ar considera mult dincolo de pragul tolerabilității, și-a dezvoltat un dispreț feroce pentru viață: pentru a sa proprie și pentru a tuturor celorlalți. Nu, cuvintele acelea pline de pizmă nu se potriveau cu silueta pașnică a lui Teo Sonnino, cu ochii săi care etalau luciul azuriu al minunării. Însă fascinația lui, dincolo de extraordinarul eclectism și de o formă ironică de simpatie umană, pare să constea în contradicție. Din născare a nutrit în sine o droaie de incompatibilități. Iată *appeal*-ul pe care îl exercită asupra unora. Și ceea ce îi frapează pe toți ceilalți.

Subversiv în tinerețe, îi urăște cu ardoare dostoievskiană pe laicii liberali din familia sa. Până când, în anii '70, pe timpul războiului de Yom Kippur , o rupe cu prietenii lui de extremă stângă, acuzându-i că au cumpărat cauza arabă și au vândut-o pe cea israeliană. Îi face antisemiți, naziști, căcați de lumea a treia, găsind deopotrivă de scârbos modul deschis și lipsit de prejudecăți de a estima chestiunea Orientului Mijlociu prezentat de Bepy, acel campion moderat al echidistanțelor, acel filfizon prea ocupat să țină la rece șampania ca să se mai gândească la Istoria-care-ne-covârșește.

(Dumnezeule, Teo, cât ești de nedrept!)

Mulți ani după plecarea fiului său, Bepy încă nu putuse uita ziua în care îl văzuse pe Teo decupând dintr-un număr din *L'Europeo* fotografiile celor opt atleți israelieni uciși în timpul Olimpiadei de la München, din '72. Bepy avea încă în ochi, în nas, în urechi și în mâini agitația acelor zile. Și-l amintea pe băiatul acela cu foarfecele, își amintea împrăștiate pe masa din bucătărie fotografiile băieților atât de tineri care muriseră pentru simplul fapt că reprezentau Israelul în lume.

Găsise că toate acestea erau extrem de emoționante. Apreciase faptul că fiul său participase la acea dramă ca pe o dovadă a sensibilității lui. Ba chiar deplânsese felul cinic în care celălalt fiu a minimalizat o tragedie cu un simbolism atât de relevant (așa era Luca: ura simbolurile). Dar cum și-ar fi putut imagina că pasul următor după albumul acela macabru de fotografii putea fi hotărârea de a se duce să trăiască, să lupte și să procreeze în Israel ? N-ar fi crezut cu putință. Și totuși, dacă ar fi știut să interpreteze dureroasa înșiruire a acestor gesturi ale fiului. Dacă ar fi știut cât de afectat se simțea Teo de moartea acelor băieți de vârsta lui. Dacă ar fi știut să asculte suspinele odraslei. Dacă ar fi înțeles cât de mult îl tulburase acel atentat. Cât de mult îi pătrunsese în suflet. Cât de dificil îi era să se dezintoxice de el. Dacă ar fi știut să intuiască faptul că Teo nu era în stare să se elibereze de expresiile faciale ale acelor tineri atleți. Expresiile tipărite în paginile unui săptămânal. Expresiile unor băieți vii care acum sunt morți: ca aceea nițel arogantă a cuiva care se simte pe culmi ori aceea meditativă a cuiva care a transfigurat la modul paranoic profesiunea de campion, și cu atât mai puțin pe aceea mai glumeață ce pare să clameze o distracție nesfârșită. De-ar fi avut Bepy sensibilitatea de-a înțelege toate aceste lucruri. De-ar fi știut să închege în minte scenariul cel mai previzibil, dar și pe cel mai puțin imaginabil. Dacă n-ar fi trecut cu un zâmbet peste apariția acelui poster cu Ierusalimul în camera celui de-al doilea născut al său. Dacă nu s-ar fi descurcat cu obișnuita sa ridicare din umeri dinaintea obișnuinței din ce în ce mai deranjante a lui Teo de a-i ține de vorbă despre măreția politicii israeliene și despre mârșăvia propagandei antiisraeliene. Dacă s-ar fi priceput să-i impună fiului său un limbaj mai puțin dogmatic, de l-ar fi împiedicat sever, la prelungitele mese de seară, să vorbească despre arabi cu atâta ciudă („Sunt mai răi ca naziștii!" îl auzise spunând odată. Și totuși spinarea lui Bepy evitase pentru a nu știu câta oară să se umple de sudoare). De-ar fi opus acelor aiureli fundamentaliste ale feciorului său, ajuns de nerecunoscut, un raționament limpede

și persuasiv, în locul împroșcăturii de sarcasm glacial dintotdeauna... Ei bine, poate că atunci...

Mai există încă cel puțin o duzină de asemenea „dacă" cu care Bepy va fi avut prilejul de a se tortura în anii ce au urmat după plecarea lui Teo, pentru a încerca să înțeleagă retrospectiv tot ceea ce atunci nu înțelesese și pentru a se iluziona, poate, că dacă ar fi prins măcar unul din acele semnale de alarmă lansate de feciorul său l-ar fi putut împiedica să-și îndeplinească propriul destin, în fond deloc tragic.

În acei ani să tot fi fost cel puțin o sută de familii de evrei la Roma îngrijorați pentru cei dragi lor, care hotărâseră să se mute de cealaltă parte a Mediteranei, în Israel. Aceste familii aveau în comun nu numai groaza că le va parveni vreo veste dramatică despre rubedeniile lor eroice, ci și un sentiment clocotitor de mândrie pentru această (aproape ascetică) opțiune. Era ca și când aceste familii ar fi vărsat un tribut de carne, sânge și cromozomi acelei Mari Mame, pentru superstițioasa ocrotire a propriilor vieți meschine, a bunăstării lor absurde și, mai ales, a siguranței lor. Când îi auzeai vorbind – pe acești evrei-rude-de-evrei-israelieni – ai fi zis că o forță misterioasă îi ținea legați de Italia, împiedicându-i să li se alăture rudelor răspândite pe străduțele din Haifa și din Ierusalim ori prin elegantele cartiere rezidențiale din Tel Aviv. Fiindcă, dacă pe de o parte aceștia își petreceau viața comparând dezorganizarea italiano-europeană cu eficiența supraomenească a israelienilor (ținând să le elogieze civismul, eficiența birocratică, succesele militare și științifice, experimentele agro-genetice – grapefruituri uriașe și pepeni fără sâmburi, dulci ca ambrozia –, experiența economico-comunitară din *kibbutz*, noii scriitori, o limbă străveche și nespus de proaspătă, supraaglomeratele universități pline de tineri cu o înzestrare intelectuală de excepție...), pe de altă parte nu aveau nici o intenție de a părăsi Roma. La fiecare Pesach promiteau solemn (așa cum înaintașii lor făcuseră vreme de milenii) că, până la următorul, se vor muta cu toții la Ierusalim, dar mai apoi, evident, când se pomeneau cu valiza în mână, se răzgândeau.

Și totuși, printre aceste o sută de familii care aveau o rudă în Israel se număra una căreia nu-i păsa de această țară, care nu se gândise niciodată să se mute acolo, dar care, eventual, înclina mai degrabă să-și arate recunoștința față de Roma, de Italia, de toată Europa, care răspunseseră de minune nevoilor de muncă, de nestăpânire și de libertate ale tuturor membrilor ei. Acest nucleu se aduna în jurul patriarhului Bepy Sonnino, atât de puțin venerabil încât nu înceta să se întrebe cum putuse feciorul său mai mic, atât de frumos, atât de simpatic, atât de atletic, atât de iubit de femei, atât de protejat de familie, să fugă în locul acela ostil și stupid care se numește Israel.

Pe de altă parte, Teo nu avea să mai scape niciodată de zâmbetele acelor atleți asasinați. Apropierea, contiguitatea sa cu băieții aceia îl întorcea pe dos. Nu era vorba de ebraism. Nu era atât de sectar. Morții aceia îl emoționau, nu-i dădeau voie să respire (într-o mai mare măsură decât numeroși alți morți din lume și din Istorie, într-o mai mare măsură decât morții din Holocaust) pentru că pe vremea când erau vii semănau întocmai cu el. Aveau părul lui lung. Ascultau muzica lui. Iubeau fetele blonde cu ochi verzi. Fumau țigările lui fără filtru. Cu marijuana. Probabil că trecuseră prin anii '60 cu aceeași surescitare febrilă ca și el. Iată ce nu reușeau să priceapă tatăl și fratele său. El nu putea să nu fie interesat de toate acestea. El trebuia să fie parte în proces. El era implicat în acest proces până peste cap. Altminteri, viața lui ar fi fost monstruos de stupidă. Iar fețele acelea aveau să-l chinuiască în continuare. Iată de ce le decupase cu sârg și cu răbdare. Iată de ce le pusese într-o mapă. Scrisese și rescrisese numele acelor atleți de o sută de ori, cu iluzia că efectul funest produs asupra lui de acele cadențe de Orient Apropiat ar fi putut fi exorcizat prin obișnuință.

Iar Bepy, speriat, își văzuse feciorul – căruia încercase să-i inculce ideea, tipică familiei Sonnino, că în viață trebuie să dai la o parte trecutul pentru a te proiecta, cu grație și inconștiență, în viitor – căpătând o afecțiune morbidă pentru fețele acelea răposate. Dar nu fusese în măsură să

priceapă că fetișismul acela iconografic era numai prologul emigrării lui: o emigrare pe care Bepy o considera un zbor nesocotit și imprudent către un trecut îndepărtat, așadar un lucru în același timp prostesc și trist.

Abia acum, zece ani mai târziu, acum în calitate de cetățean israelian cu drepturi depline, Teo Sonnino a adoptat „linia dură", proclamându-se dușman al „păcii cu orice preț" și al demolării așezărilor evreiești din teritoriile ocupate, adept al indivizibilității Ierusalimului și al inviolabilității sale spirituale, unul dintre stegarii cei mai neînduplecați ai ministrului Shamir și susținător al metodelor extremiste ale lui Ariel Sharon în Liban. Abia acum poziția lui a devenit iremediabil radicală. Să li se restituie fâșia Ghaza acelor... ? Glumiți cumva? Eventual ei, tâlharii ăia, sunt cei care trebuie să se cărăbănească. Ținuturile acelea ne aparțin. Ni le-a dăruit Iahveh. Sunt ale noastre, de mii de ani. Mormintele patriarhilor sunt acolo pentru noi. Rezoluțiile Națiunilor Unite? Noi credem în Iahveh, nicidecum în Națiunile Unite.

Teo nu s-a deprins să suporte faptul că rudele lui din Italia – Bepy, însă și Luca și toți ceilalți – se lasă emoționați de drama palestinienilor. E ceva la care nu se poate gândi cu seninătate: parada jalnică de sentimentalisme. Înscenările nedemne. Copiii trimiși la moarte numai din plăcerea de a le putea afișa trupușoarele lipsite de viață, numai cu scopul cinic de a emoționa lumea întreagă, pentru ca atunci când noi sărim în aer toți să poată exclama cu veselie: „Ehei, prieteni, nu se poate spune că nu v-ați căutat-o cu lumânarea!..." Palestinienii fabrică emoție și retorică în cantități industriale, se gândește Teo cu mânie. Și nu se limitează să se gândească. O scrie în fiecare zi. Neobosit. Iată cum a ajuns să ocupe un loc de seamă pe lista întocmită de OEP, la rubrica „integriști evrei de eliminat".

Nu-i de-a dreptul inconștient, aproape scandalos, din partea unor părinți temători ca ai mei, să mă trimită în vacanța de vară în casa cuiva rău văzut de tot mai călitul

terorism palestinian? Semnul palpabil că ai mei aveau un simț al fatalității puternic, pe care prudenții, catolicii filistini din familia mamei mele îl considerau (pe bună dreptate?) o prezumție de invulnerabilitate inavuabilă: atât de nemărginită încât îi implica și pe copiii cei mici.

De altfel, mă impresiona oarecum să-l văd dimineața pe Teo într-un costum de in șifonat, a cărui culoare crem părea evidențiată de bronzul de pe mâini și de albastrul ochilor, ieșind din casă pentru a se duce la ziar și, înainte să urce în mașina lăsată imprudent în fața casei, scoțându-și haina, aplecându-se, vârându-se sub automobil ca să verifice dacă nu erau fixate niște dispozitive explozive sau dacă frânele nu-i fuseseră stricate, ca și când ar fi fost vorba de o operațiune de rutină, ca aceea de a opri antifurtul sau frâna de mână: pentru ca mai apoi să se strecoare afară, să se curețe nițel distrat, să-și vâre pistolul în teacă, să-mi zâmbească și să demareze zgomotos spre ziar lăsând în urmă o dâră prelungă pe asfalt.

Ca și cum teama ar fi încetat să-și mai săvârșească în taină liturghia întunecată, țâșnind din tenebrele clandestinității spre a deveni substanță organică și luminoasă, lavă fierbinte ce se topește în atmosferă împletindu-se cu parfumul florilor de portocal. Teama că totul va dispărea. Că, dintr-odată, o grăsună *teenager*, plecată după cumpărături, va fi sfârtecată de o deflagrație: bucăți din ea împrăștiate în căldura amiezii. Teama că autobuzul cutare o va lua razna de pe carosabil. Că o umbră lașă va declanșa o detonație cumplită. Că cerul va deveni plumb. Că trotuarele se vor răsuci. Că cineva are să strice *echilibrul zilei* în această Țară ciudată, smulsă cu greu deșertului, populată cu o densă populație heterodoxă, de blonzi care se apără de soare printr-o supraproducție de melanină și de nativi israelieni cu părul ca pana corbului, obișnuiți să-l înfrunte – această Țară murdară și mizeră, care nu încearcă altceva decât să fie neesențială, unde tinerii sunt drogați cu Coca-Cola și bătrânii nu mai prididesc să se dezintoxice de toată mânia acumulată din vremurile persecuției

faraonilor: da, această ciudată stirpe deșertică, înverzită impetuos, pe care evreii din întreaga lume o numesc „națiune": această Țară ce pare alcătuită din atomi de teroare. Aici totul te lasă mut. Până și amurgurile incredibile au culoarea sângelui. Cineva care ar avea chef de o distracție macabră ar trebui doar să pocnească un balon într-o piață publică, pentru a semăna panica, pentru a-i vedea pe tinerii manageri ferchezuiți, întorcându-se de la aperitivul luat în grațiosul cartier Jaffa, cum se aruncă la pământ, în praf, doar-doar or scăpa de dezintegrare. Sub acele haine civile, sub eleganța afișată, sub aspirația la normalitate, sub vitalismul hedonist se ascund uniforme de camuflaj și centuri, iar încă și mai dedesubt, în cutia toracică, inimi furioase care întâmpină mari dificultăți să se demilitarizeze.

Ei bine, aceste temeri parcă li se adaugă celor pe care eu deja le am, în această extenuantă vară a anului '83. Teama că nu sunt bărbat. Teama că nasul meu nu se va mai opri niciodată din creștere. Teama că voi orbi. Teama că ceilalți mă văd la fel de urât cum mă văd eu. Teama că interminabila adolescență care mă așteaptă nu va fi la înălțimea așteptărilor. Teama că nu-mi voi putea satisface plăcerea. Teama că am un cancer la testicule întocmai ca vărul meu. Teama că nu voi vedea niciodată vreun strop de spermă țâșnind din timidul meu Circumcis. Teama că voi rămâne împotmolit în această mlaștină a bâjbâielii erotice.

Cum mi-aș fi putut închipui că voi ieși din coșmarul sterilității grație picioarelor mătușii Micaela și că aceasta avea să reprezinte un punct de cotitură hotărâtor? Chiar ea: Micaela Salzman, fata ucraineancă cea subțire a cărei frumusețe aspră îl răvășise literalmente pe Teo, încă de la prima lor întâlnire în *kibbutz*-ul de pe podișul Golan, a fost cauza involuntară a emancipării mele.

Într-o după-amiază mă aflam în sufrageria prăfuită a casei din Tel Aviv, în penumbra aceea creată artificial pentru a combate canicula. Mătușa mea se învârtea prin camere, cu

delicatețea ei de adolescentă ofilită care mă înfierbânta ca nimic altceva. În mână cu nelipsita tabletă de ciocolată cu lapte. Nu făcea altceva decât să mănânce din ea, poate pentru a-și ușura dezamăgirea crescândă. Avea mereu marginile buzelor mânjite cu maroniu, pete de fondantă și virgule de cacao care îi confereau un aspect copilăros la modul emoționant. Miracolul era că o asemenea dietă pe bază de grăsimi saturate nu-i afecta câtuși de puțin linia gingașă și subțire, altfel decât printr-o foarte ușoară proeminență imediat deasupra pubisului care, de altminteri, era atât de încântătoare încât aș fi vrut să adorm și să mor chiar acolo. Micaela continua să fie de la zi la zi tot mai grobiană cu mine și cu fiul ei, de parcă își vărsa ranchiuna pe care o încerca din pricina soțului ei nebun pe inofensivele vlăstare ale familiei dumnealui. Scandalos este că ea îi reproșa lui Teo faptul că nu era exact așa cum se ferise toată viața să devină: un tip realizat și pe care te puteai bizui, ca tatăl meu. Pe scurt, un bărbat adevărat, care, după ce se desprinsese din încurcăturile lui Bepy, reîncepuse să plutească pe apele liniștite ale bunăstării, cu o casă remarcabilă, cu o mașină sport și cu doi fii promițători (iată cum îmi transfigurase familia naiva fetiță rusoaică). Încă de pe atunci simțeam că atracția misterioasă și ilicită față de acea femeie era legată, într-un fel pe care n-aș fi putut să-l precizez, de proasta ei dispoziție (mă pregăteam oare pentru calvarul adolescenței mele, care avea să constea în a mă îndrăgosti în timp record de fete care mă disprețuiau vădit?).

În acea după-amiază am rămas singuri. Micaelei i-au căzut din mână câteva monede. Imediat, urmând imboldul galanteriei pe care prezența ei era în măsură să mi-o inspire, m-am aplecat să le adun. În clipa aceea, pe jos – într-o postură subalternă care în anii următori avea să-mi pară preliminară la căutarea plăcerii –, bălăbănindu-mă pe brânci ca un cățeluș către mătușica mea, am simțit un miros venind dinspre picioarele ei. Chiar în clipa aceea, cu capul strivit în continuare de pământ și cu nările dilatate, am primit darul zeului minor ce pecetluiește triumfala intrare în epoca adultă (de

data asta atributul „triumfal" mi se pare într-adevăr adecvat). Chiloții mi s-au umplut de lichidul cald pe care-l așteptam de ani de zile. Iar din ziua aceea viața mea n-a mai fost aceeași.

Mi-am petrecut adolescența șterpelind ciorapi de damă din casele colegelor mele, ale prietenelor amicilor mei, ale mătușilor, ale bunicii, expunându-mă în numeroase rânduri riscului de a fi descoperit. Cleptomania cu scop fetișist a devenit nu doar o necesitate vecină cu dependența, ci chiar o misiune.

Această înclinație era atât de imposibil de stăpânit, încât și la școală m-am apucat să fixez extremitățile colegelor mele, câte cinci ore consecutiv. Uneori domnișoarele mele etalau ciorapi deschiși la culoare și pantofi decupați. Dar iată că, dintr-odată, Monica Lambicchi, vecina mea de bancă, o urâțică sublimă cu ditamai ochelarii și aparatul dentar, se hotăra că sosise clipa să-și scoată călcâiul din pantof, dintr-o distracție involuntară. Jocul acesta nevinovat era suficient pentru a-mi inunda pântecele de durere. Ei bine, spațiul acela dintre pantof și călcâi era pentru mine un loc metafizic, demn de venerația absolută, de o nouă mistică: un loc în afara timpului spre care să-ți lași să conveargă toate aspirațiile. Mă pomeneam visând că în sala de clasă intra impetuos Bunul Dumnezeu al lui Israel, dornic să îndeplinească încă o dorință: să oprească timpul și spațiul în favoarea acestui fiu înfierbântat. Mă vedeam plutind prin văzduh printre adormitele statui de ceară ale colegilor. Aterizând lângă Monica Lambicchi cea împietrită. Strecurându-mi penisul în crăpătura întunecată dintre picior și pantof și ajungând într-o clipă la orgasm. Revenindu-mi din această desfătătoare nălucire, îmi simțeam bărbăția împingând dureros în prohabul de la blugi. Câteva secunde mai târziu, pierzându-mi orice control, vâram mâna dreaptă în buzunarul pantalonilor, găurit înadins, și mă puneam pe treabă. Concomitent, simțeam cum căldura și excitația îmi erau zugrăvite pe figură și momentul se apropia. Până când irupeam în obișnuitul duș tonifiant, conștient că

nouăzeci la sută din clasă asistase cu electrizat dezgust la această exhibiție a mea.

Acestea erau gesturi de revoltă, singurele represalii pe care mi le îngăduiam. E ca și cum Daniel Sonnino, Cel Mai Mare Șterpelitor De Ciorapi De Damă Din Emisfera Boreală, îndeobște un laș patentat, ar fi găsit o țâră de curaj numai în degradare. Iată, cred că acest fapt ar trebui să facă obiectul unei reflecții cumpănite. Oare de ce puținele mele rezerve de curaj erau împletite indisolubil cu abjecția? Dacă mi-aș fi văzut tatăl înecându-se n-aș fi izbutit niciodată să găsesc puterea de a mă arunca în apă ca să-l salvez. Și totuși, dacă pentru a obține ciorapii Monicăi cineva mi-ar fi impus o încercare cumplită, ca aceea de a traversa un canion adânc pășind pe o sfoară, probabil că, îmboldit de adrenalină și de durerea aceea din stomac, aș fi acceptat provocarea, ba poate chiar aș fi izbutit s-o fac! Iar forma aceea articulată de curaj care friza, uneori, inconștiența cea mai automutilantă, n-a putut fi înfrântă nici de blamul și de ocara generală.

Astfel, nici măcar enigmatica inscripție apărută într-o bună zi pe ușa vopsită în gri a toaletei pentru fete –FETELOR, SĂ NU DAȚI MÂNA CU DANIEL SONNINO. VĂ PUTEȚI INFECTA –, nici măcar acea inscripție cu litere negre de-o șchioapă, pe care toate fetele au putut-o vedea, n-a reușit, după un doliu de câteva zile, să mă convingă că sosise ceasul să abandonez, o dată pentru totdeauna, acea practică aproape cotidiană.

Aș fi fost în stare să șantajez ca să obțin noi asemenea odoare. Visam că o amenințe pe Monica Lambicchi (*O să-l omor pe tatăl tău!*) dacă nu-mi va preda pantofii ei de gimnastică într-un plic sigilat în care să anexeze și o fotografie cu fața ei de tocilară. Visam acele *megastores* japoneze în care, ca să-și rotunjească bugetul ori ca s-o scoată la capăt cu finanțele, tinerele studente își vând lenjeria intimă unor bătrâni (sau tineri) îmbălșați ca subsemnatul. Ajungeam să mă exalt pentru minunata civilizație japoneză. Pentru acea intuiție orientală în privința naturii umane.

Astfel, dintr-odată, viața mea se transformă într-o permanentă defilare de modă: pe scena conștiinței mele se perindă neîntrerupt șiruri de sandale, balerini, espadrile, mocasini *college*, tocuri subțiri cărora e suficient să le asociezi un chip (chiar și pe cel mai improbabil) ca să plăsmuiești minunea.

Camera mea de băiat de șaisprezece ani e un muzeu al ororilor. Coșuri, sertare, dulapuri debordând de ciorapi, șosete, papuci și pantofi. Nimeni nu poate înțelege mai bine ca mine gustul neînfrânat de a colecționa al criminalilor în serie (dar poate că greșesc folosind cuvântul „gust", care pare să implice o alegere cumpănită și conștientizată estetic. În realitate e vorba de o compulsiune la repetarea furtului pe care nu ai încotro și o urmezi). Am catalogat încă de la începuturi tot acel morman de stofă murdară într-o ordine carteziano-enciclopedică: vârsta victimelor, anul sechestrului, numărul de labe dedicate. Iată albumul meu de fotografii, sertarul meu plin cu amintiri emoționante, inventarul lucrurilor pierdute, obiectul idolatriei mele neîmblânzite. E mai puternic decât mine. Pe seama fiecăruia din aceste odoare am juisat, am delirat, am exultat și am plâns. Iată contraistoria scurtei mele vieți de copil sârguincios, cu un nivel optim de pregătire școlară, cu o inegalabilă imprudență, cu defectul de a semăna prea mult cu un universitar *in nuce* și de a fi strivit de căldura unei familii perfecte.

Dar există o întrebare care continuă să mă tulbure cu obstinație: de ce, după atâția ani, ritmul performanțelor mele onaniste nu s-a diminuat deloc față de acela inaugurat cu fast în urmă cu douăzeci de ani, pe teritoriul Israelului?

E jignitor să lichidezi o asemenea ireductibilitate prin psihologisme învechite precum: *Daniel, faci labă în prostie fiindcă ești un frustrat prost-crescut*. Nu mă convinge, de altfel, nici o observație istorico-antropologică: *Ești ultimul depozitar al acelei mentalități decadente care a dat multe, dar a și sustras tot pe atâta, generației de intelectuali crescuți între 1850 și 1945*. Nici ipoteza patologică nu mi se pare la

obiect: *Cedează în fața evidenței: ești un pervertit cronic!*, în care aș fi crezut cu un număr de ani în urmă, înainte ca nocturnele mele naufragii pe internet să-mi fi dezvăluit tainele umanității solitare.

Nu, nu sunt de acord: de data asta vreau să mă uluiesc pe mine însumi: pe de altă parte, ar fi ușor și monoton să mă descurc printr-o a nu știu câta rafală autodenigratoare. Aș vrea, mai degrabă, să inaugurez o intensă și totodată efemeră perioadă autojustificatoare.

Masturbarea e cea mai înaltă expresie a libertății – îndărătul căreia se situează numai literatura (care din păcate are niște reguli prea stricte și prea constrângătoare ca să poată suporta comparația) – pe care organismul meu și-a putut-o acorda în ultimii treizeci și trei de ani. O libertate care întrece chiar și neînfrânata sexomanie a anumitor staruri rock, față de care am avantajul că mă pot fute simultan, sau în intervalul acelor elective zece minute în afara Istoriei, cu femei decedate de ani de zile, ca Marilyn Monroe, fără riscul de a trece drept un necrofil, cu foste colege de școală fără ca din acest motiv să aud vorbindu-se de paseism, cu starlete de televiziune fără să trebuiască să devin și eu celebru, cu nevestele prietenilor fără ca prin aceasta să-i trădez, cu sora pe care n-am avut-o niciodată fără a comite un incest, cu studente universitare fără a săvârși nici un abuz, cu fecioare preafericite fără să cad în blasfemie, cu Lolite de unsprezece ani fără să încalc codul penal, cu tinerei arătoși fără să trec pe invers... Toate astea din confortabila mea tribună domestică, ocrotit de îmbătătorul anonimat al Drepților.

4

Jihadul conjugal

Va trebui să te mulțumești cu semeția vikingă a acelui necunoscut decupată pe fundalul haosului din aeroport la sfârșit de iulie, în loc să te bucuri de fragilitatea fremătătoare a mamei tale, cum ar fi fost de așteptat în mod firesc: vederea acelui bărbat uriaș, alb și blond ți-a tăiat elanul, făcându-te să încetinești pasul, în speranța că figura Ei se va ridica dintr-odată din spatele nerăbdătorului străin.

Va trebui să te descurci fără Ea, de data asta.

— Ciao, Dani... mi-a zâmbit insul acela ieșindu-mi în întâmpinare.

N-am reușit să-l întreb de ce maică-mea, după ce m-a trimis în vacanță de studii în Cornwall pentru o lună întreagă, după ce mi-a repetat la telefon, și încă de mai multe ori decât era necesar, cât de pustii îi erau casa și viața fără *șoricelul* ei, nu și-a găsit vreme să vină să mă ia. Trebuia oare să-i interpretez, retroactiv, cuvintele ca pe un mijloc cinic de a-mi potoli plângăcioasele nostalgii de dincolo de Canalul Mânecii? Și de ce să-l trimită pe omul acela? Ce sens avea? De ce această încurcătură în încurcătură?

Și, în timp ce anticiclonul imobilizase literalmente atmosfera într-o umezeală care-ți lipea hainele de piele și le exaspera pe doamnele la menopauză abia întoarse după douăzeci de zile petrecute în Polinezia, eram ca paralizat de emotiva ineluctabilitate de care sufeream în acei ani la sfârșitul oricărei vacanțe rocambolești. Ca și când lumea era gata-gata să se prăbușească. Ca și când tristețea era menită a nu se mai sfârși. Era un experiment al morții în miniatură. Încă nu eram pe

deplin conștient cât de nefericit eram, de acord. Mai degrabă, aveam o percepție embrionară a acestui fapt. Viziunea era suficientă ca să-mi chircească stomacul. Eram sigur că nu voi mai putea mânca niciodată nimic. Cel puțin nu prin gura aceea, prin esofagul acela, prin stomacul acela care păreau atrofiate, de parcă i-ar fi aparținut altcuiva, care nu eram eu.

Procesul de pustiire al lunii august parcă uscase pajiștile și copacii și șinele și asfaltul și spiritele (pe al meu cu siguranță). Totul avea o culoare crem palid. Acel văzduh saturat de aburi era o replică prietenoasă la disperarea mea inofensivă: iată ecoul unei tulburări care acționa nevăzut. Totul era infinit mai mic și mai sordid: aeroportul, automobilele parcate, taxiurile, polițiștii, vântul tirenian, orașul unde m-am născut și am trăit, până și numele lucrurilor... Asemenea cuiva aflat într-o țară străină, mi-era dor de gresie și detestam cimentul! Poate că până și apartamentul meu – dacă voi mai fi ajuns acolo vreodată – avea să fie plin de praf, de căldură, dezordine, întuneric și aer sufocant. Totul era străin și necunoscut prin părțile acelea, și mai cu seamă amenințător. Aveai impresia că, în curând, mușchii tăi vor ceda și ei din pricina căldurii din acea amiază, topindu-se pe asfalt ca o înghețată de căpșune.

Voi reuși să mă obișnuiesc din nou cu viața aceea? Cu orașul acela? Cu oamenii aceia? Cu limba aceea?

Iar între timp nu știam dacă să îl îmbrățișez pe insul acela ori dacă să mă las îmbrățișat. Am ales o indecisă abținere. Înșfăcând valizele ca să pornesc la drum, m-am simțit îmbrâncit.

— Lasă-mă pe mine, probabil ești obosit...

— Ei, știi la ce oră ne-am trezit azi-dimineață?

— ...

— La patru. Și aveam avionul la cinci și jumătate.

Acum ești nemăsurat de nefericit, pradă unei pure afectări adolescentine (tulburare a personalității de care voi continua să sufăr chiar și la vetusta etate de treizeci și trei de ani): viața a rămas în urmă. Tot ceea ce ai lăsat în urmă nu se va mai putea întoarce: prietenii, Anglia, familia care te-a găzduit, delicioasele felii de pâine prăjită cu unt, litrii de ceai cu lapte

care în fiecare dimineață îți ard măruntaiele, micul hotel din Londra întors pe dos de energia oștirii de fețe pline de coșuri căreia îi aparții cu mândrie: pentru a stăvili o asemenea euforie distructivă a fost nevoie să fie chemați vreo zece polițai cu bastoane și mustăcioare. De îndată ce ai trecut de vamă ți-ai dat seama că nu i-ai salutat pe nici unul din băieți. Că ai fugit să te refugiezi în brațele mamei. În mirosul pielii ei răscoapte de femeie trecută de patruzeci de ani. Dar l-ai găsit pe bărbatul acesta ciudat, pe uriașul acesta desprins de societate.

— Poate ai chef de-o cafea... m-a presat din nou omul.

Abia după această frază am înțeles că încurcătura mea nici măcar nu se putea compara cu a lui. El, tatăl meu, era cel care trebuia să se facă acceptat. Să spună lucrul cel mai nimerit. Să se detensioneze și să mă detensioneze. Pe scurt, să conducă jocul. Știa prea bine că aceasta era misiunea *lui* instituțională, dar știa că nici un cuvânt n-ar fi putut defini rolul său (și raportul nostru) mai rău decât termenul „instituțional". Aș fi vrut să-i spun: „papă nu beau cafea, am numai paisprezece ani. Eu beau lapte, uneori ceai, niciodată cafea." Dar nu-i puteam spune „papă" și prin urmare am evitat restul frazei.

— Bine, să bem o cafea, am retezat-o ca să ies din impas.

Asta a părut să-l liniștească. Aveam ceva de făcut. Și încă împreună. L-am privit în timp ce ataca ceșcuța aburindă. Era șovăielnic, tremura, parcă incapabil să-și stăpânească mâinile uriașe. Se mișca cu gesturi bruște, poate din pricina puternicului astigmatism. Nu avea nimic armonic. Dar, spre deosebire de fiul său mai mic, nespus de iscusit în a disimula acele resurse de neîndemânare și de groază printr-o lentoare circumspectă, el părea să se lase purtat de ele cu voluptate.

— Așadar? Ce părere ai? m-a întrebat de cum am ajuns în parcarea aeroportului, luminându-și brusc privirea.

Este exasperant și tipic să nu te prinzi la aluziile cuiva asupra căruia vrei să faci impresie.

— Ce? am tergiversat eu.

— Ce părere ai de surpriză?

— Care... surpriză?

— Hai, Dani, nu vezi pe ce stau rezemat?

— E nouă?

— Nouă-nouță.

— E a ta?

— A noastră.

Din bezna garajului am văzut ivindu-se liniile convingătoare și aerodinamice ale unei mașini sport, pesemne luxoasă. Aproape că te puteai oglindi în albastrul ei metalizat, aproape că puteai să te pierzi în undele perfecte desenate de flancurile ei.

— Ce naiba, Dani, e un Porsche. Un Carrera. Credeam că-ți plac mașinile.

Deschiderea aerului condiționat la o temperatură glacială fără să-i pese că mă deranja și că transpirasem și demararea aidoma unui pilot de raliuri se încadrau perfect în imaginea de hiperbolică efervescență și de neatentă insensibilitate cu care îl identificam pe tatăl meu. El nu avea nici o măsură, nici în înfățișare, nici în purtări: un psiholog condescendent ar fi zis că omul acela agresa lumea înainte să fie el agresat de ea. Această impetuozitate necontrolată constituia probabil antidotul, produs firește de organismul lui, la veninul propriei anormalități: surplusul energetico-competitiv scos la bătaie încă din vremea școlii – prima oară când, ieșit din catifelatul uter familial, intrând în contact cu planetara ostilitate, înțelesese sentimentul de stinghereală pe care li-l pricinuia celorlalți. Da, era diferit. Era total diferit. Reprezenta o elegie a diferenței. Există oare ceva mai original decât un evreu înalt de un metru și nouăzeci și cinci, semialbinos, aproape orb, îmbrăcat cu o căutare (rareori sclifosită) care te duce cu gândul la acei *businessmen* britanici care nu se rușinează să spargă austeritatea unui costum *pinstripe* printr-o cravată *liberty* țipătoare? Există oare ceva mai ciudat decât această nostimă încrucișare dintre Edward Windsor și Bruno Schultz?

La asta servea supremul gust al măștii și al teatrului? Nimic altceva decât trăsătura distinctivă a acelor excentrici care, incapabili de a se accepta ca atare, disimulează îndărătul unui stereotip confortabil? Ferească sfântul să-l privezi de maimuțăreli. Motivul pentru care făcea echitație (cu toate că-i era frică să fie azvârlit din șa și cu toate că detesta sporturile în genere și cu toate că statura lui înaltă călare, chiar și pe calul cel mai înalt, făcea din el o parodie donquijotescă) era acela de a etala pantaloni gonflați bufanți, tipici pentru cavaleria britanică. Așa cum motivul pentru care în fiecare februarie se înhăma la sute de kilometri de drum ca să ajungă până la Cortina era doar acela de a putea arbora niște pantaloni Dolce Vita din cașmir (după judecata lui fără drept de apel, nepotriviți cu orașul) care îl făceau să semene cu un *chanteur* existențialist trecut de perioada de glorie. Motivul pentru care iubea schimbările de anotimp (și pentru care adesea ajungea să le anticipeze) se afla în întregime în dorința de a-și reînnoi, după luni îndelungate de monotonie, propria garderobă. Aidoma artiștilor autentici, Luca Sonnino pornea de la un detaliu, iar pe acest detaliu construia universul. Dacă, de pildă, cumpăra o pereche de șosete *mélange* de culoarea ruginii, odată ajuns acasă se distra – cu euforia anumitor pictori pirotehnicieni informali – orchestrând în jurul acelei perechi de ciorapi un *tourbillon* de cravate, de pantofi, de batiste, până când în sfârșit alegea, luându-și bun-rămas cu melancolie de la toate celelalte căi abandonate, de la potecile curmate ale fanteziei sale vestimentare.

Așadar ferească sfântul să-l fi pus să se îmbrace aiurea, într-un trening sau într-o pereche confortabilă de blugi de duminică! S-ar fi simțit pierdut, s-ar fi prăbușit până la iadul condiției sale primordiale, aceea de care încercase toată viața să scape. Ar fi simțit cum armonia sa cu lumea, cucerită cu greu, s-ar fi spart într-o nouă dizarmonie. N-ar fi supraviețuit dezolării unei vieți mediocre, cu *footing* și cu tenișii, cu gusturi elementare și cu sufocante banalități. Încă din primii ani de copilărie simțise cum trupul său uriaș trebuia

micșorat, atenuat, chiar ocultat, dacă se putea prin stofe englezești, însă și printr-o dialectică rafinată și printr-un spirit combativ, ori, altminteri, trebuia valorizat, evidențiat printr-o doză zdravănă de vulgaritate și aroganță. Mai departe nu s-ar fi putut merge. Strivise lumea, îl strivise pe frățiorul acela al său, mult mai frumos și mai delicat decât el, își strivise soția, își strivise angajații și colaboratorii, doar ca să-și afirme propria personalitate.

A deschis radioul. A împins o casetă în casetofon.

— Auzi ce chestie, a zis adresându-se mai mult sieși decât mie.

Firește, a dat-o la un volum demențial. Când te uitai la el ai fi zis că inhala muzica cu nările, ca și când ar fi respirat-o profund sau chiar ar fi ingurgitat-o, injectându-și-o în vene; ca și când trupul său, prin sine atât de impunător, nu cerea altceva decât să plesnească de neliniște și de fericire. Astfel muzica își pierdea din transcendență, devenind aproape solidă, concretă, asemenea uneia din acele casate cu mentă în care, în timpul vacanțelor la mare, nu se temea defel să-și înfigă dinții. Era entuziasmat de noua combină muzicală.

— Tu n-ai idee, mi-a zis el, ce înseamnă pentru cineva din generația mea să asculte muzică în mașină cu fidelitatea asta. Și acum îmi mai aduc aminte de primul radio al lui Bepy, era un chin. Orăcăia. Nu se auzea nimic. Și totuși părea un miracol.

Progresul cu *P* majuscul.

Tatăl meu trăia orice îmbunătățire tehnologică ca pe un succes personal sau cel puțin ca pe al nu se știe câtelea triumf al speciei inteligente căreia avea onoarea să-i aparțină.

— Ei bine, îți place?

Era o melodie cântată de Supertramp, *Goodbye Stranger*, un titlu atât de profetic, la modul ironic. Îi plăcea acea piesă. Din vara aceea, era tot ce se putea mai bun. Iar acesta era modul lui de a-mi spune: „Hei, micuțule, eu nu sunt un nostalgic." Și, într-adevăr, nu era un nostalgic. Nu atât pentru că n-avea nimic pentru care să-l încerce vreo nostalgie

(dimpotrivă), ci pentru că un om inteligent – potrivit înțelesului specific pe care îl atribuia el inteligenței – nu putea și nici nu trebuia să alunece în nostalgii. Pentru tatăl meu, Viitorul era lăcașul celor inteligenți. El îi ura pe apocaliptici sau pe paseiști. Era indispensabil să te interesezi cu îndârjire de prezent. Iată rețeta cea bună. Nu ca tații colegilor mei, nu tipul cu *cântecelul de pe vremea mea*. Abordarea sa muzicologică era inevitabila emanație și scăpărătorul compendiu al *feeling*-ului său pentru univers: curios, uneori de-a dreptul curajos, dacă nu chiar experimental, cu siguranță omnivor și ca atare total imun la orice snobism *préalable*. Amesteca cu dezinvoltură noutăți și *evergreens*: de la Thelonious Monk la Supertramp, într-o acrobație estetică care făcea parte din dragostea lui nesățioasă pentru lume. O dragoste rapace pentru epoca lui. O dragoste avidă pentru Occident și pentru Secolul Douăzeci, epurate de toate mizeriile lor înspăimântătoare și transfigurate de magnificul vis progresist care tocmai în acei ani – anii maturității lui – reîncepuse să plutească prin văzduh.

Abia atunci îți vine în minte că, poate, a venit să te aștepte fără mama ta tocmai ca să-ți arate noul lui Carrera. Abia atunci îți dai seama că nu prea ți-ai dat osteneala să faci cine știe ce complimente, că n-ai acoperit cu interjecții entuziaste acele scaune din piele, învăluitoare și parfumate, huruitul poetic al motorului care l-ar entuziasma pe orice coleg de-al tău de clasă. S-o fi supărat? E odios să-l rănești. E ciudat, uneori simți o plăcere plină de răutate când îți chinui mama. Dar cu el e altceva. Când îl faci să sufere ți se urcă un nod în gât. El nu s-a născut să sufere. El chiar nu s-a născut să sufere. Te simți mizerabil fiindcă nu ți-ai exprimat întreaga minunare pentru acea mașină. Aproape disperat fiindcă n-ai reușit să te lași purtat de sentiment. (Ce-i mai rău decât întâlnirea dintre două îndărătnicii?) Ce n-ai da ca să ai o mai mare intimitate cu el. Dar nu e vina ta. Abia îl cunoști. A fost departe atâta vreme. La o depărtare de atâția ani. Timp de aproape zece ani dacă l-ai văzut cel mult de două ori pe lună.

E firesc să-l percepi ca pe un străin. Sau, mai bine zis, ca pe un oaspete special și ușor neplăcut.

Oaspetele de onoare. Acela pentru care, de fiecare dată, mama mea punea în mișcare superba mașinărie igienico-organizativă. Pentru ca soțul, odată ajuns acasă, să nu-și mai aibă de făcut nici o grijă. Să se simtă ca un pașă. Te rog, Dani, nu-l deranja pe tata... Vă rog, copii, deseară se întoarce papà... Te rog, Johanna, deseară vine soțul meu la cină... Astfel de rugăminți parcă se întindeau peste capetele noastre, pentru ca mai apoi să ni se insinueze în conștiințe, ca și când acestea ar fi fost programate să înregistreze ideea – strecurată cu viclenie de mama mea – că Luca Sonnino merita respectul datorat unui suveran și, totodată, mila inspirată de martiri.

Nu pot să uit că, deși eram atât de mic, atunci când el se întorcea acasă, percepeam vibrațiile erotice ale tinerei sale soții, da, ale acestei femei care, din rațiuni independente de voința ei, se pomenise cu un soț *globetrotter*, o tânără femeie – atât de nevrotic obsedată de sobrietatea sentimentală – silită să-și petreacă cei mai frumoși ani ai căsniciei departe de soț. La fel cum nu pot să uit neplăcerea de nedescris – și disperarea cu care încerca s-o ascundă – care se pogora pe chipul ei când el pleca din nou. O neplăcere drastic disimulată de pudoare și de ironie (iată coordonatele sentimentale încă de la începuturile relației lor de colegi de școală). Serile noastre la aeroport, cu el nespus de elegant în paltonul său la două rânduri de la Daks (*Același pe care l-a îmbrățișat și Churchill la Ialta!*, se fălea dânsul), duhneau a scenă patetică. Cel puțin așa le trăiam eu. Ăsta-i lucrul important: cum le trăiam eu.

Din amintirile mele, din vaietul sordid al psihicului meu, revin în memorie anumite fotograme în alb și negru. Emigranți disperați cu desagile în spinare plecând spre America. Evrei orientali istoviți de pogromuri și de sosuri cu ceapă. Zilieri calabrezi pirpirii în căutarea norocului, lăsându-și nevestele și copiii, aruncându-se într-un misterios viitor de umilințe și de foame. Să urci în niște ambarcațiuni ruginite

de clasa a treia e destinul cel mai atrăgător pe care ți l-ai putea imagina. Să n-ai idee despre ce-ți rezervă viitorul e condiția ta permanentă. Dar aici altfel stau lucrurile. Tatăl meu pleacă cu avionul, trage la hoteluri mari și sofisticate, duce o viață comodă, pasionat de gastronomie și de vinurile franțuzești, nu lipsește niciodată de la expozițiile organizate la Royal Accademy din Londra sau de la retrospectivele MOMA de la New York, unde e și membru. Probabil că o mai fi și câte o colaboratoare arătoasă care să-l însoțească, care să se îngrijească de dânsul acolo unde un bărbat vrea să fie îngrijit.

Dacă faptul de a-l vedea acolo, în paltonul lui de culoarea mușțarului, gata să urce într-un al nu știu câtelea avion, nu-mi provoacă emoții deosebite, găsesc absolut indigerabilă prăpastia de frământări în care mama mea se zbate după plecarea lui. Ne întoarcem acasă și ea se preface că e liniștită, însă în realitate e prinsă în menghina groazei la ipoteza improbabilă că avionul se va prăbuși ori că taxiul care-l duce pe tata la hotelul lui din Frankfurt va derapa pe gheață și se va turti de parapet. Fantezia acelei creaturi suave e burdușită cu imagini înfiorătoare de sânge și de table de oțel. Diafragma ei e umflată de suflarea grea emanată de Imponderabil. Inima ei e plină de ultimele clipe ale soțului ei aflat pe moarte. Și până când nu sosește telefonul eliberator pentru toată lumea, până când el nu o informează, cu răceala care-l caracterizează, că e la hotel, că a făcut un duș și că s-a vârât sub pătură, ea nu izbutește să stea locului. Timpul încetinește, iar minutele apasă. Și totul parcă se topește la soneria miraculoasă a telefonului care despică nocturnele rarefieri ale unui elegant apartament roman. Ea așteaptă mai întâi să răspundă, ca să nu ne creeze impresia, nici nouă, nici lui și nici sieși, că e speriată foc, iar apoi, după ce răspunde, rostește acele cuvinte care, în mintea mea, funcționează asemenea încheierii unei liturghii: „Ai ajuns? Deja sub pătură? Care? Filmul acela vechi al lui Frank Capra? Splendid. Dar tu culcă-te, ne auzim mâine... Vrei să te sun ca să te trezesc mâine-dimineață?... Da' de unde, știi că-mi face plăcere...

Atunci somn ușor, dragule...“ În momentul acela lumea se schimbă, preschimbându-se dintr-un han mizerabil într-un luxos hotel de munte. Doamna e euforică, trăncănitoare de-a dreptul. Doamna nu-i destul de nevrotică pentru a se gândi că adoratului și îndepărtatului ei soț i s-ar putea întâmpla accidentul cel mai grotesc, ca acela de a păși greșit ieșind din cadă și de a se lovi cu capul mortal ori de a muri în somn din cauza unei artere îngroșate. Doamna e tânără. Doamna se înveselește. Doamna e peste măsură de fericită să doarmă într-un pat pustiu îmbătată de gândul că, la mii de kilometri depărtare, centrul gravitațional palpitând al neliniștilor ei e bine sănătos, afundat într-o saltea străină. Un pic i se face milă, acum. Dar e un gând relativ fugar, care, în orice caz, face parte din acel indescifrabil evantai emoțional ce o ține legată de ideea misterioasă a acelui om ciudat. O idee miraculos epurată acum de sinistra suflare a Imponderabilului.

O idee – trebuie spus și acest lucru – incapabilă de a se reînnoi când el își face discontinuele apariții la Roma, cu desaga lui de vicii, de indiferențe, de găunoșenii frivole, de crude egoisme conjugale, de cumpărături tot mai inutil sofisticate. În momentul acela, raportul lor se deplasează de la sideralele altitudini ale unui Empireu visat și dorit la frustranta și tolstoiana obișnuință matrimonială.

Și apoi totul o ia de la capăt încă o dată, ca într-un nesfârșit carusel: fiindcă nu-i ușor, nu-i deloc ușor să te duci seara la culcare știind că soțul sau tatăl tău tocmai urcă într-un al nu se mai știe câtelea avion, care-l va purta din Indonezia în Mexic. E o scenă pe care tu – pregătindu-te să mergi la culcare – aproape că nu reușești să ți-o imaginezi: nu fără acea pătimire cosmică ce tinde să acopere distanțele astrale dintre tine și consortul tău. Fiindcă e adevărat, tu stai în patul tău, sub plapumă, iar afară e frig, plouă sau ce știu eu; și nu-i ușor pentru cineva care stă în pat de ceasuri întregi, pentru cineva care se simte ocrotit și învelit într-un soi de languroasă cuvertură de întuneric și de tăcere, să-și imagineze soțul sau tatăl – acest comis-voiajor intergalactic – suspendat la

nouă mii de metri altitudine deasupra unei întinderi magnifice și teribile ca Oceanul Indian, la o mie de kilometri pe oră, pândit de o temperatură exterioară de -50□ și de un aer atât de rarefiat încât nu se poate respira. E un gând care îngheață sângele în vine. Un gând care favorizează insomnia. Un gând ce nu poate fi potolit nici măcar de somniferul Statisticii (câte avioane *nu* cad în fiecare zi în lume? Câte taxiuri *nu* ies de pe carosabil în fiecare zi în lume? Câți oameni *nu* se mai întorc acasă niciodată în fiecare zi în lume?...). Singurul lucru posibil e să ți-l imaginezi pe soțul sau pe tatăl tău în tabieturile lui de călător, în regulile lui neclintite nițel geniale, nițel nebunești, nițel prostești, cum e aceea care îi interzice cu desăvârșire să poarte pantofi fără șireturi deoarece în avion picioarele se umflă. Iată cum soțul sau cum tatăl tău se desprinde de cerul amenințător unde l-ai încadrat. Iată-l cum se întoarce pe pământ, printre cei vii. Mâine îl vei revedea. Mâine vei putea merge să-l iei de la aeroport. Dormi, copile. Dormi, scumpă doamnă. Dormiți. Nu există nici un motiv să stați treji. Avioanele aterizează aproape întotdeauna.

Și poate că totul ar fi fost altfel dacă ea ar fi înțeles că lui îi convenea așa.

În fond, e suficient să înțelegi că el este unul dintre oamenii din epoca noastră care nu numai că nu au casă, înțeleasă ca o reședință fixă, dar nici nu par să aibă nevoie de așa ceva. Spus astfel ar putea părea emfatic, dar casa lui e lumea: dacă nu toată, o bucată considerabilă. Mai în largul său în labirinturile sterile ale *duty-free*-urilor, în minuțioasele rețele de restaurante japoneze, în fastul impersonal al hotelurilor Hilton, chiar și în sarabandele înăbușitoare din sălile de așteptare decât acasă la el. Poate pentru că un om de acea mărime *extralarge* nu are ce face cu căldura domestică: are nevoie de spații largi, de săli aglomerate. Dumnezeule, acel prinț al suprafețelor își umplea anii cu entuziasm debordant. Iată versiunea sus-pusă a *jidovului rătăcitor*, transpoziția șic a milenarului călător. Nimeni n-ar fi putut înțelege mai bine

ca el poezia sublimă a unui McDonald's dintr-un obscur complex de servicii pentru autovehicule din Germania Occidentală, la miezul nopții, într-o zi oarecare de decembrie. Nimeni nu s-ar fi putut emoționa mai mult ca el dinaintea unei fete ucrainence de paisprezece ani care, acoperită cu o pereche de blugi decolorați și cu o geacă păduchioasă, așteaptă autobuzul suflându-și în pumni din pricina frigului. El iubea anumite scene moderne. Le intuia elegia intrinsecă.

Iar lucrul ieșit din comun este că avea o conștiință autoironică a acestor dispoziții. De pildă, când cineva îl întreba dacă e obosit ori dacă e încă năucit din cauza fusului orar, el răspundea că, după mulți ani de călătorii, învinsese *jet-lag*-ul. Spunea că, pentru el, *jet-lag*-ul nu există. Că e vorba de o autosugestie ridicolă. Cine are lumea în buzunar știe că în fond ea nu încetează niciodată să fie luminată. Iar la urmă adăuga, cu un strop de vanitate amuzată: „Să zicem că mă simt precum Carol Quintul: peste regatul meu soarele nu apune niciodată." Această autodefiniție mi se pare că descrie perfect personajul pe care tatăl meu știuse să și-l construiască aproape în opoziție cu intemperanțele firii: da, tatăl meu se regăsește cu totul în această definiție: pe de o parte aroganța de a se făli cu victorii improbabile, pe de altă parte profesarea constantă a raționalismului.

Era de la o zi la alta tot mai înrobit de propriile obișnuințe, viciat de singurătate, complet aservit unor ceremoniale nebunești pe care cine nu-l cunoștea le-ar fi crezut apotropaice. Contopit cu valiza și cu trusa de voiaj. N-am întâlnit niciodată vreun om care să poată fi identificat cu propriile accesorii ca tatăl meu: parfumul pielii lui – acel amestec de bărbăție, Players fără filtru și colonie înțepătoare cu aromă de portocale – spunea despre personalitatea și despre vocația lui mai multe decât orice discurs exhaustiv. Luca Sonnino își trăia îmbrăcămintea într-o manieră viscerală: cămășile cadrilate de la Brooks – ca Alberto Moravia! – îmbrăcate pe sub jacheta sport, cravatele *regimental* înnodate ca în casa de Windsor, batistele albe, pantofii englezești din piele naturală, pardesiurile

pe talie cu guler de catifea, pălăriile cu boruri largi nu erau altceva decât ramificațiile concrete ale sufletului său, custozi ai unei opțiuni morale sau, mai bine zis, ai unei viziuni asupra lumii.

Unii spun că prima mare poveste adevărată de iubire a unei ființe omenești nu este agitația adolescentină pricinuită de o colegă de clasă și cu atât mai puțin acea afinitate electivă de la douăzeci de ani care, îndeobște, în momentul cel mai dramatic se transformă într-o căsnicie burgheză, ci eventual prima aventură extraconjugală de neuitat. Tocmai acolo, în trădarea unui tânăr soț sau a unei tinere soții, simți cum îți aleargă adrenalina și cum îți plesnește inima. Tocmai acolo, aidoma doctorului Jivago, te simți atât de pierdut, atât de dureros exaltat, atât de încleiat în ceva supranatural și injust la modul tragic, încât vrei să i-o mărturisești consortului, nu ca să-l rănești, ci ca să-ți împărtășești fericirea nepermisă și vina inevitabilă cu persoana pe care o consideri prietenă. Nu pot să spun dacă momentul acesta minunat a sosit în viața tatălui meu și ce efect o fi produs asupra organismului său supraexcitat. Îmi imaginez că da, dacă nu din altă pricină, măcar dacă e să ținem seama de anomalia logistică a căsătoriei sale și de experiența pe care între timp mi-am făcut-o – deși indirect – în privința raporturilor conjugale comune. E firesc: oricărui bărbat care nu-i răvășit de paralizante rețineri religioase ori moraliste i se poate întâmpla să-și imagineze un individ asemenea lui, chiriaș înstărit din partea comodă a acestei lumi. Și totuși, în ciuda tuturor celorlalți bărbați din familia lui, în ciuda lui Bepy mai ales, în ciuda întregii stirpe reprezentate de Bepy, Luca era de o discreție absolută. În dificultatea pe care și astăzi o încerc în a accepta că tatăl meu e un bărbat și mama mea, femeie și că eu sunt produsul umanității lor, nu mă pot feri să observ că rezerva tatălui meu avea ceva de un rafinament de mare eleganță. Viața sa intimă era un mister aproape la fel de indescifrabil ca și interioritatea lui. Opera de pustiire sentimentală pe care părinții săi o exercitaseră asupra sa, ca să-l facă să uite (ori cel puțin să nu

dramatizeze) înfățișarea lui ieșită din comun, produsese efectul colateral de a-l face trufaș de enigmatic. Da, era o enigmă curățată de rigiditatea enigmelor. Cum am mai spus: pentru Bepy, plăcerea adulterului se găsea toată în posibilitatea de a-l afișa. Pentru tatăl meu – admițând că l-ar fi practicat cu asiduitatea desfrânatului său părinte – a fost probabil ceva mult mai profund (pasiuni chinuitoare și oribile) sau, altminteri, ceva mult mai superficial: zguduiri hormonale, apetituri erotice potolite cu câte o tovarășă de călătorie ocazională. Poate pentru că el, care la prima vedere putea părea imposibil de rănit, el, căruia îi plăcea să etaleze un cinism de care era cu totul liber și care, când i se întorcea împotrivă, îl făcea să sufere teribil, nu le iertase tatălui și mamei sale afișarea respectivelor lor cuceriri. Ori poate numai pentru că ideea lui aparte despre stil – doar uneori revărsându-se în pardonabile grosolănii aflate în acord absolut cu tonajul său de tip Orson Welles – nu avea în vedere posibilitatea de a fi atât de sfruntat în chestiunile erotice. Ori poate că, mult mai simplu, asemenea tuturor persoanelor cu un fizic neobișnuit, dezvoltase o timiditate care-l obliga să disimuleze orice elan sentimental, de la cel mai canonic până la cel mai ilicit. Obișnuita problemă Sonnino: o pudoare nevrotică luată drept ușurătate euforică. Fapt este că un suflet atât de tandru ar fi meritat un alt trup. Un trupușor precum al lui Kafka, osos și problematic. Când colo, natura îl făcuse în felul acela, iar el fusese nevoit să născocească un alt sine însuși, un sine însuși care să fie în acord cu propriul fizic, un sine însuși voinic. Acesta era secretul său? Acesta era secretul de neînțeles care se manifesta în continua alternanță între timiditate și competitivitate, între aroganță și susceptibilitate? Acesta era teribilul mister al lui Luca Sonnino? Atunci, poate că trupul îi crescuse atât de mult tocmai pentru a păzi mai bine acest secret, la fel cum în Evul Mediu se clădeau fortărețe enorme pentru a ocroti niște moaște.

Oricum, și știu că nu greșesc, secretul căsniciei părinților mei – din exterior atât de anormal și de nesăbuit – consta

integral în capacitatea soției de a fi mereu la datorie și în capacitatea soțului de a nu fi. Ei îi era suficient să-l vadă ieșind din zona de bagaje a aeroportului Fiumicino, cu un palton de gangster și o pălărie cu boruri largi, ca să încerce un implacabil sentiment de iritare. La fel cum lui îi era suficient să-și țintească privirea asupra expresiei ei brusc întunecate ca să înțeleagă că acum, după ce se înhămase la acea călătorie lungă și epuizantă, va fi nevoit să urce pe acea *montagne-russe* a nevestei sale ciclotimice.

— Nu mergem acasă? l-am întrebat când a luat-o într-o direcție greșită.

— Nu, la Positano.

— Positano?

— Acasă la Nanni.

— De ce?

— Ce înseamnă „de ce"? S-o spunem așa: fiindcă sunt tatăl tău, fiindcă am un metru nouăzeci înălțime, fiindcă eu câștig mult mai mult ca tine, fiindcă supraviețuirea ta e strâns legată de portofelul meu. Cred că am tot ce-mi trebuie ca să hotărăsc și pentru mine, și pentru tine. Mulțumit?

— Nu-mi spuseseși nimic...

— Data viitoare o să facem o conferință de presă.

— Nu asta voiam să spun, dar...

— Uf, Dani, sunt în vacanță, aș vrea să mă distrez și să mă odihnesc. Nanni ne-a invitat. Mi s-a părut corect să accept.

— Și mami? am găsit în cele din urmă curajul să întreb.

Poate că a murit și nu știe cum să mi-o spună.

— Vine și ea mâine-dimineață.

— Dar, am gemut eu, n-am nimic la mine... Costumul. Nici bermudele. Cearșafurile de plajă. Sunt obosit. Am valiza plină de haine murdare...

— Ce tâmpenii! Mami ți-a făcut o valiză cu haine curate și pentru mare. Ce-ți lipsește o să cumpărăm în după-amiaza asta. La urma urmei, a reluat el după o clipă cu un zâmbet hâtru, un domn ca tine nu umblă cu valizele după el. Un domn ca tine își reface garderoba în fiecare nouă localitate.

Pauză prelungită.

— Ei bine? Nu-mi povestești nimic?

— Ce anume?

— Totul.

De obicei, Lorenzo era cel care-și asuma aceste relatări amănunțite ale călătoriei. Lui îi era încredințată misiunea de a exagera, de a suci, de a născoci. Rolul meu era secundar. O făceam pe martorul tăcut. Pe figurantul. Treaba mea era să încuviințez, să neg, uneori să oftez, iar în cazurile extreme ajungeam chiar să emit monosilabe. Dar de data asta era rândul meu. Lorenzo rămăsese la Londra, pentru un curs intensiv de încă trei săptămâni. În realitate, voise să rămână din pricina unei fete. N-aș putea spune dacă fusese mai degrabă insolit sau mai degrabă neliniștitor să-mi văd fratele amorezat. Nu-i întotdeauna groaznic să vezi un individ sigur pe el încâlcit în dulceaga plasă amoroasă? Nu găsiți că e insuportabilă priveliștea unui trufaș vlăguit și îmblânzit? Ei bine, acel adorabil propovăduitor al scepticismului – contrapondere naturală la lâncezelile frățiorului –, la vederea fetei băiețoase și ochelariste, un soi de elegie a celei mai răcoroase și primăvăratice romanități, era distrus iremediabil.

Lorenzo semăna cu tata mult mai bine ca mine. Și nu e doar o chestiune de statură. Și nici de carismă de lider. Nu contează că toată lumea îl asculta simțindu-se influențată, aproape constrânsă. Nu vorbesc de îngemănarea dintre agnosticism și caustică senzualitate. Anormalitatea sa – ceea ce îl făcea atât de profund asemănător cu tata și atât de sfruntat de diferit de orice alt individ – era sentimentul, puritatea sentimentului, scandalul sentimentelor: acordul dureros dintre generozitate și tentativa disperată de a o disimula prin acea vorbăreață ostentație a cinismului. În micul nostru nucleu familial coexistau două persoane bune care păreau rele și alte două rele care păreau bune. Simplicitatea care se intuia la Lorenzo era cea care deranja pe multă lume, însă tot ea exercita asupra acelorași oameni o fascinație morbidă. Felul acela

încruntat și onest, numai aparent nemilos, de a-i judeca pe ceilalți.

Ce mai, nu avea decât șaptesprezece ani și părea să stăpânească deja arta de a se face ascultat. El, care într-o bună zi urma să-și pună ardoarea intelectuală în slujba cauzei liberale, profesând ca ziarist independent, cu acea carte-șoc despre Raymond Aron (cine știe de ce bărbații din familia Sonnino scriu numai cărți șocante?), pe atunci era marxist. Singurul marxist din liceu. Și de aceea toți se temeau de el. El nu avea slăbiciunea mea. El nu voia să fie la fel ca toți ceilalți. Lui îi plăcea să fie ceea ce era. El nu era un conformist, ca fratele său mai mic. El nu era îmbălșata damă de companie a frumosului și a frumoasei de serviciu. El își construise o personalitate a lui independentă. El părea să-i sfideze pe micii ticăloși din școală, pe aceia care îl strigau „căpușă comunistă", numai pentru că odată, la ora de religie, susținuse sacra-inviolabilitate-a-democrației. Tatăl meu se recunoștea în el. „La vârsta lui, spunea el, eram întocmai ca Lorenzo, cu singura deosebire că n-aș fi purtat niciodată pardesiurile acelea groaznice la două rânduri, de erou risorgimental."

— Vrei să știi de ce Lorenzo a rămas la Londra? l-am întrebat.

— E un început.

— Are o iubită, am zis eu triumfal, sigur de impactul pe care acea frază avea să-l aibă asupra tatălui meu.

— Chiar așa?

— Da...

— Hmm, ei bine?

— Ce anume?

— Amănuntele!

Astfel, îi povestesc lui Luca Sonnino exact ceea ce Luca Sonnino se aștepta să i se povestească, hrănind balena ucigașă cu hrana sa preferată, măgulindu-i urechile cu vorbele cele mai dulci pe care acestea le-ar putea recepționa. Îi spun că, din grupul nostru, primul său născut știa cel mai bine limba engleză, până într-acolo încât instituiseră un curs anume

pentru dânsul. Îi spun că, în miniturneul națiunilor organizat de școala noastră, ultima întâlnire dintre Italia și Franța s-a decis printr-o foarfecă a lui Lorenzo care a fost sus și tare comparată cu aceea a lui Pelé din *Drumul spre victorie* (de ce oare succesele lui mă emoționează mai mult decât ale mele?). Îi spun că Syria, iubita lui Lorenzo, e absolut cea mai frumoasă și cea mai dorită. Îi spun că Lorenzo a avut o discuție aprinsă, din care firește a ieșit învingător, cu un alt băiat, un blonduț de o obrăznicie proverbială, care totodată îl invidia cu stângăcie pe Lorenzo, însă nu și pe mine, și care a susținut că evreii sunt toți zgârciți și se ajută între ei. Îi spun că atunci când vorbește Lorenzo toată lumea îl ascultă, ca și când n-ar mai putea face nimic altceva.

Ce tot fac?

Simplu: îi reîncarc bateriile tatei. Mă țin de cleioasele indicații ale mamei. Transfigurez succesele britanice ale fratelui meu pentru a-mi face iertată lipsa de entuziasm demonstrată la vederea noului său Carrera, pentru că n-am reușit să-l îmbrățișez, pentru că aproape nu l-am recunoscut. Îi dau ceea ce-i trebuie. Îi servesc cocteilul său preferat: siguranță, succes, senzația că totul are un sens și că acest sens îi este cât de cât favorabil. Că fiii săi vor reuși în viață, la fel ca el sau mai bine ca el. Iată de ce, în timp ce vorbesc, îi aud respirația adâncă (respirația bărbătească și greoaie a lui Winston Churchill). Iată de ce își apasă încă și mai tare piciorul pe accelerație. Trebuie să-și descarce într-un fel toată euforia superfluă care, uneori, e mai insuportabilă și mai sfâșietoare ca durerea.

Mint, carevasăzică?

Bineînțeles că mint. Oricine are câtuși de puțin experiența vieții știe că pentru a-i face fericiți pe semeni nu există rețetă mai bună ca minciuna. Iar oricine l-ar fi văzut pe tatăl meu exact în clipa aceea trăgând aer în piept cu atâta putere, ca și când chiar și în aer ar fi căutat să prindă ceva de neprins, dacă cineva ar fi putut auzi tonul cu care repeta în continuare:

„Vorbești serios? Chiar așa au mers lucrurile?...", mi-ar fi dat dreptate.

Luca Sonnino era făptura cea mai asemănătoare cu un urs alb pe care am văzut-o vreodată: regal, feroce, nespus de tandru. Pe lângă unele elemente tangibile precum umerii lați, stângăcia și albinismul, la această asemănare mai contribuiau apetitul pantagruelic, privirea azurie în care se amestecau blândețea, mânia și nerăbdarea, mișcările greoaie de pe uscat în contrast cu agilitatea demonstrată în apă. Chiar așa, era ca și când corpul acela alb ca zăpada ar fi avut o predispoziție amfibie. Ca și când ar fi venit pe lume pentru a stăpâni elementele globului pământesc. Când pășea avea semeția de încurcă-lume a lui Gérard Depardieu, însă vara la mare ori la o piscină plonja ca o orcă și înota cu mare repeziciune, ridicând masele de apă aidoma unei elice de șalupă. Lentilele groase ale ochelarilor săi făceau ca ochii să-i pară niște bile de biliard. Barba blond-alburie aproape că-i atingea pieptul ieșit înainte, în timp ce nasul avea o insolență evreiască care te făcea să te gândești la acei askenazi exterminați de naziști cu patruzeci de ani în urmă sau la anumiți dandy evrei care împânzeau saloanele vieneze dintr-o Austria Felix de altădată.

Venit pe lume aproape complet orb, grație unei operații suportate după război își recăpătase cele două-trei dioptrii abia suficiente ca să citească, cu imense dificultăți, un dicționar, ca să ia permisul de conducere și ca să câștige bani mulți prin comerțul cu bumbac. Cu toate că natura s-a amuzat defavorizându-l atât de mult în anumite privințe (vederea, neîndemânarea, părul fosforescent), ea îl recompensase cu șiretenie, dându-i acea înfățișare imperială care în chip misterios impunea respect. Carnația sa era atât de caracteristică, iar figura sa atât de impunătoare încât, ca fiu, știai că în piața cea mai aglomerată din lume pe tatăl tău l-ai fi recunoscut dintre mii de indivizi anonimi. Despre înfățișarea lui se putea spune orice, numai că ar fi trecut neobservată nu. Bepy nu

precupețise nici un efort spre a transforma anormalitatea fiului, care părea făcută anume să genereze complexe de inferioritate, într-un soi de trufie. Ceea ce Bepy, din deformare culturală, n-ar fi tolerat niciodată este ca întâiul său născut să fi dezvoltat un spirit autocompătimitor sau chiar perdant. Îl învățase să înoate la Capri în anii '50 aruncând-l din barcă în mare, *unde nu se atinge fundul*. Îl învățase să facă duș rece. Să mănânce mărunțaiele și capul peștelui. Să nu-și facă scrupule cu femeile. Să vâneze cerbi. Să nu se rușineze că e cel mai șic. Rezultatul obținut de Bepy nu fusese tocmai crearea unei clone gigantice a lui însuși. Fiul intercalase histrionismul vitalist al tatălui său într-un soi de competitivitate agresivă, într-o manieră care semăna mult, ca-n oglindă, cu refuzul absolut pe care celălalt fiu al lui, Teo, îl opusese metodei sale de educație. Luca, *bechor*-ul său, favoritul, era un om menit să aibă mereu o idee clară asupra lumii, un om care va vrea mereu să-și exprime acea idee, care va vrea să se expună, un om pe care profesorii îl vor considera un talent de luciditate și pe care femeile îl vor detesta pentru cheful său de vorbă certăreț.

Dar, la urma urmei, estimând premisele, eforturile lui Bepy și ale Adei Sonnino în favoarea adoratului lor Luca, acea glumă a naturii, acel viking ieșit de cine știe unde, puteau fi considerate o capodoperă absolută a pedagogiei. Ei izbutiseră să-l transforme într-un individ în același timp normal și extraordinar, civilizat și suburban, umil și barbar, să-l scoată definitiv din handicapul diformității sale și să-l transforme în acel tandru arogant, cum era.

Dar, în pofida strădaniilor depuse ca să fie ca toți ceilalți, în pofida luptei purtate pentru a se face acceptat, pentru ca culoarea părului să-și piardă din semnificație pentru ceilalți, în pofida normalității cucerite cu mari sacrificii de-a lungul unei întregi adolescențe, tatăl meu, în pragul căsătoriei, nu izbutise să se sustragă perplexității unanime a lumii.

Iar faptul că-și alesese o fată micuță, pe deasupra dintr-o altă religie și dintr-un alt mediu, complicase și mai mult lucrurile.

Căsătoria părinților mei a fost o *affaire*. E bine să lămurim acest aspect. Altminteri tot restul nu mai poate fi înțeles. Calea ce i-a condus la altar a fost una anevoioasă și, în fond, primejdioasă. Nimeni nu voia acea căsătorie, nimeni nu o căutase și nu o girase. Fiindcă de când e lumea lume, nici un evreu nu preferă ca fiul său să ia de nevastă o catolică și nici un catolic nu râvnește să aibă un ginere evreu. În cele din urmă însă, toată lumea se resemnase. Cele două părți opuse, deși fără nici o seninătate, aproape cu o ranchiunoasă acceptare a inevitabilului, cedaseră. Faceți o greșeală, spuseseră toți. Povestea asta nu promite nimic bun, ținuseră să sublinieze. Dar până la urmă cedaseră. Cei din familia Sonnino capitulaseră repede. Mai mult dintr-o intrinsecă incapacitate de a tolera luptele intestine decât dintr-o moderație sinceră.

În timp ce, de partea cealaltă, de partea familiei Bonanno, bântuia furtuna. Corul plângăreț de mame, tați, bunici, rude și prieteni îndepărtați se mobiliza pentru a execra alegerea păcătoasei. Trebuie spus că pentru ei era mai dificil. Întotdeauna e mai dificil pentru majoritate să accepte minoritatea. Cine sunt evreii? Ei nu au cunoscut niciodată vreunul. E prima oară când intră în contact cu ei. Oameni nenorociți, care au suferit. Oameni bogați și răutăcioși. Oameni zgârciți și șireți. Oameni care au nasul într-un anume fel. Oameni cel mai adesea cu părul rărit pe la tâmple. Oameni șmecheri care te păcălesc. Iată cine sunt: cămătari și croitori, bancheri și bijutieri. Și-au căutat-o cu lumânarea. Ce sens are să rămâi evreu într-o lume de catolici? Ce sens are să nu mănânci anumite mâncăruri excelente? Ce sens are să fie atât de snobi și să se victimizeze? Și apoi, pe ăsta de unde l-au pescuit? Cu părul de culoarea aia ciudată? Un albinos suferind de gigantism. Dar suntem oare siguri sută la sută că acest om poate aduce pe lume feciori sănătoși? Cum a putut scumpa noastră fată să facă o alegere atât de extravagantă?

Dar, să recunoaștem, nu putea fi altfel. Tocmai anormalitatea lui o subjugase pe ea. Ea a fost dintotdeauna așa,

dintotdeauna de partea învinșilor, a dezmoșteniților, și totuși mereu atât de megalomană și de hollywoodiană în sinea ei. Când era mică voia să se facă măicuță. Dar nu izbutea să se desprindă de pozele ei mărite la maximum cu Cary Grant. Un unchi îi adusese din Statele Unite un odor neprețuit, pe care ea îl păstrase cu religiozitate: afișul original al filmului *The Philadelphia Story*, datând din 1940, cu câțiva ani înainte să se fi născut dânsa, pe care tronau tinerele chipuri al unui splendid Grant și al unei distrate Hepburn. Ascetismul și luxul își găseau un nesperat acord în inima acelei liceene leșinate. Când era mică, în timpul postului mare, în ziua misiunilor, ea era cea care le ducea săracilor lucrurile cele mai de preț. Ar fi renunțat la orice ca să-i facă fericiți pe nevoiași. Cine știe de ce? Cei rău intenționați spun că din orgoliu. Cei bine intenționați mizează hotărât pe simțul precoce al ofrandei. Cei cinici susțin că cele două argumente se împacă de minune. Care alt imbold dacă nu caritatea amestecată cu grandoarea ar fi putut-o determina să se îndrăgostească de acel greoi Gulliver de zahăr? Ce vrea de la el dacă nu privilegiul de a-l ocroti, dacă nu mândria de a-l etala? El nu ne încântă. Ce abis se ascunde îndărătul unor haine croite la marile case de modă? Produsul cărei lumi artificiale este acest filfizon? De ce sfidează încontinuu măsura și ridicolul, purtând vara pălării de panama imaculate și iarna pălării Borsalino de fetru? De ce-și impostează mereu astfel vocea când vorbește? De ce e obsedat de ostentație? De ce are o nevoie atât de presantă de a fi provocator și exagerat? Ați văzut cum gustă vinul, cum îl adulmecă, cum îl învârte în pahar? Dumnezeule, e atât de infatuat! Răspunsul e simplu. Cum ne-ar putea scăpa? Bietul băiat e pur și simplu frânt și disperat. De aceea s-a atașat de ea. Fiindcă ea, fetița noastră, în ciuda aparențelor, e o ființă puternică. Ea e figura dominantă. Ea va fi energia propulsoare în această căsnicie dezastruoasă și splendidă. Ea va fi cea care-l va menține pe linia de plutire dacă va merita efortul, la fel cum ea va fi cea care-l va distruge dacă împrejurările o vor impune.

Astfel, la prima invitație în casa Sonnino, la ultimul etaj de pe Largo Argentina care domină o formidabilă porțiune din Roma, viitorii cuscri, diferiți prin istorie și prin concepții, se găsesc unii în fața celorlalți, gata să se războiască. Să degustăm această înfruntare. Să studiem această partidă de șah. Să o sorbim până la ultima picătură. Pornind de la o chestiune fundamentală: nimeni nu va ieși învingător. Toți vor pierde. Fiindcă toți vor avea puternica senzație a înfrângerii.

Necioplirea lui Alfio Bonanno, tatăl mamei mele, are ceva solemn și tulburător. Un bărbat bondoc, a cărui privire de un albastru opac exprimă făloșenia obtuză a parvenitului care urăște zorzoanele. Bărbia masivă pare imitată după Benito Mussolini, dar tăietura prelungă a ochilor este fără echivoc a lui Mao. Un om care vorbește puțin și lent. Scopurile sale și viziunea sa asupra lumii aderă la înfățișarea incoloră a acestui *self-made man*. Practic, franc, neîncrezător, catolic fără misticism, dar cu devoțiune, puritan, sexofob, fariseic și profund speriat de lume. E impresionant să-i vezi pe Bepy și pe Alfio, indivizi atât de străini unul de altul, strângându-și mâna, schițând un zâmbet și încercând să se înțeleagă în fluorescentul cadru al acestei parfumate locuințe. Viața i-a unit fără ca ei să fi mișcat un deget. Au făcut ambii tot ce trebuia pentru a-i convinge pe Romeo și Julieta să renunțe. Dar în fața obstinației lor n-au avut încotro și și-au dat consimțământul. Acea mică, extenuantă bătălie s-a dat în timp ce copiii frecventau liceul, iar apoi universitatea. Acum au crescut și nu mai pot fi opriți. Nu mai rămâne altceva de făcut decât să se limiteze pierderile.

Terasa familiei Sonnino e un pătrat perfect ale cărui laturi sunt împodobite cu răbufniri alb-roșii de mușcate și margarete, e un labirint de zidulețe de culoarea gălbuie a nisipului. De jur împrejur, ambianța unei Rome *by night*: fascinația ocru-scorojită a acoperișurilor. Acea mireasmă retro, de pisici și de vară timpurie. Nu se poate spune că toate acestea nu produc o impresie asupra domnilor Bonanno. Se uită în jur înspăimântați și neîncrezători, întrebându-se cât de „adevărate"

sunt toate acestea. În jargonul lor aparte, „adevărat" înseamnă „solid", sprijinit pe niște „baze economice concrete". Pentru familia Bonanno, solvabilitatea e o valoare etică. Pentru familia Bonanno, să trăiești mai presus de propriile posibilități, „să faci pasul mai lung decât piciorul", să plătești dobânzile pentru un credit bancar, să etalezi bogății pe care nu le deții nu înseamnă numai năravș și slăbiciune de caracter, ci perversiune morală și, dacă nu o infracțiune propriu-zisă, cu siguranță criteriul infailibil de judecare a semenilor. Peste ani, când inexorabila nenorocire economică se va abate peste familia Sonnino, cei din familia Bonanno vor întâmpina faptul cu o dispoziție oscilând între regretul pentru fiica mai mare alunecată într-o asemenea dramă și sinistra mândrie de a fi constatat pentru a nu știu câta oară cum lipsa de prudență și frenezia vanitoasă a ostentației duc la ruină. În ochii lor, cei din familia Sonnino (și soarta care era pe cale să-i defavorizeze) urmau să devină dovada vie că ei – cei din familia Bonanno, cu parcimonia lor și cu toată retorica parcimoniei – avuseseră dreptate încă de la bun început: a nu știu câta dovadă că acea primă înfruntare prefăcută nu fusese altceva decât versiunea lumească a eternului conflict între Bine și Rău, încarnat încă o dată într-o inofensivă habitudine burgheză.

Mulți spun că problema confruntării dintre aceste două familii este religia. Că între ele poate exista, dacă nu o dispută doctrinară, atunci o incompatibilitate antropologică. Dați-mi voie să vă spun că aceasta este o mare gogoașă. O trâncăneală generică pentru liniștirea conștiințelor. Dezacordurile și disensiunile dintre aceste două cupluri sunt atât de înrădăcinate și de ireductibile încât am înclina să spunem că, paradoxal, în afară de apartenența comună la specia omenească, singurul punct comun dintre ele îl constituie originea iudeo-creștină: o împărtășire neglijentă a spiritului Poruncilor. Da, una peste alta, faptul de a fi evrei și catolici îi unește mai mult decât tot restul: mult mai mult decât faptul că au trăit atâția ani în același oraș sau că au împărtășit aceleași experiențe istorice, de pildă.

Este vara lui '67. Cea în care lumea a început să se miște vertiginos. Au trecut câteva săptămâni de la sfârșitul Războiului de Șase Zile. În casa Sonnino, deși toți sunt prea snobi ca să adere pe de-a-ntregul la discordiile comunității evreiești, atmosfera continuă să fie încărcată. Consolele ticsite cu ziare cu titluri de-a șchioapă. Să recunoaștem, pentru cine a trăit în anumite vremuri, pentru cine și-a văzut verișorii în vârstă de zece ani deportați, pentru cine a fost nevoit să se ascundă, pentru cine a suportat violarea propriului domiciliu și jupuirea propriului suflet, pentru cine a tremurat dinaintea ropotului surd al cizmelor germane și a larmei oțelite a ordinelor lor funebre din acel fatal Șaisprezece octombrie, a fost emoționant să vadă o armată evreiască echipată atât de formidabil anihilând dușmanul arab supranumeric sub conducerea acelui Mesia evreu care a fost generalul Itzak Rabin. Am mai spus-o, în fond: cei din familia Sonnino nu sunt tipi care să se emoționeze pe seama Israelului, nu sunt tipi care să-l finanțeze, nu sunt genul acela de evrei pentru care *Israelul înainte de toate*. Israelul nu-i altceva decât una din prelungirile concrete ale Memoriei Evreiești pe care ei le privesc cu neîncredere. Nu, cei din familia Sonnino sunt de celălalt tip: atașați cu mândrie de misiunea lor de sobri împărțitori de spirit critic și de obiectivitate. Cerem multe din partea Israelului. Justiție și democrație. Toleranță și laicism. Tocmai din partea israelienilor, aflați în război permanent, pretindem un comportament exemplar, de părinți pelerini, de ultimă frontieră: de o duritate inflexibilă, însă de o justiție severă. Însă de această dată nu, ne-a fost imposibil să ne reținem emoția: ne-am înduioșat, am suferit, ne-am pierdut somnul, am făcut galerie, ne-am temut într-adevăr că Israelul ar putea înceta să mai existe, că putea dispărea de pe fața pământului, un nou genocid evreiesc și al nu se mai știe câtelea vis preschimbat în tragedie. Am avut de îndată impresia că, de această dată, lucrurile aveau să meargă altfel. Am înțeles că stoicismul cu care părinții au așteptat să fie masacrați i-a învățat pe fii necesitatea inderogabilă de a lupta. Nu puteți înțelege mândria care îi umple inima lui Bepy.

E incredibil cum, în câteva ceasuri, mica aviație israeliană (ce naiba, evreii au și ei o aviație!) a anihilat avioanele cu reacție rusești, puse la dispoziția egiptenilor și a iordanienilor, asigurându-și o supremație aeriană absolută. Și cum acele armate compuse de cele mai multe ori din mase analfabete și nemotivate au cedat în fața unei mici armate compacte și debordând de motivații.

Lucrul acesta a lăsat în mintea lui Bepy și a celor din familia lui o sinistră euforie. E ciudat să continui să te ocupi de chestiuni nesemnificative, ca de pildă să mergi înainte cu angroul, să primești reprezentanți, să organizezi baluri mascate, să fuți modiste minore, în timp ce într-o parte a lumii aflată chiar în apropiere se consumă o victorie atât de zdrobitoare a armatei evreiești. Timp de mai multe zile, toți cei din familie au continuat să cumpere câte cinci cotidiane, dezamăgiți de progresiva pierdere de interes a ziarelor italiene față de acest eveniment extraordinar, îndurerați de sectarismul filoarab al majorității comentatorilor. Ca și când un jurnalism impecabil ar trebui să preamărească în fiecare zi puterea nemaivăzută a armatei israeliene. De mai multe nopți, Bepy doarme puțin. Se trezește, deschide radioul, se uită la televizor. E nesuferit și iritabil. Suferă de acel sindrom periferic – acea senzație de descentrare în raport cu faptele Istoriei – care foarte curând îl va determina pe fiul său Teo să emigreze acolo unde Istoria încă există, iar Cronica nu are decât un rol decorativ.

Iată de ce, când Alfio Bonanno îl întreabă: „Eh, ce mai, toate bune, *dottor* Sonnino?", iar Bepy adoptă o expresie a feței care îndreptățește o anumită neliniște, astfel încât celălalt îl întreabă din nou: „Ceva nu merge?", Bepy, întrebându-se dacă nu cumva e luat peste picior, îi face cu ochiul: „Păi, uite, știți, după ce s-a întâmplat!"

— Ce s-a întâmplat!

— Păi, în Israel...

— Ah, da, parcă am citit ceva...

Chiar așa spune Alfio, lăsându-l pe Bepy cu gura căscată. *Ah, da, parcă am citit ceva*... Cu această frază, aparent anodină, Alfio își mărturisește nu numai absoluta înstrăinare în raport

cu cauza evreiască, nu numai proasta educație, nu numai metafizicul egoism, ci și totala lipsă de atenție față de treburile internaționale, față de actualitate, față de Istorie. Îți mărturisește vederea îngustă. Dezolantul său perimetru mental. Și această indiferență, această detașare care nu-i poate decât contraria pe cei din familia Sonnino.

Haide, Bepy, nu-i cazul să te chinuiești. Ăsta-i Alfio, te vei deprinde să-l cunoști. E făptura omenească cu orizonturile cele mai mărginite pe care tu – născut și trăitor în teatrul tău iudaic – o vei întâlni în cursul existenței tale. Alfio e un provincial care a făcut avere printr-o hotărâre încăpățânată, prin mitul pururi celebrat al economisirii și al investiției sigure. Fără cărți. Fără filme. Fără analize. Fără onanism. Fără eleganță. Fără bucătărie sofisticată. Nici o opoziție ideologică. Nici o emoție. Nici un sport. Nici o echipă de susținut. Nici un vis irealizabil. Nici un adulter. Nici un elan care să depășească oricare ceremonial religios ordinar învățat în copilărie și nemaiuitat vreodată. Nici un gărgăune în cap. Un om care e de partea suferinței, pentru că a suferit. Un afacerist fără talent la afaceri, dar care adoră martiriul. Unul care își datorează totul sieși și sacrificării propriei sale familii. Unul căruia îi place la nebunie să țină predici apocaliptice. Unul care și-a construit averea pe consumurile altora, dar care nu e dispus să consume la rândul său. Un disident imprevizibil al capitalismului keynesian. Un profet al civilizației firului de fier. Unul care nu vrea să-și pună banii în circulație, preferând să-i lase acolo unde sunt. Unul care a învățat cu sârguință, și chiar cu o doză considerabilă de umilință, că trebuie să cumperi cămășile de la Caleffi, cravatele de la Battistoni, puloverele și pantofii de la Cenci, că hainele e mai bine să le comanzi la un croitor bătrân și de încredere, însă nu prea costisitor, dar care detestă endemic orice fel de ostentație pecuniară lăudăroasă. Unul căruia nu-i place să călătorească. Fiindcă cel mai bun lucru pe care i s-a întâmplat să-l vadă vreodată, centrul său gravitațional, acela de care în fond nu poate și nu vrea să se îndepărteze, e sătucul

de lângă Macerata unde a văzut lumina zilei. Sătucul acela unde e tratat ca un rege. Un fiu care a reușit în viață și care, ca să dovedească acest lucru, a cumpărat o întreagă aripă a unui palat, acela al primăriei. Iar acum toată lumea îl respectă. Toată lumea se înclină. Pentru dânsul altceva nu mai există. Haide, Bepy, nu te înfuria. Alfio n-are nimic împotriva Războiului tău de Șase Zile. Eventual are ceva cu evreii. Însă nu în mod deosebit. Prejudecata lui conține ceva democratico-ecumenic. Discriminarea lui (mai bine zis: neîncredere) îi implică pe toți cei care nu sunt de aceeași origine cu dânsul, din aceeași generație, cu aceeași viziune asupra lumii – așadar, circa cinci miliarde și mai bine de oameni. Oare nu e dreptul lui de om trăitor în Le Marche să nu se încreadă în cei din Abruzzo, în sicilieni, în toscani, în evrei, în francezi, în negri, în munteni? Nu-i nici o ură. Ura e o pierdere de timp, iar timpul e... Nu, n-o spune!... Alfio e un maniac al clișeelor: admiră precizia încăpățânată a nemților, la fel cum deplânge neglijența șleampătă a napolitanilor. Așadar, cum dracu' să-i pese de conflictul tău din Orientul Mijlociu, când el a trecut prin al Doilea Război Mondial, care ar fi trebuit să-l privească, cu o groază amestecată cu o infinită inconștiență? Ce dracu' vrei să-i pese de războiul tău de doi bani, când până și astăzi el se fălește că nu s-a dat de partea nimănui, într-un moment în care opțiunea era, dacă nu o necesitate stringentă, în orice caz o demonstrație de caracter? Important e pentru dânsul să nu bată la ochi. Important e să-ți respecți superiorii. Să-i măgulești. Să nu fii niciodată lipsit de respect. Să fii monstruos de eficient. Să te gândești la muncă inclusiv în momentele de odihnă. Să vorbești despre muncă inclusiv la înmormântarea celui mai bun prieten. Nu numai din oportunism, ci fiindcă, pentru el, viața pare să constea exclusiv în îndeplinirea sârguincioasă a ordinii prestabilite. O ordine socială pe care nu a violat-o. De prisos să mai vorbim despre asta. Pentru el nu există nimic mai odios decât palavragiii. Orice artist aspirant e un palavragiu. Orice neghiob imaginativ e un palavragiu. Toți cei ce se rătăcesc, ori pur și simplu toți

cei ce vor să se exprime, în ochii lui, sunt niște palavragii. Oamenii trebuie judecați după ceea ce s-au priceput să construiască, nu după ceea ce spun. Iar după el construcțiile trebuie să fie solide și concrete. Terenuri de amenajat pentru construcții. Apartamente de vândut și de închiriat. Iată un Credincios Integrist Al Zeului Cărămidă, dragul meu Bepy. Cel dintâi lucru despre care Alfio s-a întrebat când a intrat în casa ta a fost în primul rând dacă ea îți aparține sau dacă ești un biet chiriaș (el e plin de chiriași și îi consideră nimic altceva decât niște păduchi și niște lipitori), apoi s-a întrebat cât ar putea costa și, în sfârșit, dacă chiar erau neapărat necesare niște decorațiuni atât de rafinate și de perisabile și un mobilier atât de somptuos. A priceput, din felul afectat în care l-ai întâmpinat, că în tine se cuibărește germenul palavragiului. Și e bucuros că te-a identificat. El se consideră un demascator de palavragii. Nu trebuie să te aștepți din partea lui la nimic în afară de ceea ce e capabil să ofere: câteva sfaturi chibzuite care să evidențieze viața sa exemplară, destinul său exemplar, ascensiunea sa exemplară. Detestă oamenii cu barbă, deoarece îi miros a subversiv. Nu suportă să vadă pulovere roșii fiindcă miros a comunist. Sexofobia lui nu are nimic din dezgustul decadent față de vâscoasa intimitate feminină: e o chestiune de demnitate și de oportunitate. În fond, dincolo de aparențe, el nu are nimic dintr-un integrist, e cel mult un puritan moderat. Se poate face orice, cu condiția ca lumea să nu afle. Adulterul în mod cu totul teoretic nu e de lepădat. Cu condiția să nu te descopere nimeni (ceea ce este deosebit de dificil de garantat în prealabil). Cu condiția să nu te devieze de la misiunea absolut obligatorie a economisirii de bani și a acumulării (ceea ce, în opinia lui fără drept de apel, este imposibil). Cu timpul, forma s-a întărit și s-a cristalizat astfel încât a devenit substanță. De aceea, el a sfârșit prin a crede că este ceea ce nu era, la fel ca tine, dragă Bepy, care vrei să le dai celorlalți de înțeles că ești ceea ce nu ești. Ferească sfântul să-l strigi când e la baie. Încearcă s-o faci, oricum nu-ți va răspunde. Asta nu înseamnă că n-are necesități fiziologice.

Spus mai simplu, nimeni nu trebuie s-o știe. Asta-i tot. Nimeni nu trebuie să știe că Alfio Bonanno, în mijlocul zilei, simte nevoia de a defeca.

Așadar, Bepy, nu fi contrariat. Ai în fața ta un obstacol greu de biruit. E greu să găsești în anturajul tău un om atât de dur și de inatacabil, atât de patologic insensibil la ademenirile mondenității și la ascendentul tău. N-are absolut nici un rost să-ți scoți la bătaie zâmbetul, să-i lingușești nevasta („Doamnă Bonanno, vi s-a spus vreodată că aveți niște mâini încântătoare?"), n-are rost (ba chiar face numai rău) să etalezi un costum de lână atât de ireproșabil. N-are nici un rost să-i arăți, așa cum faci în clipa asta, colecția ta de tablouri moderne, cu un Burri, cu un Mafai, cu prețiosul tău Modigliani, deoarece singura întrebare pe care îl vei auzi că ți-o adresează – așa cum într-adevăr se și întâmplă – este dacă nu te temi să ții în casă piese atât de prețioase, dacă nu te temi de furturi. Și astfel, oricât de meschin ți s-ar părea, Alfio nu face altceva decât să-ți arate partea lui cea mai autentică, cea mai umană. Punctul său sensibil. Mă refer la frică. E un om căruia îi e frică. El, atât de înalt, de impunător, de o aparență indestructibilă, e un om care face pe el de frică. E o fortăreață cu zidurile crăpate care, prin frica inspirată altora, încearcă să-și exorcizeze propria frică.

De ce se teme?

De toate: nu numai de moarte, de boală, de infirmitate, de a proceda anapoda, ci și pur și simplu de a o coti, de a stârni mânia cuiva Puternic, de a vedea în țăndări tot ce a construit. Lui îi place să răspândească frica. El e un predicator al Apocalipsei iminente.

Așadar, nu-ți face iluzii: nimic din ceea ce ești, nimic din ceea ce ai încercat să fii în toată viața ta nu funcționează cu dânsul. E mândru și imperturbabil dinaintea vrăjitoriilor tale, dinaintea farmecelor tale seducătoare. Și nimeni nu te înțelege mai bine ca mine. Tocmai pentru că acum eșuezi acolo unde eu voi eșua de milioane de ori: în dificila operațiune de a-l seduce. El nu poate fi sedus. Nu de oameni ca

noi. Ceea ce trăiești tu în această seară infernală eu voi trăi toată viața, ori de câte ori voi intra în contact cu el.

Fiindcă, poate din pricină că semăn cu tatăl meu, poate din pricina trăsăturilor evreiești pe care le purtam întipărite pe chip, Alfio vedea în mine un fiu al păcatului. Însăși încarnarea greșelii mamei mele. Era acolo, șezând în marele său fotoliu înflorat, plasat în mijlocul imensului salon al imensei sale case de pe colina Aventinului, de unde parcă domina lumea întreagă: și dintr-odată mă privea și îi spunea mamei: „Daniel e șiret, fii atentă, e șiret, deja te-ai mai lăsat o dată îmbrobodită... Ai văzut ce nas are?... Are un năsoi!... Același nas ca și taică-său și ca bunică-său..." Și nu se mai oprea din râs după această constatare fizionomică ce îi părea atât de negreșit revelatoare. Biologia era totul pentru Alfio Bonanno, cu toate că el nu știa asta! Și la nimic nu folosea indignarea mamei. La nimic nu folosea nici indignarea mea, nici tam-tamul mediatic al corectitudinii politice. El continua imperturbabil să-și bată joc de nasul meu, în felul său, oscilând între serios și mucalit. Vezi, Bepy, cred că sunt primul evreu din istoria umanității care a suferit discriminări din partea propriului său bunic. Primul evreu din Istorie cu un bunic antisemit. Pentru toți evreii, familia, cel puțin ea, a fost mereu ultima resursă, ultimul spațiu de refugiu, pe când acasă la mine antisemitismul pătrunsese cu aceeași puternică determinare cu care se înrădăcinase și spiritul evreiesc. Pentru ce încâlcită schizofrenie, dragă Bepy, mă pregătiți în seara asta nenorocită din '67? Dacă ai și cum se va termina, deseară, în fața viitorului tău cuscru, te-ai comporta într-un cu totul alt fel, cu mult mai dur, astfel încât faptul reprobabil să nu se petreacă. Probabil că ar fi cazul să dai orice ca să nu mai survină ceea ce nu poate, ceea ce nu trebuie să survină.

— Măcar le-ați asigurat? întreabă Alfio referindu-se tot la tablouri.

— Bineînțeles că le-am asigurat, răspunde Bepy înțepat.

Până ce sunt întrerupți de servitoare: domnilor, cina e servită.

Pe masă tronează un clasic culinar al casei Sonnino. La drept vorbind e vorba de un adevărat obiect arheologic exhumat cu acest prilej. Fie din pricina dificultății și a timpului îndelungat de execuție, fie din pricina belșugului de calorii în conflict cu interdicțiile dietetice ale lui Bepy, de cel puțin zece ani de zile Pateul Dulce Al Bunicii Rachele a fost exclus din obișnuințele conviviale ale familiei Sonnino. Însă de această dată Bepy i-a pretins bucătăresei să se țină de un program de o rigidă strictețe. Nici un adaos, nici o ajustare. Ca atare, iată aurita budincă din plăcintă de foi – care în interior adăpostește un gustos tezaur de macaroane, chifteluțe și *ragoût* de ciuperci – arătându-și clasicul profil cilindric dinaintea acelui mândru cuplu de stăpâni ai casei și a celor doi musafiri difidenți. Bepy privește neuitatul pateu al bunicii sale cu o mândrie aproape comică. Însă e suficient ca cerul gurii lui Alfio – răsfățat de gustoasa obișnuință cu carnea de porc sărată și cu mușchiul la grătar – să fie mângâiat de o fierbinte înghițitură de budincă, ca să claseze imediat întreaga operațiune drept o scârboșenie pretențioasă și o amestecătură dulce-acrișoară. „Exact ca oamenii ăia!" își va vărsa năduful câteva ceasuri mai târziu cu nevasta. „Oameni pretențioși, amestecați și dulce-acrișori." Totuși, fidel proclamațiilor pauperiste, Alfio curăță farfuria, deranjat de prostioarele flecărite de doamne. Evident, nimeni nu cutează să abordeze subiectele pentru care au hotărât să se întâlnească. În mod ciudat, Bepy e intimidat. De altfel, abia de dimineață a fost îndoctrinat de fiul său: „Te rog, papă, fii tolerant, cedează pe cât posibil și nu vorbi de religie".

— Dar ce fel de oameni sunt? l-a întrebat Bepy curios.

— Diferiți de noi. Sunt închiși, opaci. Dar o adoră pe Fiamma.

— Dar de ce Fiamma și cu tine nu veniți?

— Nu știu, ea m-a rugat. A zis că ai ei voiau așa. Pretindeau așa. Cred că el trebuie să-ți spună ceva.

— Dar el ce tip e?

— Un tip dintr-o bucată. Nițel fanfaron. Dar e esențial ca el să fie de acord.

— Măcar știi despre ce vor să stea de vorbă?

— Nu. Important e ca tu să fii tolerant.

Amintirea cuvintelor fiului l-a îndemnat pe Bepy să amâne momentul adevărului până cu mult după desert. Dar în această clipă, în timp ce Ada servește cafelele în salon, Bepy ia taurul de coarne.

Incipitul e de neuitat, o încrucișare între *Ghici cine vine la cină* și *Logodnicii*. Bepy începe cu o declarație care ar putea ofensa pe oricine, dar care, când colo, îi galvanizează pe toți cei de față:

— Una peste alta, cu riscul de a părea nepoliticos, nu vă pot ascunde nedumeririle mele...

Astfel grăiește Bepy, într-un mod hotărât și teatral, deși, la urma urmei, nu e chiar așa în dezacord cu alegerea fiului său. El și cu Ada au metabolizat deja șocul căsătoriei cu fata aceea (cu toate că străbunicul meu, în mod bizar, a supranumit-o „Canaaneanca": „Astăzi iarăși o să ne impui compania Canaaneencei?" îl tot întreabă pe straniul său nepot, mai cărunt decât dânsul). Însă Bepy nu rezistă ispitei de a-și măguli interlocutorii: ține să adere la neliniștile viitorului său cuscru. Vrea să fie *complet* de partea lui. Și cum ar putea gentilomul acela de Alfio înșela așteptările unui zelos adulator atât de imprevizibil?

— Mă bucur că și dumneavoastră sunteți de aceeași părere, răspunde el sec. Nu îndrăzneam să v-o spun, dar având în vedere că ați atins acest subiect...

— Păi, să vedeți, nu e o chestiune de rasism sau de alte tâmpenii... poate nici de compatibilitate... se grăbește să explice Bepy. Dimpotrivă, voi adăuga că am cunoscut-o pe Fiamma și mi se pare o fată încântătoare, așa micuță, așa sfioasă, ce mai, o mare drăgălășenie: Luca al meu e nebun după ea... Totuși, una peste alta, cred că sunt multe piedici în calea acestei uniuni, unele, aș zice, aproape insurmontabile... Atât eu, cât și soția mea credem – și i-am spus-o lui Luca – că o

căsătorie mixtă poate produce dezastre, de exemplu, la copii, admițând că vor să aibă copii... O problemă de identitate...

Orice privitor, cu excepția inefabilului Bepy din această seară, ar observa cum fața lui Alfio capătă o expresie iritată și severă de îndată ce a auzit cuvintele „Luca al meu e nebun după ea". Ar fi de ajuns această frază care i-a scăpat inopinat lui Bepy pentru a înțelege ceea ce realmente face ca aceste două familii să fie incompatibile, iar uniunea dintre ele primejdioasă.

„Luca al meu e nebun după ea" e o expresie care dezvăluie personalitatea celui care o rostește: trebuie să fii de o impudoare teatrală, trebuie să ai despre iubire o idee plată și încuiată, chiar fără a exclude întâietatea sentimentelor, trebuie să cunoști măcar câteva romane foileton și să fi văzut tot atâtea filme americane, trebuie să-ți fi trădat soția măcar de o duzină de dăți, trebuie să fi frecventat un anumit mediu de o aleasă imoralitate al canotierilor romani, trebuie să nu pui mare preț pe valoarea cuvintelor, trebuie să fi depășit orice obstacol iezuit, trebuie să te doară-n cot de susceptibilitatea semenului ori să fii lipsit de empatie, trebuie să fii extravagant cât cuprinde, ca să le spui bine-crescuților Bonanno, cu referire la frageda lor fiică neprihănită și la nenorocita ei iubire pentru evreul ăla: „Luca al meu e nebun după ea"...

„Mă bucur că suntem de aceeași părere, repetă Alfio încuviințând din cap. Să vedeți, eu vă spun că nu am nimic împotriva *voastră*, dimpotrivă, regret sincer ceea ce s-a întâmplat cu *voi*... dar am fi preferat și noi ca Fiamma să se mărite cu un băiat italian!

— Italian? În ce sens?

— Italian italian, în care alt sens?

— Păi ce, Luca nu-i italian?

— Eh, mă rog, ați înțeles ce voiam să spun... De altfel mi-a spus fiica mea că Luca nu a făcut armata... și nici ea, dacă-mi permiteți... și știți, pentru mine recrutarea e o etapă esențială. O experiență hotărâtoare în viața unui bărbat... Și mai cu seamă formatoare.

— E adevărat, nici eu, nici fiul meu n-am făcut armata. Însă din cu totul alte motive decât acelea pe care evident vi le imaginați. Și cu siguranță nu fiindcă nu suntem italieni... Cu toate că v-ar putea mira, noi suntem la fel de italieni ca dumneavoastră!

— Și atunci?

— Pe mine m-au împiedicat legile rasiale. Dar cred că mi-am slujit Țara. Eu am fost partizan... Cât îl privește pe Luca, păi, pe scurt, el a fost declarat inapt temporar, din pricina vederii. Nici o legătură cu naționalitatea.

Bepy a rostit aceste din urmă cuvinte cu o iritare crescândă. Blufează, firește. Îi place să-și revendice implicarea lui în rezistența acționistă, cu toate că, în sens strict, activitatea lui subversivă s-a limitat la o timorată clandestinitate în munți.

— Dar să vedeți, nu voiam nicidecum să vă ofensez... Dimpotrivă, îmi face plăcere că ați făcut referire la problemele, cum să spun, *fizice*, ale fiului dumneavoastră... Să spunem că acesta este un lucru care ne stă la inimă. Pe scurt, ceea ce aș vrea să spun este că noi am vrea să avem garanții...

— În ce sens?

— Păi, mă rog, ne-ar plăcea ca Luca, preventiv, să se supună câtorva examene medicale. Ne gândeam la un androlog ori la un genetician sau ceva de genul acesta. Am vrea să avem garanția că poate procrea și că o poate face cu cel mai mic risc posibil... Pe scurt, pentru noi e absolut de neconceput o căsnicie fără copii!

— Ascultați, mi se pare că aici exagerăm. Luca e absolut normal. Din toate punctele de vedere.

— Dar de ce vă înfierbântați?... Cred că am dreptul să știu cui îmi dau fata... Să o apăr...

— Da, întocmai la fel cum noi avem dreptul să știm cui i-l dăm pe Luca al nostru, însă pentru asta nu v-am cerut să-mi arătați cazierul judiciar al fiicei dumneavoastră. Și în orice caz mi se pare grotesc și învechit că îmi vorbiți ca și cum anumite lucruri ar depinde de mine. Fiul meu e major și responsabil, așa cum e și fiica dumneavoastră. Așadar, nu

văd cum ar putea opiniile noastre să-i influențeze într-o manieră hotărâtoare... Mă nedumerește că-mi cereți așa, cu inima ușoară, fără pic de tact, să-mi supun fiul unor teste clinice, ca și cum Luca ar fi un renghi al naturii...

— Dar nu, vedeți, discuția a luat o turnură neplăcută. Știu bine că în momentul acesta jocurile sunt făcute. Că tinerii noștri se vor căsători. M-am resemnat și cred că și dumneavoastră la fel. Dar sunt un tată temător. Am dreptul să fiu un tată temător. Numai de aceea am cerut niște asigurări.

— Se poate ști ce vreți, în afară de a-l supune pe fiul meu unei asemenea umiliri?

— Ei bine, dacă trebuie să fiu direct, aș vrea să se țină cununia în biserică. De altfel Fiamma mi-a zis că Luca nu e credincios. Pe când ea e tare cucernică. M-am informat deja. Parohul nostru ar fi dispus să-i cunune, chiar dacă Luca, se înțelege, trebuie să făgăduiască să-și boteze copiii...

— Asta mi se pare chiar prea de tot. Iertați-mă, măcar dați-le lor dreptul să aleagă.

— Cui?

— Nepoților.

— Dar de ce? Părinții mei au ales pentru mine. Iar ai dumneavoastră au ales pentru dumneavoastră, evident. De ce ar trebui să ne purtăm altfel? Iar pentru o cununie în biserică este esențial ca el să promită că-și botează copiii.

— Am priceput. Dar nu e esențial să se căsătorească în biserică. Vorbiți de cununia în biserică de parcă ar fi o favoare pe care ne-o oferiți cu generozitate.

— Ei bine, într-un anume sens e o favoare pe care parohul ne-o face...

— O favoare pe care v-o face dumneavoastră, sigur nu mie, nici soției mele și nici lui Luca...

— Dar, mă rog, credeam...

— Ce credeați? Că vă vom mulțumi pentru că preamărinimosul vostru paroh ne-a acordat onoarea de a-l cununa pe fiul nostru? Credeți că bunicilor lui Luca le-ar putea plăcea?

— Ei bine, credeam că vă veți bucura de această posibilitate...

— Care posibilitate?

— Cununia în biserică.

— Să vedeți, domnule Alfio, oricât de extraordinar și de tulburător vi s-ar putea părea acest lucru, dacă nouă nu ne-ar face plăcere să fim evrei, n-am fi evrei. Nu există nici o *ineluctabilitate* care ne leagă de ebraism. Dacă ne-ar fi interesat să devenim creștini, am fi ales să credem în Isus Cristos acum două mii de ani.

Sfârșitul primei runde!

Cu această declarație de mândrie evreiască se încheie prima conversație. Și tot restul, tot ceea ce urmează, apare, în acest moment, iremediabil.

— Se vede că erai obosit! Ai dormit vreo două ceasuri, mi-a zis tata.

Eram pe autostradă, la Napoli. Dinaintea ochilor noștri era pe cale să se deschidă orizontul de aluminiu și de beton armat, întinsul ținut vezuvian desfigurat de abuzuri seculare, purgatoriu inevitabil înainte de paradisul coastei amalfitane. Care iute, foarte iute, probabil la următoarea curbă, urma să se ivească, cu perspectivele ei uluitoare. Eram încordat. Știam că mama nu va fi acolo, că fratele – adorabilul adăpost al sfielilor mele – era departe. Dar am intrat într-o adevărată agitație când tata mi-a zis:

— Mâine, sau poate poimâine, ar trebui să sosească la Capri nepoata lui Nanni. Am impresia că la anul vei fi coleg cu ea... Nanni mi-a spus că nu poate suferi școlile de fete.

— Deci e numai Nanni, am constatat eu cu un fir de glas.

— Cred că e și Giacomo, fratele Gaiei... L-ai văzut vreodată?

— Nu cred, am mințit eu.

Amintirea înmormântării lui Bepy era încă vie în mintea mea, grație prezenței acelor doi îngeri. Uitasem aproape totul din acea înmormântare dezastruoasă, dar acei doi copilași nu reușisem să-i uit.

— Un băiat ciudat, dificil, mă tem chiar cu tulburări de caracter... A reacționat foarte urât la moartea tatălui. Ce naiba! Pentru Nanni a fost o lovitură cumplită. Ce mai, să-ți pierzi un copil de patruzeci și doi de ani, și încă în felul acela.

Așadar, să presupunem că această călătorie ar continua până la capătul pământului, până la vârful extrem al Africii de Sud, numai să nu fiu nevoit să gestionez o situație ce pare insidioasă din toate punctele de vedere. Nu am nici o simpatie pentru Nanni. El este unul din acei filfizoni de șaizeci de ani din anturajul lui Bepy care vorbesc afectat: un tip care poartă jiletcă bej și pantofi tăbăciți din piele de culoarea mierii, comandate riguros la Vogel. Unul cu părul alb cu reflexe argintii și cu riduri senioriale pe pomeți. Pe scurt, acel tip de om care mă pune într-o încurcătură neplăcută, care mi se adresează ca și când aș fi adult, simulând o intimitate ce n-ar trebui permisă. Faptul că va trebui să intru ca musafir – mai rău: ca intrus – în acea casă magnifică pe care am văzut-o doar de departe, că va trebui să mă întrețin cu copiii aceia doi, pe care, cine știe de ce?, mi-i închipui mult mai iscusiți, mult mai dezinvolți decât voi izbuti eu să fiu într-o viață întreagă, îmi acutizează ranchiuna față de părinți. Nu puteam merge la un hotel? N-am mers întotdeauna la hotel? Pe Giacomo, după semnalmentele tatei, mi-l imaginez ca pe un infatuat care mă va disprețui la prima vedere: un estet romantic al lui *cupio dissolvi* cum am mai cunoscut atâția. Dar mai ales ochii micuței sunt cei care mă chinuiesc. Unde voi găsi curajul să-i privesc? Cum voi putea susține privirea acelei copile încântătoare care a asistat la compozitul asortiment de gafe pe care noi le-am adunat la înmormântarea lui Bepy? Care știe totul despre bunicul și despre familia mea? Cum va putea o ființă atât de puțin respectabilă ca subsemnatul să-i câștige încrederea unei copilițe cu care e imposibil să minți? Până în clipa asta fățărnicia m-a ocrotit. Dar acum? Ce voi face acum, fără adoratele mele minciuni? Mă voi vedea picat în clasa acestei fete, care, într-o

clipită, va distruge toate rezultatele trudei mele asidue, voi vedea năruindu-se în fața bieților mei ochi turnul nesigur al infinitelor mele mistificări.

La ea, la Gaia, mă frapează în mod misterios faptul că provine din Capri. Ce face ea la Capri? Cu cine stă? În plus, găsesc cel puțin alarmant faptul că-și dorește atât de mult să treacă dintr-o școală de fete într-una mixtă. Spirit întreprinzător? Chef de-a se distra ori de-a cunoaște lumea? De-a țâșni înspumată din matca înzorzonată a unei școli pentru fetele din marea burghezie și de-a se vărsa în lumea băietanilor debordând de testosteron? Toate acestea mi se par într-un contrast groaznic cu imaginea îndoliată pe care am păstrat-o despre ea. Tata a zis că „nu poate suferi". Și cu toate că experiența mea în privința infinitului univers feminin, atât de fascinant-inconceptibil, e una modestă și la mâna a doua, cum aș putea să nu constat –măcar ținând seama de ultimele mele nenorociri – că faptul de a „nu putea suferi" e principalul cusur al fetelor, ceea ce face umana lor aventură deranjantă și ininteligibilă?

Dar, mai ales, ce sens avea acea călătorie? La urma urmei abia mă întorsesem. Aveam atât de multe lucruri la care să mă gândesc. Atât de multe lucruri pe care să le țin în mine până pocneam. Eram un puști debordând de noutăți emoționale. Iată destinul acelei lungi veri a anului '84: debordarea de noutăți emoționale. Mami, papà, la ce servește toată adrenalina asta nouă din sânge? E timpul decantării, mai curând: să stau deoparte, să decantez. Să mă închid în casă măcar două săptămâni ca *să decantez tot ce s-a întâmplat*. Eram încă plin de experiența trăită în noaptea precedentă, acea scurtă noapte fără somn din hotelul londonez... Acea noapte în care fiecare a încercat să exprime ce avea în minte: să treacă dincolo de limita îngăduită: să tragă, cum se spune, ultimele cartușe, înainte ca lunga iarnă făcută din interdicțiile supraeului să-și întindă mâinile amenințătoare peste viața noastră.

Încă mai plutea deasupra mea clipa când, în timpul chefurilor cu care am devastat un mic hotel în cartierul arab din

Londra, fratele meu se întorsese în cameră la ora două și jumătate noaptea, nerăbdător să-și facă valiza. Complet asudat, cu părul răvășit și cu un vag zâmbet prostit pe care se chinuia să-l disimuleze, dar care din când în când i se întindea pe față ca și când și-ar fi pierdut controlul asupra mușchilor și nervilor faciali, cu un damf de bere expirată ce părea să provină din gura și de pe hainele lui, și foarte agitat. Știam, deoarece acest lucru dura de săptămâni, că flirta cu Syria, *închisa* aceea cu ochi de culoarea alunei.

— Ai futut? îl întrebasem eu prefăcându-mă că era ceva normal și că nu-mi stârnea nici un pic de stupefacție.

— Nu... sau, cel puțin, nu cred.

— Ce înseamnă „nu cred"?

— Că, dacă aia nu înseamnă futut, am ajuns destul de aproape.

—Atunci, te-ai *mozolit*?

(Cine știe de ce adolescenții, dușmani ai impreciziei, sunt atât de obsedați de mania de a cataloga orice lucru îi privește și mai ales pe cele referitoare la sex.)

— Mai mult!

— Adică?...

— Nu știu, Dani. Sunt întors pe dos și nici măcar nu mi-a plăcut prea tare. La început da, însă mai apoi...

Iar în acel moment și-a întins mâna invitându-mă să-i miros degetele arătător și mijlociu. Abia atunci mi-am dat seama că degetele lui erau întinse, probabil de când intrase în cameră, de parcă ar fi fost anchilozate sau, mai rău, paralizate. Intuind ceva, îmi apropiasem nasul de acele degete cu circumspecție, ca să mă retrag pe dată dezgustat.

— E ce cred eu?

— Da.

— Ia-i făcut-o cu degețelul?

Din nou o etalare a preciziei terminologice: oare de aceea îmi ieșise acel „degețel" pe care ulterior aveam să refuz să-l mai folosesc în împrejurări analoage? De altfel eram derutat, dacă nu chiar întors pe dos, de mirosul acela acru, care amintea de amoniac sau de cheiurile din micul port de la

Ponza. Îmi părea începutul unei noi epoci. O ușă fusese spartă. Zidul de netrecut fusese escaladat. Și totul dintr-odată, dintr-o unică și intensă inspirație, organismul meu fusese invadat de acea miasmă care nu avea să-l mai părăsească.

Aceasta era o primă amintire asupra căreia puteam reflecta, în voia căreia mă puteam lăsa: ceva pentru care puteam gâfâi febril.

Dar asta nu-i totul: numeroase crâmpeie de emoții dăduseră vieții mele de băiețaș o perspectivă mai amplă. Cu numai câteva seri înainte, într-o discotecă pentru adolescenți din sătucul acela din Cornwall cu amurguri înghețate, dansasem – chiar eu dansasem: mă vedeți pe mine dansând? – cu o fată mai mare, o nemțoaică care amintea vag de Eva Braun, atât de înaltă, încât capul meu era afundat în teutonicul și proaspătul său decolteu. Și apoi, faptul de a-l fi văzut pe fratele meu cucerind acea pradă dificilă, pe acea Syria, care avea un aer atât de elfic, încât te ducea cu gândul la anumite infirmiere angelice din tineretul hitlerist. Da, într-una și aceeași seară, cei doi frați Sonnino, abia puberi, marcați de genealogia lor de precauți negustori de postavuri evrei, supuși din născare unei intense propagande antinaziste (până într-acolo încât mama lor cea nespus de corectă refuzase în mai multe rânduri să cumpere soldățel germani, constrângându-i la pervertiri istorice ca aceea de a dispune trupele americane împotriva celor engleze), se distraseră cu sosia Evei Braun și, respectiv, cu o transfugă din tineretul hitlerist. Iată, toate acestea mă făcuseră să visez la o alternativă, mă făcuseră să surprind semnificația multor lucruri. Aveam nevoie de un număr de zile ca să-mi revin. Aveam nevoie să-mi pierd nostalgia. Aceasta era rețeta pentru a trăi din nou în normalitate. Aceasta fusese dintotdeauna. N-aveam nevoie de Positano, de Nanni Cittadini și de toată familia lui. N-aveam nevoie de relansări emoționale, de pernicioase prelungiri nevrotice.

Avusesem deja tot ceea ce îmi puteam dori.

Mă refer la amestecul confuz și exploziv de pulsiune erotică, dragoste de nou, ardoare de recunoaștere socială și afectivă

și acțiune fără finalitate precisă, care printr-un straniu mecanism se transformă în tânjeală: palpit de-a lungul unei vieți întregi: Cea Mai Mare Mistificare A Lumii, aceea în care cade tot omul la paisprezece ani: impresia că nu există altceva mai urgent și mai esențial decât acea tânjeală: durerea din vintre, lehamitea, chinuitoarea manie de a disimula (nu trebuie să știe nimeni!), o serafică vocație a Incorporalului... La asta mă refer. La asta și la nimic altceva: la acea pierdere de sine. La acea rătăcire de lume care uneori îl împinge pe adolescentul cel mai grațios și mai introvertit să comită o crimă pasională numai pentru că n-a fost învățat să accepte refuzul nedrept și cumplit al unei fete de-o vârstă cu el. Nu, nu mă refer la dragoste. Nu la cea adevărată. Mă refer la atmosfera care o favorizează: lichidul amniotic din care, mai devreme sau mai târziu, se va ivi.

Dezorientat și nostalgic. Conștient că te afli într-un loc greșit. Singurul lucru de care ai nevoie e să te închizi într-o cameră. Să te închizi acolo, înăuntru. Să dai muzica tare. Și mai bine e dacă pui Marile Succese ale epocii tale, acelea care ți-au marcat ceasurile de libertate și de emancipare. Cocteilul acela britanic de Rod Stewart, Police, Phil Collins, Dire Straits, Eric Clapton: insulele ce alcătuiesc multicolorul arhipelag al imaginației tale: panteonul tău generațional... Și să zbori departe. În Cornwall, iar apoi la Londra. Să faci un salt din Cornwall la Londra. Și viceversa. Să zăbovești îndelung asupra unor indivizi sau asupra unor simple expresii faciale. Să dezgropi amintirea acelei foarfece uluitoare care i-a adus fratelui tău aplauzele unei asistențe alcătuite din fete internaționale și care ți-a umplut inima de mândrie. Sau sânul Evei tale Braun. Fă să retrăiască acele emoții. Leagănă-le în mintea ta. Lasă-le să se dilate până când te vor prinde cu totul. Iată ce-ar trebui să faci. Ceea ce simți că trebuie să faci. Ești gata? Ești gata să le primești pe toate? Ești larg deschis și amorf? Gata de furtună? Gata de cutremurul cel asurzitor?... Și, în timp ce la orizont prind contur sinuoasele turnante ale coastei,

strălucitoare mantii de solarii și buganvilleele ce acoperă pereții stâncoși, în timp ce fastuoasa imagine a orașului apare brusc la stânga ta, iar în dreapta, cenușiu în tot albastrul acela, profilul alungit al insulei lui Nureiev promite mondenitate sau solitudine, îți repeți ție însuți cum ceva e pe cale să se schimbe: iremediabil.

5

O euforizantă poveste caravaggescă

E atât de greu să faci bani? Există vreo rețetă pentru a strânge atât de mulți bani încât să ți se facă greață de ei? Care este calea care-l conduce pe un angrosist de textile prudent și relativ înstărit la o avere suficientă pentru a servi mai multor generații?

Nu e vorba despre aiurelile unui tânăr broker de pe Wall Street interpretat de un fraged Michael J. Fox în palidul *revival* al unei pelicule în anii '80. Sunt, eventual, curiozitățile obsedante ale unui băiat în vârstă de treisprezece ani, vrăjit de benzile desenate, de literatură și de epoca supercompetitivă în care a nimerit, care tinde să-și plaseze propriul viitor de bărbat în contextul îmbătător al unei Americi pe de-a-ntregul cinematografice și care, în loc să-și hărăzească propriile resurse fantastice unor visuri de glorie canonice, se fixează pe bani, pe tot ce înseamnă aceștia și pe tot ce pot ei cumpăra.

Povestea banilor lui Nanni Cittadini mi se părea lucrul cel mai aventuros și mai tulburător ce i s-a petrecut vreodată unui individ pe care l-am cunoscut. Mă tem că va trebui să adaug că această poveste mă va implica într-un mod morbid, într-un mod de-a dreptul sinistru, tocmai pentru că mi se părea a fi contra-povestea familiei noastre: cealaltă jumătate a cerului. Reprezenta alternativa dialectică a destinului lipsit de glorie al lui Bepy și al nostru al tuturor. Iar valoarea acestei povești consta integral în neverosimilitatea ei vrednică de benzile desenate: băieții care, de la o zi la alta, se pomenesc depozitari ai unor averi nesperate. Nu, lui Nanni nu-i murise nici o mătușă miliardară și, cu atât mai puțin, nu participase

la goana după aur pe râul Klondike. Povestea lui era captivantă, dar avea meritul de a nu divaga în fantastic, reintrând mereu în cadrele inepuizabilei mașinării narative care este capitalismul secolului XX. Una dintre acele povești capabile să-l transforme pe un mucos pasionat de computer în omul cel mai bogat al planetei, ori pe un tânăr evreu rus scăpat de stalinism în cel mai important producător de filme de la Hollywood. O poveste, în fond, nu prea eroică, inclusiv în incredibilitatea ei, care-mi umplea visele până la delirul cel mai dureros. Îmi povesteam și îmi repovesteam mie însumi istoria ascensiunii sociale a lui Nanni Cittadini cu entuziasmul vizionar cu care cineva de vârsta mea și-ar fi identificat în chip firesc propria existență cu aceea a unui supererou din benzile desenate, care dă fuga să-și salveze iubita cu părul de aur. Iată jocul meu secret de copil la treisprezece ani. Dar și calvarul meu.

Pentru Nanni, totul începuse de la o a nu știu câta confruntare cu Bepy: amândoi convinși că erau extraordinari *connaisseurs* în materie de artă, cei doi nutriseră de ani de zile o competiție înverșunată prin intermediul unei diletante și omnivore tendințe de a colecționa. Mobile, tablouri și sculpturi ticseau atât casa cea mare a lui Nanni (până într-acolo încât îi confereau un aer rece, de muzeu de provincie prăpădit), cât și luminoasa locuință a lui Bepy, mult mai organică din perspectiva culturală a opțiunilor.

Într-o zi, grație unei cunoștințe a soției sale Sofia, o prințesă napolitană, Nanni pune mâna pe două tablouri obscure atribuite până atunci unui elev al lui Luca Giordano. I le prezintă fostul său asociat (de acum el și cu Bepy și-au separat de ceva vreme destinele), care mai că-i râde în nas. De ani de zile fac afaceri împreună, de ani de zile cumpără piese de artă la licitații publice și private. Însă Bepy nu e de acord cu ceea ce el numește „spiritul de vânzător de haine vechi" al lui Nanni, gustul acela de acumulare fără calitate. El se concentrează asupra piesei de valoare. Și apoi, de-acum el s-a specializat în tablouri moderne. În fine, până la urmă Nanni cumpără

cele două mâzgăliturи de unul singur, întrucât Bepy n-a vrut să pună un ban.

Dintre miile de erori pe care Bepy le va comite, până la ruină, nici una nu va avea însemnătatea și parfumul ironic al acestei cumpărături nefăcute.

Iar acest lucru se înțelege când Nanni, devenit bănuitor în privința unei date de pe spatele pânzei ce nu corespundea cu perioada în care cele două tablouri trebuia să fi fost executate, le duce la evaluare, supunându-le unui examen radiologic detaliat care oferă rezultate surprinzătoare: îndărătul acelei monotone patine de lac dorm de veacuri uluitoare contraste cromatice ce n-ar putea fi atribuite decât unei singure mâini inconfundabile. Restaurarea lor este emoționantă și e de-a dreptul tulburător să vezi cum, încetul cu încetul, din tenebrele uitării ies la iveală două minunății baroce. Dacă lui Nanni îi e suficientă incomparabila lumină dezgropată de restauratori ca să simtă nevoia de a-l contacta pe venerabilul Sir Denis Mahon, acestuia îi e suficient să se găsească dinaintea acelei explozii de energie violentă pentru a-și rosti entuziasmantul răspuns: Michelangelo Merisi mai bine cunoscut sub numele de Caravaggio, nu încape nici o îndoială! Expertiza succesivă a lui Sir Denis Mahon furnizează date mai precise: picturile sunt databile aproximativ între anii 1608 și 1610, Mister Cittadini, probabil executate de Merisi în timpul ultimei sale fugi, la întoarcere din insula Malta, înainte să ridice ancora spre Civitavecchia, cu câteva zile înainte de moartea sa prematură. Cel mai mare și mai solicitant e o versiune a *Tăierii capului lui Holofern*, în care apare un autoportret al artistului: o figură întunecată și bărboasă pe fundal, al cărui rânjet crud pare tăiat în două de o strălucire orbitoare. Celălalt e o *Bună Vestire* plină de remanieri, unde Fecioara are înfățișarea piezișă a unei Anna Magnani *ante litteram*, iar îngerul parcă-i un ucigaș din filmele lui Pasolini.

Astfel, Nanni îngroapă cele două lozuri câștigătoare, sub formă de pânze din Seicento, în mormântul unei bănci și pe ele – pe valoarea și pe prestigiul lor – își construiește

averea (asemenea personajului lui Mark Twain, posesor al unei bancnote de un milion de lire sterline). Da, grație celor doi Caravaggio intrați în adormire – ale căror copii de autor împodobesc cele două laturi mai vizibile din salonul noii sale locuințe –, Nanni se poate în sfârșit apuca de profesia visată dintotdeauna. Astfel, se năpustește asupra operelor de artă, devenind în câțiva ani un Doamne-Doamne al pieței *offshore* de vânzări-cumpărări în domeniul artelor. Își gestionează afacerile prin intermediul unor conturi răspândite în exotice paradisuri fiscale, ca Insula Margherita și Insulele Cayman, contemplând grațioasa și miraculoasa levitație a propriei averi cu o stupoare copilărească. Tot restul – de la cumpărarea cazinoului din panta de pe Via Aldrovandi la colecționarea de unicate – nu-i altceva decât efectul logic al acelei îmbogățiri bruște și imparabile. Îmbogățire care – deși nu l-a determinat să se despartă de angroul care în fond i-a garantat, până atunci, bunăstarea și înstărirea, pe lângă posibilitatea de a cumpăra cele două picturi norocoase – îl face să-și modifice radical părerea despre sine și, mai ales, despre nivelul său de viață. Să spunem că nu se debarasează de angro din spiritul apotropaic al unui Scrooge McDuck, care păstrează primul dolar câștigat.

Iar această paralelă nu-i deloc nelalocul ei, după cum nici blasfematoare nu-i: dacă nu mă credeți, întrebați-l pe tatăl meu, care evoca saga lui Nanni Cittadini cu verva și cu ochii scânteietori ai cuiva care povestește o serie de benzi desenate cu un *happy ending* de zile mari. Îi plăcea să arate decupajele din ziare din epocă care preamăreau norocul acelui colecționar improvizat. Entuziasmul acela al lui îmi părea cu atât mai smintit când mă gândeam că norocul subit al lui Nanni coincisese cu falimentul nu mai puțin subit al lui Bepy și că, dacă acesta din urmă ar fi acceptat să participe la afacerea prietenului său, întreaga lui existență (și a noastră!) ar fi fost cu totul alta. Dar și mai incredibil mi se părea că destinul multor oameni a putut fi hotărât de o țâră de lac întins cu un penel

pe o pânză de un asasin zdrențăros mort în împrejurări misterioase cu patru sute de ani în urmă.

De fiecare Crăciun tatăl meu cumpăra două sticle de whisky cu o puternică aromă de fum – obișnuitul Lagavulin vechi de șaisprezece ani, o nimica toată în fond – pe care i le dăruia lui Nanni.

Parcă era vizita anuală la un sanctuar al Fecioarei: o obișnuință la jumătatea drumului între deochi și datoria pentru un hatâr acordat. Pe vremea aceea Nanni Cittadini era deja pentru tatăl meu un mit în carne și oase. Nu știu cum s-o fi amorsat mecanismul idolatriei într-un om căruia îi plăcea să-și profeseze cu mândrie laicismul iluminist. Era de ajuns să-l auzi vorbind despre Nanni ca să înțelegi că acel compendiu de anecdote – prea adesea evocate cu intonații euforice – echivala cu o dragoste nelimitată. Ca și când Luca Sonnino ar fi reacționat – nu atât la moartea lui Bepy, cât la ultimii ani infamanți din viața acestuia – nu atât cu scepticismul legitim bazat pe experiență și pe dezamăgire, cât mai curând prin instituirea unui nou idol inalterabil. Da, tocmai pentru că Bepy fusese pentru el ceea ce puțini tați știu să fie pentru fiii lor – un model inegalabil – simțea acum nevoia de a-și găsi un alt tată.

Când părinții mei s-au întâlnit, tata era încă total absorbit de vraja filialei dăruiri. Astfel încât, după căsătorie, această fermecare se revărsase asupra obișnuințelor lor conjugale. Nimic din ce făcea tânăra soție nu era în stare să corespundă sacrului model de viață pe care Bepy știuse să-l întruchipeze până atunci, în mod tacit, în ochii fiului său. Iată de ce chiar și primele semne ale dezastrului financiar al lui Bepy fuseseră întâmpinate de primul său născut cu indulgență și cu optimism. Un pas greșit. Doar un pas greșit, într-o viață exemplară. Era nevoie de cu totul altceva ca să dărâmi acel altar al libertății și al lipsei de prejudecăți... Era nevoie de tot restul, de tot ceea ce a urmat după dezastru – plânsul lui Bepy, minciunile lui, cererea lui de ajutor plângăreață

și șantajistă, incapacitatea de a accepta mizeria survenită, micile înșelăciuni patetice, escrocheriile de mică anvergură, fuga și întoarcerea lipsite de demnitate – pentru a-l dezilu-ziona pe fiu într-un mod drastic și definitiv. Abia atunci, în vârstă de numai treizeci și șapte de ani, având în spate acea mare poveste de dragoste și dezamăgire, tatăl meu simțise nevoia irezistibilă de a-și inventa un alt erou: poate mai puțin fulmi-nant, însă cu siguranță mai stabil și mai promițător. Abia atunci mania de a înlocui o utopie cu o altă utopie căpătase un contur în figura zveltă, cu un mers dezarticulat, a lui Nanni Cittadini.

În fiecare an, după ce cumpăra cele două sticle, ne depla-sam la obișnuitul rendez-vous cu bătrânul Cittadini ca doi cerșetori cât se poate de eleganți.

Angroul lui Nanni era alcătuit dintr-o succesiune de tarabe ticsite cu suluri și cu stofe, iar orice suflu de aer provenit dinspre ușa de la intrare ridica nori de praf. Era un loc posomorât, parcă dintr-un roman rusesc (am cunoscut mai mulți miliar-dari la viața mea, și am învățat un lucru: au o înclinație spre pudoare și sobrietate, însă nu din motive de stil, așa cum lasă ei să se înțeleagă, ci dintr-o trufie supremă. Ca pentru a spune: *Sunt prea bogat ca să mă mai preocup să-mi afișez bănetul!*). Pereții amenințați de insule plumburii de umezeală, fotolii desfundate, scaune prost îmbrăcate, un mic pom de Crăciun de un cenușiu spălăcit. Vânzătorii purtau niște mantale lungi, maronii și aveau aerul indolent al unor oameni nemul-țumiți de leafă și de munca istovitoare.

Dar iată-l pe Nanni ivindu-se dintr-o ceață de cobalt și dăruindu-ni-se pentru moment: părul său are și el reflexe turcoaz, iar ochii și chiar și epiderma, dacă te uiți bine, te duc cu gândul la cer: totul completat cu vesta de un melanj albăstriu care îi apasă cam prea tare peste burta proeminentă. Viziune mistică. Arhanghelul Gabriel *in corpore vivi*:

— Îmi pare rău că v-am lăsat să așteptați... Oh, dar iată-i pe *globetrotter*-ul meu și pe micul său scutier!

Lui Nanni îi plăcea să facă trimitere la nomadismul tatălui meu. Era un lucru care îl amuza. Sau poate că era un fel de-a ne aminti că munca aceea, extinsă și sporită de ani și de talentul neîndoielnic al tatălui meu până când ne-a garantat o nouă, nesperată înstărire, fusese o idee de-a lui, că fără aportul său logistic și economic nu s-ar fi putut realiza. Ținea să ne sublinieze că el, Nanni Cittadini, fusese cel care, apreciind capacitățile și cultura tatălui meu, aptitudinea sa pentru cosmopolitism, îl promovase pe lângă cutare clienți și pe lângă cutare doamnă din Pekin. El fusese cel care-l transformase pe răsfățatul fiu al unui fost angro-sist gata să se scufunde într-unul dintre cei mai respectați manageri din sector.

Pe lângă asta, lui Nanni îi plăcea să se servească de expresii teatrale și prefăcut simpatice. Pesemne că găsea irezistibil contrastul dintre tristețea acelui loc și un mod de a vorbi cizelat la modul parodic.

Lui Nanni îi plăcea să ne acorde onoruri pe care nu le meritam, după cum i-ar fi displăcut să ni le acorde dacă le-am fi meritat.

Nanni afișa o afecțiune atât de vădită pentru tatăl meu încât oamenii ajungeau să se emoționeze.

Cu toate acestea, bătrânul Cittadini, cu puloverele sale de cașmir pe gât, cu austeritatea sa afectată, cu colecția lui de unicate celebrată printr-o fotografie mare pe perete, mă calcă pe nervi. Iar faptul curios e că motivele timpuriei mele ostilități coincid cu rațiunile opuse ale tatălui meu. Luca Sonnino e foarte bucuros atunci când cineva ne întrece: când cineva e mai bogat, e mai fericit, e mai rafinat decât noi. Ba chiar e măgulit că un asemenea individ ni se dăruiește cu atâta elan. Nu-i e groază să intre în acel angro care odinioară îi aparținea. Nu și-a pierdut mințile la ideea că dacă prăpă-ditul ăla de Bepy și-ar fi vărsat micul său obol pentru cumpărarea celor două pânze totul ar fi fost altfel. Aproape că nu-l impresionează gândul – atât de obsedant pentru

mine – că nu există nimic mai cumplit decât să treci pe lângă norocul tău, să-l mângâi cu vârful degetelor într-un mod vertiginos, pentru a-l vedea apoi evaporându-se dinaintea ochilor tăi. Știu că greșesc: ar trebui să-i fiu recunoscător lui Nanni. Oare nu el este Eminența Cenușie a salvării noastre? Dar la opt ani – la fel ca și la nouă și la zece și așa mai departe... – poate că ai dreptul să fii și nerecunoscător. Nu mă pot împiedica să-l detest cu sinceritatea de care mă leagă condiția mea de fiu al unui favorizat și buna mea educație. După cum nu mă pot descotorosi de impresia – desigur nelalocul ei – că lui Nanni i-ar fi suficient să apese un buton roșu, ca lui Goldfinger în faimosul film cu Sean Connery, ca să-mi distrugă familia. Nu numai că urăsc aerul paternalist al lui Nanni, dar nu suport nici faptul că tatăl meu nu-mi poate împărtăși acreala. În mintea mea, un glas șoptește că Nanni ne-a ajutat – dar a făcut-o oare cu adevărat? – numai ca să-și permită o asemenea condescendență jignitoare. Nimeni nu dă nimic gratis. Exact ceea ce tatăl meu nu pricepe. De ce,papà,te lași tratat așa de arogantul ăsta nesuferit? E posibil să nu vezi ceea ce mie mi se pare atât de evident?

Adevărul, eludat de tata cu nesăbuință, este că Nanni n-a încetat niciodată să-l urască pe Bepy. Și că acea ură a supraviețuit până și după moartea nedemnă a rivalului său.

Povestea o știe toată lumea: Bepy e încă un tânăr entuziast și voinic atunci când îl întâlnește pentru prima oară pe Giovanni, un blonduț delicat. Între ei nu există o mare simpatie. Cel puțin nu aceea care ar fi de așteptat dacă e să cântărim cum a continuat prietenia lor. Contrastele dintre caractere, aceleași care în continuare le vor decide soarta într-un mod atât de crud, se manifestă prin iritarea pe care i-o stârnesc lui Nanni fanfaronadele viitorului său asociat. Iar Bepy, de altminteri, e prea prins de-ale lui ca să-l bage în seamă pe băiatul acela tăcut și retras. Și totuși, e ca și când fiecare din ei ar întrezări în prietenul său cealaltă jumătate a cerului.

Astfel, după război, ei deschid primul angro de textile, Solemex, cel mai mare și cel mai celebru. Cunoscuți în

mediile acestui domeniu ca „Ugo și Raimondo", datorită asemănării lor cu Tognazzi și Vianello. Același amestec exploziv. Pe de o parte Nanni, lungan, mieros și uscățiv, mereu cu gulerele lui apretate și cu umorul lui britanic (acela care nu-i face să râdă pe britanici de vreo două secole); de partea cealaltă Bepy: relativ scund, viril, erotoman, bronzat la maxim, cu apetit pantagruelic.

Fac bani frumușei, în acei ani. Un cuplu diabolic. O mașinărie comercială bine unsă. Bepy e un cumpărător talentat și un vânzător irezistibil, parcă e interpretul puternic din anumite filme despre *boom*-ul economic. Nanni, cu diploma lui în inginerie, e un contabil de o sârguință și de o rigoare exemplare. Deja Solemex-ul e considerat pe bună dreptate cel mai important angro din Italia centrală.

La sfârșitul anilor '60, Nanni înțelege că ceva nu mai merge. Intuiește că perioada eroică a pionieratului celor doi tineri asociați s-a isprăvit. Simte miros de recesiune. Și apoi se teme de delirul de atotputernicie al asociatului: Bepy a pierdut simțul realității, ca și când ar fi uitat că finalitatea unei activități comerciale e să facă bani, nu să predea lecții de bravură sau de stil. Pe lângă asta, Bepy, pentru a finanța luxul neînfrânat al familiei sale (petreceri, automobile, servitori, vilegiaturi, haine și bijuterii) recurge la casa de bani fără nici o reținere. Cumpără și iar cumpără, fără să-și mai verifice propria solvabilitate, nepăsându-i de propria situație bancară, de parcă ar avea un credit nelimitat. Nanni e speriat și iritat. El, spre deosebire de Bepy, are cultul acumulării: peste ani a capitalizat într-un mod excelent, investind și diversificându-și activitățile: edilitare, bonuri de tezaur, colecții de artă, împrumuturi financiare: bani adevărați, nu de mucava. Precauție și speculație: aceștia sunt Sfinții Ocrotitori care-l ajută pe acest dandy iscusit. Astfel, începe să clocească ideea unei despărțiri, cu un gând ce i se insinuează încetul cu încetul: Bepy nu-i mai e de folos. Dimpotrivă, îl prejudiciază, e din ce în ce mai bârfit. Nanni e șiret: n-o fi având talentul sublim al asociatului său, nasul infailibil al acestuia la cumpărare și

la vânzare, însă de-acum a învățat, a aflat, știe să se miște. În mod neașteptat, Bepy nu se arată a fi nici pe departe refractar, trăiască divorțul. Și el a pătimit, în ultimii ani, de pe urma lașității lui Nanni și e exasperat de predicile sale apocaliptice. Un balast: iată ce crede Bepy despre Nanni. Un balast în calea încercării sale de a-și lua zborul, pentru miracolul definitiv: o avere rotundă și inepuizabilă, ca aceea a anumitor industriași din Nord care de-acum îl tratează de la egal la egal, invitându-l chiar în fiecare vară în păduricile lor înflorite de pe colinele de la Stresa și de la Bellagio, unde Ada Sonnino își face apariția asemenea unei brune statui sculptate de Capucci.

Apoi, într-o zi, totul se precipită, grație unui incident care n-are nimic de-a face cu angroul. În acea zi Bepy îi cere lui Nanni să-l ajute: acesta ar trebui să-i telefoneze Adei și să-i spună că, în seara aceea, soțul ei va întârzia la birou cu el, întrucât au de lucru: adesea cei doi asociați se susțin reciproc în asemenea chestiuni, fiecare sunând-o pe soția celuilalt. Însă de această dată Bepy a fost evaziv. La întrebările asociatului a răspuns că a găsit o femeie splendidă, ceva greu de cucerit, însă nici un detaliu. Îndeobște e mai generos în amănunte, tocmai pentru că, la el, distracția adulterină nu se desparte niciodată de teatralitatea semeață atunci când e vorba s-o exprime și s-o transforme în lăudăroșenie publică.

Nanni aproape că uită, până când, întorcându-se acasă, e surprins de anormala absență a soției. Surpriza se transformă în neliniște, iar neliniștea într-o bănuială cumplită: anume că femeia aceea splendidă și greu de cucerit la care s-a referit Bepy poate fi nevasta lui, Sofia. Ce-i de mirare? Ar fi tipic pentru Bepy. El adoră aceste bravade. Da, tipic. De câte ori n-a comis astfel de abuzuri, pentru ca mai apoi să râdă în societate pe seama lor? În ce constă satisfacția? Simplu: Bepy îl pune pe asociatul său să-i telefoneze nevestei ca să se descotorosească de orice obstacol, iar între timp își pregătește micul său *pied-à-terre*-zebrat-cu-lumini-convingătoare, unde s-o primească pe Sofia și s-o fută într-o jubilație

de gusturi felurite. „Unde-i doamna?“ o întreabă Nanni cu un glas neliniștit pe cameristă. „Prințesa a telefonat, se ducea să cineze cu o prietenă... Mi-a spus să-i pregătesc piureul de legume, domnule inginer...“ Nanni își iese din fire. Ce să facă? Ce să creadă? E o postură inedită și neplăcută. De obicei el nu numai că știe ce să creadă și are deplin control asupra situației, dar cu greu se lasă bântuit de neliniști epuizante. Ar vrea să ia urma nevestei. Dar încotro? „Doamna n-a spus cu cine mergea să cineze?“ întreabă el din nou, prefăcându-se a fi distrat, dindărătul ziarului. „Nu, domnule inginer. A spus numai să n-o așteptați la cină...“ Să se ducă acolo, în toiul nopții? Să se furișeze în dormitorul asociatului său? Niciodată nu i-a părut Bepy atât de dezgustător. În ochii săi, chiar în această clipă, Bepy e un monument închinat duplicității. Să-i aștepte sub cerul liber, precum orice încornorat de doi bani care se respectă? Nu, Nanni are sânge rece, ține să afișeze luciditate și cumpătare. Nu va face nimic. Va suferi în tăcere. Va aștepta ca Sofia să se întoarcă acasă. Și va încerca să înțeleagă, fără să scoată nimic de la dânsa.

Haide, Nanni, stai liniștit: Sofia nu-i tipul acela de femeie, și apoi l-a disprețuit mereu pe Bepy. Ai uitat? Floricica ta adorată e o antisemită convinsă și neclintită, e așa prin cultură și prin tradiția ei de familie. Stră-străbunicii ei cu pălării de purpură vor fi avut putere de viață și de moarte asupra străstrăbunicilor cu tichiuță ai lui Bepy. Așadar? Poți să stai liniștit. Însă, în același timp, ai învățat că una e ce zice Sofia că gândește în mod oficial și alta e fascinația pentru exotic care prea adesea, cu izbucniri neașteptate și nebănuite, pare să înflorească din fibrele languroasei tale pisici, ca halucinația unei perversiuni secrete care te lasă întotdeauna înmărmurit. Cine îți garantează că în inaccesibilul, femeiescul imaginar al Sofiei, în taina conștiinței ei feminine, Bepy nu reprezintă chiar chintesența masculului? Sofia la pat e de excepție, e o furie: fierbinte și dezinhibată. Tu n-ai satisfăcut-o niciodată pe deplin. Nu te amăgi cu povești, Nanni. Așa stau

lucrurile. Asta-i pedeapsa ta inavuabilă. Trupul ei, îndeobște înțepenit de aplombul aristocratic, în intimitatea sexuală parcă se topește voluptuos. Temperatura crește și ea se înmoaie ca și când ar fi de lut. Acest lucru nu-l poți nici uita, nici subestima. Ceea ce invidiezi la Bepy este rău famatul și imparabilul lui apetit sexual. E unul din puținii bărbați care nu cunosc relaxarea postorgasmică. De altfel, încă de pe vremea liceului Bepy simte o plăcere ilicită în a-ți fura iubitele: e pesemne o recrudescență a revanșismului evreiesc. („Am futut-o pe a nu-știu-câta *închisă* cu nasul pe sus! Și, pe lângă asta, i-am furat-o fraierului ăluia!" Așa se exprimă Bepy, cu această vulgaritate, cu acest rasism explicit.) Cel puțin tu ai fost mereu de această părere. În adolescență, tu erai cuceritorul cel frumos și efeb, dar, de atunci, câte prăzi, mai proaspete ori mai fanate, nu s-au mutat, pentru perioade mai trecătoare ori mai îndelungate, în patul lui Bepy, subminând această tendință! Bepy, de acum, poate ajunge oriunde. Nu se teme de nimic. Nu are o demnitate de apărat. Chiar nu demult ți-a suflat-o pe Giorgia, modista cea tinerică de la angro. Tu ai curtat-o până la paroxism și el a futut-o! Tu erai aproape îndrăgostit de ea și el a futut-o.

Nanni nu vrea să grăbească lucrurile. Nici să facă scene. Își iubește prea mult soția. Cum a putut ticălosul acela, inclusiv cu soția lui? „Greu de cucerit", așa a definit-o. Sofia greu de cucerit, de parcă ar fi o curvișteină de mare clasă.

Când Sofia se întoarce acasă cu o întârziere suspectă, suav învăluită în gulerul ei de vizon, Nanni o așteaptă în pat. O aude mișcându-se circumspectă, vede lumina aprinzându-se în anticameră, și apoi reflexul incandescent al perlelor ori al dinților, poate. *Îmi va fi de ajuns o privire, ca să înțeleg.* Când Sofia intră, îl sărută cu prea multă impetuozitate. Nanni are impresia că gesturile soției trădează o moleșeală pierdută, că ea își ascunde un zâmbet. Dintr-odată, un junghi îl izbește în mijlocul pieptului. Sofia e frumoasă și îmbujorată ca anumite femei care au făcut dragoste. Nu vei putea avea niciodată dovada contrară. Nu vei avea niciodată curajul de

a o supune unui interogatoriu sever. Ea adoarme într-o clipită, în timp ce soțul fierbe în cazanu-i clocotind de întrebări sfâșietoare și fără de răspuns.

La sfârșitul anilor '70, despărțirea e inevitabilă. Nanni e distant, nu suportă nici măcar să-și vadă partenerul. Nu i-a iertat-o. Orice gest al lui Bepy îi stârnește iritare. Îi repugnă inclusiv eleganța decadentă din îmbrăcămintea și din vorbirea acestuia. Uneori se pierde în mica genune neagră care se deschide între cei doi incisivi ai lui Bepy. Simte cum îl apucă ura la gândul că Sofia lui ar fi putut întâlni fremătând gura acelui pseudo-Clark Gable de doi bani (Bepy e măgulit de această asemuire aleatorie). Nanni își dă seama că l-a detestat dintotdeauna, de pe vremea liceului. Înțelege că îl urmase până acolo tocmai proporțional cu această ură. Da, i-a urât dintotdeauna (sau i-a invidiat?) sfruntarea, insolența, amoralitatea și încă multe altele. Așadar, se hotărăște să curme acea tovărășie care dura de treizeci de ani, încheind totodată una dintre experiențele de comerț textil cele mai reușite și mai înfloritoare din Roma postbelică. Aventura lui „Ugo și Raimondo" a ajuns la capătul drumului. Fiecare își va alege propriul traseu de urmat în deplină autonomie.

Ajung la un acord ca niște adevărați gentilomi. Nanni e dispus să-i plătească gras. În schimb își păstrează vechea locație din Via Caetani și mai ales numele firmei. Solemex-ul e treaba lui, de-acum. Bunicul își deschide un alt angro. A urât mereu lucrurile vechi, tradițiile: e un tip modern. Are bani de investit, la început, afacerile par să leviteze cu o ușurință impresionantă, pentru ca mai apoi să se dezumfle brusc, expunându-l bunului plac al miilor de speculatori fără scrupule, exact cei de care, într-o viață întreagă, îl protejase chibzuitul său partener.

Când Bepy dă faliment, Nanni, care deja nu mai împarte cu dânsul decât vreo câteva magazinașe nesemnificative, abia dacă e atins în treacăt de suflul acestui dezastru. Va pierde doar ceva mărunțiș, pe care timpul și bârfele mondene vor avea grijă să-l transforme într-o cifră hiperbolică, învăluindu-i

figura într-o inadecvată aură de generozitate. Nanni e apt pentru sfinţenie la fel de mult pe cât Bepy e nepregătit pentru infern. Nanni e solid, nu se teme de nimic şi de nimeni, de-acum angroul e în siguranţă, Caravaggio i-a schimbat viaţa şi Sofia e lângă el.

— Uau, ce loden, oameni buni! exclamă Nanni în timpul uneia din vizitele de Crăciun, pipăind cu un gest semiprofesionist mâneca de la paltonul tatălui meu, pentru ca mai apoi să mi se adreseze mie, care sunt un pitic sfrijit şi ochelarist, şi să mă întrebe cu un zâmbet condescendent:

— Cum se simte cineva când are tăticul cel mai elegant din Roma?

Iată ce mi-e dat să aud!

În această frază e întipărită inconfundabila emblemă Sonnino – una dintre cele mai bune piese din repertoriul polimorf al lui Bepy – îmbinată cu rigiditatea cu panaş a lui Nanni. Sunt destul de mare ca să nu mă las tras pe sfoară: e aşa de evident că Nanni a preluat pe sub mână anumite afectări de la fostul său asociat! La fel cum se vede de la o poştă că nu posedă acelaşi tuşeu fermecător, nu e la fel de credibil. Suferă de inautenticitatea apocrifului. Deşi încrezător în propriile forţe, Nanni a rămas acelaşi individ scrobit pe care Bepy îl lua peste picior cu o graţie dispreţuitoare. Acum, dragă Nanni, te poţi juca făcând-o pe omul cel mare, la mii de kilometri depărtare de fostul tău asociat, care, între timp, îşi ispăşeşte condamnarea peste ocean. Dar ştim cu toţii că eşti doar o imitaţie, un artist de umplutură. Houdini e departe, iar tu te distrezi pe la spatele lui, denaturându-i trucurile cu stângăcie.

Însă acea întrebare-compliment pe care Nanni mi-a adresat-o – „Cum se simte cineva când are tăticul cel mai elegant din Roma?" – îl încântă literalmente pe tatăl meu. Îl văd pe uriaşul acela blond topindu-se ca o fată mare. Cum de nu pricepe că acele cuvinte ascund dezaprobarea ironică a unui miliardar faţă de fiul unui falit, care, în pofida a toate,

abia ce şi-a scos din nou capul la suprafaţă şi, în loc să economisească, persevereză în achiziţionarea de veşminte costisitoare? Ori e numai o paranoia infantilă de-a mea?

De ce tatăl meu – deşi ştie că bătrânul Cittadini ne cunoaşte situaţia în amănunt: moştenirea lui Bepy, alcătuită din cecuri neacoperite, din tămbălăul unor creditori hapsâni, din alergăturile mamei mele ca să schimbe polițe în stânga şi-n dreapta – se prezintă în faţa lui purtând acel minunat palton de loden şi pălăria aceea verde cu boruri largi care s-ar potrivi de minune la Saint Moritz? Nu se teme de fanfaronade? Nu vrea ca înfăţişarea să-i corespundă cu contul din bancă? Ori poate că aceasta e o idee pe care numai fiul acelei nevrotice sărăntoace de maică-mea ar fi putut să o conceapă? Poate că m-aş simţi mai puţin stânjenit dacă m-aş prezenta în faţa lui Nanni îmbrăcat ca un băiat din popor: nişte pantaloni spălăciţi de catifea şi un pulover bordo descusut. Atunci poate că n-aş mai resimţi această defazare chinuitoare. Atunci poate că nu mi-ar mai fi greu să mă recunosc într-un rol prestabilit şi să mă port în consecinţă. Dar aşa aerul e viciat. Totul e învăluit de ipocrizie şi de golul întunecat al celor nerostite. Printre altele fiindcă există un lucru pe care nu izbutesc să mi-l amintesc fără necaz, din pricina tuturor ulterioarelor sale implicaţii de neînchipuit. E ca şi cum ai pune staniol pe un dinte cariat. Să sari din scaun de durere. În fiecare an, bătrânul Cittadini îmi deapănă cântecelul obişnuit:

— Ehei, Daniel, e adevărat că-ţi place tare mult să schiezi? Tatăl tău spune că eşti un schior a-ntâia! Ce-ai zice să vii cu noi la Cortina? Acolo sunt şi nepoţeii mei.

— De ce nu, Daniel? Fii băiat bun şi mulţumeşte-i lui Nanni... zâmbeşte cel mai inconştient, mai nevinovat şi mai orb tată care a păşit vreodată pe scenele paternităţii.

Nu pot să fac altceva decât să zâmbesc la rândul meu. Atât eu, cât şi Nanni ştim că e vorba de o politeţe formală, nu-i nimic îndărăt. Pe scurt, el mă invită bizuindu-se pe refuzul meu, la fel cum – din partea mea – mă prefac că bâjbâi într-o

meditație studiată, știind că nu pot accepta. Singurul care pare să ignore aceste rafinamente mondene este, în candoarea sa, taică-meu. Se pare că dânsul nu înțelege rațiunile pentru care nu voi putea niciodată primi invitația lui Nanni. N-are rost să-i explici. N-ar înțelege. Dacă aș încerca s-o fac, ar ridica din umeri, s-ar mânia cumplit, ba chiar m-ar face visător și rob al unor idei fixe. Și nu aș ști cum să-i răspund pentru că, într-adevăr, maniera lui Nanni de a ne ține la distanță nu e una directă: eventual e o respingere subterană, insesizabilă, în care se amestecă un pic de dispreț antisemit, reprobarea față de etalarea vulgară a unui lux șovăielnic și o superioară conștiință de clasă.

Oare Nanni îl apreciază pe tata tocmai pentru că i se pare că la dânsul iudaismul capătă contur într-un mod diferit: neurastenie rafinată, deviație genetică precum în cazul lui Warburg sau al lui Rothschild? Ori poate că ajutorul acordat tatălui meu în agonie e obolul pentru păcatele comise de conștiința lui împotriva poporului evreu? El este unul din acei *închiși* care, puși în fața evidenței propriei prejudecăți, se apără cu formula obișnuită: „Haideți, că am mai mulți prieteni evrei decât păgâni…" Ceea ce cu siguranță e adevărat, însă denotă o formă de exhibiționism filoevreiesc, anticamera urii rasiale. E vorba de acei antisemiți care au ales să trăiască printre evrei, în spiritul unui zoolog care studiază fiarele sălbatice din Africa neagră, fără să uite vreodată de pușcă. La dânsul, afecțiunea și precauția se contopesc într-o pastă cenușie. Să fi avut dreptate Himmler când le reproșa compatrioților săi că le lipsește simțul Istoriei, personalismul oblu? „Toți avem un prieten evreu pe care am vrea să-l salvăm… Dar trebuie să gândim la scară mare!" le spunea oamenilor săi acel crud și nesățios autor de masacre. Pentru Nanni, probabil, tatăl meu, atât de elegant și de cumsecade, atât de loial și de sincer, era doar evreul care făcea excepție, așa cum șiretul și escrocul de Bepy era cel care confirmase regula, cel puțin în viziunea lui. De altfel, indulgența tatălui meu față de antisemiți avea ceva de un orientalism anacronic.

De aceea tatăl meu nu-mi înțelege motivele. Da, e splendid să merg la Cortina. Splendid să schiez în ziua de Anul Nou. Și ce vis încântător dacă „nepoțeii" lui Nanni sunt acei doi îngerași eterici înrămați în fotografia de pe biroul bunicului! Dar ce povară să stau împreună cu oamenii aceia care cunosc penuria din care vin: mă vor trata mereu de la distanță. Dacă în anumite medii evreii bogați sunt primiți cu greu, cei aflați în mizerie n-ar putea figura nici măcar în rândurile servitorilor. Nu știu dacă mă-nțelegeți. Iar Nanni, de altfel, corespunde întocmai cu portretul antisemitului reprimat. Poate că a luat de soție o Altavilla, da, o prințesă, efebică și albăstruie ca și el, acest topaz napolitan care strălucește în locuința lui somptuoasă, numai ca să se apere de atacul dezlănțuit de pletora creață pe care o frecventează – din motive lucrative – din primii săi ani de viață. Oare Nanni o folosește pe prințesa consoartă ca antidot împotriva evreilor? Oare asta face? Ea e colacul de salvare pe marea aceea infestată de rechini? Permisul de liberă trecere pentru acea *high society* care l-a obsedat mereu? Ei bine, să ne petrecem ziua negociind cu neciopliții și pungașii Shylock din Piazza Giudia, ori cu aceia decadenți de pe piața artistică londoneză, ori cu aceia nemiloși din înaltele finanțe de la Geneva, însă ce bine-i să te întorci acasă – la acel cald *confetto liberty* în inima ocru-înverzită a Romei – și să fii întâmpinat de surâsul glacial, de o mie de ori celebrat de coperțile revistelor VIP, al lui Fifi a ta (așa o strigă prietenii ei, așa îți place și ție s-o strigi, cu buza inferioară măturându-ți incisivii într-un mod sincopat senzual): da, deoarece prințesa, de când a redevenit sfruntat de bogată, se complace să-și facă fotografii alături de soț, de nepoței și de un dulău uriaș și plictisit la culme… Aceasta e inofensiva ei vanitate. Sofia este cu adevărat nelipsită din paginile revistelor cu foaie lucioasă, o primadonă a *gossip*-ului monden. E intervievată mereu de Crăciun în marele salon stil Imperiu, unde câteva piese deosebit de prețioase care au supraviețuit după risipirea averilor familiei Altavilla conviețuiesc cu noile achiziții ale lui Nanni. Orice doamnă lipsită de ocupație care merge la coafor spre a se căuta pe sine se

poate bucura de sfaturile cumpănite ale lui Fifi Altavilla (nu a catadicsit să se debaraseze de numele de domnișoară, eventual soțul e cel care uneori preferă să se gratifice cu numele soției) despre cum să pregătească masa de Revelion ori despre cum să întâmpine un musafir important. Principesa etalează un bun-simț rafinat și ilustrează, aidoma unei piese de anticariat, armonia familială pe care ea și bogatul ei soț au știut s-o instaureze atât de firesc. Ea e una dintre acele nobile doamne lipsite de fițe care au anulat datoriile a zece generații de risipă princiară printr-o căsătorie care până la urmă s-a dovedit a fi cât se poate de convenabilă. Ea a avut clarviziunea de a paria pe calul potrivit. A fost o întâlnire miraculoasă: provenit dintr-un mediu burghez de tradiție monarhică (în '46, în ciuda figurii cât se poate de proaste făcute de casa de Savoia în cei douăzeci de ani de fascism, a votat împotriva Republicii), într-o bună zi, în timpul unei vânători de mistreți organizată în anglo-saxona zonă rurală de la nord de Roma de nu se mai știe care latifundiar muribund, Nanni dă peste tânăra Sofia, moștenitoare a unei averi funciare și imobiliare amenințate de un număr însemnat de ipoteci. Se îndrăgostesc sincer. Se mai întâmplă atunci când fiecare posedă ceea ce-și dorește cu ardoare celălalt. Cununie fastuoasă, dar viață austeră, potrivit convingerilor ferme ale lui Nanni. Până când, după îmbogățirea bruscă, viața își schimbă savoarea și ritmul. De atunci, ea își cheltuiește timpul în distrate opere de binefacere, în anacronice fapte de mecenat în favoarea unor portretiști fără o lețcaie sau a unor stiliști promițători ori altminteri predând, contra cost, lecții de bon-ton: a deschis o școală care își propune să le învețe pe servitoarele din burghezia onorabilă cum să aștearnă masa și cum să servească. Nani își adoră soția, are grijă să nu-i lipsească nimic, se târăște la picioarele ei – aceasta e singura lui fragilitate –, în rest e o viperă socotitoare.

Dar ce are de-a face cu acest portret edificator moartea lui Riccardo, unicul lor fiu? Cum e posibil ca, atunci când știi să-ți organizezi atât de bine viața, când ai un control

atât de deplin asupra ei încât să așezi cele trei furculițe întotdeauna în stânga, lingura întotdeauna lângă cuțit și, vă rog frumos, niciodată șervețelul în farfurie... Cum e posibil, când ai imprimat existenței tale o rânduială carteziană, înzestrând-o cu toate tabieturile afectuoase care până la urmă o transformă într-o treabă atât de plăcută, ca fiul tău, drept singur răspuns, să se omoare? Și acum nu vorbim de un fiu dezaxat, de un ratat pornit să facă probleme angroului. Nu se face vorbire despre fostul adolescent hipercritic sau deprimat, obișnuitul tânăr furios al anilor '60. Ci despre fiul ideal, acela pe care l-ai creat După Chipul Și Asemănarea Ta, epurându-l de asperitățile tale mic-burgheze, vlăstarul de care ai nevoie pentru a conferi o mai mare strălucire vieții tale. Un Nanni Cittadini căruia i s-au netezit muchiile neîncrederii și filistinismului. Vorbim despre fiul care n-a dat bătăi de cap, despre fiul laureat cu brio în arhitectură, schiorul neînfricat, tenismenul grațios, jocheul impecabil, de două ori campion la turneul „Cortina winter polo", căruia i-ai impus a nu știu câta soție nobilă și nevoiașă, care a adus pe lume doi îngerași irezistibili și care mai ales nu ți-a arătat niciodată lipsă de respect. Dacă era ceva ce nu mergea – dar e un gând retrospectiv, un gând al cuiva care știe cum s-a sfârșit totul, o reflecție răsuflată, de psiholoagă de talk-show care îți vine în ajutor abia acum, o perversitate ideologică a acestei epoci perverse – era tocmai respectul excesiv al lui Ricky al tău. Există atâția oameni care se omoară din cele mai felurite motive. Atâția oameni care se sinucid fiindcă n-au reușit să facă nimic bun sau fiindcă nu vor putea atinge niciodată ceea ce consideră a fi un nivel de viață acceptabil. Mă tem că Riccardo Cittadini aparține unui clan al celor care se împușcă deoarece au acționat mereu ca niște oameni prea cumsecade. Una din acele personalități concave manipulate cu abilitate, programate să spună mereu da. Da la o căsătorie absurdă cu o aristocrată vânătoare de averi. Da la doi fii care l-au blocat definitiv. Da chiar și la propunerea de a lucra sub controlul autoritar al tatălui, frustrându-și vocația pentru arhitectură. („Vrei să fii tehnician? Vrei să

lucrezi pentru alții? Vrei să fii un angajat? Asta vrei? Dacă asta-i aspirația ta cea mai înaltă, poftim", i-a spus Nanni cu dispreț.)

Atunci, oare nu era firesc ca Ricky, fără preaviz, fără să dea semne evidente, fără să-și piardă buna dispoziție, pe valul unei frenezii anarhice, să scrie un mare și definitiv NU, împușcându-se în gură într-o zi oarecare a săptămânii?

Și totuși există în această poveste un element pe care Nanni nu izbutește să-l uite. Cu puțin înainte de a se împușca, Ricky avusese o povestioară extraconjugală. În sentimentalismul său, o luase chiar prea în serios. Până într-acolo încât să-și pună căsnicia sub semnul întrebării. Și când te gândești că Nanni fusese cel care o angajase pe Chiara, pe târfulița aia! Și-și dăduse seama imediat că între ea și fiul lui se năștea acea complicitate care se instaurează uneori între vânzătoare și fiii patronilor. Lăsase lucrurile să curgă. Știa cum merg anumite lucruri. Până când, într-o bună zi, Ricky avusese curaj și se prezentase în fața tatălui său pentru a-i comunica ce intenții are: să divorțeze și să se recăsătorească cu Chiara. „Nici nu intră în discuție!" răspunsese Nanni, cu răceală, însă nu mai puțin preocupat. Ricky rămăsese cu gura căscată, nu reușise să replice, nu avusese curaj să-și contrazică tatăl, să-și apere poziția, dragostea: cum se spune îndeobște, făcuse implozie.

Nanni își mai amintea și cum, înainte de a o concedia pe fata aceea, simțise nevoia de a se consulta cu Bepy. Cu toate că Nanni găsise dintotdeauna insuportabil ascendentul exercitat de Bepy asupra lui Riccardo, se gândise că, de data asta, ar fi putut întrebuința această influență într-un alt scop.

Și ce auzise că-i răspunde Bepy?

— Haide, nu exagera. Dacă fiul tău nu mai vrea să stea cu soția, de ce trebuie să-l constrângi? Nu forța lucrurile cu băiatul ăla! E mult mai fragil decât crezi. Nu-ți închipui cât de susceptibili pot fi copiii normali. Abia ei sunt într-adevăr imprevizibili. Ți-o spun din propria experiență. Poate că ți se pare o tâmpenie, dar te asigur că acei copii care își ascund

vulnerabilitatea îndărătul unei fațade de mulțumire sunt cei mai hotărâți: până la urmă, ei sunt cei care comit gesturi inimaginabile și spectaculoase. Uită-te la Teo! Dacă cineva mi-ar fi spus că Teo... Da, mă rog, ai înțeles... Eu n-aș fi crezut... Însă totodată te poftesc să nu dramatizezi. În fond nu mi s-a părut niciodată că între fiul și nora ta ar fi o mare dragoste. Nu va fi o tragedie pentru nimeni, scumpul meu. Așa este, da, sunt la mijloc niște copii, dar nu mi se pare că doamna ar fi mama ideală. Asemenea lucruri se mai întâmplă. Vei vedea că, după ce toate or să treacă, o vă simțiți cu toții mai bine și n-o să vă încerce nici un resentiment deosebit. Ăsta-i un fel sănătos de a vedea lucrurile, dragul meu. Și apoi, de ce trebuie mereu să te gândești la rău? S-ar putea ca fata să-l iubească de-adevăratelea, s-ar putea ca de data asta să nu fie vorba de bani... îi spusese Bepy cu lejeritatea, cu francheța și cu cinismul pe care le băga numai în dialogurile cu apropiații săi, faimoasele sale ipocrizii păstrându-și-le pentru restul lumii.

Pentru Dumnezeu, e ușor să fii liberal cu copiii altora. Dar aș vrea să-l văd pe el în locul meu, își zisese Nanni cu ură, căindu-se că-i oferise pentru a nu știu câta oară acelui balon umflat prilejul de a-și pune în evidență superioritatea. Ce ipocrit! *El, care a făcut tot scandalul ăla numai fiindcă Teo s-a dus să trăiască la Tel Aviv, acum îndrăznește să-mi dea mie lecții.*

Abia acum îi trecea prin cap că *feeling*-ul care se stabilise imediat (printr-o elecțiune aproape epidermică) între Bepy și Riccardo ar fi putut depinde de o afinitate caracterială: erau doi inși complet lipsiți de caracter, care nu știau ce înseamnă să-ți respecți un angajament, doi egoiști fără scrupule gata să ducă totul de râpă numai ca să nu renunțe la propriul lor bine contingent. Iar acum îl perpelea o întrebare: oare nu cumva asemănarea pe care o stabilise în mintea lui între Bepy și Ricky îl împinsese la acea severitate exemplară? Așadar, era ca și cum ar fi vrut să-l pedepsească pe Bepy prin Ricky sau viceversa: așa stătuseră lucrurile; într-adevăr, abia în clipa aceea, și fără ezitări, îi oferise bani Chiarei, exultând

la constatarea că ea nu aștepta altceva decât să vâre cecul în buzunar ca să se facă nevăzută. Toate păreau să fi fost date uitării când acea împușcătură neașteptată îi schimbase – pentru totdeauna – viața. Și deși simțise netrebnicia unei atari poziții, Nanni nu reușise să despartă moartea fiului său de vraja caracterială în care fusese acesta atras de către corupătorul acela mefistofelic de Bepy. Era cu putință ca abia acum – după ce totul se isprăvise – să-i revină în minte cuvintele lui Bepy? „Acei copii care-și ascund vulnerabilitatea îndărătul unei fațade de mulțumire sunt cei mai hotărâți: până la urmă, ei sunt cei care comit gesturi inimaginabile și spectaculoase." Era cu putință să le fi luat pe atunci prea în ușor? Nanni se gândea iar la acele cuvinte așa cum tatăl unui condamnat la moarte își amintește obsedant de formulele birocratice prin care judecătorul a proclamat sfârșitul copilului său. Chiar așa: cuvintele – pe care Bepy le rostise cu obișnuitul său ton lejer – răsunau în mintea lui Nanni ca o sentință de condamnare la moarte! Astfel, Nanni simțise nevoia irezistibilă de a se convinge că fostul său asociat era răspunzător pentru moartea lui Ricky, deși de data asta bietul Bepy n-avea nici o vină. Pentru Nanni era evident că Bepy avusese obrăznicia nesocotită de a prezice gestul acela imprevizibil, la fel cum era evident că Bepy îi oferise lui Ricky propriul exemplu de adulter nepedepsit și de campion mondial la iresponsabilitate și autoindulgență. Și, apropo de divinații deocheate, Nanni însuși – deși nu-și putea imagina că profeția lui era atât de tragic întemeiată (cum ar fi putut?) – simțea că într-o bună zi, într-un fel sau altul, Bepy avea să se sinucidă și el.

Spre deosebire de numeroși alți tați osândiți să le supraviețuiască propriilor fii, Nanni cel puțin își găsise pe cineva pe care să-l acuze pentru acel deces absurd și scandalos.

Pe de altă parte, dacă această moarte nu făcuse altceva decât să ofere o strălucire în plus familiei Cittadini, conferindu-i acea aură ușor îndurerată prin care se disting toate marile dinastii, dacă această nenorocire făcuse din prințesa Altavilla o întruchipare modernă a celei mai senioriale Demnități, la

fel de adevărat e că moartea lui Ricky, în repugnanta ei imprevizibilitate, în vădita ei nedreptate, distrusese viața lui Nanni, rîncezindu-i spiritul și zădărnicind tot succesul acela tumultuos.

Dar mai e de constatat un lucru mult mai serios.

Fiindcă, în ceea ce mă privește, sunt sigur că, odată ajuns acasă, tata se va duce la mama și-i va spune: „Știi, scumpa mea, ce mi-a zis Nanni? Că sunt bărbatul cel mai elegant din Roma!" Și atunci voi vedea ivindu-se în privirea doamnei un nor de iritare. Du-te și recită-i, dacă poți, fiicei unui proprietar de vilă din Le Marche, care trăiește în penitența păcatelor săvârșite împotriva Familiei și a Patrimoniului, poezia soțului-dandy...

Peste ani, maică-mea s-a schimbat, însă soțul ei se încăpățânează să nu înțeleagă acest lucru. Nu mai e *închisa* grațioasă și îmbrăcată într-o rochie strânsă pe talie precum Audrey Hepburn, îndrăgostită de un bogat fiu al lui Israel până într-acolo încât să-l ia de soț, înfruntând împotrivirea a două familii și a unei întregi societăți ostile. A dispărut fetița care, în după-amiezile de iunie, ieșea în balcon, mânjindu-și gura în pulpa roșie a unei felii de pepene, cu sufletul pe de-a-ntregul deschis spre viitor. Din acea creatură visătoare au mai rămas anumite trăsături adânc înrădăcinate: emoția când ascultă începutul cântecului *Moon River*, coloana sonoră a filmului *Mic dejun la Tiffany*, ori melodia tușantă din *A Summer Place* (preferințe care fie și numai dacă mi-ar trăsni prin cap să le interpretez m-ar întoarce pe dos, dacă nu de alta, măcar din pricina senzualității intrinseci pe care o atestă). Au mai rămas unele mici vanități de plan secund, cărora ea le dă curs cu o discreție magistrală. Însă în mod oficial a renunțat la idealismul suspinător al Julietei. A revenit cu picioarele pe pământ. S-a însănătoșit, așa cum li se întâmplă adulților responsabili. Nimeni n-ar crede că această femeie cumpănită, în vârstă de patruzeci de ani, care literalmente se năpustește de la o ocupație la alta, ar putea să fi avut o altfel de viață,

făcută din vise de nerealizat și din speranțe de basm, ori că ar fi putut încerca o asemenea emoție dinaintea anumitor filmulețe regizate de Billy Wilder. Nici că în pieptul ei s-ar cuibări inima unei megalomane. Cum ai putea crede că această femeie, aflată mereu la cheremul sacrificiilor impuse de maternitate, într-o bună zi – fie și din trecutul îndepărtat – s-ar fi putut gândi la sine însăși cu zăpăceala vibrantă a debutantelor? Și totuși, ar fi de ajuns să te apropii de dânsa cu un pic mai multă atenție, pătrunzând dincolo de paravanul cinismului ei, ca să descoperi surprinzătoarea afinitate dintre mica prințesă egoistă de odinioară și această femeie ocupată până peste cap. N-a făcut decât să deplaseze spațiile posibilei sale afirmări: le-a potrivit, le-a atenuat, le-a transformat, le-a ascuns. Însă ele încă există. Sunt întregi. Ea este pentru *tergiversarea* programatică a fericirii. Se hrănește cu așteptări și cu proiecte amânate la nesfârșit... Dacă își cumpără o pereche de pantofi sau un palton nou e dispusă să aștepte și un an de zile înainte să le poarte, numai să nu strice impresia îmbătătoare de noutate! Noptiera ei e plină cu decupaje din ziare sau cu mape întregi în care își fac reclamă localurile la modă. E suficient să le răsfoiești ca să dai peste un număr enorm de cercuri, abia schițate de ea cu creionul, pentru a saluta nașterea în minunatul nostru oraș a unui nou restaurant mexican, ori redeschiderea unui muzeu uitat. De bună seamă, tare se ferește să transforme acele dorințe de pe hârtie (oare livrești?) în realitate. Chiar dacă trebuie spus că, de extrem de puținele dăți (îndeobște la imboldul viguros al soțului) când se hotărăște să viziteze în sfârșit unul dintre acele locuri visate, dezamăgirea ei e accentuată printr-un soi de scepticism prealabil.

Însă, în ciuda acestor incompatibilități maxime, astăzi își apără căsătoria șubredă cu ghearele și cu dinții. Din îndărătnicie? Sau din dragoste? Dragoste, firește, însă cu ce disimulate abjecții... În partea cea mai profundă din sinea ei a rămas ideea unei familii ca acelea din filme sau din reclame, ca acelea la care visa din balconul ei de adolescentă: o bomboniera dulceagă umplută cu „armonii familiale" și cu „succes personal"

de care parcă-i obsedată. Orice obstacol care-i amână acel vis catifelat e trăit ca o dramă epocală, cu un disconfort ce poate degenera în disperare. Deja e insensibilă la anumite jocuri de prestigiu. E vaccinată. Nu-și mai comandă fotografiile la Luxardo, nici hainele la Capucci, întrucât știe că după fericirea efemeră de a se fi bucurat de ele va veni pedeapsa de a fi nevoită să le plătească. Acum, primul deceniu conjugal trandafiriu, de nebunii și de risipe, e deja în pod. Poveste veche. Fiamma a înfruntat criza economică cu spiritul contrar celui manifestat de soțul ei, fiind cu totul de partea austerității și a karmei burgheze.

Cum se comportă adevărații domni? Această întrebare îi plutește prin minte. Ea răspunde cu o ținută demnă a substanței (și nu a formei). Îl exasperează pe tata cu neglijențele ei vestimentare, parcă face înadins ca să-l supere. Pe când erau adolescenți, el o trata cu aere de superioritate, el era burghezul bogat, evreu și monden, iar ea mica zdrențăroasă din *My Fair Lady*, cea care avea totul de învățat. Ea pe vremea aceea se rușina de vulgaritatea familiei sale, de bunica ei semianalfabetă și de faptul că trebuia să-și împartă apartamentul – care altminteri era mare – cu unchiul și cu verișorii. Cum ar putea uita ziua când, pentru prima oară, invitată să ia masa în casa Sonnino, trecuse pragul acelui Templu inaccesibil? Genunchii îi tremurau și nu a izbutit să articuleze nici o frază întreagă. Tulburarea pe care i-au pricinuit-o eleganța sufrageriei, rafinamentul pregătirii, formalitatea serviciului, ținuta nițel scrobită a mesenilor, ușurința cu care vorbeau... Acesta era oare sentimentul de inadecvare pe care îl resimțise de mii de ori Sabrina, personajul ei cinematografic preferat, interpretat încă o dată de draga ei Audrey Hepburn? Saga pasionatei Cenușărese, fiica unui șofer, care după numeroase peripeții ajunge să se îndrăgostească și să se mărite cu un vlăstar al familiei Larrabee, dinastia milionară din Long Island, realizând astfel incredibila ascensiune socială. Desigur, tata nu-i moștenitorul ametitoarelor avuții financiare și miniere ale familiei Larrabee, nici nu deține grația nonșalantă a lui

William Holden sau farmecul distant al lui Humphrey Bogart, însă mama, la urma urmei, se mulțumește și cu atât. Din filmul ăla s-o fi inspirat pentru felul de a se îmbrăca și de a vorbi? De acolo o fi învățat ce anume era îndreptățită să viseze? Și cine știe cum o fi sfârșit Sabrina, cea adevărată... Cine știe dacă nu cumva clanul Larrabee n-a dat faliment, precum clanul Sonnino... Ori cine știe dacă nu cumva Sabrina, în bovarismul ei, nu s-o fi plictisit imediat de soțul ei cel rece și ireproșabil... Cine știe dacă nu l-o fi trădat cu cumnatul... Cine știe dacă n-or fi divorțat... Iar ea să fi cerut o pensie alimentară de miliarde... Cine știe dacă nu cumva marele Humphrey era prea bătrân ca să-și satisfacă sexual soția... Cine știe dacă nu cumva dragostea se sfârșește... Și cine mai știe câți alți asemenea „cine știe“ ... Știu doar că, dacă ar fi fost posibil să se oprească cursul vieții la anumite clipe amoroase culminante, așa cum se întâmplă în comediile hollywoodiene, mama ar fi fost femeia cea mai fericită care a pășit vreodată pe scenele acestei lumi! Tocmai fiindcă vocația ei pentru fericire avea ceva ireal. De altfel, dacă stau bine și mă gândesc, au murit cu toții: Bogart, Holden, chiar și Hepburn; și totuși, ori de câte ori se așază în fața televizorului și pune caseta cu *Sabrina*, când ajunge la episodul cu marele vapor ce se îndreaptă spre Europa cu visătoarea tristă și melancolică, care habar n-are că în curând va fi năpădită de fericire prin apariția neașteptată a întunecatului moștenitor, retrăiește întocmai acea senzație de plenitudine pe care o dau „clipele din afara timpului“ despre care vorbește Proust: un sentiment de speranță euforică, ca și când ar avea din nou șaisprezece ani și o viață întreagă înaintea ei!

Însă când a fost vorba să se lupte, să devină adultă, să se ia de piept cu viața, ea, fiica umilă a acelui constructor bogat și necioplit, n-a dat înapoi. În vreme ce, în jurul ei, cei din clanul Sonnino se destramă, căutându-și alinarea în previziuni irațional de optimiste, în vreme ce aceștia (care odinioară au intimidat-o) se tot întreabă întruna cum s-a putut petrece dezastrul, ea își suflecă mânecile, manifestând un curaj, o

dăruire pentru cauză, o uimitoare noblețe în înfruntarea vicisitudinilor. Chiar în acea clipă Audrey Hepburn moare, iar din cenușa acelei fragile și pisicoase actrițe americane se naște mama mea, așa cum o știu. Noul ei nucleu familial, născut în împrejurări atât de favorabile, pe seamă căruia ea a fantazat de atâtea ori, nu se poate preface în țăndări tocmai acum, nu în felul acesta, nu din pricina acestui incident de parcurs, cu care ea și soțul ei aproape că nu au nici o legătură. Ea va face ceea ce nouăzeci și nouă la sută din soțiile tinere de pe această planetă ar refuza să facă în asemenea împrejurări: își va salva căsnicia. Iată noul impuls, mai războinic decât acela care a determinat-o să se mărite cu un evreu: să rămână alături de soț, să se ocupe numai și numai de el și de treburile lui, îndurând dacă e necesar blamul propriei sale familii și al multor altor persoane cu scaun la cap. Așa se demonstrează caracterul. Acesta este curajul. Altceva nu mai există.

Însă acum, după crah, a sosit ceasul răzbunării. Toate acestea capătă pentru ea relieful unui protest ideologic, moderat de o milostenie înnăscută, de incapacitatea de a ridica vocea ori de a-și chinui semenii. E anarhică, dar, asemenea tuturor persoanelor cărora le place să arate că au revenit cu picioarele pe pământ, undeva în taina sufletului n-a renunțat la un vis de fericire și de plăcere: doar l-a îngropat pentru societate. Bancheta din spate a automobilului ei parcă-i a unui țigan, burdușită cu obiecte (pantofi de dus la cizmar, agende pline de foi, cumpărăturile pentru bunici, casetofoane vechi de reparat). Acest haos, pe care tata nu-l poate digera, reprezintă însă toată disponibilitatea față de semeni, deschiderea încrederii ei de nestins și totodată eficiența mamei mele, dar constituie și simulacrul unei inoportune iconoclastii. Când parchează lângă școală, ea, care a făcut totul ca să intre în centru, păcălind vigilența polițiștilor, lasă mașina în grija unui vagabond care se preface că o păzește, dar în realitate ia loc înăuntru ca să se adăpostească de frig, lăsând în habitaclu o duhoare de alcool și de subsuori. Asta-i mama mea. O creatură delicată care ar putea escalada un munte.

O populistă anarhoidă care se simte o Doamnă sau viceversa. Prea mulți ani victimizată de *Sonnino's style*, a trecut dintr-odată la contraatac: s-a vândut inamicului, însă tot în felul ei rătăcitor pe valuri, purtându-și luntrea printre gingășii și neașteptate izbucniri de lehamite și de nesupunere.

Dacă tatăl meu a reușit să-l ierte pe Bepy, înlesnindu-i întoarcerea din Statele Unite, străduindu-se pentru reintegrarea lui, uitând totul, inclusiv că ratase cumpărarea celor două pânze de Caravaggio care ar fi însemnat salvarea, mama, în schimb, nu i-a iertat nimic socrului ei. Nu-i ciudat faptul că prea evlavioasa catolică Fiamma Bonanno e atât de puțin înclinată să ierte păcatele altora, în timp ce biblicul său consort pare să aibă resurse nelimitate de a ierta și de a nu păstra ranchiună? În orice caz, Fiamma nu l-a iertat pe Bepy. Nu din pricina banilor – pentru ea, aceștia au jucat mereu un rol marginal sau, în cel mai bun caz, unul simbolic: banii nu sunt un instrument de promovare și de bucurie, nu sunt făcuți ca să cumperi lucruri, confort și servicii, ci, cu voia lui Dumnezeu, sunt doar o garanție a respectabilității sociale: de aceea, mai curând decât folosiți, ei trebuiau puși deoparte.

Și tocmai din *rațiuni formale* și simbolice – atât de preponderente în cazul ei – și-a considerat mereu socrul dacă nu un individ perfid, cu siguranță un ticălos iresponsabil. Până într-acolo încât a ajuns uneori la fricțiuni cu soțul din pricina indulgenței acestuia față de părintele său care căuta necazul cu lumânarea. „În fond e tatăl meu!" se apăra el timid. „Iar eu sunt soția ta!" replica ea, pe un ton glacial, subliniind că argumentele ei erau mereu neglijate. „Iar ăia sunt copiii tăi", adăuga dând scenei un aer melodramatic, de mizanscenă, care nu-i stătea în fire. Astfel, părinții mei își adresau înțepături reciproce, însă întotdeauna într-un amestec de bombăneli și de precauții. Mama nu voia ca noi să auzim și nici nu voia să-l umilească pe tata în fața copiilor, obținând însă efectul invers, deoarece, prin atitudinea ei tăinuită din acele șoptite litigii, nu făcea decât să umple de mister și de spaimă acele altercații, care pentru mine deveneau motiv de neliniști

perpetue. Ea, care în ochii lumii părea doamna Mărinimiei și a Milosteniei, în realitate era sfâșiată de furii ranchiunoase. Și oricât de straniu ar putea părea acest lucru, acuzația pe care nu avea curajul să i-o adreseze soțului ei – și care ieșea la iveală doar în unele izbucniri nervoase necontrolate – era tocmai inexplicabila lipsă de ranchiună a tatălui meu, mărinimia, nestatornicia față de orice sentiment ostil... Faptul că el își iertase tatăl făcea pereche cu acea manie a lui de a da din coadă cu o disperare atât de afectată în jurul lui Nanni Cittadini, tâlharul acela care-l înfundase pe bunicul și odată cu el pe noi ceilalți. „El e singurul care ne-a ajutat! Nu-ți suport cinismul!" ridica el vocea. „Dacă pentru tine să împrumuți bani cu douăzeci la sută dobândă e un act filantropic..." îl țintuia ea impasibilă.

E adevărat și că mama nu avusese niciodată o mare simpatie față de bunicul și nici pentru tot mediul lui. Cred că pentru ea, educată în pauperism (pentru bunicul Alfio un om care se fălea cu o avere neposedată era mai reprobabil decât un asasin în serie declarat), socrul reprezenta un model negativ. Însă a așteptat să se prăbușească pentru a-și colora antipatia cu tonurile crude ale ostilității. De când, în acea fatidică dimineață a anului '82, Bepy, intrat în belea până peste cap, îi ceruse un milion și ea îi semnase un cec în alb, pentru a constata în luna următoare că el îl completase cu o sumă mult mai mare, spre a-și plăti călătoria într-un avion Concorde spre Statele Unite, nemaiținând seama de situația noastră – din acea zi maică-mea a jurat că se va răzbuna. Dar, repet din nou, nu din pricina banilor. Nu, pentru maică-mea aceștia sunt un simbol. Eventual pentru că i-a trădat încrederea. Maică-mea ține la anumite lucruri. Cuvântul dat. Onorarea angajamentului asumat. O promisiune e o promisiune. Sacralitatea contractului social. Date fiind împrejurările, disprețul ei față de familia Sonnino era inevitabil. Și nicidecum fiindcă îi ruinaseră tinerețea, constrângând-o la precaritate și la sentimentul de vinovăție față de prea onorabila ei familie. Nu, nu din acest motiv. Chestiunea e mai complexă. Și are de-a

face înainte de toate cu etica (ca de altfel tot ceea ce o privește pe jansenista în fustiță care-i maică-mea). Viața ei interioară era o amestecătură de ductilități și de ironii care numai din când în când degenerau în proastă dispoziție, însă universul ei moral tindea spre absolut. Era o creatură nevrotică, aptă să zămislească nevrotici. Lucrul pe care ea nu i-l ierta tatei nu era Sacrificiul pe care acesta i-l impusese, ci că acest Sacrificiu nu-i era recunoscut. Voia să se identifice cu victima. Asta i-ar fi fost suficient. Tatăl meu, refractar la anumite morbidități dostoievskiene, n-a reușit niciodată să-i facă pe plac, deși așa ar fi trebuit.

În ce consta Sacrificiul?

În a pune – întotdeauna – interesele celorlalți mai presus de propriile sale interese. Un delir al dăruirii, întrucât aceasta era viața pe care și-o alesese: să se ocupe numai și numai de părinții nestăpâniți, de soacra ipohondră, de copiii neadaptați, de nostalgica servitoare filipineză, de angajații plângăcioși, de chiriașii din apartamentele ei și de cei din apartamentele tatălui ei și de multă altă lume... Toți la curtea ei. Acea pletoră de „umiliți și obidiți" care vedeau în ea un punct de referință inalienabil – o prețioasă și de neînlocuit Tereza de Calcutta – și care telefonau întotdeauna cu un minut înainte să ne așezăm la masă, poate pentru că ea era incapabilă să stabilească niște limite. Ea era întotdeauna încordată și disponibilă, ca un *punching-ball* sau ca un derivativ.

Odată, la o lecție de catehism la care am fost supus, în tentativa de a mă converti la religia mamei sau, în grabă, de a mă epura de rămășițele religiei tatei, am dat peste mitul lui Lucifer: căderea în iad a îngerului preferat de Atotputernic. De îndată am simțit un aer de familie. Văzusem mitul acela retrăind în mama, însă răsturnat. Ea era contrariul lui Lucifer: o creatură a tenebrelor, cu sentimente întunecate și cu o percutantă volitivitate nevrotică, care alesese să-și ispășească propria înclinație către rău într-un paradis al solicitudinii. Însă în adâncul sufletului ei se menținuse ceea

ce, într-un fel oarecum pompos, am putea numi „nostalgia tenebrelor".

În același timp, printr-o diferență de nivel ieșită din comun, în tainițele psihicului mamei mele se pitea un orgoliu nemăsurat, debordând de ostilitate și ranchiună pentru oricine ar fi fost „pe nemeritate" mai fericit decât ea, decât soțul ori copiii săi. Investiția în acești trei talentați indivizi era absolută. Ei n-o puteau dezamăgi în nici un fel. N-ar fi putut suporta una ca asta. Iar motivul pentru care uneori ne dojenea cu asprime era că trebuia să-și descarce amărăciunea ei de investitoare nemulțumită. De bună seamă, n-ar fi lăsat să-i scape niciodată aceste gânduri vanitoase, nici în fața copiilor, nici în fața altcuiva probabil, atât din pudoare, pe care unii o luau drept indiferență, cât și pentru că – considerându-se o fată emancipată a anilor '60, care prinsese din zbor câte ceva psihanaliză și pedagogie experimentală – știa că a pune copiii unei familii bune burgheze în fața unor obstacole insurmontabile însemna o invitație directă la a le eluda, dacă nu la a le refuza de-a dreptul. Asta n-o împiedica să nutrească o dezaprobare tacită față de neîmplinirile noastre.

Da, mămică scumpă, era suficient să te audă cineva cum respiri sau cum îți priveai ridurile încrețite de pe frunte ca să înțeleagă câte și ce fel de expectative nutreai pentru viața fiilor tăi. Vechea poveste: eroarea formativă prin excelență: mica și dulcea prințesă, înnebunită după Audrey Hepburn, devenită adultă și nefericită, își varsă cupa frustrării în recipientul dur al fiilor.

Uneori mi se părea că o surprind cu privirea pierdută în gol: poate că mă vedea deja în frac, într-o aulă a Societății Nobel din Stockholm, gata să ridic premiul ce-mi revenea pentru nemuritoarea mea operă literară. Credea oare că noi nu pricepem că, în sinea ei, era sigură că Lorenzo – scumpul ei Lorenzo – într-o bună zi avea să devină Președintele sau Administratorul Delegat al unei mari chestii, întrucât altminteri *nimic* n-ar mai fi avut nici un sens?

Însă, când succesele pentru care mama mea se străduise atâta veneau, atunci atitudinea ei se schimba dintr-un foc.

Nu-i plăcea să dănțuiască de fericire în văzul lumii. Unul dintre copiii ei avusese un mic triumf personal (un examen trecut cu brio, o carte publicată, o mărire de salariu, o conferință entuziasmantă)? Ea nu putea decât să disimuleze, să se facă nevăzută în culise, asemenea unui harnic meșter din teatru. Ca pentru a lăsa să se înțeleagă că meritul ne revine numai nouă ori, cel mult, talentului didactic al soțului ei. Când decanul i-a comunicat că la examenul de maturitate fiul ei Daniel a luat nota zece la un subiect axat în întregime pe stupiditatea intrinsecă a angajamentului politic – un record care, deși modest, ar fi putut răsplăti orice mamă obsedată, ca ea, de profitul școlar al copiilor – ea a rămas imperturbabilă. A refuzat să le comunice acest fapt prietenelor și cunoscuților, deși a avut nesocotința de a i-l spune soțului, care, în stilul propriu, s-a apucat să se fălească în public, ca și cum acea notă inofensivă pentru o teză de liceu despre lipsa de implicare ar fi vestit o carieră literară glorioasă. În clipa aceea mama nu mai exista. Pesemne încerca o bucurie masochistă dându-se la o parte, aidoma anumitor eroi melancolici din filmele western care, în momentul triumfului, când orașul scăpat de violențele bandiților îi aclamă, se îndepărtează solitari în noapte, în tovărășia calului și a cerului înstelat. Era un joc de-a masacrul. O disciplină orientală a *autodegradării* eului, în favoarea unei fericiri cosmice. Ceea ce tatăl meu, cu o anumită imprecizie psihologică, numea *sindromul figurantului de film*. De aceea ea, deși sfâșiată pe dinăuntru, se ferea nespus să ne pună întrebări. Îi lăsa tatei misiunea de a ne supune unui istovitor interogatoriu. *Care-vasăzică, ce-au zis?* ne presa el zâmbind cu bunătate – *Hai, povestiți-mi. V-au invidiat?* El voia să decanteze acea plăcere, să o recreeze, în speranța că nu se va risipi, reînnoită fiind de precizia povestirilor noastre. De aceea era avid de amănunte și sincer radios, pe când ea disimula, poate pentru că ea știa că fericirea – aceea adevărată – nu e niciodată socială, ci cât se poate de privată, cuvenindu-se asimilată în secretul cel mai absolut, ori poate pentru că era afectată de acele inhibiții ale ei dictate de discreția excesivă.

Da, mama era predispusă la jertfă. Însă voia să fie răsplătită cu dobândă. Pentru ea seriozitatea era o valoare, întocmai la fel cum pentru cei din familia Sonnino era o opțiune irelevantă. Iar faptul ciudat, deși ar putea părea un paradox facil, este că în timp ce ea își trăia implicarea cu un zâmbet incredibil de ușor, frivolitatea celor din familia Sonnino era deosebit de gravă și de leșinată – și mai ales, așa cum o demonstrează povestea cu fuga și cu ranchiuna unchiului meu Teo, era monstruos de incomodă.

Iată de ce mama simțea o aversiune irespirabilă față de tot ceea ce presupunea faptul de *a fi Sonnino*. O șleahtă de fanfaroni, necinstiți, ușuratici, egotiști, care trăiau mai presus de propriile posibilități. Iar când unul din aceste cusururi căpăta contur în mintea și în atitudinea unuia din copiii ei, pălea de parcă și el s-ar fi preschimbat într-un mic monstru incontrolabil, încă un Sonnino ce trebuia doborât.

Mi-aduc și acum aminte cum fratele meu, după ce a câștigat locul pentru un doctorat în jurnalism la Bocconi, pomenindu-se în mijlocul acelui gineceu de micuțe iepuroaice de carieră, și-a pierdut controlul și și-a lăsat iubita dintotdeauna spre a inaugura un libertinaj furtunos, de unde i s-au tras niște fastidioase erupții în zona inghinală (era oare o îndârjire subliminală împotriva propriului instrument de plăcere?), pierderea părului și niște sfâșietoare sentimente de culpabilitate, ce au premers căsătoriei cu fosta iubită regăsită. Reacția mamei în acele zile de criză a fost simptomatică. O panteră în cușcă. O fiară rănită. Ca și când ar fi simțit cum spiritul lui Bepy Sonnino se reîncarnează în trupul fiului ei. A început să acționeze pe nevăzute, telefonându-i în fiecare zi viitoarei mele cumnate, boicotându-le pe noile iubite, nutrind o reprobare tacită față de fiul ei și lucrând în umbră, asemenea unui sumbru Richelieu. Culmea e că, pe vremea aceea, mi s-a părut firesc să mă aliniez de partea mamei (cine știe dacă astăzi aș mai face-o?), de parcă mi-ar fi spălat creierul. Pentru ea, păcatul de moarte era să-i facem să sufere pe ceilalți, să uităm cine ne-a ajutat. Ceea ce detesta ea era anti-memoria soțului,

acea propensiune a lui de a ridica în slăvi pe câte cineva pentru ca mai apoi să-i dea drumul să pice în mormanul uitării și al deziluziei. Niciodată într-o dispută între lume și noi n-ar fi optat pentru fiii săi. Fratele meu își asumase un angajament cu fata aceea? O amăgise cu tipicele expediente Sonnino (sos de grandilocvență, strălucire și galanterie)? Ei bine, acum nu mai putea da înapoi, trebuia să-și respecte angajamentul, chiar dacă mai apoi va trebui să se căiască... Dar fericirea? Pentru ea nu-i loc, mami? Ba da, dar nu cu orice preț! Altminteri viața ce sens ar avea, copii? Iar când frate-meu, după ce și-a distrus în numai trei luni de zile seninătatea conjugală și o bună bucată din propria-i viață, a revenit acasă pentru a o acuza în mod public că îl constrânsese la o căsătorie de reparație (fără să fi fost nimic de reparat), mama s-a apărat cu aerele acelea ale ei de mironosiță ultragiată: „Dar eu nu ți-am spus nimic... Ai făcut totul singur..." O replică nelipsită. Stăpânirea mamei asupra conștiințelor noastre era atât de deplină, încât nici măcar nu avea nevoie să impună opțiuni sau comportamente. Noi acționam potrivit voinței sale, fără ca ea să se mai preocupe să și-o manifeste. Iar să te supui planurilor taciturne ale mamei echivala cu a-ți vinde sufletul diavolului. Puteai fi sigur că-ți va face viața plăcută, umplând-o cu tot confortul posibil (călătorii exotice, automobile, afecțiune, înțelegere, bani, organizare, intervenții oportune...), însă prețul tot era prea mare. Iar ea, îndeobște atât de umilă și de evanescentă, când trebuia să-și încaseze plata era implacabilă. Dar cum, micuțule, după tot ce-am făcut pentru tine acum dai înapoi? Nu așa se face. Angajamentele sunt angajamente și trebuie respectate. Iar dacă tu, într-un acces de emfază adolescentină, îi spuneai că nu ți-ai luat nici un rahat de angajament, că eventual ea a fost cea care, fără să i-o ceri, te-a adus pe lume, cu singurul scop de a te împovăra cu angajamente, atunci ar fi trebuit să suporți ironica încrețire a buzelor ei disprețuitoare.

Încă o dată, nu se preocupa să rostească vorbe ori să țină discursuri. (Câh, discursurile erau chestii de-ale palavragiilor

evrei!) Subînțelegerea acestora slujea mai bine cauzei sale. Iar eu și Lorenzo probabil că păream, în ochii lumii, ca două damigene pântecoase debordând de sentimente de culpabilitate față de mama noastră, prea bună pentru a fi vanitoasă.

Însă într-o zi de decembrie, cu câteva ceasuri înaintea unei petreceri de majorat la care fusesem invitat, s-a întâmplat că mama, de cum s-a întors acasă, a intrat în camera mea, atrasă de muzica unei casete cu coloane sonore din filme, pe care unchiul Teo mi-o trimisese din Israel. Melodia era aceea din *A Summer Place*, într-o versiune vaporoasă și înzorzonată de-a lui Henry Mancini. Astfel ne-am pomenit față în față. Eu cu smochingul meu închiriat și ea cu impermeabilul ei de luptă udat de ploaie. Atunci m-a luat și, învingându-mi copilărețtile timidități încruntate, m-a îmboldit să dansez. Am început așa, fără a sufla o vorbă: ea avea fața înfierbântată, cu totul dezinteresată de cavalerul ei stângaci și neesențial, complet cufundată într-o amintire, sau într-o atmosferă, sau în așa ceva. Și taman în momentul acela am avut neplăcuta impresie că țineam în brațe o ființă omenească care nu mai avea nimic familiar. O creatură vie, fremătătoare, idealistă, fantezistă, senzuală, nonșalantă, aventuroasă... O țineam în brațe pe Sabrina cea hotărâtă, ieșită la fereastră cu mâinile și cu bărbia înroșite de pepene, despre care auzisem atâtea, dar pe care nu avusesem încă cinstea s-o întâlnesc. Eram atât de zăpăcit și de pierdut încât, dacă nu mi-aș fi venit în fire dintr-odată ca să mă opresc, m-aș fi prezentat: „Eu sunt Daniel Sonnino", pentru ca mai apoi s-o întreb: „Tu cine ești?" Ce întrebare prostească! Țineam în brațe doar o fată care se gândea la sine, care, în seninătatea ei, nici nu se sinchisea de copiii cu care, într-o bună zi, pesemne că destinul avea s-o pedepsească.

PARTEA A DOUA

Când invidia de clasă s-a preschimbat în iubire disperată

1

Curs de mitomanie aplicată

În luna ianuarie a anului 2000, am primit un telefon de la profesorul J.R. Leiterman, glorie a comparatisticii americane și totodată entuziast opozant al teoriilor impardonabil de autobiografice expuse cu violență și șiretenie în prima mea carte, *Toți evreii antisemiți*.

Inefabilul decan de vârstă Leiterman avea bucuria să mă invite la un seminar organizat de universitatea Pennsylvania, cu titlul profetic:

DESTINELE LITERATURII EBRAICE ÎN VREMEA DEPLINEI ASIMILĂRI ȘI A AMENINȚĂRII ISLAMICE

Se spunea, desigur, că o provocare din partea mea ar fi avut forța de a stârni erecția fleșcăitelor papioane ale intransigenților profesori de peste Ocean.

Am acceptat bucuros. Călătorie gratis și oameni noi. Exact ceea ce îi trebuie unui universitar deprimat.

Puteam oare prevedea că, în timp ce eu fantazam pe seama tonului în care să-mi concep marea cuvântare, cineva, de cealaltă parte a lumii, putea medita cum să spulbere World Trade Center? Soarta a hotărât ca această conferință să fie amânată din primăvara anului 2001 pentru toamna aceluiași an, în toiul Cataclismului Planetar, ca eu să-i fi promis lui Giorgio Sevi, un coleg de liceu care de ani de zile face bani în America, o întâlnire în Manhattan și ca, în timpul călătoriei pe timp de noapte de la Pittsburgh la New York (cu o mașină închiriată), să primesc un telefon de la

tatăl meu, care mă informa, cu un glas înecat de emoție, că murise Nanni Cittadini.

Cine știe de ce oamenii sunt atât de nerăbdători să anunțe moartea unui semen de-al lor, ca și când singurul *lucru* cu adevărat *inexorabil* ar fi perceput ca fiind cel mai imprevizibil. Așa încât, la o secundă după ce am înregistrat vestea decesului, stăteam deja și mă frământam gândindu-mă cui i-aș putea-o comunica la rândul meu. Până când am fost izbit de constatarea că toți cei pe care i-ar fi putut interesa acea moarte nu mai erau în legătură cu mine de circa cincisprezece ani. Și că intervalul acela de timp – presărat cu o nesatisfăcătoare porție de satisfacții academice – se așternuse între mine și ei fără ca eu să mă fi oprit vreodată ca să-i regret.

Astfel, în toiul nopții, aidoma lui Hamlet dinaintea spectrului tatălui său, dar cu un amuzament mult mai mare și cu o angoasă mult mai mică, mi-a apărut fantoma acelui om care abia murise. Îl văd ridicându-se peste tabloul de bord și zâmbindu-mi, în imaginea estompată a amintirii, scufundat în Edenul său de cașmir și de whisky cu puternică aromă de fum, în improbabila sa locuință de milionar de la numărul șapte de pe Via Aldrovandi, galbenă și *liberty* precum fațada ambasadei unei țări din eșalonul al doilea. Îl văd pe Nanni Cittadini – chiar el, Sfântul Ocrotitor al urii mele de clasă, bunicul Gaiei, pe atunci copilă, care mi-a ruinat pur și simplu adolescența – întrupându-se în fața ochilor mei neîncrezători, în timp ce tata, om bun, continuă să filozofeze la telefon: „E ultimul care s-a dus din generația lui Bepy", iar eu reiau în sinea mea: *pentru Dumnezeu, papà, când o să scapi de idolatria pentru paiața aia respingătoare?* Iar faptul că-mi înfrânez râsul e o capodoperă a abnegației filiale. De obicei nu găsesc emoționantă moartea unui om trecut de optzeci de ani. Însă, date fiind împrejurările, indiferența mea canonică față de un om oarecare trecut de optzeci de ani se transformă într-un soi de euforie suscitată de moartea acelui om anume trecut de optzeci de ani.

Mă străduiesc să grăbesc cât mai tare afacerea-Giorgio-Sevi spre a mă întoarce la bază cât ai clipi: vreau să particip la funeraliile lui Nanni. Cu orice preț!

Ce încântare să te lași electrizat de veste, cu inima strangulată de amintirile despre Gaia, Gaia, Gaia, în puterea acelei melodrame platonice care ne aparține nouă, celor din familia Sonnino! Ca și când ea n-ar fi existat niciodată, ca și când ar fi fost un mit fantasmagoric al verilor mele de pe Coastă și al iernilor mele dolomitice, parfumate cu ceară pentru schiuri și cu vin fiert, ca și când nu mi-ar fi pricinuit nici o suferință, ca și când în cincisprezece ani mari și lați n-aș fi mitizat-o și divinizat-o de cel puțin o duzină de ori, ca și când n-aș fi suportat asiduitatea acelui gând atât de sumbru determinat să dureze.

Ei bine, da, Nanni a murit! Iar tu ești cel mai entuziast gropar din Istorie. Alergi spre orașul triumfului morții, la rândul tău triumfător pentru moartea unui anume organism biologic pe care dintotdeauna, de la vârsta de opt ani, l-ai detestat și l-ai invidiat de ți s-a făcut greață. Îl urai pe Nanni Cittadini din toată ființa ta. Iată singurul lucru de care nu te-ai rușinat niciodată. Și cu toate că o ură postumă ar putea părea inutilă și nesocotită, ca o iubire neîmpărtășită, poate că dintr-o veștejită perversitate apotropaică nu vrei (sau nu poți?) să te descotorosești nici de una, nici de cealaltă.

Și cine știe dacă nu cumva tocmai euforia generată de această veste sau de puzderia aceea de întrebări ce se tot încolăceau în jurul meu – *Cine este Gaia? Unde trăiește? S-a măritat? Se gândește la mine din când în când? De ce s-ar gândi la mine? A ajuns la vârsta la care nouăzeci la sută dintre fete încep să semene periculos de mult cu mamele și chiar cu bunicile lor? Face parte din acea categorie de femei la treizeci de ani care suferă de idiosincrasii plictisitoare și care sunt obsedate de spectrul falimentului? Cum va întâmpina prezența mea la ceremonia funebră? Am cravata potrivită?...* – nu mi-o fi pregătit cumva imersiunea în cel

mai înfiorător Manhattan, din timpurile eroice ale întemeierii sale încoace.

Până când, situată într-un greoi echilibru între golful Hudson și East River, scufundată în discul roz al zorilor și într-o azurie fantezie matinală, insula îmi oferă profilul ei: pentru prima oară lipsită de greoii gemeni de oțel.

Să descopăr orizontul mutilat, încercând să-l epurez de simbolicele implicații emotive, a fost la fel de dificil ca atunci când, cu mai multe luni în urmă, într-un restaurant din cartierul Parioli, am dat peste Silvia Toffan, stelară colegă de clasă, odinioară în topul de *hit parade* al lumii noastre de liceeni sus-puși, privată într-un tragic accident rutier de splendidele sale membre inferioare. Iată de ce dinaintea acestui spectacol absurd al absenței, capodopera urbanistică a celui de-al treilea mileniu, mi s-a pus un nod în gât și m-au trecut fiorii, dar am simțit și o anume impresie de Samson: două mituri ale îndepărtatei mele adolescențe (Silvia Toffan și New Yorkul) mutilate în chip monstruos.

Ziua e fenomenală. Împrejurimile oscilează între roșu, violet, portocaliu și un azuriu radios. Mașina mea lungă, de culoarea mierii, se oglindește în mozaicul unui zgârie-nori cu reflexe albăstrii. Ocolesc alene un autumnal Central Park de carte poștală, trecând în revistă luxoase blocuri de apartamente păzite de maiestuoși afro-americani în livrea, iar apoi, mai departe, Guggenheim, Metropolitan, Frick Collection.

Însă abia când mă adâncesc în tumultul huruitor din *downtown* – printre rândurile armatei de taximetriști pakistanezi care, pentru a exorciza neîncrederea suscitată de propriile lor turbane, au agățat de oglinzile retrovizoare steguleţele cu stele și benzi orizontale – îmi dau seama cu ușurare, în ciuda primei impresii, că Manhattanul nu a găsit altceva mai bun de făcut decât să rămână în Manhattan.

„Și acesta va fi în curând fagocitat..." rostește un tip la radio pe un ton apocaliptic. În ce mă privește, eu unul îi *fagocitez* vocea împreună cu o plăcintă cu afine îmbibată

cu unt și cu sirop de paltin, așezat la tejgheaua nu prea aglomerată a unei cafenele de pe 50th Avenue. E ca și când sunetul acelei voci, cu ajutorul acelei penibile zemi de caramel, m-ar târî de gulerul paltonului până în vara anului '86, în cea de-a treia (consecutivă) și ultima mea vacanță de studiu la Boston. Gaia exista. Și mulți alții, dacă stăteam bine să mă gândesc, existau. Toți așadar aveau subestimata valoare că existau! Spui bine, oricine ai fi tu: *și acesta va fi în curând fagocitat...*

Ideea de a rezerva o cameră la Morgan mi-a venit de la tata, firește. De mult mi-am pierdut eu controlul asupra anumitor lucruri. „E un delir postmodern în maniera lui Philippe Stark, numai fotolii anii '40 și linii amețitoare..." mi-a zis la telefon ieri seară, recurgând la una din expresiile sale genial de superficiale, după ce mă torturase un sfert de oră încercând să scoată de la mine adevărul în privința primirii de care se bucuraseră feciorul său și sucitele idei antisemite ale acestuia în acea fortăreață evreiască care e universitatea din Pittsburgh. Iar eu, după ce l-am martirizat la rândul meu povestindu-i cum mi-am pierdut controlul și cum am întâmpinat blamul celei mai intransigente asistențe cu care m-am confruntat vreodată, am cedat, primindu-i sfatul, încălcându-mi firea reacționară care cere din partea hotelurilor un lux decrepit, *liberty*, la granița solemnității pure... Isuse, două sute șaizeci de dolari pe noapte pentru un hol așa microscopic? Ca să nu mai vorbim de portarul suferind de pareză americană la zâmbet, abia arcuindu-și sprânceana în fața unuia ca mine, care n-am nimic în comun cu clienții săi obișnuiți.

După un duș făcut într-o nișă din cămăruța asta pentru liliputani și un somn până după-amiază, mă trezesc și cobor, cu desaga mea de inadecvări pe care o port de treizeci de ani încoace, la barul hotelului, pentru rendez-vous-ul cu trecutul care și prin somn mi-a chinuit intestinele. Aș plăti în diamante ca să evit această întâlnire.

Şi totuşi, abia când uşa rapidului ascensor se deschide în dreptul unei săli pline de decibeli şi de palide lumini liliachii care mângâie dentiţiile unor goblizani înţoliţi la Calvin Klein şi curbele unor păpuşele Barbie internaţionale ce inspiră o beţie panteistă – abia atunci mă simt cu adevărat distrus.

Cum aş putea crede că acel *preppy* cu zâmbet stelar, aidoma unui vânzător de la Brooks Brothers, care se repede spre mine în acest bar zgomotos din Middle East Side, este Giorgio, emigrantul nostru de succes? Un individ atât de nesemnificativ încât, atunci când, cu câteva luni în urmă, mi-a telefonat în micul birou de la universitate: „Hei, Daniel, sunt Giorgio..." am simţit nevoia să tergiversez: „Giorgio?", obţinând în schimb o confirmare încurajatoare din partea acelui glas: „Giorgio Sevi! Ţi-am găsit numărul pe site-ul universităţii. Sper că nu te deranjez." „Da' de unde!... Giorgio. Unde naiba eşti? De unde suni?... Ca să vezi, Giorgio...", storcându-mi creierii într-un ultim efort de a-i asocia acelui nume figura plăpândă a unui băieţaş a cărui singură prerogativă pe vremea şcolii era o drăgălăşenie apetisantă şi un intelect abia suficient. Pe vremea aceea, toată lumea ştia că Giorgio şi cu mine eram extremele unui segment afectiv în centrul căruia strălucea în întreaga-i splendoare şi bonomie eroul nostru liceal: DAVID RUBEN, zis şi DAV.

Însă acea echidistanţă faţă de obiectul marii admiraţii, în loc să ne sedimenteze amiciţia, a făcut din mine şi din Giorgio – din pricina unui amalgam de incompatibilitate şi de competiţie – nişte duşmani înfocaţi. Pentru a înţelege acest lucru ar fi suficient să ne privim cincisprezece ani mai târziu, în timp ce ne strângem mâna neîncrezători, nu numai cu impresia reciprocă că nu prea foloseşte la nimic să ne vedem, ci mai ales cu conştiinţa că între noi lipseşte cineva sau ceva esenţial: de mii de ani nu mai resimţisem noi atât de acut absenţa lui Dav.

Tocmai a celui care, cu toate că detesta să tot audă repetându-i-se acest lucru, era uluitoarea dublură a lui Tom

Cruise. Tocmai a băiatului care, în vârstă de paisprezece ani, încă de la începuturile şcolii noastre incendiase fantezia a sute de fetişcane, disputându-şi întâietatea cu starul hollywoodian în geacă din *Top Gun*, a cărui efigie lucioasă împodobea jurnalele fanaticelor mele colege de clasă.

Cu toate că, în afară de mine, era singurul evreu din şcoală, Dav era antiteza mea scăpărătoare, ca şi când iudaismul, care asupra mea acţionase într-o manieră caricaturală drastică, pe dânsul îl cruţase: iar scandalos era tocmai genul acela de graţie, atât de liniştitoare la modul civilizat, îndeobşte apanaj al *închişilor* sus-puşi, însă în cazul lui marcată de un prenume şi un nume, nu numai exotice, ci chiar atât de evreieşti fără nici un echivoc: David Ruben: *din familia Ruben cei cu bijuteriile*, avea să precizeze mama cu un pic de mândrie şi cu un pic de invidie, pe acelaşi ton pe care avea să spună *familia Piperno cei cu casele* sau *familia Savelli cei cu oţelul*.

Pe de altă parte era evident cum blondul nostru Tom Cruise, cu douăzeci de centimetri mai înalt decât originalul, plătise zălog iconografiei semitice prin nasul său cu vârful uşor în jos: însă la fel de evident era că el îşi datora irezistibilul său ascendent democratic tocmai acestei imperfecţiuni somatice.

Cât de dificil îi fusese lui Dav să-şi câştige stima într-o şcoală din Piazza di Spagna, unde majoritatea elevilor foloseau cuvântul „rabin" ca sinonim pentru „zgârcit", n-aş putea spune, dar presupun că pe fundal funcţiona aceeaşi logică care o determinase pe Silvia Toffan – inefabila nestemată cu splendide, deşi provizorii, gambe de *pinup* – să susţină, în timpul unei memorabile ascultări la ora de geografie, că regiunea Kashmir ar fi o păduchioasă regiune indiană care şi-a luat numele după *twin-set*-urile de la Burberry's.

Diformităţile noastre fizice şi caracteriale nu-l împiedicaseră pe Dav să mă taloneze ca o lipitoare, după cum nu-mi atenuaseră impresia că el era ceea ce eu, dacă aş fi putut s-o iau de la capăt, aş fi ales să fiu. Fără ca totuşi devotamentul

meu, amestecat cu invidie, să izbutească a se dezvălui cu sinceritate: pentru nimic în lume n-aș fi renunțat să mă arăt nesimțitor și disprețuitor față de entuziasmele davidiene ale lumii, intuind că, dincolo de faptul că eram coreligionari, tocmai acesta era nodul care ne unea: motivul pentru care unii ca Dean Martin aleg să-i frecventeze pe unii ca Jerry Lewis rezidă în capacitatea acestora din urmă de a-i lua peste picior acolo unde toată lumea îi ridică în slăvi. Însă, pe de altă parte, n-ai fi preferatul acestui idol al gloatelor dacă el, la rândul lui, n-ar ști că e aspirația ta de taină. Și la ce bun să dai din mâini ori să vorbești în gura mare ca să câștigi scena când lui îi e de ajuns un zâmbet ca să răpească privirile pe care tu ai izbutit să le atragi doar pentru moment? Oamenii (mai cu seamă cei în jurul vârstei de șaisprezece ani) manifestă o indulgență extraordinară față de frumusețe și o iritare cronică față de efortul intelectual. Nu-ți mai rămânea decât să profesezi o religie monoteistă, zgâindu-te la fetișul fetelor noastre blonde și urlătoare, cu admirația celui care n-avea să învețe niciodată să intre în competiție.

Când, într-o zi, din pricina unei foarte ușoare miopii, Dav a fost nevoit să-și pună pentru prima oară ochelari – nu prea diferiți, în fond, de aceia care otrăviseră viața atâtor băiețași ca subsemnatul, asimilându-i acelei subspecii de adolescenți cunoscuți îndeobște ca „aragaz cu patru ochi" –, pe nasul lui acești ochelari au apărut ca un element de consacrare. Frumusețea lui căpăta în ochii lumii o legitimitate morală, devenind în același timp serioasă și amuzată. Și cum aș putea să uit cum, învârtindu-mă pe coridoarele școlii noastre din veacul al șaptesprezecelea alături de neo-ochelaristul David Ruben, atmosfera se umplea de un inconfundabil ciripit de fragede nimfe? Cum aș putea să uit cum, exact în acele zile, comitetul „Fan Clubului David Ruben", fondat cu un an în urmă de un grup de fete de la Lingvistică, a convocat o ședință extraordinară pentru a delibera dacă Idolul cu acea idee uluitoare de a purta ochelari să fie numit – *coram populo* și fără teamă de dezmințire – „băiatul cel mai frumos din toate timpurile"?

Creatura căreia „băiatul cel mai frumos din toate timpurile" îi datora lucirea de bronz și neliniștea fremătătoare a acelor bucurii ce nu se preschimbă în fericire era Karen, mama sa.

Consideram întâlnirea cu această doamnă o adevărată „euforie la prima vedere". Pe de altă parte, nu aveam să mă mai dezintoxic niciodată pe de-a-ntregul de cocteilul afrodiziac ale cărui ingrediente nu mai încetam să le enumăr în sinea mea: femeie la patruzeci și doi de ani, blondă, poliglotă, absentă, indiferentă, înțolită snob, grevată de intermitențe umorale și absolut frumoasă.

Mă tem că doamna răspundea la venerația mea cu detașare: acei ani se deosebesc în amintire prin vocația mea de a frecventa persoane capabile să-mi evidențieze futilitatea, însă nimeni n-a izbutit să-mi dăruiască o impresie atât de vie a irelevanței mele umane așa cum a izbutit Karen Ruben. Ar fi eufemistic să spun că nu mă lua în calcul ca posibil interlocutor: pur și simplu nu existam. Nu aparțineam acestei planete. Spunea că-l cunoscuse pe Bepy, cu mulți ani în urmă, la o petrecere dată pe o terasă din Positano. Spunea că-i îngăduise s-o curteze. Și că nu reușise să-l uite. Și o spunea de parcă mi-ar fi acordat un premiu sau, mai bine zis, un atestat important. Iată de ce, când mă întâlnea (se putea întâmpla de zece ori în intervalul aceleiași zile), îmi spunea, în virtutea unui reflex condiționat: „Să știi că bunicul tău era un bărbat frumos, atât de șic și de cumsecade..." Această remarcă – pe care mulți din creditorii furioși ai lui Bepy ar fi considerat-o parțial nepotrivită – era suspinată de ea cu stupefacția cuiva care constată un fenomen paranormal: coruperea genetică în stare să degradeze descendentul unui bărbat *très charmant* într-un amărât cronic.

Karen era alergică la trecut. S-ar fi zis că modul său de a fi ancorată în prezent avea ceva nesănătos.

Și cine – privind-o – ar fi zis că era ieșită din infern?

Era ca și când tragica aventură a familiei sale n-ar fi lăsat urme. În același timp însă, ca pentru a contrabalansa impresia

unui trecut inexistent, semnul pe care timpul îl lăsase asupra ei era perceptibil în stilul său de viață anacronic. Probabil sub influența condiției mele de neo-cititor de romane din secolul al nouăsprezecelea, îmi venea ușor să identific în Karen încarnarea vie a atâtor eroine rafinate *fin de siècle*. Acest fapt, dacă nu altceva, făcea din onanismul pe care i-l dedicam, în timpul după-amiezilor petrecute în casa Ruben, un omagiu închinat dragostei mele pentru literatura decadentă: să am în mâini sau sub nas un colant de-al lui Karen echivala, în fantezia mea, cu a poseda radiografiile plămânilor nenorociți ai Clavdiei Chauchat. Cum să nu-ți fi dat seama, de altfel, că voluptuosul „r" peltic al lui Karen – *glamour* franco-prusian care se întipărise și în limba și palatul gurii lui David –, în timpul maratoanelor mele fulger din toaleta familiei Ruben, slujea cu excelență cauzei excitației mele? „Hei, micuțule, aici e o mulțime de salivă pentru tine!" îi susura Fanaticului Onanist al ei Doamna fanteziei mele, a cărei versiune în carne și oase urma s-o întâlnesc câteva clipe mai târziu în salon, la piscină, în seră sau oriunde mai prefera să se afle.

Infernul lui Karen purta numele unei localități, atât de stâlcit încât nu-l puteai pronunța.

Buchenwald.

În acel spațiu adiacent cu olimpianul Weimar, părinții ei – doi distinși domni alsacieni – fuseseră omorâți pe vremea când ea era încă prea copilă ca să sufere din această pricină și ca să și-i amintească. Karen fusese crescută la Paris de o soră a bunicilor care scăpase de masacrele hitleriste (ca soție a unui diplomat catolic) și pe care Karen se apucase s-o numească pompos *maman*. Apoi au fost anii din Le Rosey, colegiu din Geneva, așa cum se cuvine unei fete din burghezia franceză înstărită. Le Rosey, ca să intre în contact cu acel alișveriș de aristocrații industriale și nobilimi de sânge care să-i modeleze gusturile și aspirațiile. Karen se pomenise că frecventează *jet-set*-ul care, la finele anilor '50, își celebra

riturile între Saint Moritz și Coasta de Azur. Cu toate că era frumoasă într-un mod cu totul original, înzestrată cu maniere impecabile și în fond destul de bogată pentru a menține un nivel de viață fabulos, nu reușise niciodată să se debaraseze de un soi de sindrom al exclusei: ceea ce invidia la prietenii și la prietenele sale erau familiile acestora. Familii numeroase, unite într-un mod simulat sau de-adevăratelea: invidia petrecerile, festivitățile zgomotoase (Crăciunul mai ales), patriarhii cărunți și mustăcioși și marile fotografii de grup. Pe de altă parte, rușinea pe care i-o insufla neantul dindărătul ei o determina să mintă, să născocească rude pe care nu le avea, să însceneze călătorii, pe timpul vacanțelor de vară, la locuințele unor unchi pe care îi pierduse încă înainte să fi venit pe lume. Astfel – în zilnica și obstinata inventare a propriei familii – Karen crescuse în sinea ei o mitomanie nesănătoasă. De fapt, nu era clar motivul pentru care se rușina atât de tare că era orfană. Cu atât mai mult cu cât, pe vremea aceea, existau mulți nefericiți (un văr de-al lui Bepy, de exemplu) care, loviți de aceeași nenorocire ca și Karen, de mâna acelorași asasini, simțiseră nevoia să construiască în jurul rudelor exterminate un soi de mausoleu al Memoriei. Exact invers față de Karen, care, pentru a se debarasa de morții săi, clădise un templu invizibil închinat Uitării și Devierii. Însă de ce să se fi simțit atât de jenată din pricina unui lucru pentru care nu avea nici o vină? E oare cu putință să fi ajuns să considere neelegant modul în care părinții, bunicii și toți ceilalți ai ei fuseseră omorâți?

Mister! Unul din puținele lucruri pe care le-am învățat în viață este că oamenii găsesc pretextele cele mai aiurite și mai prostești ca să se rușineze: vinovății inventate, presupuse, care sunt nebunește transfigurate de cei ce și le simt asupra lor ca o boală fatală. În fond, dacă e greșit să se spună că ghinionul lui Karen ar fi fost prin sine respectabil, la fel de greșit e ca o asemenea tragedie să fie tratată pur și simplu ca o rușine ce se cade ștearsă.

Cu atât mai mult cu cât acest cancer i-a ruinat viața.

De multe ori, de fapt, a fost la un pas de a se căsători cu niște bărbați de vis. Dar apoi?... Apoi renunța. Din același motiv lipsit de sens dintotdeauna: nu suporta familiile logodnicilor ei. Ajungea să urască ceea ce în realitate o ținea îndrăgostită: familiile acelea structurate care o făceau să se simtă inferioară, insuflându-i amărăciunea otrăvită a invidiei. Pe lângă asta, după un timp, logodnicul de serviciu reclama dreptul de a-i cunoaște pe părinții lui Karen, despre care ea vorbea întruna. În acel moment, ea prefera să se lepede de propria-i fericire, numai să nu mărturisească că mințise, că nu exista nici un părinte. Iată de ce nu trebuie să ne surprindă câtuși de puțin că până l-a urmă l-a ales pe Amos Ruben. E vorba de bărbatul față de care să-și exercite propria-i superioritate neîndoielnică. El nu are nimic pentru care ea să-l invidieze și, în același timp, are tot ceea ce îi trebuie ei pentru a-și orchestra revanșa. Amos e pur și simplu primul bărbat căruia Karen nu simte nevoia de a-i pregăti o serie neliniștitoare de minciuni colosale și, ca atare, bărbatul cu care și-ar putea construi o familie fără riscul de a înnebuni. Da, fiindcă Amos îi apare ca evreul clasic dezrădăcinat, stânjenitor de bogat, care o va putea conduce într-un oraș nou-nouț, unde ea își va putea inventa o viață nouă și unde își va putea practica fără nici o grijă mitomania schizoidă.

Tripoli, orașul de unde provine Amos, parcă i-a colorat carnația în verde: pielea lui strălucește aidoma bijuteriilor pe care familia Ruben le vinde de secole sau aidoma zorilor în deșertul african. Însă acum Amos e și el un apatrid. Când o întâlnește pe Karen nu-i altceva decât al nu se mai știe câtelea transfug scăpat din epurările lui Gadaffi, care și-a mutat interesele la Geneva, clasicul negustor de nivel înalt marcat de simplicitatea spirituală care-i caracterizează pe oamenii cu fler în afaceri. De la pietrele prețioase la ceasurile de lux, nimic nu-i scapă mirosului bine calibrat al acestui Cressus libian. Viața lui e sobră, nicidecum luxoasă, împărțită între atelierul amenajat într-un apartament de pe Rue du Rhône (o scăpărătoare grotă a lui Ali Baba strămutată în

inima Europei, unde viitorii soți se întâlnesc) și sinagoga din Geneva.

David – când, din pură întâmplare, ne pomenim vecini de bancă în prima clasă de gimnaziu – e perfect la curent cu minciunile mamei sale: și nu numai că nu-l încearcă nici o jenă din pricina acestora, ci e îndeajuns de stăpân pe sine încât să nu facă din ele un secret față de prietenii săi. Strategia lui, întru totul asemănătoare cu aceea a tatălui său, constă în a încerca, în limitele posibilului, să le cânte în strună. Astfel, când Karen îl întreabă *„As tu téléphoné à tes grands-parents à Genève?“*, marele Dav nu întâmpină nici o dificultate în a-i jura că a făcut-o deja. Și trebuie să i se recunoască meritul că nu-i la îndemâna oricui să-și asigure propria mamă că le-a telefonat celor doi bătrânei distinși morți cu vreo treizeci de ani în urmă și care –între altele fie zis – n-au locuit niciodată la Geneva.

Karen și-a impus două misiuni legate între ele: pe de o parte să-l dezevreizeze pe Amos și pe de altă parte să creeze din neant un pedigriu ilustru pentru Dav. Iar dacă realizarea acestui al doilea obiectiv s-a dovedit a nu fi deloc dificilă, primul a creat unele probleme. Fiindcă, deși Amos e la bunul plac al soției, acest fapt denotă totuși o anumită rezistență orientală în răscolirea propriilor obișnuințe. Karen exagerează: n-are decât să facă din fiul ei un păgân, să-l trimită la școală la preoți, să-l facă să țină Crăciunul, Paștele, miercurea Cenușii, n-are decât să-l facă să le frecventeze pe toate blondinele acelea insipide, să umple casa de toți snobii aceia *închiși*, însă de ce ar trebui ca samavolnicia ei să se întindă până într-acolo încât să-l împiedice pe el, Amos Ruben, să trăiască în felul lui, așa cum a fost învățat? Da, nu vede pentru ce ar trebui să adere și el la prosteștile puneri în scenă ale soției. El este evreu. A fugit de o Țară și de o epocă în care o asemenea particularitate era considerată o problemă. Tocmai de aceea acum nu va permite nimănui (nici măcar acelei sublime doamne dinaintea autorității erotice a căreia e mai

mult decât vulnerabil) să-l împiedice să-și ducă viața ca atare. Simte nevoia să respecte sărbătorile poruncite și să-și susțină economic rudele împrăștiate prin Europa. De altfel, Amos e prea isteț ca să nu știe că acele rubedenii sunt, în același timp, durerea și rușinea soției sale. Așa încât, pentru a-și asigura un trai tihnit, a hotărât ca, cu cât soția îl va bate la cap mai abitir cu poveștile despre rudele ei născocite, cu atât mai mult el va trebui s-o scutească de nenorocirile despre rudele lui în carne și oase. Din partea ei, Karen, asemenea tuturor persoanelor instabile și nesatisfăcute, nu cunoaște aceeași indulgență ca soțul ei. Iar adesea ajunge să-i boteze rudele cu epitete injurioase precum „beduini" sau „berberi". Așa încât, atunci când Amos, după ce și-a terminat spaghetele, se produce într-una din faimoasele sale reprezentații de lingere a farfuriei, Karen țipă la el: „Scumpul meu, controlează-te, aici nu ești printre beduinii tăi!" I-a interzis soțului atât să-i invite la masă – pe beduinii aceia! –, cât și să-i pună în contact cu Dav. Dacă Amos respectă prima din aceste interdicții, i se întâmplă deseori s-o încalce în mod deliberat pe cea de-a doua, cu atât mai mult cu cât fiul – lipsit de snobismele materne – și-a manifestat o neprevăzută curiozitate pentru acea parte din sine care-și afundă rădăcinile în locuri atât de îndepărtate și de exotice. Da, spre marea stupefacție a lui Amos, băiatul face paradă de atracția față de acele rubedenii adevărate: cine știe, poate tocmai pentru că mama lui l-a silit atâta timp să trăiască printre fantomele acelea ridicole.

Vila familiei Ruben cobora pe verdele povârniș apusean al Insulei 1 din Olgiata, fiind cea mai veche și mai seniorială, ridicată în jurul terenului de Golf la jumătatea anilor '60, după prima parcelare.

În anii liceului, acel castel pretențios acoperit de iederă, scufundat în izolarea de basm a pinilor și cerilor, în cea mai britanică zonă din nordul Romei, a servit drept fundal pentru un număr neștiut de petreceri, care în memorie se

vărsau toate în *megaparty*-ul din decembrie, înconjurat de garduri vii roșii și de iederi violacee: cea pe care Karen, și după ea toți ceilalți, o numeau pompos „petrecerea curcanului": dar care, datorită obișnuinței, fusese contrasă în expresia „curcanul".

O întâlnire rituală pentru mediul nostru, și asta din rațiuni care aveau de-a face prea puțin cu mondenitatea, nimic cu misticismul catolic și multe cu o formă vlăguită de tradiționalism iudaico-hollywoodian. Și, e adevărat, acești excentrici Rubeni îți pretind smoching și rochie lungă (Isuse, suntem doar niște adolescenți și mai avem doar cincisprezece ani până în anul 2000), te afundă în atmosfera asta care miroase prea mult a vâsc, și totuși senzația e una retro la modul superb: scurtul traseu de la noi de acasă până la vila Ruben e străbătut într-o mașină a timpului: ca o incitantă călătorie din Italia euforică a lui Craxi în America lucioasă a lui Eisenhower.

Să fii invitat la *curcan* nu constituie un privilegiu, ci doar o distracție deosebit de plăcută. Atât pentru invitații care se pomenesc dintr-odată în acel spațiu neobișnuit, cât și pentru organizatorii atât de dornici să respecte iconografia Crăciunului, încât nu se dau în lături de la nici o sclifoseală în împodobirea casei, care ajunge să semene cu decorurile unui spot publicitar pentru cozonaci pufoși.

E o manie de a aduna finețuri care ar putea spune despre nevroza organizatoarei mai multe decât orice alt indiciu. Poate că pe dungile din lemn de palisandru care alcătuiesc parchetul sălii nu e toată căldura care ar fi de dorit, ci numai retorica căldurii, organizată cu știință de Madame Ruben. După cum invitaților nu le poate scăpa faptul că această reprezentație – deși se tinde a i se exagera aspectul păgâno-consumist – e pusă în scenă de o familie evreiască. Și nici faptul că doamnei Ruben, ostilă printr-o tradiție milenară ideii că Isus ar fi acel Mesia îndelung așteptat, îi place să sărbătorească ziua de naștere a acelui răstignit evreu de succes într-un fel pe care nici un catolic nu ar fi în stare să-l egaleze (să

recunoaștem, Karen, ce părere ar avea bunicul și tatăl tău despre emoția sinceră care te asaltează când asculți colinda *Tu scendi dalle stelle*...?). Și nu se poate subestima nici faptul că singurii adulți prezenți la chermeza pirotehnică din decembrie (în afară de ospătari) sunt Amos și Karen (Dumnezeule, ce nume neverosimile!). După cum nu trebuie neglijat gustul american imprimat acestui eveniment. Ce legătură are curcanul de cincisprezece kilograme burdușit cu mere și castane? Ori iluminarea aceea a grădinii prin felinare cu lumină violetă și portocalie ascunse pe sub glicină? Ce legătură au melodiile de *swing* interpretate de Sinatra sau de Bobby Darin? Ori *truck*-ul și *station-wagon*-ul parcate sub șopron?... Să fim serioși, copii, doar ne aflăm la Roma, nu în Connecticut!

Dar cum să bănuiești că în culisele veselei obișnuințe mondene se ascunde un nucleu dureros atât de palpitant? Durerea unei femei care a investit emoțional într-un eveniment ce ar trebui în cel mai bun caz să o distreze. Cum să-ți imaginezi că o doamnă atât de impenetrabilă ar putea să se lase purtată într-o învălmășeală de temeri absurde? Cum am putea accepta ideea că noi reprezentăm pentru ea mult mai mult decât reprezintă ea pentru noi? Că ar fi dispusă să plătească oricât ca să ne intre în creiere și să înțeleagă în sfârșit ce părere avem noi cu adevărat despre ea, despre Amos, despre Dav, despre vila Ruben și mai ales despre de neînlocuitul ei „*dindon*" *umplut cu castane*?

Calvarul începea la fiecare sfârșit de noiembrie, când se întocmea lista participanților. Până la urmă Rubenii invitau un număr exorbitant de persoane, pentru a acoperi orice eventuală neparticipare din partea cuiva și pentru a exorciza acel *horror vacui* care o teroriza pe Karen de-a lungul întregii luni decembrie: dacă nu se va prezenta nimeni? Se mai întâmplă și asemenea lucruri. Lucruri care lasă un semn de nesters. E cu putință ca fericirea noastră să fie lăsată pe de-a-ntregul la cheremul semenilor?

La o secundă după ce expedia invitațiile, Karen începea să se întrebe dacă acestea vor ajunge la destinație și dacă destinatarii vor fi suficient de atenți încât să răspundă iute. După câteva zile pornea la contraatac, supunându-l pe Dav unor interogatorii continue: „Evident că prietenii tăi sunt chiar prost crescuți." „De ce?" „Ei bine, încă nu ți-au răspuns!" „Hai, mami, mai sunt încă trei săptămâni!" „Aha, așadar tu crezi că e ușor? Crezi că să hrănești trupa aia e o glumă? Am nevoie să știu – cu pre-ci-zi-e – câți veți fi!" „Bine, mâine o să-i întreb." „Nuuu, nu-i bine să-i întrebi, e ca și cum aproape i-ai... Doar nu suntem încasatori de taxe." „Atunci, ce să fac?" „Fă în așa fel încât să-ți spună ei, *mon petit*." „Bine, o să încerc, dar stai liniștită." „Offf, sunt cât se poate de liniștită! Fac asta numai pentru tine. Doar știi cât mi-ar putea păsa mie de mica ta petrecere... Dar părinții mei m-au învățat să fac lucrurile cum trebuie. Asta-i tot." Firește, Karen încheia întotdeauna printr-o frază prin care făcea trimitere la educația ce-i fusese acordată de acea familie inexistentă. Iar David tăcea.

Cu trecerea anilor, Karen înțelesese că cea mai bună zi pentru *curcan* era a doua sau a treia vineri din decembrie. Printr-o serie de împrejurări ce ar fi fost dificil de raționalizat, seara de vineri garanta un număr consistent de adeziuni prestigioase, pe când cea de sâmbătă părea, dimpotrivă, să le excludă.

Însă trebuia să se țină seama de obstacolul Amos. Faptul că soția lui organiza o petrecere de Crăciun la ei acasă i se părea deja o ironică extravaganță a sorții, dar faptul că i-o impunea, din rațiuni atât de prostești, taman în seara de *Shabbath*, ei bine, acest lucru era într-adevăr insuportabil! Firește, ea nu voia să audă de nici un argument din partea lui, iar el în cele din urmă ceda, nu fără ranchiună. Și să spunem că ostilitatea lui Amos contribuia la a face aerul încă și mai irespirabil. Pe de altă parte, acesta nu era singurul caz de suprapunere religioasă. Nu rareori se întâmpla, de pildă, ca, intrând în salonul casei Ruben, într-o zi oarecare din

decembrie, să te pomenești dinaintea spectacolului nepre-văzut oferit de un pântecos, luminiscent și multidecorat pom de Crăciun, alături de care ardea o *hanukkia*[1] aprinsă de Amos. Această priveliște – ce l-ar fi încântat pe orice adept al schimburilor interculturale între marile religii monoteiste – o făcea pe Karen să se înfurie literalmente.

Astfel, în zilele dinaintea sărbătorii, când ea își punea în mișcare de-acum faimoasa ei mașinărie de organizare, o puteai întâlni învârtindu-se prin casă cu lista invitaților în mână. Tot numărându-i întruna obsesiv, asocia orice telefon primit de Dav cu o posibilă neparticipare. Ori de câte ori suna telefonul, ea parcă primea o lovitură de cravașă în timpan. De aceea, ura pe care o resimțea față de cei care se deziceau în ultima clipă avea proporții biblice. Îi jura lui Dumnezeu că se va duce la toate petrecerile la care va fi invitată. Da, în acele zile pline de suspans, într-un acces brusc de religiozitate, Karen se ruga: se ruga să nu moară nimeni. Ori ca cel puțin să aibă bunul-simț de a muri după terminarea petrecerii. Ca nici o calamitate să nu ne lovească orașul. Ca nici un război planetar să nu transforme simpla idee a acelei petreceri într-o gravă jignire adusă bunei-cuviințe.

A rămas în anale ziua când s-a petrecut un fapt care i-a zdruncinat primejdios credința lui Karen: totul se întâmplă atunci când, la câteva ore până la *curcan*, o piatră ascuțită, care s-a pitit luni de zile în rinichii lui Amos, are ideea nenorocită de a se trezi, spre a-și relua istovitoarea cursă către abis, împotmolindu-se în dreptul zonei unde se îngustează uretra. Amos, care suferă de când se știe de colici renale, recunoaște într-o clipită acea văpaie de durere paralizantă care se răspândește în toată spinarea.

Curcanul e în pericol?

David, rechemat de urgență acasă, se pomenește cu un spectacol de necrezut: Karen – a cărei fizionomie a fost

1 Candelabru cu nouă brațe, ale cărui lumânări sunt aprinse una câte una în timpul zilelor sărbătorii numite *Hanukka*. (N. a.)

remodelată de nervozitate și de mânie – e ghemuită alături de soțul ei, care zace, precum Marat, în cada din baie. Amos e dezbrăcat, suferind, cu capul dat pe spate, înconjurat de o duzină de sticle cu apă de Fiuggi: aburii apoși i-au brobonit fruntea, iar galbenul caracteristic al carnației sale parcă tinde spre un verde închis de pădure. E ca și cum durerea, și teama că durerea va reveni sub forma acelor junghiuri înspăimântătoare, l-ar fi adus într-o stare de alertă permanentă ce-i întinde mușchii faciali și pe aceia ai brațelor care au ceva michelangiolesc. Dacă, pe de o parte, Karen îl îngrijește, pe de altă parte ea nu se poate abține să-l tortureze cu învinuiri pizmașe: „De câte ori ți-am spus că după cină nu trebuie să bei toată Coca-Cola aia rece ca gheața? Auzi ce-ți spun? N-o s-o mai cumpăr!" „Hai, mami, lasă-l în pace, nu vezi cum suferă?" „Pentru el o spun!" „Mami, dacă vrei, amânăm *curcanul*!" „Ce legătură are *curcanul*? Acum vorbim de ceva mult mai serios: de sănătatea tatălui tău! Și-apoi cine-a zis că trebuie să-l amânăm? Tatăl tău e bine, are nevoie doar de puțină odihnă. Să nu facem din asta o tragedie. Anumite afecțiuni trebuie doar să nu le dramatizăm. Iar asta n-o spun pentru mine. Doar știi cât îmi pasă de una ca asta. Dar nu-i frumos să trimitem totul pe apa sâmbetei taman acum. Nu-i bine. Gândește-te la prietenii tăi de la Florența! Probabil că și-au cumpărat deja bilet de tren. Gândește-te la toate chestiile pe care le-am comandat. Gândește-te la bietul curcan de cincisprezece kilograme. S-ar prăpădi degeaba..."

Una peste alta, spectacolul trebuie să continue. Și nu trebuie zădărnicit sacrificiul mortal al curcanului.

Așa încât Amos ridică o mână, cu un gest mozaic, pentru a-și da încuviințarea. El e bine, nu trebuie să-și facă griji din pricina lui: „Mama ta are dreptate, nu s-a întâmplat nimic, nu se poate să dăm înapoi tocmai acum." Cu ce gravitate sloboade aceste cuvinte! Mai că se emoționează de propriul său curaj, până când un junghi cumplit îi zguduie din nou rinichii, iar obrajii săi sunt, în consecință, scăldați de mici lacrimi incontrolabile.

De altminteri, Karen n-ar fi mărturisit niciodată că nu-i displăcea defel ca, pe timpul *curcanului*, soțul ei să rămână cufundat în cadă. Ei da, deoarece singurul lucru asupra căruia, de-a lungul anilor, nu izbutise să exercite un control adecvat era atitudinea lui Amos din timpul *curcanului*. Oare de câte ori nu-l văzuse servindu-se de la bufet cu cantități indecente de hrană și vârându-se într-un ungher cu capul adâncit în farfurie, ca un deținut. Ori ridicând prea tare glasul, ori aprinzând brusc televizorul, ori sorbindu-și zgomotos supa (din ziua aceea Karen abolise din meniu orice hrană lichidă). Ca să nu mai vorbim de dățile când bunul Amos intra în vorbă cu fiii clienților săi, față de care adopta poza ușor servilă pe care unii vânzători de prăvălie o etalează în prezența celor mai prestigioși dintre clienții lor, în contrast cu tonul grăbit rezervat celor ocazionali. „S-o salutați pe mama din partea mea", spunea Amos cu un ton mieros ce l-ar fi pus în umbră pe Shylock, expunându-se într-o plecăciune imperceptibilă, a cărei vedere aproape că o făcea pe soția lui să leșine de rușine.

„De ce, *mon cher*, nu te duci puțin dincolo? Doar nu vrei să te plictisești cu copiii ăștia. Îți aduc eu o farfurie cu tot ce trebuie... Pari tare obosit", îi spunea ea afectând o căldură pe care n-o simțea. Însă el, mereu emoționat de atențiile nevestei, o liniștea: era cât se poate de bine. Îi plăcea compania copiilor: „Draga mea, liniștește-te, nu te mai agita, totul e încântător."

Nu, de data asta, grație acelei colici binecuvântate, avea să fie scutită de calvarul de a-l vedea la lucru pe mârlanul acela jenant de bărbatu-său!

În timpul *curcanului*, atitudinea lui Dav se dovedește a fi nu mai puțin surprinzătoare decât aceea a părinților lui. Probabil că, sub influența manifestărilor de anxietate dezvoltate de mama lui, precum și sub influența iconoclastiei lui Amos, el dă semne, dacă nu chiar de nervozitate, cel puțin de evidente dispoziții capricioase, ca și cum și-ar dori să se afle altundeva. De obicei, a înnebunit-o pe maică-sa întorcându-se

de la golf după-amiaza târziu. Abia la timp ca să facă un duș și să îmbrace smochingul, transformându-și dormitorul într-un câmp de luptă. Nu că nu s-ar simți în largul lui în rolul de stăpân al casei, în uniformă de înaltă ținută. Mai degrabă pare să încalce îndatoririle cele mai elementare ale ospitalității: de pildă, e primul care se servește. Halește ca un disperat, mai ales carne, evident pentru a-și redobândi proteinele consumate în timpul atleticelor sale *tours de force*.

S-ar părea că, asemenea oricărui fiu care se respectă, are grijă să nu participe la euforiile smintite ale mamei sale.

Ori poate că încă se mai gândește la o partidă care n-a mers bine. Știm cu toții că boala lui e sportul sau mai bine zis competiția sportivă. Știm cu toții că nu acceptă să piardă. Știm cu toții că nimic nu-i influențează mai negativ buna dispoziție decât o înfrângere. Știm cu toții că, până și în partida cea mai amicală și mai neînsemnată, Dav își antrenează agresivitatea ajungând să se jignească cu colegul de echipă incapabil să priceapă că victoria în meciul cu pricina e o chestiune de o importanță capitală.

Poate că din acest motiv în celelalte aspecte ale vieții e de o seninătate olimpiană, vecină cu abulia. E oare posibil ca dorința de umilire a aproapelui – acest viciu care învenenează și otrăvește viețile noastre, ale tuturor – să se epuizeze în cazul său într-o dorință loială de a-și înfrânge adversarii pe terenul de joc? De unde provine o asemenea mărinimie? Se poate oare spune că Dav face parte dintre acei băieți atât de satisfăcuți de propriul prezent încât nu mai simt nevoia să privească spre viitor, prin intermediul imaginației, pentru a fi fericiți? Dav are norocul să-și dorească ceea ce posedă și să posede ceea ce-și dorește. Nu cunoaște speranța, ci numai obișnuita practică a propriei bucurii. Se iubește pe sine, fără chin și fără idolatrie, ci cu căldură și cu indulgență. Preferă să doarmă în pielea goală noaptea și să se regăsească în zori ciufulit în fața oglinzii. După cum îi place să înoate, să facă duș, să ingurgiteze fripturi enorme și cantități cabaline de verdețuri, să-și petreacă verile în America pescuind păstrăvi

și făcând surfing. Nu face nimic la modul profesionist. Se plictisește repede de toate. Pe termen lung îi place să-și demonstreze infidelitatea față de sine însuși. În cazul său, diletantismul devine categorie morală. Fiecare pasiune e decantată de acel organism care-și ascunde misterul într-o profunzime pe care nimeni nu i-ar putea-o atribui.

Dacă e adevărat că Timpul este adevăratul dușman al Rubenilor și că, din acest motiv, Karen a repudiat trecutul, atunci poate apărea îndreptățită ipoteza că Dav a repudiat viitorul.

Una peste alta, la ce-ți slujește viitorul când ai avut – la vârsta potrivită și fără să suporți nici un sacrificiu – tot ceea ce viața poate oferi mai bun? La ce să-ți folosească speranța când mama ta, dincolo de visele de glorie, a avut bunul-gust de a nu proiecta asupra-ți nici o ambiție de studii sau carieră, și când tatăl tău e prea apatrid ca să pretindă din partea ta mândria dinastică la care ne-am putea aștepta din partea vlăstarului unei familii cu patrimoniu consolidat?

David e liber, mai liber ca noi toți, și mai cu seamă are idei clare despre cum să-și cheltuiască libertatea. Nu disprețuiește luxul, însă nici nu-l idolatrizează. Pentru el, e în întregime funcțional. A fost dotat de timpuriu cu o carte de credit nelimitată cu care să-și satisfacă poftele de moment, însă cu greu cedează în fața acelui consumism obsesiv care intoxică viața majorității fetelor noastre.

Pe scurt, secretul lui Dav poate fi rezumat, într-o formulare relativ grosolană, astfel: să nu ai un trecut de respectat și un viitor de dorit.

Odată mi-a zis cu un glas serios și neliniștit: „Fără sport aș fi un neadaptat social." Aceste sclipiri de conștiință autocritică erau probabil singurii microbi care atentau la sănătatea acestui băiat înclinat spre bucuriile existenței. Iată de ce uneori dispoziția lui părea să tindă către un soi de suspensie catatonică care friza deprimarea. Iată de ce, probabil, în timpul *curcanului*, deși înconjurat de atâția musafiri de care ar fi trebuit sa se ocupe, Dav se ținea deoparte, îndopându-se în prostie cu delicatese, în timp ce prietenul-valetul lui,

Giorgio Sevi, veteranul multiplu decorat al acestei petreceri, întâmpina și întreținea musafirii într-o stare de exaltare, ca și când ar fi fost stăpânul casei.

Plictiseala era barometrul vieții lui David Ruben: de îndată ce morbul acesta spiritual îl atingea, o armată de anticorpi intervenea împingându-l către noi divertismente înveselitoare. Dacă se plictisea, era timpul, evident, să schimbe ceva. Să înlăture pasiuni vechi și să aleagă altele noi: schimbarea reprezenta modalitatea de a nu se lăsa ademenit de moarte.

Echitația și-a trăit traiul? E timpul să ne facem pescari.

Și atunci, întocmai ca acei copii care se distrează mai mult organizând bătălii imaginare decât luptând în ele, David își pregătea viitorul de pescar, achiziționând sculele, încercuind cu carioca, pe hărți, lacurile și torentele pe care urma să le violeze cu cizmele lui de cauciuc verde, anticipând plăcerea unor treziri în zori și a unor plecări în inima nopții. Miracolul e că aceste pasiuni private deveneau cât ai clipi colective, sfârșind prin a ne molipsi pe toți. Astfel, viețile noastre decurgeau în ritmul ultimei nebunii a lui Dav, care în câteva săptămâni devenea și a noastră, măcar până când acest capricios *maître à penser* hotăra că eram îndeajuns de copți pentru o altă schimbare de rută, pentru o nouă drumeție din capriciu.

Și totuși, lui Dav nu-i păsa de ceilalți: ca și când îi dispăreau din fața ochilor. Era prea sus ca să-i mai bage în seamă.

De ce să-și piardă vremea, cum făcea mama lui, tot dându-și cu presupusul ce-ar putea gândi ceilalți despre el? Mai degrabă decât să se ia după alții, nu era oare mai sănătos și mai amuzant să se lase el urmărit de ei?

Nu că Dav ar fi fost lipsit de vanitate: asemănarea cu Tom Cruise, de pildă, îl măgulea mult mai mult decât era el dispus să recunoască. Ca dovadă faptul că adesea ajungea să se ferească chiar și fără motive vădite prin fraze de genul: „Oh, de ajuns cu Tom Cruise!", care nu serveau la altceva decât să confirme dinaintea tuturor cât de incredibilă era această asemănare. Și în fond corespondența revendicată cu acel div al marelui ecran nu avea caracter fizionomic, ci de-a dreptul

ideologic. Lui Dav îi plăceau copiii frumoși ai clasei mijlocii americane, cei care cuceriseră roluri de protagoniști în filmele de pe atunci: era vrăjit de pantofii lor de gimnastică, de cămășile lor cadrilate, de ochelarii lor de soare, de gecile lor fără mâneci, dar mai ales de extraordinara normalitate a modului lor de viață. Adesea le reproșa părinților – cine știe cât în glumă și cât serios – că nu emigraseră în America. Dumnezeule, dacă ar fi făcut-o! Se vedea cu pieptul scos în față ca un cocoșel, brăzdând terenurile de *football*, salutat de țipetele ascuțite ale fetelor *pon-pon*. Acesta era destinul său. Iar nu Țara aceea mică și stupidă în care își avea domiciliul forțat. Ar fi dat invitația la orice rendez-vous monden organizat de a nu știu câta contesă (curtată de Karen, în locul lui) pe un Big Mac sau pe o *pepperoni pizza*, pe vremea aceea, prin părțile noastre, adevărate rarități. Chestia ciudată – și care denotă, încă o dată, adorabila excentricitate a punctului său de vedere – este că, în defavoarea Americii coastelor (cea mai fascinantă), Dav prefera zona continentală: cea mai proastă, cea mai meschină, aceea pe care n-o iubește nimeni. Îi plăcea să se joace de-a *teenager*-ul tipic crescut într-o căsuță din Middle West pierdută în miezul întinselor hectare de porumb: baseball, biliard, beri Bud la gheață, mic dejunuri substanțiale, grătare, muzică *country* și sex la motel cu blondine decolorate purtătoare de aparat dentar. Indignat că în Italia nu era voie să iei permisul de conducere la șaisprezece ani, o constrânsese pe maică-sa să-i cumpere o mașinuță *pick-up* cu care el, în vârstă de numai cincisprezece ani, se distra ilegal hurducându-se pe coamele dealurilor de la Olgiata, sub privirile acelor burghezi indulgenți (atât de fericiți, în fond, să-l vadă la lucru pe cel pe care ei îl considerau a fi propriul lor fiu, acela pe care nu reușiseră să-l aibă, da, fiul pe care orice domnișoară speră să-l aibă într-o bună zi și pe care orice doamnă regretă că nu l-a avut).

Cu toate că Dav făcea parte, fără să vrea, din acea listă selectă de nume pe care discotecile de pe vremea aceea și le disputau – ajungând să ofere parale (cum se face astăzi cu

starleta stagiunii) pentru a-și căpăta exclusivitatea și a se asigura de prezența lui sâmbătă seara –, el, fără vreun snobism particular, însă pradă obișnuitelor sale tresăriri de țâfnă, prefera să-și adune mica sa curte acasă și să organizeze, în sala de cinema, a nu știu câta vizionare a filmului *A fost odată în America*. Era vorba de filmul lui. De chintesența a ceea ce cinematograful și viața ar fi trebuit să-i rezerve unui om ca el: eroism, anarhie, violență, loialitate, sentimentalism, sânge, dragoste romantică, dragoste trupească... Și e ciudat cum pe vremea aceea îmi scăpa faptul că acel *colossal* sugestiv și stilizat punea în scenă povestea unei violente asimilări evreiești: *A fost odată în America* nu-i altceva decât istoria a doi gangsteri de stradă, fii ai unor emigranți evrei, care au vrut, cu orice preț, să cucerească Lumea Nouă. E ciudat cum de nu-mi puneam nici măcar problema și cum de nu pricepeam faptul că emoția pe care Dav încerca să și-o stăpânească și să și-o ascundă cu încăpățânare, la finalul istovitoarelor proiecții ale filmului *A fost odată în America*, provenea dintr-un soi de empatie profundă, aproape inconștientă, față de cei doi protagoniști minunat interpretați de Robert De Niro și James Woods. Este evident că filmul acela i se potrivea lui Dav atât de bine fiindcă era plin de evrei, este evident că dacă ar fi fost burdușit cu italo-americani n-ar fi avut asupra lui un impact atât de copleșitor.

Acesta era David Ruben, Dav al nostru: un concentrat de adrenalină, de inițiative delirante și de răsfățuri îndepărtate, o versiune burgheză a unui *american la Roma* atât de fascinantă încât molipsea o întreagă comunitate de băieți până într-acolo încât îi determina, fără nici o constrângere, să revadă un an întreg același film, aproape în fiecare sâmbătă. Era într-adevăr frumos să te lași călăuzit de șmecherul acela care, față de toți ceilalți, știuse să-și elaboreze o viziune a lumii complet autonomă, în stare să acționeze asupra interiorității noastre într-un fel pe care nu i l-am fi putut explica cuiva care nu avusese privilegiul de a fi prieten cu David Ruben, zis și Dav.

Ei bine, conștiința asupra căreia universul lui Dav părea să fi exercitat cea mai tenace influență – atât de puternică încât s-ar fi putut formula ipoteza unei culpe de plagiat – era aceea a lui Giorgio Sevi.

Pe atunci, Giorgio era chinuit de o frumusețe plictisitoare, cu siguranță supradimensionată prin modul maniacal în care își îngrijea trupul. Intervenția chirurgicală căreia (în mod clandestin) i se supusese spre a-și aranja urechile, pe care și le considera excesiv de proeminente, avusese efectul de a-i face farmecul încă și mai insipid. Această înfățișare plăcută părea făcută astfel încât te impresiona de la prima întâlnire, când creierul tău, cam într-o doară, îl așeza pe Giorgio în căsuța cu „băieți frumoși". Însă era supărător felul cum această judecată era incapabilă să reziste la asiduitatea unei prietenii și chiar la o frecventare când și când. Încă de la a doua sau a treia oară când îl vedeai, îți venea de îndată să-i deplângi năsucul cizelat, urechile artificiale și ochii ce păreau să se sufoce în propria lor fixitate. Bietul băiat părea să fie victima neștiutoare a vrăjii unei zgripțuroaice răutăcioase care se amuzase preschimbându-i frumusețea în ceva plicticos la modul misterios. Chipul lui Giorgio amintea de acele zgomote de fond despre care îți dai seama că te deranjează abia în clipa când încetează dintr-odată să te mai deranjeze. Chiar așa: abia când ochii lui Giorgio îți dispăreau din orizont puteai înțelege cât de mult te-a deranjat lipsa lor de expresivitate. Acest fapt făcuse din Giorgio unul dintre acei adolescenți de o țeapănă prestanță care, în liceele din lumea întreagă, se bucură de aprecierea consensuală a fetelor mai mici, lăsându-le indiferente (dacă nu de-a dreptul scârbite) pe cele de-o seamă cu dânșii.

Aș dori ca această disfuncție estetică să fie trecută în scripte ca „drama nr. 1".

Giorgio n-ar fi putut face mai mult: imposibil să ai un corp mai sculptural: da, poate că, la cele două reprize săptămânale cu aparatul de bronzat, ar fi putut adăuga o a treia ori ar fi putut să-și mai întindă pe piele o doză în plus de

cremă hidratantă, iar pe păr niște elixire magice în măsură să prevină căderea acestuia. Dar la ce bun dacă, așa cum prea bine știe orice maestru bucătar, acumularea bunelor ingrediente – departe de a garanta un beneficiu efectiv – îi slujește doar stupidului zeu al plictiselii? Giorgio avea un Rolex din oțel sclipitor nelipsit la mâna dreaptă, ochelari Ray-Ban ținuți pe nas douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, o motocicletă Enduro, părul dat cu gel și o afectată propensiune spre glumă și spre contactul interpersonal. În mediul lui, printre vechi prieteni și rude, în nucleul suporterilor săi îndătinați, acest lucru fusese suficient pentru a face din el un predestinat. Însă printre noi, așa cum pricepuse cu spaimă, altfel stăteau lucrurile. Ceea ce avea el aveau mulți – iar această inflație era de ajuns pentru a-i descalifica până și însușirile cele mai remarcabile. Era nevoie de acel Inefabil (acel nu știu ce...) pe care Giorgio nu izbutea să-l prindă, limitându-se căznit să-l intuiască. Toate lucrurile pentru care lucrase încă din născare, tot ceea ce construise cu migală, aici părea irelevant. Așadar, ce să mai născocească? Și cum să reacționeze dinaintea succesului nesăbuit al câtorva tineri plini de vervă, însă complet lipsiți de mușchii lui și refractari la cotidiana-i toaletă de homalău? Giorgio era asemenea unuia din acele aparate de fotografiat al căror obiectiv nu reușește să focalizeze scena. Interpretările date de el realității erau întotdeauna jalnic defocalizate. Oare de aceea râdea la replici neamuzante și rămânea imperturbabil dinaintea unor scene absolut comice? Oare de aceea se dovedea a fi mereu atât de inoportun? Poate că nenorocirea lui consta în faptul că era îndeajuns de inteligent ca să înțeleagă iritarea pe care le-o stârnea semenilor, însă nu îndeajuns pentru a o remedia urgent.

Iar aceasta este fără nici o îndoială „drama nr. 2".

Odată, la o petrecere-surpriză de ziua lui de naștere – organizată de fratele lui spre marea ciudă a sărbătoritului – am avut prilejul să dau peste domnii Sevi, care, cu aerul lor departe de a fi umil, erau acolo și-mi explicau o mulțime de lucruri

despre fiul lor. L-am remarcat mai cu seamă pe tatăl lui: era îmbrăcat într-un sacou Armani de culoarea borhotului ce nu prea se potrivea cu trupul masiv, binecuvântat cu o față ce purta semnele neîndoielnice ale obârșiei țărănești: ochii ca niște cepuri de butoi, pielea scorțoasă, părul parcă zugrăvit de Mantegna și o încheietură a mâinii scânteind de brățări. Lucrul cu adevărat caracteristic pentru persoana sa era modul de a vorbi: domnul Sevi se străduia din răsputeri să împingă spre adâncurile diafragmei intonațiile care-i trădau originea umilă. Era unul dintre acei indivizi care, întrucât au învățat dialectul înaintea limbii italiene, pentru a se descotorosi de influența copleșitoare a primului și a se azvârli cu toată greutatea în brațele celei de-a doua, înfăptuiesc înfricoșătoare eforturi autopunitive. Era ca și când acest domn, atunci când vorbea – mai ales cu prietenii fiului său ori cu generoșii săi clienți – s-ar fi simțit mereu pe marginea unei prăpastii. Încă un pas al limbii, o consoană uitată ori dublată pe nepusă masă ar fi fost suficiente ca să-l împingă în abisul extracției sale sociale. Însă, în pofida acestui mic impas, domnul Sevi avea un aer de o mulțumire dezinvoltă, semn că viața, date fiind premisele, îl răsplătise pentru toate sacrificiile. De la fiul unei familii cum nu se poate mai umile la comerciantul respectat care-și încununase miracolul ascensiunii prin căsătoria cu frumoasa cartierului. Acest triumf, întrupat, cel puțin în ochii lui, de doi fii de o frumusețe promițătoare, era mai apoi celebrat prin vila de la Casalpalocco, a cărei grădină ticsită cu palmieri, cicadine și verbenacee imita un parc natural dintr-o insulă din Caraibe. În mijlocul luminosului salon de zi strălucea imaculat și prelung un pian cu coadă la care Manuel, fratele mai mic al lui Giorgio, întreținea musafirii cu o versiune jenant de dezarticulată a piesei *Für Elise*, care le umplea inima părinților săi de o mândrie tonică.

În timpul acelei petreceri nenorocite din casa Sevi, în care, în mai multe rânduri, l-am văzut pe Giorgio fierbând, izbit de gafele lui taică-său și de mania mamă-sii de a li se adresa tuturor cu o necioplită colocvialitate dialectală romană *A ni*,

am înțeles felul în care el, în scurt timp, s-a transformat în unul din acei băieți care, cu toate că au primit toate beneficiile materiale și afective din partea părinților, nu se poate opri să nu se rușineze de ei la modul monstruos. Era ca și cum, după ce, în toți anii copilăriei sale vrăjite, îi adorase pe acei blânzi binefăcători cu condescendența ochilor săi inocenți, astăzi nu se putea opri să nu-i vadă și să nu-i judece prin intermediul diafragmelor de snobism pe care noi fuseserăm nespus de bucuroși să i le facem cadou cu prilejul celei de-a șaisprezecea aniversări („drama nr. 3").

Însă pentru „drama nr. 4" (cea mai fulminantă și mai plină de amănunte) trebuie să ne deplasăm la o petrecere „clasică" organizată la piscină, acasă la Dav, în penultimul an de liceu. De obicei mergem acolo pe timp de vară, sâmbăta, la primele ore ale după-amiezii. Karen e minunată în a ne lăsa să descoperim, pe masa de sub *gazebo*, tăvi pline cu felii de harbuz și de pepene galben scufundate într-o mare albăstrie de gheață. Și în timp ce noi jucăm polo, iar fetele fac plajă în răvășitori bikini colorați, refractare la baie deoarece clorul e inamicul melaninei, Giorgio, bronzat cum nu se mai poate, așezat pe marginea piscinei, etalează un fizic plin de viață și un aluziv costum de baie în dungi: s-a luptat cu sine însuși toată iarna pentru ca blândul promontoriu desenat de dorsali să i se deslușească în mod limpede. Își îndoaie brațul și își strânge pumnul pentru a ne arăta turnura tricepsului. Grădina e invadată de o muzică euforică și sincopată. Un mix al succeselor formației Kool & the Gang, pe care pur și simplu Dav și noi toți o adorăm. Dintr-odată Giorgio, văzând-o pe Diamante Arcieri stând deoparte și uitându-se cu gura căscată la câteva adolescente care dansează între ele ca niște lesbiene, o cheamă la dânsul.

Diamante e o brunetică cu ochii de smarald, aparent lipsiți de orice șiretenie seducătoare. Una dintre rarele starlete ce nu-și dau aere într-o școală care produce la scară industrială vampe de doi bani și în care discriminarea pecuniară și estetică nu e considerată nicidecum o distorsiune socială,

ci un semn de profundă civilizație. Nu că ar fi o fată simplă, însă indescifrabilitatea ei parcă ține mai degrabă de timiditate decât de trufie. La ore se poticnește adesea, la întrebări nu răspunde niciodată, lucrurile îi cad din mână, se îmbujorează pentru te-miri-ce, iar fascinația ei pare să constea tocmai în caracterul aluziv exprimat de această aparență de distragere. Se povestește că tatăl ei, acționar majoritar al unei întreprinderi farmaceutice, ar deține un avion. Se șușotește că e singura fată din anturajul nostru care l-ar fi refuzat ferm pe Dav. Acest zvon a învăluit-o într-o aură de inaccesibilitate metafizică ce, printr-o osmoză previzibilă, a făcut din ea, atât de mărunțică și de nesigură, încarnarea Fetei Imposibile.

De aceea, Giorgio, o faci pe prostul cu dânsa? De aceea o curtezi încontinuu? Știi că, alimentând echivocuri în privința unui raport inexistent, într-o bună zi vei putea povesti că între voi a fost ceva, având certitudinea că nu vei fi dezmințit? Că tu, Giorgio Sevi, ai reușit acolo unde David Ruben a eșuat? De aceea ridici glasul atât de tare când o strigi? E posibil ca fiecare gest al tău să fie subordonat unui calcul autopromoțional? E posibil ca acest calcul să fie întotdeauna grav eronat?

Acum Giorgio tocmai o strigă:

— Hai, Diamante, urcă-te pe mine cu amândouă picioarele. Ia te uită ce abdominali.

— Ești nebun?

— Hai, ops, fără frică, e ca și cum te-ai urca pe o placă de marmură, stăruie fanfaronul nostru.

Ea cedează și, mai întâi cu un picior și mai apoi cu celălalt, i se urcă pe burtă atrăgând atenția tuturor celor de față. Tocmai atunci se petrece lucrul cel mai imprevizibil și mai stânjenitor ce s-ar fi putut vreodată petrece. (Suntem în plin climax al „dramei nr. 4".) Din pricina efortului, Giorgio sloboade o bășină lungă și zgomotoasă, iar ea de consternare cade în apă. Și, în timp ce toți râd de se prăpădesc, Giorgio plonjează în piscină prefăcându-se că sare în ajutorul fetei pe care nu va mai avea curajul s-o privească în ochi pentru tot restul vieții.

Așadar, rezonabil e să consider că motivul pentru care am fost convocat în acest bar mârlănesc din Manhattan, la cincisprezece ani după faptele expuse mai sus, este că Giorgio ar vrea să răzbune acea flatulență de demult. Că Giorgio al nostru cel nou și impecabil s-ar putea distra pe socoteala vechiului Giorgio cel bășinos. Fiindcă de anumite umilințe nu te descotorosești prea lesne. Fiindcă anumite figuri de căcat de pe vremea adolescenței nu cad în prescripție. Se lipesc de tine pentru totdeauna. Giorgio vrea să înlăture efectul acelor râsete, acele râsete de nestăpânit care ne-au molipsit pe toți irezistibil, care l-au scufundat până la lichefiere în albastrul din piscina familiei Ruben.

La telefon, când a ajuns de-a dreptul să mă invite, oferindu-mi ospitalitate în *flat*-ul din Upper West Side („Și pentru o săptămână dacă vrei, Daniel, am o mulțime din spațiul ăla!"), am priceput din stăruința sa gâfâitoare că, evident, lucrurile extraordinare pe care le auzisem despre reușita lui profesională erau adevărate: însă atât de apăsătoare și de greu de susținut, încât îl împinseseră să-și caute o veche cunoștință de pe vremea liceului – cu atât mai bine dacă era vorba de oribilul, iritabilul Daniel Sonnino, cu riscul de a îngropa politicoasa noastră dușmănie de liceeni – pentru a-i putea cel puțin spune totul pe șleau. Până la urmă m-am convins că voia să mă folosească pe post de ambasador pe lângă foștii colegi față de care a păstrat un resentiment nevindecat.

Se pare că pentru Giorgio a sosit clipa să-și închidă contul. Să încaseze credite plurianuale. De altfel, dacă ai făcut atâția bani, cum să te bucuri de ei până la capăt fără ca vechii tăi prieteni să fie informați în amănunt? Fără ca Diamante a ta – pe atunci indiferentă, iar astăzi măritată într-o doară – să știe că tu, chiar tu, bășinosul, ai reușit în viață? Și cum mi-ar putea scăpa faptul că adevăratul interlocutor – interlocutorul fantasmă – al lui Giorgio este Dav, umbră platinată ce plutește pe fundalurile confuze ale existențelor noastre? Pentru el, în numele lui și împotriva lui și-a construit Giorgio viața. Nu întâmplător a venit să-și încerce norocul în America,

acea Țară pe care Dav l-a învățat s-o idolatrizeze. Nu întâmplător mi s-a adresat mie, prietenul cel mai bun al lui Dav.

Giorgio dorește ca eu, întors la Roma, să adun din nou grupul din liceu ca să-i sărbătorim lui triumful? Să devin promotorul acestui al nu știu câtelea *Big Chill* transpus pe putredele maluri ale Tibrului, unde, în locul mortului, să fie glorificat cel mai viu dintre noi?

Așa să fie. Mă aflu aici spre a-i fi de folos.

Bagă mare, puiule. Ne aflăm la locul potrivit, în inima acestui oraș al averilor colosale și al dezastrelor epopeice. Descarcă-te, micuțule, acum că ai reușit în viață. Acum arăți trăsnet în sacoul acesta albastru, cu cravata *regimental* atât de bine asortată cu butonii de sfoară colorată și cu cârlionții gen George Clooney. Acum chiar ai obținut ceea ce nici unul dintre noi nu va putea obține vreodată. Acum chiar ai devenit ceea ce îți doreai cu ardoare să fii. Acum chiar că bășina de tristă faimă a încetat să mai vibreze. Acum, printr-o lovitură magistrală, chiar ai înlăturat cele patru drame ale aproape perfectei tale adolescențe.

Însă, în timp ce o ospătăriță cu surâs îmbietor și cu o fustă inexistentă ne servește din nou, citesc în ochii lui Giorgio expresia unei surprize dezolate pe care și eu aș încerca s-o disimulez dacă, după cincisprezece ani de succese extraordinare, aș revedea un coleg – un nesuferit iritabil rămas în Istorie prin scrisoarea de amenințare cea mai nebunească care a fost vreodată scrisă și înmânată unei fete de optsprezece ani din cartierele selecte – transformat, odată cu trecerea timpului, într-o mingiuță de grăsime inofensivă. Astfel m-am înfățișat dinaintea lui: copleșit de un cumul de nu mai puțin de douăzeci și șapte de kilograme în plus și ușurat de o sută de mii de fire de păr față de ultima oară când ne-am văzut. Iată-mă-s: ochii umezi ai cuiva care mănâncă, fumează și bea încontinuu, pentru a-și acoperi golurile existențiale, neputința erotică și o anumită mânie șerpuitoare. Mă tem că efectul pe care l-am produs în mintea lui nu diferă prea

mult de acela pe care mi-l stârniseră mie Silvia Toffan și Manhattanul schilodit.

Cum e posibil așa ceva?

Cum se poate ajunge în halul ăsta?

De unde a apărut pocitania asta îmbătrânită?

Ce-a făcut cu părul din cap?

Câte chintale de mâncare a ingurgitat ca să-și clădească burta aia, grumazul ăla, obrajii ăia masivi?...

Iată amalgamul de șarade exprimate de lesne descifrabila privire a lui Giorgio Sevi, la care creierul meu pare să răspundă printr-un soi de interogatoriu autoadresat:

De ce te afli aici?

Ce sens are să stai aici?

De ce ai acceptat să te vezi cu el?

De ce te-ai supus?

De ce nu reușești să te controlezi?

Până când furia interogativă se generalizează, extinzându-se la lumea întreagă, aidoma unui cor grecesc:

Să ne explice careva de ce un individ care a trecut de o mie de traume, care ar putea vorbi despre ultima carte splendidă a lui Saul Bellow în fața a o sută de mii de persoane îngrămădite în tribunele unui stadion, un tip care – deși nefiind fustangiu, nici filantrop, nici deosebit de plăcut sau simpatic – și-a avut întâlnirile lui incitante și experiențele lui din care a avut de tras învățăminte, un individ la urma urmei format... la simplul contact cu unul dintre vechii săi prieteni din liceu pălește, redevine copilul care făcea pe el, bâlbâitul care în prezența unei fete ariene și cuvioase nu mai știa ce să facă cu mâinile? Asta-i, careva să ne dezlege acest mister. De ce e atât de terorizat, de parcă s-ar afla în fața unui complet de judecată ori a unui pluton de execuție? De ce continuă să-și verse aperitivul pe jos? Ce are acest Giorgio atât de diferit față de celelalte mii de persoane întâlnite zi de zi, care îl fac pe Daniel al nostru să se simtă extraordinar de în largul său? Ce mai are de rezolvat? Ce dovadă de

vitejie va mai trebui să ofere comunității ca să nu se mai simtă copleșit de acest spectru indecent al puerilității?

— Hai, zi-mi despre tine, îmi spune Giorgio la un moment dat, pentru a scăpa de acea crescândă impresie de stinghereală. E adevărat că te-ai căsătorit?

— La drept vorbind, nu.

— Am confundat, atunci.

— Mă tem că da.

— Atunci, erai pe cale să te căsătorești?

— N-am avut niciodată intenția. Zi-mi tu, mai degrabă!

— Păi, nu mă pot plânge...

Pauză. Reia:

– Ce-ai zice de-o friptură la Smith and Wollensky?...

Fac un gest ușor de încuviințare. Unul din locurile tatălui meu. Foarte burghez, un pic învechit, însă nu tocmai rău.

— Dar poate că e nevoie să facem rezervare, spune el atunci dezamăgit de tergiversările mele. Dacă nu prinzi mesele din fundul sălii, acelea ferite și liniștite, e un chin.

— Uite, Gio, pentru mine una e totuna cu alta... (*Una e totuna cu alta? Te auzi ce spui? Ai înnebunit? De ce vorbești așa? De ce vrei să creezi impresia că nu ești un tip exigent? Tu ești un tip exigent! De ce să disimulezi? Ce-ai pățit?*) Ce mai face Cipriani? zic eu atunci, ca să arăt că știu despre ce-i vorba. Știi, patronul, feciorul bătrânului Arrigo, e prieten cu ai mei.

Nimic nu s-a schimbat de atunci: ostentații: imperturbabile ostentații temperate de o falsă nonșalanță.

— Cea mai minunată *lasagna* din Manhattan, adaug eu triumfal spre a mă conforma cu registrul lui.

Superlativul relativ este o moștenire a acelor ani. Încredințam neîncetatele noastre elanuri acelei euforii gramaticale.

— Ehei, dacă vrei să dai peste crema vlăstarelor italiene de export, cu mobilele lor de căcat și cu cizmele lor Dayton scoase în văzul lumii întregi... n-ai decât, mi-o arde el afectând dispreț.

— Dar, în fine, cum merge treaba? mă întreabă apoi din nou, după a nu știu câta sorbitură de Bloody Mary și după

a nu știu câta pauză. Să nu-mi spui că Daniel Sonnino și-a pierdut darul vorbirii. Zi-mi măcar despre soția ta!

Mă tem că această curiozitate obstinată în privința unei presupuse consoarte a mea nu-i altceva decât o manevră de diversiune propedeutică pentru informațiile pe care se pregătește să mi le ofere cu generozitate despre sine. De fapt, își dorește cu ardoare ca eu să fiu căsătorit, fiindcă abia așteaptă să opună sinistra și melancolica mea monogamie de burghez nesatisfăcut poligamiei sale neînfrânate de om de succes.

Nu de asta ne aflăm aici?

Carevasăzică, să ne lăsăm potopiți de un torențial seminar despre fericire.

Manager al unei multinaționale alimentare americane. Conduce sectorul de produse congelate. Cum se spune, a ars etapele și a pus pe fugă concurența colegilor mai vârstnici mulțumită câtorva surprinzătoare intuiții de marketing. El, care de-a lungul întregii adolescențe simțise dorința avidă de a fi aprobat, nu putea face altceva decât să studieze la modul profesionist misterioasele angrenaje ale consensului. E plătit pentru a seduce și, după câte văd, se pricepe cu adevărat.

Evident, ține să-mi comunice că trăiește, când la Milano, când la New York, în două apartamente de lux, plătite de companie. Are extravaganța de a se plânge ce salariu mic primește: 700 000 de dolari pe an, fără a lua în calcul primele de producție și *stock option* și neținând seama de multe alte sporuri. Și apoi, își are sediul într-un birou sideral plasat la etajul șaizeci din ITT Building, o caravană de secretare, un instructor de fitness care-l urmează până la capătul pământului, o dietă hipocalorică croită special pentru el, un cuplu de servitori mexicani și o întreagă haită de câini labrador, un BMW X5, o colecție de motociclete Harley, o casă în Southhampton a cărei pivniță adăpostește un bazin plin cu languste vii, precum și numeroase alte lucruri inimaginabile care ar fi făcut bucuria oricărui băiat crescut în gloria angoasantă și fictivă a pretențiosului nostru liceu din anii '80.

Și cum ar putea o atât de deprimantă etalare a bunăstării să nu-mi declanșeze metamorfoza? E inevitabil. Stătea deja la pândă. N-o pot reprima. Mă înșfacă de pulpă ca un rechin. Sunt la cheremul metamorfozei precum anumite personaje din benzile desenate, precum Incredibilul Hulk. Adolescentul atavic a avut câștig de cauză asupra așa-zisului adult, într-un bar din Manhattan. Nu-i tocmai o glumă să încarnezi – fie și numai pentru un timp determinat, fie și numai pentru o seară – ideea însăși a Ratării! E o senzație șocantă care, după cinci aperitive alcoolice, se adâncește. E ca și cum un alt eu, mult mai puternic și totodată mult mai fragil, ar fi ieșit la suprafață, exhumat din groaza pe care întâlnirea cu un cunoscut aflat la apogeul ascensiunii mi-a putut-o insufla: o groază pe care nu credeam s-o mai trăiesc, o groază depășită ce putea fi atribuită unei perioade trecute din existența mea, o relicvă încredințată Istoriei. Dar care – evident – era prezentă. Groaza de a nu reuși în viață. De a nu avea suficiente resurse. O groază a inadecvării. El – acel Dumnezeu Răzbunător – este cel care vorbește în locul meu. Giorgio l-a reînviat. Iar acum acel *zombie* e din nou prezent, e din nou printre noi.

Astfel, mă pomenesc stând la taclale, întocmai ca pe vremuri, cu aceeași încordare dureroasă, cu aceiași ochi plecați în pământ, cu glasul încercând să nu tremure, cu un ton euforic și disperat. Ceea ce am pierdut este poate nerușinarea palavragiului de profesie: forța de a crede smintit în scorneala pe care tocmai o înșir: ce-mi lipsește e oleacă de antrenament! Poate că de aceea minciunile par atât de diferite de acelea pe care le ticluiam în copilărie. Astăzi transfigurez realitatea, iar pe atunci născoceam în toată puterea cuvântului. Pe vremea aceea din discursurile mele torențiale se desprindeau pizdulici futute pe plajă, călătorii întreprinse la capătul lumii, periple prin Africa, pe iahturi fabuloase. În minciunărelile mele de pe atunci exista ceva titanic, la modul eroic.

— Ți-am spus că am câștigat concursul de Profesor titular? Dar, cu siguranță, știi deja, nu așa m-ai găsit?...

— Credeam că predai ca asociat. Cel puțin așa e scris pe site-ul universității, dacă nu mă-nșel.

— Ah, da, probabil fiindcă abia am câștigat concursul, încă nu l-au actualizat, site-ul vreau să spun...

— Aha, ca să vezi...

— Între timp am scris o carte. Foarte apreciată. Să se fi vândut vreo... vreo... zece mii de exemplare. Știi, poate că nu prea multe la modul absolut, însă pentru un eseu de sociologie literară e, cum s-ar zice, un bestseller. A avut ecou și aici, în Statele Unite. Închipuie-ți că nu mai departe de acum trei luni am ținut o conferință la Harvard. Să fi văzut câtă lume și ce nivel. Vreo sută de universitari. O adunare de primă mână. Stăteau și mă ascultau. Știi, o satisfacție... Toți cu cartea mea în mână.

— Carevasăzică a fost tradusă?

— Nu tocmai... Adică da... în fine, numai câteva fascicule pentru universitate...

— Apropo, unde ai ținut conferința?

— Cum adică?

— Adică, în ce sală? În ce corp? Cunosc bine Harvardul, am trăit la Cambridge trei ani de zile, am făcut acolo MBA-ul: cei mai frumoși ani ai vieții mele...

— Ei bine, știi că nu-mi aduc aminte? Știi, eram ieșit din fire... emoționat cum nu se mai poate... m-am lăsat condus... ploua... și apoi a trecut ceva vreme...

Iar între timp beau și iar beau, dau pe gât al șaselea Bloody Mary.

Și acum lovitura de grație.

— Scrii ceva în momentul ăsta? mi-o trântește el din senin.

Dacă aș fi onest aș răspunde: „Nu, nu scriu nimic în momentul ăsta". De când am scris căcatul ăla de eseu (nimeni n-a înțeles vreodată dacă era în contra sau în favoarea evreilor), nu mai izbutesc să scriu nimic. E trist că o cărțulie mi-a secat toate resursele creatoare. E jalnic cum cel mai mare și mai muscular efort literar pe care licențiatul în litere Daniel Sonnino –

profesor asociat la una din numeroasele universități din Roma – a fost în stare să-l facă în primii treizeci de ani ai inutilei sale existențe a ars atât de repede pe rugul vulgar pregătit de el pentru a distruge imaginea evreiască a scriitorilor săi preferați. E descumpănitor cum *singura* ocazie ce i s-a acordat s-a epuizat în invidia față de câțiva scriitori mari și prolifici, care i-au salvat și i-au distrus viața. E descurajant cum, voind să scrie un eseu, el a clădit un mausoleu închinat Invidiei.

Când colo eu răspund: „Da, un roman. E aproape gata. E în mâna unui agent…" (Pronunțând aceste cuvinte îmi simt capul bântuit de o amețeală bruscă. De șaptesprezece ani – șaptesprezece ani! –, de pe când eram un biet imberb chinuit de visuri de glorie arzătoare, nu fac altceva decât să le repet tuturor, dar mai ales mie însumi, că *aproape am terminat un roman*. Cred că majoritatea cunoscuților mei au înțeles de cel puțin un deceniu că nu voi termina niciodată romanul acela, că romanul acela a existat numai în fantezia mea de mucos megaloman. Eu, în schimb, înțeleg asta abia acum, când pentru a nu știu câta oară îi răspund unui interlocutor de-al meu că romanul *e aproape gata*… Mecanismele acelea ale relei-credințe ne ajută să trăim: ca atunci când, cu gravitate și cu tristețe, le spun studenților mei: „Știți, copii, romanul e mort!" sau: „E atât de dificil să scrii o capodoperă înainte să împlinești cincizeci de ani. Uitați-vă la Proust!", expresii canonice pe care, dacă unul din ei pur și simplu ar avea chef să le decodifice, le-ar putea înțelege așa: „Nu romanul e mort, ci eventual sunt mort eu ca romancier, încă dinainte să mă fi născut. În orice caz, nu există motive de îngrijorare fiindcă încă mai am la dispoziție vreo cincisprezece ani ca să scriu o *Recherche*". „Dar, domnule profesor," m-a pironit odată o studentă malițioasă – scapă-ne Doamne de ele, cât mai iute! – „Proust n-a început să scrie *Recherche* a lui la treizeci și trei de ani?" „Ei bine, de asta nu suntem siguri…" am rectificat eu de la înălțimea catedrei.

— De ce te întorci la Roma așa de repede? mă întreabă după o lungă pauză, iar tonul său a devenit (cel puțin așa mi se pare) sec, aproape inchizitorial. Nu-mi promiseseși că o să stai măcar o săptămână?

— N-o să mă crezi.

— Adică?

— Mă duc la o înmormântare.

— Îmi pare rău. Ți-a murit cineva?

— Nu chiar.

— Și atunci?

— E înmormântarea lui Nanni Cittadini.

— Bunicul Gaiei?

— Întocmai.

— Dumnezeule, ți-ai băut mințile?

— Așa e!

— La naiba, nu te mai saturi niciodată?

— Păi, mi se părea o chestie drăguță… Un gest de reconciliere…

Începând din clipa asta nu mai răspund pentru faptele mele. Nu știu dacă ceea ce urmează să spun e relatarea unui fapt sau o halucinație. Nu știu dacă s-a petrecut cu adevărat ori dacă nu-i o simplă consecință a beției. O banală închipuire etilică. Ori chiar ecoul paroxistic al Sentimentului meu de Vinovăție Catolico-Evreiesc.

Dintr-odată Giorgio devine mai serios și-mi zice:

— Ești ființa cea mai vrednică de dispreț pe care am cunoscut-o.

— Pardon, cum ai zis?

— Ai auzit prea bine, scutește-mă de rolul bețivului.

— Nu, doar că…

— Așa ai fost mereu, de altfel. Credeam că te-ai aranjat mai bine. Dar când colo, uită-te la tine, ești grețos.

— Nu ți se pare că exagerezi?

— Cunosc eu tipi ca tine. Orașul ăsta e plin de tipi ca tine. Îți seamănă și fizic. Au toți profilul tău de furnicar și lentilele ochelarilor zgâriate. Mereu gata să băgați la înaintare

cărțile voastre, sensibilitatea voastră, evreii și Holocaustul și toate celelalte mizerii...

— Ce legătură are Holocaustul?

— ... și mai aveți pretenția să vă respecte ceilalți. De ce, la urma urmei? Ai mai multe drepturi ca noi? Fiindcă dacă Diamante mă lasă cu ochii în soare e normal, își are motivele ei și are tot dreptul să aleagă... Pe când dacă Gaia îl refuză pe el, Domnul Sensibilitate, Domnul Eu Le Știu Pe Toate, Mister Holocaust 1989, o face din motive obscure, absconse, fiindcă e o știoarfă, o muistă antisemită. Îmi poți explica una ca asta? Unde te ducea mintea când ai amenințat-o cu moartea?

— Ei, hai, vorbeam și eu acolo. Nu aveam nici o intenție serioasă să... Jucam la cacealma. Era o provocare dialectică. O mizã suprarealistă.

— ... Iar lucrul cel mai incredibil și mai amuzant e că, după ce-ai comis toată dandanaua, în loc să dispari, să nu te mai arăți la față, te-ai prezentat la petrecerea ei, te-ai îmbătat, chinuind pe toată lumea. Vine el, inconsolabilul, și trimite totul la mama naibii. Spun doar că ai fi putut să te evaporezi. Să nu mai faci necazuri nimănui. Ar fi fost mai demn. Când colo, te-ai apucat să faci campanie electorală.

— Campanie electorală?

— Da, cea mai incredibilă campanie autopromoțională pe care am văzut-o vreodată. Tu voiai să ne smulgi solidaritatea. Să ne demonstrezi că Ea era rea, că Ea te-a înșelat, că te adusese la exasperare, că Ea era răul absolut... Îți aduci aminte când ai comparat-o cu Adolf Hitler? Da, de teapa asta era propaganda ta. Dar știi care-i ironia?

— Sunt sigur că o să-mi spui imediat.

— Că până la urmă mulți dintre noi te-au crezut. Nu eu, să fim înțeleși, dar multă lume da. I-ai vrăjit. Așa cred. Iar acum, după atâția ani, vii din nou în fața mea și-mi torni toate prostiile astea! Și-mi spui că te duci la înmormântarea bunicului Gaiei. Ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Ca și cum n-ar fi trecut atâția ani. Ca și cum tu în scrisoarea

aia grotescă n-ai fi amenințat-o cu moartea. Haide, Daniel, ai auzit de cuvinte cum ar fi „rușine", „demnitate", „bună-cuviință"?

— Ți-am mai zis: n-aveam intenția s-o ucid cu adevărat... Era o glumă... O butadă... Of, oare de ce tot încerc să-ți explic? În fond, n-ai avut niciodată simțul umorului... Să luăm bășina aia, de pildă. Ai făcut din ea o boală...

— Despre ce vorbești?

— Hai, nu mai juca teatru, știi bine la care bășină mă refer... N-o mai face pe modestul! Există o singură mare bășină intrată în Istorie. Iar tu ai meritul de a fi slobozit-o.

— Ești o scursură, Daniel!

— Gândește-te că recent m-am întâlnit cu Diamante și m-a întrebat de tine: „L-ai mai văzut pe pârțoman?"... Iar eu am început să râd, fiindcă eu am simțul umorului...

— Ce nemernic...

— Bine, ai dreptate, nu era cazul să scot în față povestea asta. Dar tu ai început, la urma urmei. Tu ai evocat fantomele. *Tu ai deschis sertarele*. Știi, după o anumită vârstă, e mai bine să le ții închise, căcaturile astea de sertare! Iar dacă vrei să știi ce părere am, o să-ți spun că Gaia n-avea dreptul...

— N-avea dreptul la ce? Poți să-mi spui? N-avea dreptul la futut, la luat la cioculeț?...

— Ei bine, ar fi fost mai drăguță dacă le-ar fi oferit câte unui bărbat pe rând. În fond avea doar paisprezece ani.

— Voiai să omori o fetiță care o lua la cioculeț la paisprezece ani? Asta tot încerci să-mi spui? Vrei să-mi spui că dacă ar mai fi așteptat încă vreo doi ani atunci ai fi înțeles? Vrei să spui că dacă ar fi fost majoră ai fi fost de acord?

— Nu, haide, spus așa n-are sens... Și mai încetează cu povestea asta: nu voiam să omor pe nimeni!

— Adevărul e că anumite fete precoce ar trebuie glorificate. Recunoaște, Daniel, nu-i nici o crimă s-o iei la cioculeț de la cineva. E o plăcere s-o iei și, dacă vrei să știi, e și mai bine s-o dai. Doar nu suntem în Iran. Constituția noastră permite cui vrea s-o ia sau s-o dea la cioculeț... Când colo,

tu ai făcut tot tămbălăul ăla, vârând la mijloc chestii care n-aveau nici o legătură, deturnându-ne atenția de la fapte... Mereu ne-ai deturnat atenția de la fapte. Nu erai deloc atât de tare pe poziții cum te simțeai, erai doar un deturnător ordinar, asta erai, dacă vrei să știi... N-am înțeles niciodată de ce un tip atât de valabil ca Dav avea atâta încredere în tine. E cu adevărat un mister! Ar trebui să te vadă azi. Ești o caricatură a ratatului desăvârșit! Tu și viitoarele tale bestselleruri! Tu și cu extra-născocitele tale conferințe harvardiene... Știi ce-ți spun eu? Cunosc eu mai bine Patagonia decât cunoști tu Harvardul...

— Ai fost în Patagonia?

În timp ce Giorgio se înfierbântă în ceva ce încă nu știu precis dacă merită clasat la rubrica de halucinații etilice sau la cea de fapte istoricește verificabile, simt cum îmi crește dintr-odată buna dispoziție. Și atunci – mă gândesc în sinea mea, aprinzându-mi trabucul meu toscan la care țin atâta, sfidând interdicția din local și indignarea celor de față –, dacă e adevărat că în acei ani am făcut atâta zgomot, dacă e adevărat că am fost Moralizatorul ipocrit, acea încrucișare între Cromwell, Savonarola și Tartuffe, dacă am scos din sărite pe toată lumea în felul ăsta nedemn... da, dacă toate acestea sunt adevărate, și nu produsul unui fost prieten livid ori al unui miraj alcoolic de-al meu, atunci, în pofida senzației de vacuitate îngălbenitoare care de treizeci de ani mă chinuiește, înseamnă că am existat cu adevărat.

2

Un pic de pace deasupra norilor

Abia acum, după ce l-am lăsat pe Giorgio prefăcându-mă indignat de cuvintele lui șfichiuitoare (ultima minciună din cursul acestei penibile întâlniri dedicate mistificării), acum când un taxi m-a condus la aeroportul din Newark, după ce am reflectat cu înverșunare de-a lungul întregului traseu, sătul de ciungul Manhattan care pălea înapoia și înlăuntrul meu în oglinzile roz-aurii ale amurgului, acum când mă pregătesc să urc în avion pentru drumul acesta de întoarcere la Roma, spre funeraliile bătrânului Nanni și spre atâtea alte lucruri... Abia în clipa asta, după ce am fost literalmente azvârlit în propriul meu trecut, văd înfățișându-se în grețoasa ei densitate povestea Gaiei, a lui Nanni, a lui Dav, a tuturor celorlalți. Și, în timp ce îi prezint biletul unei *hostess* și mă uit de jur împrejur ca să mă asigur că nici unul din tovarășii mei de călătorie nu are aspectul fioros al unui atentator islamic, simt dorința fremătătoare de a mai parcurge o dată această poveste: de a mi-o mai însuși o ultimă oară. De a o lua din nou de la zero, cu riscul de a munci toată noaptea, în empireul meu ambulant suspendat la nouă mii de metri altitudine deasupra Oceanului Atlantic, către acel magnific oraș însorit unde a început totul.

3

Inventarul răsfățurilor mele estivale

Aș vrea să pot spune că Gaia nu mi-a plăcut din prima clipă, că vederea acelei fetițe blonde, cu venele ei diafane de pe gât și de la încheieturi, a acelui șoricel în T-shirt cu dungi albastre și albe, a acelei adolescente purtând pe cap un batic de mătase vernil care o făcea să semene cu Jacqueline Kennedy sau cu una din Madonele lui Pontormo, coborând dintr-o șalupă Riva pe cheiul de la Positano, într-o după-amiază de vară din '84, m-a lăsat indiferent. Ba chiar aș prefera să dau vina pe psihologie, să mă ascund îndărătul vreunei definiții sugestive: să susțin că zilele de viață neobișnuită petrecute în vila familiei Cittadini, că durabila, nejustificata absență a mamei mele și prezența insuportabilă a lui Giacomo, care tocmai în acele zile intrase într-o „grevă a tăcerii" împotriva lui Nanni și a musafirilor săi îmi epuizaseră sistemul nervos până într-acolo încât m-au adus în acea stare spirituală de prostrație care precedă orice miracol amoros. Aș vrea să pot spune că acea vrajă, o primă mostră a dezastrului tinereții mele, a izvorât dintr-o slăbiciune, dintr-o inexorabilă carență hormonală. Ori chiar să adopt un registru patetic, afirmând că faptul de a mă pomeni dinaintea unei fete delicate care avea un tată sinucigaș m-a înspăimântat atât de tare încât mi-a mobilizat concomitent idealismul evreiesc și solidarismul catolic. Aș vrea să pot spune că m-am înamorat de o idee, o idee care e mai presus de noi toți, o contagioasă utopie colectivă care le impunea fetelor din acea vreme să caute a-și însuși o frumusețe echivocă, aproape abstractă. Aș vrea să pot spune că impresia iscată de conștientizarea

faptului că ea era perfect la curent cu cine eram eu și de unde veneam, cu proporțiile inferiorității mele față de dânsa, îmi incita organismul într-un mod sinistru. Aș vrea să pot spune că împrejurările istorice, acel soi de *pax augusta* instaurată de președintele Ronald Reagan (siliconatul condotier menit să câștige războiul rece), mă făcuseră să devin sentimental, diminuându-mi mecanismele de apărare imunitare.

Însă nu pot face altceva decât să mă las la cheremul crudului adevăr.

Gaia, cu privirea ei de culoarea brizei marine, arăta trăsnet, și asta din rațiuni diametral opuse celor pe care aveam să le susțin peste ani cu mine însumi și cu vrăjitii mei interlocutori. Nu-i adevărat că banalitatea de-a avea de-a face cu o privilegiată a fost cea care m-a atras (un snobism elaborat ulterior). Nici faptul că experimentarea pentru prima oară a paradigmei masochiste care mă situa într-o poziție de netă inferioritate în raport cu o fată de vârsta mea (avea exact cu un an mai puțin ca mine, dar cu mult mai multă conștiință de sine...) m-ar fi sugestionat puternic. Aș umbla pe căile falsității dacă aș declara că ea era aidoma tuturor celorlalte, un produs al mediului ei rafinat, cu multă uscăciune și mult codoșlâc, una din miile de clone ale acelor ani, o reprezentare marmoreană a inconsistenței marii burghezii (dimpotrivă, mă tem că asemenea definiții se potrivesc mai mult subsemnatului *in fieri*). Prin aceasta nu vreau să spun că acea pasiune, menită cu trecerea anilor să se întindă cu mult dincolo de pragurile obsesiei, nu s-ar fi sprijinit pe o evaluare subiectivă, pe o înclinație a mea cât se poate de personală către cărnurile diafane. (E aproape de prisos s-o spun: altminteri toți s-ar fi îndrăgostit de ea și toți ar fi sfârșit prin a-i scrie acea scrisoare odioasă...) Aș vrea însă să mai reduc din anvergura acestui subiectivism. Aș vrea să lămuresc faptul că nu m-am îndrăgostit de un porc spinos și nici de o formulă matematică, și cu atât mai puțin de o stemă nobiliară. Ci de o fată aflată pe culmea strălucirii sale fluorescente, care avea tot ce-i trebuia spre a face să se îndrăgostească de dânsa o jumătate din

populația adultă a orașului Positano din acel fierbinte an 1984. Asta încerc eu să spun.

Fără ca prin aceasta să vreau să neg faptul că eu pe atunci mă găseam în dispoziția potrivită pentru un abandon deplin. Mărul era copt și gata să fie cules. Secvența apare de o perfecțiune perfidă, de intrigă hitchcockiană: întâi vacanța în Anglia, care servește la a-mi arăta chipul licențios al celuilalt sex și pe acela misterios al sexualității feminine *tout court* (având întipărit în nări damful acrișor exalat de degetele fratelui meu: acea miasmă ca de piață palermitană). Apoi e lunga (așa mi s-a părut) călătorie-calvar în Porsche-ul tatălui meu într-o aridă după-amiază de miez de vară, prin alternanța dantescă de monstruozități ambientale și tablouri paradiziace. Casa luxoasă a lui Nanni, cu regulile ei pline de civism și armonie. Expunerea la razele solare care mi-au bronzat brațele și fruntea și mi-au făcut părul de o nuanță caramel. Panorama din fiecare zi la micul dejun. Freamătul aromat al cafelei de pe aragazul din bucătărie. Stratul subțire de *nutella* pe care mi-l întind pe limbă pe furiș, ca să-mi fac curaj. Galbenul scorojit al zidurilor ce mărginesc străduțele pe care le străbatem în fiecare dimineață, tatăl meu și cu mine, ca să cumpărăm cele cinci cotidiane, revistele auto și *Săptămâna Enigmistică*. Parfumul cremelor solare. Pielea închisă a fetelor autohtone de-o vârstă cu mine care se joacă de-a prinselea pe limbul subțire de pământ nisipos ce constituie plaja de la Positano. Engleza molfăită a americanilor veniți în vacanță. Fluviul multicolor și cosmopolit de oameni cu părul alb și prosoapele curcubeu înfășurate în jurul taliei răscoaptelor doamne ale acestora. Profilurile unor iahturi impunătoare trase în radă de zile întregi dinaintea ochilor mei, însă atât de intangibile încât îmi păreau fantomatice aidoma unor corăbii de pirați! Amintirea lui Bepy, mort cu numai un an în urmă, țâșnind din ceaiuri reci cu înghețată de lămâie (o versiune *on the rock* a reminiscenței proustiene). Homarii aprinși din „Văgăuna Sarazinilor". Umbrarul din viță-de-vie sub care cinăm seara. Gustul acru și verzui al

singurei duște de Falanghina ce mi se permite în fiecare seară. Ecoul metodic al valurilor provenind dinspre jgheabul de la privată aflat sub fereastra mea, cu puțin înainte să adorm. Date fiind aceste premise, desfid pe orișicine să încerce să nu se îndrăgostească.

E oare posibil ca sinestezica împletire a acestor impresii să fi alterat echilibrul regulat al sistemului? Așadar, iată totul tinzând către o inefabilă plenitudine. Cu o singură îngrijorare: pentru cât timp voi ține oare la distanță pernicioasa mea vocație pentru accidente, acea forță neîmblânzită și sângeroasă care m-a determinat încă din primii ani de viață să răstorn măcar de două ori la masă sticla de apă peste pantalonii stăpânului casei ori să lovesc un obiect de preț făcându-l praf și pulbere? Câte zile oare îmi voi ține în frâu firea de gafeur profesionist, când în casa asta totul pare să facă trimitere la o fragilitate metafizică și când excesul de atenție mi-a redus mișcările la scurtele tresăriri sincopate ale unui Pinocchio jalnic?

Să presupunem că Gerhard Fischer, un german voinic între două vârste, cu fruntea ocrotită de o pălărie de panama cu boruri largi, de culoarea vaniliei – care lucra ca fotograf pentru astăzi defuncta revistă englezească *Fashion Pres*, specializată în articole despre mari locuri de vilegiatură în folosul unor sclifosite cupluri anglo-americane –, s-ar fi pomenit în vara lui '84 că trebuie să facă un reportaj fotografic despre Positano. Să presupunem că Gerhard al nostru ar fi pornit pe mare într-o mică ambarcațiune închiriată la ora șase și jumătate seara, pentru a se afla la un kilometru de coastă cu puțin înainte de ora șapte, în așa fel încât să poată fotografia Positano și împrejurimile scăldate într-un delicat crepuscul. Să presupunem că de zile întregi ar fi așteptat lumina aceea: lumina aceea seducătoare cu desăvârșire interzisă artei și pe care numai cărțile poștale o permit, lumina aceea a apusului de soare care le place americanilor (la fel cum le plăcea venețienilor în secolul al XVI-lea).

Să presupunem că s-ar fi aflat chiar în dreptul vilei lui Nanni exact în momentul când tatăl meu și cu mine parcam mașina și obișnuita patrulă de servitori mărunței ne ieșea în întâmpinare ca să ne ajute să descărcăm valizele, iar eu simțeam cum mi se taie răsuflarea ca dinaintea unui lucru care mă ofensa personal: iată, sunt sigur că Gerhard, într-o cu totul altă situație emoțională decât a mea, ar fi început să fotografieze cu aviditate. Sunt sigur că n-ar fi lăsat să-i scape casa aceea (deși, date fiind dimensiunile complexului, ar trebui să recurg la termenul destul de ridicol de „fortăreață"), că n-ar fi renunțat la privilegiul de a imortaliza labirintul acela de trepte, terase și suspendate construcții alb-portocalii agil cocoțate pe coastă, de la plaja umbroasă până la înălțimile siderale de la Monte Pertuso, scăldate în lumina arămie a după-amiezii târzii. Fiindcă, oricât de incredibil ar putea să-ți pară acest lucru – aproape până la umilire –, Nanni deținea o bucată de coastă într-unul din cele mai sugestive locuri de pe planetă, exact echidistantă între vila lui Zeffirelli și Hotelul „San Pietro". Iată de ce fotograful german ar fi rămas înmărmurit, întrebându-se oare cine ar fi putut merita să trăiască într-un asemenea paradis vertical.

Zona cea mai interesantă a reședinței era cea centrală: balcoane, pergole și o panoramică piscină cu apă sărată, al cărei perete stâng rămăsese studiat-neprelucrat. În fiecare dimineață o pompă absorbea apa din mare și, după ce o epura, o vărsa în bazin printr-un orificiu practicat în rocă, ca o cascadă artificială. Interiorul vilei era o succesiune de arce și de vetre de zidărie care evidențiau un pavaj restaurat, de la începuturile secolului XX: un mozaic scânteietor de ceramici turcoaz cu desene ce aminteau vag de groteștile renascentiste. Mobilierul, cel mai adesea colonial, nu de preț – cum ne-a explicat Nanni –, fusese adunat de fostul proprietar într-o viață întreagă de călătorii. Iată de ce adunătura aceea de măsuțe joase indoneziene, piese de mobilier aborigene, covoare berbere, tapiserii zebrate și chinezării felurite te făcea să te simți cufundat în atmosfera anacronică a reședinței unui

guvernator englez de pe malurile Gangelui de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Fotolii Chesterfield din piele de culoarea smântânii, așezate ca niște sentinele lângă ferestre, flirtând cu pereții albi, grei de lumină, sfâșiau întunecimea decorațiunilor. Era una din acele case-șantier pe care proprietarii nu mai isprăvesc niciodată să le decoreze. Nu lipseau nici piesele de preț din colecția lui Nanni, după cum el însuși s-a grăbit să ne arate. Descoperind abia recent *art déco*, într-un interval scurt de timp, și cu niște cheltuieli fabuloase, își adjudecase un vas René Buthaud, cutii lăcuite Shinobu Tsuda, un serviciu de ceai de argint Puiforcat, fleacuri care l-au extaziat pe tatăl meu, care împodobeau la întâmplare living-roomul, al cărui obiect cel mai de preț rămânea oricum panorama ce putea fi savurată de la fereastra cea mare cu geamuri, iluminată ca ziua. Era asemenea punții celei mai înalte și mai amețitoare a unui transatlantic. Și era minunat să te așezi pe unul din acele divane de stofă palidă și să te lași hipnotizat de nemărginirea mării.

Și totuși punctul de atracție secret al acestei case de vis, care, cu fastul ei, cu imprevizibilele ei ferestruici și cu bruștele ei deschideri care îți tăiau răsuflarea, părea făcută înadins pentru a tortura un copil născut la începutul anilor '70 și crescut în convingerea că toată lumea se rezumă la o întrecere năvalnică de-a cine e mai bogat, nu avea nici o legătură cu acea succesiune de obiecte valoroase și de priveliști spectaculoase... Capodopera ascunsă și magnetică a acelei case, pe care Gerhard al nostru n-ar fi putut s-o intuiască, era o ușă.

În fond cu absolut nimic deosebită de celelalte, acea ușă, închisă ermetic, părea să ocrotească o taină de neînchipuit. Mintea mea – probabil încă sugestionată de vizitele la castelele englezești – își închipuia că ușa aceea ocrotea o cameră enormă, luxoasă și fortificată, nu prea diferită de aceea în care locuise Henric al VIII-lea: camera Gaiei.

Da, ușa aceea păzea o așteptare: și nu o așteptare generică, nu o așteptare metafizică: nu pe obișnuitul Godot ori vreun banal *Deșert al tătarilor*: mă refer la o așteptare

circumscrisă și circumstanțiată care părea să fi molipsit pe toată lumea: așteptarea ca Gaia, a cărei frumusețe părea consacrată de această vilă așa cum frumusețea Afroditei era consacrată de unele temple din Antichitate, să binevoiască a se întoarce din mica ei vacanță la Capri. Or, faptul că exista o copiliță care mai și era de-o vârstă cu mine, capabilă, prin simpla ei absență și prin promisiunea unei întoarceri iminente, să pună în mișcare mecanismul acelei reședințe, îmi părea fenomenul cel mai straniu la care mi se întâmplase să asist vreodată.

Și cum putea surpriza mea să nu fie acutizată de atitudinea incredibilă a bătrânului?

Era pur și simplu ieșit din fire. Parcă era preotul oficiant al unui ritual păgân. Ca și când ar fi așteptat vizita oficială a unui șef de stat, nu făcea altceva decât să-și tot admonesteze servitorii cu recomandări agasante: „Consuelo, adu-ți aminte că pe pastele cu dovlecei trebuie să pui mult busuioc și să nu pui deloc parmezan, așa cum îi place Gaiei... De ce n-a venit încă instalatorul? Trebuia să regleze hidromasajul, altfel copila mea...".

Da, această zeiță absentă, care ne vampiriza, și la care Nanni părea să se refere prin fiecare gest al mâinilor și prin fiecare sintagmă care îi ieșea pe gură, era monarhul spectral care plutea peste organizația domestică de aproape șase zile. Pentru Nanni, evident, mai important era să producă impresie asupra nepoatei sale decât asupra tatălui meu. Acest lucru era pentru mine o absurditate, un sacrilegiu, era dureros, dar mai cu seamă incitant. Aveai impresia că întregul nucleu al acelui orășel maritim fusese pus în alertă. Ideea că toate se întâmplau pentru o copiliță a cărei fețișoară – destul de drăguță, nimic de zis, dar să nu exagerăm! – părea să se multiplice, ca într-o obsesie vaporoasă, în toate fotografiile împrăștiate prin casă, făcea ca așteptarea mea să fie încă și mai lugubră. Iar faptul că Nanni putea fi mica piesă a unui mozaic psihologic mai amplu (pentru mine, pe vremea aceea, absolut de neînțeles) care, dacă cineva s-ar fi interesat să-l

compună, ar fi înfățișat figura persistentă, dar, până la urmă, deloc tragică, a sinucigașului Ricky Cittadini, e un alt gând care nu-mi reduce și nici nu-mi sporește cu nimic patosul de atunci și înfricoșata-mi stupefacție.

În plus, misterul acelei uși închise evidenția – prin contrast – impudoarea ușii imediat învecinate, care era mai mereu deschisă. Să nu-și închidă ușa propriei camere era una din numeroasele strategii adoptate de Giacomo pentru a se diferența de sora lui și pentru a-și exaspera bunicul. Mesajul era explicit: eu nu-s un tip misterios, eu n-am nimic de ascuns, eu nu ader la grotescul program de autocelebrare al acestei familii. Iată așadar cum băiatul acesta se expunea pe sine însuși privirilor uluite ale semenilor. Nu rareori, trecând prin apropierea camerei de baie, îl puteai zări pișându-se în lavabou cu o expresie studiat-extatică. Ba chiar adesea se dezbrăca de tot și se tolănea pe pat în dreptul ușii larg deschise.

Și apoi era acea afurisită „grevă a tăcerii", care mai implica și alte ciudățenii insuportabile. Nu numai că Giacomo își impusese să nu le adreseze nici o vorbă nici lui Nanni, nici tatălui meu și cu atât mai puțin mie, dar se hotărâse să abandoneze chiar și razele soarelui. Trăia în recluziune, cu jaluzelele coborâte, ca și când ar fi dorit să se deosebească în orice fel de tribul bronzaților care frecventa piscina lui Nanni. Giacomo vorbea numai cu servitorii. Această formă de pauperism răsuflat nu m-ar fi tulburat în mod deosebit dacă într-o seară n-aș fi asistat la o scenă cu totul ieșită din comun. Mă dusesem în bucătărie să iau un pahar pentru tata și am rămas în prag, înmărmurit. Dinaintea ochilor mei erau cei patru servitori, în sfârșit îmbrăcați în civil, șezând în jurul marii mese dreptunghiulare aranjate într-un mod și mai pretențios decât pretindea în fiecare seară Nanni să-i fie aranjată masa de sub umbrarul cu flori albe de portocal. Mâncau în tăcere și un pic stânjeniți. Până când l-am văzut, în picioare, cu un aer țanțoș și cu tava într-o mână, ca și cum ar fi predat la școala hotelieră, un ospătar improvizat

îmbrăcat într-o stambă cu găitane de aur și cu mănuși imaculate. Era Giacomo. Da, Giacomo, care le servea cina servitorilor bunicului. Am avut promptitudinea de a mă furișa înapoi înainte ca cineva să mă zărească. Însă n-am reușit să mă dezintoxic de o formă stranie de boală. Îmi venea, firesc, să mă întreb dacă spectacolul acela se repeta oare în fiecare seară ori numai din când în când. Sau dacă avusesem onoarea să asist la o premieră. Și apoi atâtea alte întrebări: el era cel care-i silea pe ei? Sau ei erau cei care îl convinseseră pe dânsul? Nanni știa oare? Iar dacă știa, de ce nu intervenea cu hotărâre? De ce Nanni, a cărui severitate părea să conțină ceva emblematic, manifesta o asemenea indulgență față de ciudățeniile lui Giacomo și față de aroganța servitorilor săi? Era o strategie educativă sau un semn de capitulare? Oare Nanni nu numai că știa, ci era chiar el creatorul, scenaristul și regizorul acestui caraghioslâc? Oare acesta făcea parte din faimoasele sale metode educative? Ce sentiment nutrea Nanni pentru băiatul acela? Afecțiune? Rușine? Milă? Ciudă?

Ce părere o fi având Gaia Cittadini despre mine? (Și cine știe de ce numele de familie era indispensabil?)

Acest semn de întrebare îmi era atât de adânc implântat în minte încât, uneori, mă trezeam în toiul nopții și mă uitam în oglindă, încercând să intuiesc care anume putea fi impresia pe care persoana mea – acea reclamă discreditantă a poporului evreu – ar fi produs-o asupra ei.

Și atunci iarăși îmi imaginam ușa închisă cu cheia, îmi venea dintr-odată să mă ridic, să mă tupilez netam-nesam într-un pelerinaj pe lângă acel zid al plângerii și, în sfârșit, iarăși întrebam stelele:

Ce părere o fi având Gaia Cittadini despre mine?

Această întrebare avea aceeași intonație disperată cu cea pe care aveam să mi-o adresez mulți ani mai târziu, despre impresia pe care scrierile mele ar fi putut s-o producă asupra unor cruzi și indiferenți editori de masă.

Dar dacă aș fi avut un pic de luciditate și de sânge rece probabil că aș fi reușit să-mi formulez în sinea mea semne

de întrebare mult mai stringente și mai adecvate, ca de pildă: *Ce-or fi provocat toate aceste atenții princiare în mintea unei copile? Ce semn de neșters vor fi lăsat ele întipărit asupra chipului ori asupra purtărilor ei obișnuite?* Însă în starea aceea de semiprostrație, acutizată de toată acea zarvă uluitoare, nu găsisem altceva mai bun de făcut decât să mă refugiez sub singurul semn de întrebare care pe vremea aceea mă putea neliniști:

Ce părere o fi având Gaia Cittadini despre mine?

Iată mama tuturor întrebărilor: în așa fel încât ulterioara asociere cincinală cu Gaia, marcată de o serie de chinuri de neșters, se epuizează în această întrebare (*ce părere o fi având Gaia Cittadini despre mine?*), cu mult mai mult decât în toate răspunsurile temporare și nestatornice pe care aș fi încercat să le ofer. Și asta nu-i totul: dar dacă un gram din acea durere de-acum extirpată persistă într-o zonă a organismului meu, sunt sigur că e legată de această chinuitoare interogație: *ce părere o fi având Gaia Cittadini despre mine?* Pe de altă parte simt într-un fel nedeslușit că dacă aș fi schimbat termenii problemei, până aproape s-o inversez în: *ce părere am eu despre Gaia Cittadini?*, chiar așa, cred că lucrurile ar fi stat cu totul altfel. Și totuși, oricât de ciudat ar putea să pară, nu o dată în acei cinci ani aveam să găsesc tăria și demnitatea de a-mi adresa o întrebare firească, denotând un anumit spirit critic, precum: *ce părere am eu despre ea?* Mai mult: mă tem că dacă aș fi avut tăria de a extinde această întrebare asupra întregului mediu pe care îl frecventam, dacă m-aș fi întrebat doar, încercând să citesc în sinea mea: *haide, Daniel, ce părere ai tu despre ei?*, în loc să mă refugiez în răsuflatul și obsesivul adagiu: *ce părere or fi având ei despre mine?*, atunci poate cine știe... De altminteri, ceea ce deosebește exemplara experiență a fratelui meu Lorenzo de experiența mea atât de dezastruoasă ar putea fi faptul că el nu numai că a avut tăria și ironia de a se întreba de la bun început: *ce părere am eu despre ei?*, ci chiar pe aceea de a-și răspunde într-un mod superb de răspicat care îl caracteriza:

părerea mea e că sunt o gașcă de rahați cu ochi paranoici! Nu există altă diferență semnificativă între mine și Lorenzo în afară de aceea că el a reușit să stabilească cu acea lume crudă un raport de o convexitate sfruntată, pe când eu mă închideam în obtuza mea concavitate. Iar asta a fost de ajuns, evident: deoarece, în rest, condiția noastră era aproape identică: aveam același tată și aceeași mamă, aceeași cultură, aceiași bani la dispoziție, aceeași identitate religioasă incertă, aceeași capacitate introspectivă, aceeași vocație egotistă, aceeași ochi închiși la culoare, aceeași chelie incipientă, același „s" defectuos... Ca atare, trebuie să conchidem că numai o atitudine mentală diferită a fost cea care ne-a determinat lui seninătatea, iar mie suferința răsunătoare.

(Cu câteva săptămâni în urmă lâncezeam în sufragerie, ținând în brațe o sticloanță de Coca-Cola, cu mâinile afundate într-un castron plic cu arahide. Mă uitam la televizor, cum des se petrece în ultima vreme. Abia revenit la viață din plictiseala chinuitoare a studiilor matinale. De când am un post precar la universitate, de când am conștientizat că raportul meu cu Sharon, prietena mea, s-a zdrențuit, de când am început să îngurgitez în fiecare zi o grămadă din mâncarea care mi-ar ajunge pe o săptămână, viața mea și-a pierdut aproape orice valoare și orice farmec, devenind o văgăună a mii de obsesii și a tot atâtor vicii. N-am chef să studiez, să mă întâlnesc cu ceilalți, să plec, să merg la stadion, să-mi țin lecțiile, să vizitez muzee, să scriu un rând despre scriitorii morți, s-o trădez pe Sharon și cu atât mai puțin să-mi imaginez o alternativă la dânsa... Privesc cum viața se tot duce în goană pe șinele înfundate ale unor fantazări funeste pe seama colegilor mei de școală. Îmi place să-i văd murind în accidente: îl văd pe Dav cum se înecă într-o piscină umplută cu Dom Pérignon cu vechime. O văd pe Diamante Arcieri izbită în frunte de un meteorit din trufe de Alba. O văd pe Silvia Toffan cum își pierde și mâinile, mutilate de un enorm *coupe-papier* de la Gucci.

Singurele pasiuni care mi-au mai rămas, imediat după masturbație [care, de altminteri, și-a pierdut *appeal*-ul pionieristic de pe vremea pubertății, devenind o îndrăgită tovarășă de viață!], sunt Play Station 2 și televiziunea prin satelit. Da, adevărata mea existență o constituie, acum, foarte scurtul interludiu dintre o labă și o devastatoare ședință în fața televizorului. Mă postez în fața micului ecran, singur: și în timp ce totul și toți lucrează – ori cel puțin au politețea de a se preface că muncesc – eu unul călătoresc prin documentare despre vampirii de pe pământ, rețete culinare deosebit de sofisticate, cursuri de aerobic, explorări amănunțite ale savanei sau ale junglelor virgine, îndelungi divagații despre NASDAQ, despre *hi-tech* și despre desenul japonez.

Ei bine, în ziua aceea eram sintonizat pe unul din programele mele de satelit preferate: Wishline Channel: da, planeta dorințelor irealizabile: un canal care transmite licitații de chestii pentru milionari la prețuri inaccesibile: corăbii de război ale sultanilor, reședințe panoramice din Toscana sau castele din Provența, avioane supersonice, automobile de colecție... Dintr-odată am sărit literalmente din scaun văzând cum apare la televizor, incredibil și inimaginabil, vila lui Nanni de la Positano. Dintr-odată am fost catapultat din răceala unei camere de luat vederi în mlaștina confuză a trecutului meu: am pătruns brusc în camera Gaiei [aceasta a fost natura violului meu!] și în cea a lui Nanni, ba chiar și în camera pe care o primisem eu, chiar în timp ce vocea vânzătorului încerca să ademenească niște cumpărători imposibili prin unele expresii convenționale:

„Vederea uluitoare de care vă puteți bucura de la balconul cu vedere spre golf oferă o tovărășie optimă pentru cine dorește că cineze în compania prietenilor și decorul cel mai sugestiv al coastei amalfitane..." spunea vocea, în timp ce eu eram înmărmurit.

Dacă Nanni adora casa aceea, de ce voia să se descotorosească de ea? Ce părere avea Gaia despre toate acestea? Iar eu cum trebuia s-o iau?...

N-ai nevoie de-o licență în psihologie ca să înțelegi că era vorba de întrebările obișnuite, deja incapabile să-mi mai încălzească inima. Eram înlăuntrul acelor imagini, un pic iritat de frigiditatea descrierilor, un pic dezamăgit de incapacitatea ambientelor de a face față confruntării cu strălucirea amintirii. Vila de la Positano părea un loc mort, un loc unde acum era imposibil să trăiești sau să fi trăit, un loc ce trebuie să fi fost locuit cu o sută de ani în urmă de bărbați cu peruci, de *zombie*, un loc ce emana un miros de praf și de umezeală. Ba nu: semăna cu decorurile unei telenovele: o casă improbabilă locuită de creaturi improbabile: o apocrifă dezamăgitoare. Cu siguranță nu spațiul concret așa cum mi se părea că mi-l amintesc și cum mi-a părut pe atunci.

Însă o umbră ușor redundantă l-a reînsufleți, anihilând prima impresie.

Deoarece, imediat după ce am introdus o casetă în *video-recorder* și am apăsat pe butonul REC ca să înregistrez emisiunea și să i-o arăt tatălui meu, am zărit pe ecran o imagine reflectată într-una din ferestrele mari ale sufrageriei: o figură de femeie. Am lăsat emisiunea să se termine în timp ce în sinea mea creștea o ciudată neliniște care nu avea nici o legătură cu presiunile sufocante de odinioară: era o amețeală, ca și când dintr-odată pământul ar fi încetat să se mai rotească. Ca și cum viața mea s-ar fi chircit în ungherul îngust al unei clipe. Și apoi încet, cu mâinile care aproape nu mai răspundeau la impulsurile, de altminteri confuze, ale creierului, am derulat banda până la momentul incriminat cu speranța că voi putea bloca acea umbră într-un stop-cadru.

Gaia!

Nu încăpea nici o îndoială. Cel puțin așa mi s-a părut. O Gaia la treizeci de ani. Așadar o Gaia lipsită de sens. Eram aproape furios fiindcă nu reușisem să văd și să înregistrez toată emisiunea. Poate că în prima parte a transmisiunii fusese arătată și în halul în care ajunsese după trecerea anilor. Dar de ce țineam atât de mult la asta? Din curiozitate, firește.

Însă și dintr-o formă subtilă de fetișism. Cu acel dram de *cupio dissolvi* care însoțește orice fetișism.

Sufeream?

M-am întrebat acest lucru cu aceeași detașare cu care îmi adresasem întrebările precedente. Nu, nu sufeream. În acea imagine prinsă din zbor nu era nimic covârșitor, nimic care să hrănească nostalgii. Eram amețit, eventual: cu un gust acru în gură, în așa fel încât n-am găsit altceva mai bun de făcut decât să mă agăț de sticla de Coca Cola și să-mi scufund mâinile în castronașul cu arahide, aproape zgâriindu-i fundul.

Dar dacă nu sufeream, dacă nu eram îngrozit, dacă nu mă aflam în pragul unui colaps emoțional, dacă într-adevăr nu-mi păsa, dacă acel calm pe care mi-l vâram în ochi mie însumi nu era încă o demonstrație a relei mele credințe vechi de treizeci de ani – așa cum nu oboseam să-mi repet –, atunci de ce stăteam cu fața lipită de televizor? De ce, cu elanul acela de câine vagabond care scurmă prin gunoaie, încercam să prind, în palidul reflex de pe fereastră pe care stop-cadrul îl făcea și mai vag, dovada de netăgăduit a presupusei degradări fizice a Gaiei?

Poate că aveam nevoie de rația mea potrivită de așteptare. Doza justă. Nimic exagerat. Poate că ceea ce deosebea casa de atunci de cea de astăzi era pur și simplu așteptarea: lipsește un lucru de așteptare și-i vei pierde întreaga comoară. Nimic n-are valoare fără așteptare. Așteptarea e Dumnezeu. Nu există alt Dumnezeu dincolo de așteptare. Așteptarea explică totul: de ce mergem înainte. De ce nu ne înecăm. De ce ne lăsăm seduși de ceea ce prin sine nu-i seducător. Așteptarea e singura pasiune a vieții mele.

Altceva nu știu. Altceva nu mai e de știut. Iar acum, când mica lecție a luat sfârșit, reiau de unde m-am oprit. O vedeți pe Gaia cum coboară pe mol cu grația și cu solemnitatea unei Jacqueline Kennedy și a unei Madone a lui Pontormo? Ei bine, așteptați-vă din partea ei – și din partea nesocotitului ei adorator – la orice.)

Numai în prezența lui Dav mai simțisem un disconfort fizic comparabil cu acea senzație de apăsare greoaie de care m-am simțit izbit când am văzut-o pe acea marinăriță coborând din șalupă. O clipă fusese de ajuns ca să mă simt afectat de așa-numitul „sindrom al struțului": acel mecanism defectuos care-l iluzionează pe Subiect că a-și îndepărta privirea de la Obiect e totuna cu a dispărea. Și cu toate că alesesem să nu mă uit, să mă sustrag acelei priveliști uluitoare, eram cât pe ce să explodez, saturat de imaginea care deja îmi curgea prin artere. Ca o trăsătură de penel albastră peste pereții cenușii ai vieții mele. Ca o răsunătoare găleată de apă rece ca gheața după un somn care a durat ani de zile. Însă în același timp era ca și cum acel sentiment vag de inadecvare pe care l-am trăit de-a lungul celor șase zile petrecute în casa lui Nanni și-ar fi găsit debușeul ineluctabil în acea pată de un albastru intens. Ca și cum aș fi inhalat un balsam al cunoașterii: abia acum vedeam că viața mea de până atunci se lipsise de ceva fundamental: de mâine, lucrurile aveau să meargă altfel, tot ceea ce mă interesase nu avea să mă mai intereseze, la fel cum va fi trebuit să reconsider tot ceea ce mă privea.

Ce sens are să te vezi de sus?, aveam să mă întreb mulți ani mai târziu. De departe? Și în același timp de foarte aproape? De ce vedeam orice coș, orice punct negru, orice mică imperfecțiune a nasului meu? De ce nasul meu ocupa dintr-odată orice gând prezent ori posibil? De ce nasul meu umplea orizontul aidoma unei stânci marine uriașe? De ce dantura îmi apăsa buzele ca pentru a-și arăta stângacea-i imperfecțiune? De ce un singur molar părea mare și greu ca un stei?

„Ți-l prezint pe Daniel, băiatul lui Luca, nepotul lui Bepy", i-a zis Nanni Gaiei, pe un ton biblic peremptoriu, de parcă ar fi citit o sentință de condamnare la moarte. Și niciodată nu mi s-a mai părut că numele meu (Daniel) indică un referent de o concretețe atât de stupidă.

„CIAO, DANIEL", a spus ea parcă pentru a-l reabilita.

... Atunci am simțit că treaba era pecetluită: atunci mi-am perceput viitorul într-o stranie retrospectivă la capătul căreia

nu exista altceva decât Gaia: atunci am înțeles (cu o limpezime pe care astăzi poate că tind s-o transfigurez) nu numai că nu mă voi mai elibera de ea, ci și că acea formă de libertate pe care o depășisem nu mă va mai interesa. Că exista o strânsă corelație semantică între libertate și moarte. Atunci am presimțit într-un mod neliniștitor că existența acelei fete mă dezonora și că pentru mine singurul mod de a ieși din condiția de inferioritate nimicitoare era s-o omor cu mâna mea.

Iată de ce relatarea celor două săptămâni care au urmat și în care am rămas la vila din Positano pare pleonastică și irelevantă. Nici măcar n-am chef s-o povestesc. Sunt suficiente aceste cuvinte ale Gaiei, pronunțate (cine știe de ce) cu un vag accent meridional (deprins, poate, din sus-pusele ei frecventări ale Insulei Capri și filtrat prin diafragma nervozității mele), pentru a înțelege dimensiunea acelui cutremur interior. Înțelegeți unde-i noutatea și unde-i talentul? Nu a spus un „ciao" nepoliticos și indiferent. Nu m-a salutat așa cum saluți pe cineva lipsit de importanță. Mi-a spus pe nume. S-a sustras stereotipului ce le determinase pe majoritatea fetițelor frumoase pe care le întâlnisem până în momentul acela nu numai să subestimeze obraznic importanța numelui meu, ci și să abordeze existența istorică pe un ton lichidator, subestimându-mi susceptibilitatea. A spus: „Ciao, Daniel" parcă pentru a demola judecata pe care mi-o făcusem pe seama ei în acea scurtă săptămână de patimi. A spus: „Ciao, Daniel". Textual. Nu a spus: „Ciao, Alessandro", „Ciao, Fabrizio" ... Nu, a spus: „Ciao, Daniel", și pentru asta nu încetez a-i mulțumi după atâta vreme, deși admit că acel început promițător a fost doar un start greșit. Fără totuși a trece sub tăcere faptul că acel „Ciao, Daniel" rostit cu naturalețe, care într-o clipită mi-a pulverizat toate amintirile din copilărie – chiar și pe acelea recente și electrizante despre vacanța din Anglia, despre nemțișoara care semăna cu Eva Braun, ca și despre damful de amoniac întipărit în degetele fratelui meu –, a fost cauza a tot ceea ce a urmat.

Fie-mi îngăduită o ultimă observație cât se poate de meschină, înainte de a trece la altceva.

Să ai conștiința propriului privilegiu. Iată lecția de neuitat pe care am învățat-o în acel sejur memorabil. Până la vârsta de paisprezece ani, până la acea vacanță ciudată care m-a azvârlit, cu un considerabil salt temporal, din sprintenul laxism al secolului XX în eticheta rigidă a celui de-al XIX-lea, mi se păruse că aveam o conștiință deplină a privilegiului meu... Până la vârsta de paisprezece ani, înainte ca vila lui Nanni din Positano să-mi deschidă porțile în întreaga ei strălucire trandafirie și eclectică, fusesem obișnuit să mă consider un băiat privilegiat. Nu fusesem încă supus legii supraomenești a relativității care face ca toate convingerile noastre să devină inepuizabile și precare. Până în acel moment frecventasem doar persoane și familii de nivelul meu sau dintr-o pătură socială mai de jos. Crezusem dintotdeauna că obiceiul tatălui meu de a înlocui un Mercedes cu un Porsche cam din șase în șase luni, ori lungile noastre voiajuri în străinătate, ori perechea nelipsită de servitori, ori apartamentul nostru plin de covoare și de tablouri, și senina obișnuință de a ne permite orice moft tehnologic mărturiseau o bunăstare care, dacă nu se putea numi bogăție, era oricum foarte aproape.

Nu-i de mirare. Țâncii de acea vârstă fac asemenea considerații mult mai des decât se crede, mult mai des decât adulții, mai cu seamă în anumite medii. Dacă mai apoi acestui snobism familial i se adaugă tendința congenitală de a gigantiza orice lucru, exaltat de vârsta fragedă și de un talent precoce la comparații, e lesne de înțeles durerea mea, o durere mai arzătoare și mai cotropitoare decât dragostea incipientă. Ăsta-i adevărul: comparația socială îmi ocupa imaginarul – ca și pe acela al colegilor mei – mult mai mult pe atunci, când nu avea nici un sens, decât azi, când poate că ar trebui să mă întristeze. Și atunci nu ne mai rămânea – mie și tuturor celorlalți – decât să mințim fără nici o grijă, sfidând ridicolul și neverosimilul. Era o chestiune de supraviețuire: să minți în privința consistenței averii și a contului din bancă al părinților

tăi, în privința performanțelor sportive, a parcului auto, a călătoriilor costisitoare prin lume, în privința fetelor pe care le-ai avut și a fecioriilor pe care le-ai compromis, în privința lungimii penisului și a performanțelor erotice... Pentru Dumnezeu, să blufezi în privința acestor lucruri era singura modalitate prin care puteai respira. Care din noi nu își număra printre rubedenii un unchi excentric colecționar de Rolls-Royce-uri? Care dintre noi rezista tentației de a dezvălui că bunicul era prefectul unei secțiuni din Rotary Club, dacă nu chiar președinte? De ce să-ți lipsești colegii de privelișteа propriului pașaport pentru ca ei să poată admira timbrele ce atestau numeroasele călătorii exotice? Care dintre noi nu-și dorea să-și standardizeze propria viață de burghez modest în conformitate cu sacra înlănțuire a publicității de lichioruri și de ceasuri de firmă cu o atât de mare influență? De care altă resursă mai dispuneai ca să te aperi de presiunea acelui mediu hiperexcitat, în afara celei de a născoci locuri, situații, persoane care n-au existat niciodată?

Chestia demențială, care abia astăzi poate fi înțeleasă, e că aproape toți mințeau. Nimeni – cu excepția privilegiatului sau a budistului inconștient care vedea cum aspirațiile și realitatea coincid – nu se sustrăgea de la această vrajă. Singurul scut cu care te puteai feri de agresiunea succeselor altora. Se speculase atât de mult pe seama minciunii încât acum parcă ne-am fi găsit într-o Bursă a prestigiului social în care titlurile fiecăruia fuseseră supraestimate grosolan de o gașcă de brokeri jalnici. Iar acum, pentru mine, era ca și cum acea piață de acțiuni a minciunilor s-ar fi aflat sub amenințarea apăsătoare a unui crah epocal. Mult mai târziu aveam să mă întreb – cu o doză de moralism și de înțelepciune retrospective, de altfel fără să obțin un răspuns adecvat – dacă, demontând acel aparat al contrafacerilor, viața ar fi avut un alt gust. Dar poate că e o întrebare stupidă și smintită. Ar fi ca și cum ne-am întreba ce s-ar schimba în viața noastră dacă ne-am descotorosi de obligația cotidiană de a mânca și de a bea.

Chiar întâlnirea cu familia Cittadini, care a urmat la scurt timp după întâlnirea cu familia Ruben, a fost cea care m-a introdus în acest mod diferit de a-mi concepe existența, făcându-mă să simt pentru prima oară ceea ce, cum se poate presupune, mulți prieteni de-ai mei mai puțin bogați resimțiseră în privința mea: un sentiment de inadecvare, un soi de insuficiență respiratorie. Drama unui alergător care dă tot ce are mai bun în el și e depășit cu aparentă ușurință de un alt concurent cu aripi la picioare. Întâlnirea cu familia Cittadini și cu familia Ruben mi-a arătat o bogăție care-mi mortifica în mod imprevizibil amorul propriu: care n-avea nici o legătură cu bunăstarea pe care familia mea mi-o garanta: o avere care exercita o influență semnificativă – în bine și în rău – asupra persoanelor care puteau dispune de ea. E suficient să ne gândim la neurasteniile lui Karen Ruben sau la acelea, fatale, ale lui Ricky Cittadini și ale fiului său Giorgio. Până și sinuciderea primului și idiosincrasiile celui de-al doilea aveau în ele ceva foarte șic. În ochii mei, acest lucru era suficient ca să șteargă cu buretele privilegiile de care mă bucurasem dintotdeauna. De acum înainte, casa unde locuisem întotdeauna, unde mă născusem și pe care nu încetasem nici o clipă s-o consider splendidă avea să mi se pară un bordei jalnic. Și totuși greșeam atunci când consideram că ceea ce mie îmi părea o țintă definitivă pentru cei din familia Ruben sau pentru cei din familia Cittadini era o sursă de bucurie și de satisfacție. Pentru bogățiile dezirabile nu exista limită. Mereu va fi existat cineva spre care să se poată îndrepta acul veninos al invidiei omenești. Nanni Cittadini nu era omul cel mai bogat din lume. Și nici Amos Ruben. Și atunci, de ce nu ne puteam gândi că amândoi scoteau din această constatare neplăcută un motiv de legitimă întristare?

4

Cinci ani în miniatură

Deși am iubit-o pe Gaia cu o determinare solipsistă vreme de cinci ani încheiați, bucurându-mă inclusiv de luxul unor plăceri neprevăzute (în fond nu mai puțin egocentrice decât durerile), nu pot spune că timpul m-ar fi învățat s-o cunosc. Dimpotrivă, mi se pare că timpul aproape că a complicat și mai tare echivocul privitor la personalitatea ei și enigma vieții sale. Curtea pe care i-o făceam pe ascuns lui Giacomo, fratele ei, fusese singura unde mă simțeam la înălțime: o curte ce s-ar putea număra printre acele manevre de diversiune premergătoare bătăliei de pe teren.

În rest, citisem câteva cărți (mai puține decât aveam să declar în anii următori), ascultasem un număr mai mult decât considerabil de discuri urâte dar convingătoare, abuzasem fără nici o continență de mine însumi, vizitasem în mai multe reprize Statele Unite, mă întorsesem în Israel cu Dav: ajunsesem chiar până în Australia și în Noua Zeelandă cu părinții și cu fratele meu. În rest, avusesem tihna suficientă pentru a-mi aprofunda ipohondria, pentru a-mi păstra inflexibil intactă virginitatea și pentru a-mi prepara, cu pedanterie autentică, propria ostracizare.

5

Mondenitatea dinaintea dezastrului

Lucrurile s-au desfășurat cam așa.

Începând din iarna lui '86 n-am pierdut nici o petrecere de majorat a prietenilor și a cunoscuților aflați cel mai la vedere. Vreo treizeci de recepții în total, atât de incredibil de asemănătoare între ele în orice amănunt (cam la fel cum avea să se întâmple în continuare cu cocteilurile nupțiale, pline de pinguini în smoching și de gâsculițe) încât aveam impresia că fusesem la o singură și interminabilă petrecere de aniversare, îmbrăcând smochinguri în ritmul unui mic Mare Gatsby, bând mai multă *sangría* decât Hemingway și mestecând aspirine cu dezinvoltura unor nevropați din anii '60. Să spunem că aparțineam primei generații de adolescenți care au avut posibilitatea să trăiască libertatea – cucerită cu năduşeală de ai noștri predecesori – fără prea multe drame sau exaltări, eventual pradă unei bolnăvicioase lipse de ocupație.

Un lucru e sigur: Azzurra Paciotti, Silvestro Pallavicini, Giando Raspelli, David Ruben și mulți alții nu avuseseră curajul, sau poate interesul, să confere propriei lor petreceri de majorat marca originalității. Ca și când ar fi urmat servil un format alcătuit din câteva puncte fixe tâmpite: invitații tipărite la Pineider, închirierea unui local la modă (Jackie O', Open Gate, Cabala, Gilda...), ori întrebuințarea propriei case de la țară, rece ca gheața (Cortona, Montepulciano...), sau a vilei de la mare (Fregene, Capalbio, Porto Rotondo...), rochia lungă pentru fete și cravata neagră pentru băieți, *catering*-ul încredințat lui Ruschena, valsul de Strauss de la miezul nopții, cu sărbătoritul sau cu sărbătorita angajați într-un dans cu

părintele de sex opus, și apoi muzica asurzitoare de la ora cinci dimineața, interdicția alcoolurilor tari mai mereu încălcată, precum și unele feciorii compromise cu delicatețe sau cu disperare. Pentru aceste chermeze la care nu se putea renunța și care erau însemnate cu fierul roșu al stigmatelor provincialismului roman se investeau cu inima ușoară zeci de milioane. Iar cel mai bun lucru la care sărbătoritul se putea aștepta de la serbare era să ajungă aruncat îmbrăcat într-o piscină în toiul nopții, beat turtă și totodată bântuit de dorința arzătoare de a se sinucide. Numai grație nevrozei mele intens mediatizate și aurei mele romantic-târzii am izbutit s-o împiedic pe mama să-mi organizeze o asemenea scârboșenie costisitoare. Iar acesta rămâne până astăzi unul dintre puținele evenimente-netrăite față de care nu păstrez nici un regret, ci doar o durabilă ușurare.

Aceasta e povestea petrecerii Gaiei, intrată în anale – cu contribuția mea hotărâtoare – ca fiind cea mai dezastruoasă și mai de neuitat. Aceasta e povestea sfârșitului meu. A revoluției mele eșuate. A dimensiunilor mele de băiat al tatei. Aceasta e povestea celui de-al doilea evreu răstignit pe bună dreptate de o oligarhie de romani. Aceasta e povestea răstignirii mele, după care nu aveam să mai pot învia niciodată. Aceasta e povestea alungării mele din Eden: povestea pe care de la bun început îmi propusesem s-o istorisesc, înainte să mă pierd în labirintul zadarnicelor și exasperatelor căutări ale unor motivații oculte.

Strania și confortabila existență dusă în interiorul acelui institut al snobilor în care erai promovat prin forța inerției și prin care îmi târâsem zilele mai mult sau mai puțin liniștit vreme de treisprezece ani se apropia de sfârșit. Acest din urmă an a fost, cel mai adesea, dominat de o gamă compozită de impresii neplăcute care s-au vărsat toate în panica generată de o constatare chinuitoare, deși interlocutorie.

Gaia, la optsprezece ani? Fetița mea, majoră?

O glumă foarte de prost gust. O absurditate absolut inadmisibilă. Tinerii la optsprezece ani sunt liberi, emancipați, adulți. În plus, cei din anul 1989, spre deosebire de cei din secolul anterior, se întorc acasă când poftesc. Trag la măsea și fumează de sting. Tinerii la optsprezece ani au mașină. Ca să nu mai vorbim de incontrolabila lor înclinație către promiscuitate și fornicație.

E fatal: dragostea se numără printre acele experiențe extreme din punct de vedere emoțional care ne fac puritani și reacționari!

Iată de ce vârsta majoratului mi se părea în cazul Gaiei o cucerire intolerabilă. În plus de toate, odată cu sfârșitul școlii aveam să suport rărirea drastică a întâlnirilor noastre, pierzându-mi încetul cu încetul capacitatea de a o ține sub ochi, de a-i tergiversa emanciparea ilegitimă. Totodată însă nu puteam să nu mă molipsesc de entuziasmul ei. Cum să nu-i fac pe plac când mă ruga s-o însoțesc când comanda biletele de invitații sau tortul? Când îmi cerea ajutorul pentru decorare, pentru orchestră, pentru iluminat...? Cum să n-o sprijin când își arăta toată indignarea la probarea rochiei ai cărei umeri erau evident prea umflați? Ori când îmi povestea că fuseseră greșite inițialele de pe șervețelele albe din pânză de Flandra cu aceeași indignare însuflețită cu care o măicuță misionară mi-ar fi povestit despre un genocid de copii africani? Ei bine, da, eram sfetnicul ei. Sau, mai bine zis, o falsă damă de companie. Un pederast îndrăgostit de o copilă. Un tip aflat undeva între cumplitul Iago și jalnicul Polonius.

Cum poți ajunge în așa hal? Până astăzi, e un mister inexplicabil.

Cum devii înainte de vreme o fată bătrână? Cum poate un băiat strălucit să se preschimbe într-o amibă asexuată? Să-și anuleze doar prin voință toată tăria, tot impactul vigorii sale tinerești? Să-și dezamorseze propria ambiție virilă? Să-și dezintegreze încărcătura erotică? Cum a izbutit s-o abolească? E posibil ca pe atunci să nu-ți fi dat seama? Să te fi adâncit, aidoma anumitor nevropați irecuperabili, atât

de mult în obsesia ta, în rolul autoatribuit de Supraintendent Al Castităților Gaiei Și Gardian Al Sfintelor Sale Orificii, încât să-ți joci toate șansele și toate cartușele disponibile pentru fericirea ta? Să fi fost atât de orb încât să crezi că nu existau alternative la acea viață de suspine și de mizerii? Atât de imbecil încât să nu pricepi că un labagiu cu stofa ta nu s-a născut ca s-o facă pe anahoretul? E posibil să nu fi înțeles discrepanța vădită dintre aspirația ta la abstinență (ca și aceea pe care tu i-ai atribuit-o Gaiei în mod arbitrar) și turbata, neîncetata căutare de veșminte feminine peste care să te masturbezi? Atât de defetist încât să te mulțumești cu o situație în care Gaia îți oferea doar firimiturile numeroaselor ei farmece?

Erai prietenul ei cel mai bun, izbutiseși, știa toată lumea, te folosiseși cu șiretenie de asistența gratuită pe care i-o ofereai acelui nebun furios de frate-său numai ca să-i câștigi ei încrederea. Dar cum puteai ignora că o asemenea încredere era lucrul cel mai puțin captivant pe care ți l-ar fi putut dărui? Că poate ai fi avut mai mari speranțe cu dânsa dacă te-ar fi detestat sincer? Cum puteai ignora că, în mod sigur, profesia de asistent social nu era tocmai cea mai populară în rahatul acela de școală, în acel atelier pentru avansate fizic și pentru înapoiate mintal?

Nu, toate acestea pe atunci erau pentru mine de neînțeles, tot atât pe cât îmi sunt astăzi de limpezi. Nu mai e nimic de zis: la paisprezece ani, în acea ciudată vacanță de la Positano, mă hotărâsem să-mi îngrop virilitatea, renunțând la tenacitatea, la verva reclamate de vârsta mea spre a mă dedica în întregime unei cauze smintite. Da, smintite, dacă nu pentru altceva măcar întrucât nu dădea speranță, nu promitea răsplăți. Era smintită și inutilă aidoma promotorului său. Comisesem cea mai gravă eroare pe care un băiat ar putea-o comite: nu atât aceea de a nu crede în sine însuși (cum li se întâmplă celor mai mulți adolescenți), ci de a unge această neîncredere în sine cu mirul unei inalterabilități metafizice. Nu voisem să cred. Păcătuisem prin cinism, absorbind mesajul implicit

al acelui mediu: invitația perfidă și reacționară la imutabilitate.

Și totuși aș vrea să salvez o singură zi din oceanul acelor cinci ani. Ca să fim mai precișii, aș vrea să salvez o după-amiază de decembrie a anului 1986 (cu doi ani înainte de petrecerea Gaiei pe care o voi povesti de îndată) în care aerul călduț și rarefiat din apartamentul meu e sfâșiat de soneria telefonului:

— Danni, tu ești?
— Gaia!
— Exact.
— Spune-mi.
— Ai treabă în după-amiaza asta?
— Păi...
— Ce-ai zice să mă însoțești la un *shopping*?
— Dar...
— Dacă n-ai chef, nu-i nimic...
— Ba am, și tu acuma...
— Splendid. Trec să te iau în zece minute.

Și apoi iată-mă – sunt chiar eu, deși încă îți vine greu să crezi! – înfrigurat, cu picioarele lungi, pe șaua motoretei Gaiei: stau în spatele ei și ea are geaca bufantă și un cardigan de cașmir albastru și mănuși de lână cu niște ursuleți desenați: mirosul ei alcoolic de Neutro Roberts e acutizat de o nuanță ușoară de sudoare. Se strecoară prin trafic fără să mă bage în seamă. Poate că nu-mi aude protestele din pricina clapelor de pluș trase peste urechi. Sau poate, ca de obicei, nu-i pasă de mine nici cât negru sub unghie. Lunecăm sinuos pe lângă Muro Torto azvârlindu-le impolitețuri unor automobiliști exasperați de viață și de Crăciunul care bate la ușă, și ne încununăm criminalul traseu printr-o trecere în U undeva pe lângă Piazza del Popolo și cu un slalom printre ștachete umane pe o porțiune de drum strict pietonală. Iar acum ne aflăm pe Via del Babuino, cu intenția serioasă de a ajunge pe Via Condotti înainte să se umple de străini. E încă ora patru, e un frig uscat de care e ușor și e bine să te protejezi. O

moleșeală urmând prânzului paralizează creierele în lumina aceea diamantină. Totul e binecuvântat de penumbra de porțelan a serii care se răspândește peste tencuieli.

Gaia și cu mine vorbim încontinuu.

Despre ce vorbim?

Despre nimic. Despre cât de indispensabil e nimicul. Despre cât e nimicul de instructiv. Despre cum nimic nu te face mai fericit decât nimicul. Ea cheltuiește paralele cu o dezinvoltură înspăimântătoare. E bucuria comercianților cărora nu le vine să-și creadă ochilor și a vânzătorilor nevrotici. Unitatea de măsură a cumpărăturilor ei este duzina. *Ce zici de asta? Știi pentru cine? Pentru mătușa Edna... Asta pentru Dada, o să moară de fericire... Asta pentru doica mea...* Sacoșele se înmulțesc concomitent cu amețitoarea risipă de silabe. O atare incontinență verbo-consumistă nu pare să se înrudească nicidecum cu parcimonia endemică a lui Nanni și cu atât mai puțin cu prodigalitatea nepăsătoare a bunicii Sofia. Această neînfrânare e violentă, uneori chiar samavolnică, și totuși atât de irezistibilă pentru mine – eu, *groupie*-ul personal al Gaiei: ochelaristul ei adorator care n-are s-o fută niciodată.

Dar lucrul care mă surprinde mai mult – și nu știu dacă ea îl oferă conștient sau din purul instinct de a plăcea oricui – este atitudinea ei de azi în privința mea. Am impresia că se preface că-i iubita mea. Că îmi concede inimaginabilul. Azi e ziua mea norocoasă, a cărei amintire va avea rolul de a mă exaspera în lunga succesiune a zilelor aburite. Ea îmi zâmbește, face mutrițe pentru mine, îmi cere sfatul, mă înghiontește, mă strigă cu porecle caraghioase, mă tratează ca și când pe lume ar exista doar Daniel Sonnino, m-a introdus pe lista de cadouri de dat și de primit, și mai ales în sfârșit are delicatul bun-gust de a nu mă întreba nimic despre Dav... Aș vrea să vorbesc, să replic, să-mi spun și eu părerea, dar nu mă ascultă. Percep, mai degrabă, clinchetul prelung al spiritului ei care se împrăștie pe treptele dintr-o Piazza di Spagna presărată cu roșul și cu albul ciclamelor.

Gaia este, înainte de toate, epoca mea.

Via Condotti la ora șase și jumătate într-o zi de decembrie a anului 1986 nu poate fi comparată cu nici o altă stradă pe care am văzut-o vreodată. Probabil că, pentru a ne imagina ceva la fel de frumos, ar trebui să ne gândim la un Nevski Prospekt de pe vremea lui Gogol, la o Washington Square bătută placid de tocurile lui Henry James, ori la acea Madison Avenue pe care au trăit și au suferit personajele lui Edith Wharton. O scăpărare de lumini stacojii, o sclipire de covoare roșii și de rubine deasupra vitrinelor purpurii, un parfum de castane rumenite, un cântecel glasat de-al lui Bing Crosby difuzat discret peste o porțiune de oraș în sărbătoare.

Dintr-odată sunt scuturat de o fără de echivoc ghiorăială a stomacului ei, care amintește de sunetul atenuat al furtunii din anumite filme de groază.

— Ops, ce burtă nerușinată, zice ea și zâmbește. Ce-ai zice de un tort la Babington's? Sunt frântă!

Acum, îl vedeți pe acest Shylock docil și romantic intrând alături de comoara aceea de fată într-un *tea-room* din Piazza di Spagna plin de mahon și de paie și așezându-se demn pe un scaun minuscul, încrucișându-și picioarele, apucând meniul cu dezinvoltura afectată a unui bărbat la cincizeci de ani, disimulându-și oroarea inspirată de prețurile astronomice, reținându-și emoția când o vedea pe fata vieții lui deznodându-și fularul, descheindu-și geaca și așezându-și mănușile într-un colț cu fluența unui singur gest, iar apoi ridicându-și degetul ca să cheme o bătrână scorpie pseudo-britanică și comandând un ceai cu aromă de bergamotă și două *muffin* cu unt și cu marmeladă de portocale?

E bine să vedeți. Fiindcă este exact ceea ce se petrece.

Încă de la începutul acestei cronici tot caut momentul propice ca să-mi acord o plăcere pe care ar trebui să mi-o interzic: să o descriu pe Gaia. Poate că a sosit momentul, acum când nu se uită la mine, acum când stă cu fața adâncită în meniu, acum când pare un pic obosită cufundată în mormanul acela de sacoșe și de cumpărături de Crăciun, acum când nu mă tem de nimic, acum când aș putea să fac

ceea ce, în împrejurări analoage, ar face nouăzeci și nouă la sută dintre prietenii mei: s-o sărut mărturisindu-i la ureche un secret care pare enorm dar care în fond nu-i mare lucru... tocmai acum îmi permit cel mai îmbătător și mai demodat dintre privilegiile literare: descrierea femeii iubite.

Gaia e o Britney Spears *avant-la-lettre*, cu câțiva centimetri mai scundă față de acest model din viitor. Gaia e exasperată de două kilograme de adipozitate (pe care ea le consideră inutile și dăunătoare) de care ar vrea să se debaraseze, rătăcindu-se în sveviene promisiuni de mântuire dietetică și supunându-se unor inimaginabile rații de masaje. Gaia mănâncă cu o plăcere nemaiauzită dar cu o lentoare de estet. Ușorul semn de bărbie dublă este motivul pentru care o iubesc pe Gaia. Gaia e micuță și bine proporționată. Blondul unguresc al părului Gaiei este ereditar, iar nasul ei este acela al lui Brigitte Bardot. Gaia nu poartă fustă aproape niciodată. Toată lumea crede că Gaia este splendidă în ciuda dinților ei un pic ieșiți în față. Nimeni nu pricepe că splendoarea Gaiei se datorează dentiției neregulate și mai ales acelei mici imperfecțiuni a incisivului, acea pată imperceptibilă pe care, dacă aș avea posibilitatea, m-aș apuca s-o ling fără încetare, zile și săptămâni la rând. Gaia are o respirație care miroase a caise și o piele care miroase a cașmir. Gaia are un glas care te duce cu gândul la saliva fetelor de unsprezece ani. Gaia iubește accesoriile bărbătești: ceasuri mari, Clarck's, cardigan, cămăși *oversize* în carouri ca ale tăietorilor de lemne canadieni, purtate mereu peste pantaloni. Gaia, când la numeroasele petreceri la care participă poartă o rochie de seară și se machiază abundent, nu mai seamănă cu Gaia. Gaiei îi vine de minune în ținută de călărie. Cu acele prilejuri etalează grația androgină a unui husar.

Acum, stors de oboseală, îmi scot ochelarii și cu un gest care îmi este obișnuit îmi trec buricele degetelor peste pleoape, ca și cum aș vrea să-mi mângâi ochii pentru minunatul serviciu pe care mi l-au prestat în ultimele două ceasuri.

— Știi, Daniel, că ai niște ochi tare frumoși? E ciudat că nu se observă cu ochelarii... Și totuși lentilele ți-i măresc...

Tac în extaz.

— Vorbesc serios... Te-ai gândit vreodată să-ți pui lentile de contact? Știi, *așa nu arăți deloc rău*...

E suficient să te fi învârtit cât de cât prin preajma Gaiei ca să știi că aceste cuvinte nu contează: în ele nu există nici măcar o umbră de concupiscență (în afară de cazul în care prin concupiscență înțelegem dorința de fi iubiți de toată lumea). Prin asta nu vreau să spun că dacă aș încerca s-o sărut ea cu siguranță s-ar da înapoi. Chiar ar putea să cedeze, pe valul acestei complicități emoționale, din pricina acestei călduri maladive și învăluitoare. Sau pentru că afară – dincolo de geamurile translucide – de-acum e frig. Sigur că ar putea să cedeze. Spre a-mi explica mai apoi de îndată că a fost o neînțelegere, că ea are pe cineva, dar că dacă n-ar avea pe nimeni cine știe... Că ea oricum e măgulită. Că ea n-ar fi crezut niciodată că eu... Că în mod sigur s-a născut și fata potrivită pentru mine și bla, bla, bla... De altfel, complimentele sunt contrariul sfaturilor: îndeobște (și cu atât mai mult într-un raport marcat de un dezechilibru sideral) contează mult pentru cel ce le primește și aproape deloc pentru cel ce le oferă. Sunt nepotul lui Bepy, cunosc cum merg unele lucruri. Deși am deplorat întotdeauna retorica „experienței" ca vaccin împotriva durerii, trebuie să admit că, dacă atunci aș fi avut un pic mai multă experiență, cu toate că n-aș fi putut anula efectul asupra mea al acelor cuvinte care păreau să încheie în mod demn o după-amiază de basm, cu siguranță le-aș fi putut diminua din însemnătate, readucându-le la nivelul flecărelii cu care femeile frumoase apostrofează lumea și își duc de nas adoratorii. Nu că aș fi sperat ceva. Nu eram în situația de a spera ceva. Eram în mod sincer un adolescent disperat. Însă aveam dorința de a crede în acele cuvinte. Da, inclusiv dorința mea era disperată. Aveam dorința disperată de a crede în sinceritatea cuvintelor ei. Aveam nevoia de a mă iluziona că dacă ea n-ar fi avut pe nimeni eu aș fi fost o posibilă alternativă. Că orizontul ei emoțional putea include și un mascul ca mine. Da, un mascul care avea nevoie de unele

retușuri: să-și scoată ochelarii, să-și pună lentile de contact, să-și îngroașe bicepșii, să șlefuiască unele trăsături boante etc., dar oricum un mascul ce putea fi luat în considerare la modul serios. De altminteri, nu se poate spune că o asemenea iluzie ar fi demontat radical ideea pe care mi-o făcusem despre Gaia de la bun început, și anume că ea împărțea lumea în două feluri de persoane: cele *dezirabile* și toate *celelalte*: și că dacă nu aparțineai primului grup ar fi fost mai bine dacă n-ai fi existat, printre altele pentru că n-ai fi deținut nici un instrument psihologic și fiziologic cu care să modifici această situație. Gaia era asemenea Dumnezeului calviniștilor, care dă Harul și îl retrage în funcție de insondabila sa Voință. Ei bine, cu toate că ar putea să pară o aporie, în momentul acela reușeam să armonizez ideea că Gaia mă lua în considerare ca mascul al speciei sale cu ideea că ea nu m-ar fi luat niciodată în considerare ca mascul al speciei sale. Stăteam lângă dânsa, poate ca niciodată înainte vreme: gâfâitor și chinuit asemenea unei formule chimice abstruse, simțeam că – deși Gaia cuprindea în sine răsplata oricărei dorințe posibile, până într-acolo încât numele meu nu avea nici o valoare fără al ei alături – sexul (acel sex de proastă reputație, sexul revoluției sexuale, însă și acela interzis în secolele precedente) nu avea nici cea mai mică legătură. Că nu sexul mă interesa pe mine. Că sexul, eventual, ar fi distrus totul (așa cum, într-adevăr, avea să se întâmple în scurt timp). Că sexul era o fixație prostească a câtorva pansexualiști nesătui (tot acel segment consistent de evrei libidinoși din care fac parte atât Sigmund Freud cât și Philip Roth, pe care aveam să-i aranjez cum trebuie în cartea mea antisemită). Că ideea de a scufunda pula în umiditatea cavernoasă a gaieștii intimități era o abstracție absolută, aidoma metempsihozei sau teleportării. Că ceea ce îi ceream – sau mai bine zis ceea ce nu aveam curajul să-i cer, însă nu mă puteam împiedica să nu-mi doresc cu toată ardoarea – era ca ea să mă ia în considerare ca pe un mascul din specia ei. Ca ea să mă ridice pe scara socială. Ca ea să-mi ofere azuriul *passe-partout*

pentru Paradis. Ca ea să-mi garanteze *upgrade*-ul pe care credeam că-l merit.

Dar e deja timpul să plătim consumația și să plecăm. Așez pe tava de argint împestrițat cu pete brune pe care mi-l întinde scorpia pseudo-britanică American Express-ul pe care tata mi l-a restituit recent, după cele trei luni de pedeapsă pe care le încasasem deoarece, pradă unei nesănătoase euforii pe timpul unei vacanțe de studiu la Boston, cumpărasem dintr-un magazinaș de pe Acorn Street o machetă a unui galion de la începutul secolului XX, plătindu-l cu o cifră hiperbolică, apropiată de salariul bimestrial al unui siderurgist: galion care acum zace pe suprafața biroului meu de pușțan, ca un mausoleu al fetișismului și al incontinenței mele consumiste din anii '80.

Până când, pe motoreta care mă duce înapoi acasă, împovărat de vreo cincisprezece pachete și pachețele și poate din pricină că am ingerat tot ceaiul acela, ori din emoție, ori din pricina frigului care s-a făcut pătrunzător, am un atac brusc de colită. Sunt îngrozit. Risc să-mi ruinez una dintre cele mai frumoase zile din viață defecând pe șaua scuterului iubitei mele. Mă rog la Dumnezeu ca ea să nu-și dea seama de micile pârțuri pe care nu le pot controla. Mă rog lui Dumnezeu ca miasma de sulf să se risipească în gerul de decembrie. Astfel încât, după ce-am descălecat iute de pe motocicletă, după ce-am luat liftul, după ce-am intrat în casă, după ce m-am cuibărit pe closet spre a lăsa vulcanul să erupă în legea lui, îi adresez Atotputernicului ultima-mi rugăciune: Doamne, fă în așa fel încât Gaia să nu-mi interpreteze nevoia urgentă de a mă despărți de dânsa – acel refuz al meu de a încheia o zi de-a îndrăgostiților prin canonicele dulcegării de rămas-bun – ca pe o consecință a deranjului meu intestinal, ci, eventual, ca pe încă o dovadă a demnității mele, ca pe o pecete a neatârnării mele sentimentale, ca pe o mărturie tangibilă a caracterului meu excentric!

Dumnezeule bun, ce altceva îmi mai rămâne de făcut?

Dar, în ciuda acestei zile pe care am salvat-o, nu vreau să ascund faptul că arareori, în cei cinci ani cât am frecventat-o, mi s-a întâmplat să-i doresc prezența. Nu, nu-mi plăcea să stau cu ea. A o vedea era o cruzime comparabilă cu cea din unele torturi care-l constrâng pe condamnat să moară lent de sete obligându-l să contemple zi și noapte minunate cascade de apă rece ca gheața. Singurul sentiment pe care mi-l inspira prezența Gaiei în preajma mea era dorința să dispar, să plec departe, să mor și să fiu uitat pentru totdeauna. Mă îngrozeau comentariile ei pe seama altor băieți. Era cumplit atunci când sublinia cum domnul X avea niște ochi fantastici, pe când domnul Y avea o ceafă prea ieșită în afară, ca să nu mai vorbim de căpățâna ca de țap a domnului Z. Părea să posede un talent inimitabil de a surprinde aspectele caraghioase ale fizionomiilor și de a găsi pentru fiecare chip un corelativ obiectiv din lumea animalelor. Prin privirea ei, universul masculin se reducea la catalogul unei clinici estetice: o colecție de eșantioane de nasuri, de urechi, de maxilare și de calviții... Nemilostenia naturalistă pe care o introducea atunci când înregistra chiar și o mică imperfecțiune a chipului vreunui coleg de-al ei era oarecum echilibrată de entuziasmul autentic care o năpădea atunci când se afla în fața cuiva pe care îl considera ireproșabil. Așadar panica mea dinaintea acelei proliferări de glose gaiești pe seama trăsăturilor celor de-o vârstă cu mine nu ținea doar de o banală formă de gelozie, ci de o rațiune mai perversă: comentariul ei denota o atenție față de bărbați pe care – deși aparent putea fi clasată ca un simplu interes științific, ori cel mult artistic – romantismul meu puritan mă împiedica să i-l atribui. Pe de altă parte, fiind și eu băiat, deși lipsit de calitățile necesare pentru a-i plăcea, era destul de probabil ca, printr-o proprietate tranzitivă, ea să mă fi supus și pe mine unei atente cercetări estetice, încă de la întâlnirea noastră pe molul din Positano sau chiar de pe vremea înmormântării lui Bepy. Pe scurt, faptul că nasul meu, că obrajii mei, că tenul meu, că gâtul meu ar fi fost obiect de atenție și de judecată din partea Gaiei era pentru mine absolut insuportabil. În acele momente

imaginea mea – care exista în pofida mea, care se răzvrătea împotriva mea, care mă lua peste picior făcându-mi în ciudă, care nu va putea să fie niciodată altceva decât ea însăși, asupra căreia nu-mi era permis să exercit nici un control – se fărâmița în sinea mea asemenea unui zgârie-nori demolat. Abia atunci constatam, cu o panică absolută, că motivul pentru care îmi uram imaginea ținea în mod esențial de incapacitatea ei de a exercita vreo fascinație asupra Gaiei. Simțeam povara cumplită a inalterabilității și a morții. Aș fi putut să fac orice: să câștig o grămadă de bani, să elaborez un mod de a vorbi sofisticat, să mă îmbrac cu o eleganță inegalabilă, să devin un star al televiziunii, un mare scriitor sau un campion al unui sport de mase, dar înfățișarea mea avea să rămână neschimbată, ba chiar avea să se înrăutățească. Iată unul dintre lucrurile pe care Gaia mă silea să le descopăr prea de timpuriu.

Cine știe cum toate acestea se transformaseră în idiosincrasia de a zoomorfiza la rândul meu realitatea (sunt din ce în ce mai convins că viziunea asupra lumii a fetelor ca Gaia, în fond atât de inconștient darwiniană, a educat o întreagă generație): îmi imaginam că viața noastră, a celorlalți liceeni, era guvernată de niște legi nu tocmai diferite de acelea care guvernează societățile oligarhice ale furnicilor și albinelor: îmi venea spontan să-mi imaginez, de exemplu, omenirea împărțită în două mari categorii: de o parte erau *contemplativii*, cărora le era încredințată organizarea civilă, care nu aveau aptitudini deosebite pentru întâlnirea cu celălalt sex și care, prin urmare, nu își dezvoltaseră aparatul exterior de farmece și de atracții indispensabile pentru orice seducție amoroasă. Și de partea cealaltă *reproductivii*: cei cărora le revenea datoria de a perpetua specia și care, prin urmare, fuseseră înzestrați de mama natură cu toate grațiile superficiale de care *contemplativii* duceau lipsă în mod ineluctabil. Cu alte cuvinte, impresia mea era aceea că eram un hibrid nenorocit: unul căruia natura s-a amuzat să-i dea un trup de *contemplativ* și o aspirație chinuitoare la reproducere.

Trebuia să stai departe de fata aia: însă numai Dumnezeu putea ști cât era de greu. Problema era că depărtarea nu mă ajuta atunci când eram departe de dânsa, la fel cum nici apropierea nu mă ajuta atunci când îi eram aproape. Eram îngrozit la gândul că ea nu se gândea la mine, însă eram și mai îngrozit de ideea că ea m-ar fi putut lua în considerare.

Poate că ar fi trebuit să tratez această problemă cu mai mult calm. Dar pentru mine era o chestiune ce implica Justiția. Astfel, atunci când într-un mod chipurile glumeț îi reproșam tatălui meu că nu m-a făcut frumos ca un actor, iar el își pierdea răbdarea: „Dumnezeule, Daniel, dar ce legătură are? Ești mult mai frumos decât Sartre, decât Simenon sau decât Kissinger, iar satirii ăștia și-au petrecut mai toată viața în futaiuri", mi-ar fi plăcut să-i explic că plăcerea de a fi mai frumos decât Sartre, decât Simenon și decât Kissinger nu compensa nicidecum disconfortul de a mă simți cu mult mai urât decât Marlon Brando.

De altfel durerea pricinuită mie de indiferența Gaiei, căreia, prin însăși esența ei, n-aș fi putut să-i răspund cu aceeași monedă, printr-unul dintre acele procese de compensație tipice oricărei psihologii elementare, o treceam asupra persoanelor care mă iubeau: ele erau cele care trebuiau să plătească. Oare nu părinții mei mă făcuseră în felul acela? Nu ei mă puseseră pentru prima dată în contact cu Gaia? Oare nu părinții mei nu reușiseră să fie la înălțimea înaintașilor Gaiei? Oare nu Bepy comisese fapta reprobabilă de a nu achiziționa pânzele lui Caravaggio? Oare nu ei mă scufundaseră într-o societate în care să iubești pe cineva de tipul Gaiei era o necesitate, încă înainte să fie o obligație?

Ei bine, aveau să mi-o plătească. De-a lungul singurei adolescențe ce mi s-a acordat, grija mea avea să fie să le otrăvesc viața cu închipuirile mele, cu indispozițiile mele, cu tristețile mele, cu somnurile mele lungi sau prea scurte, cu răspunsurile mele posomorâte, cu blestematele mele drame nesăbuite, cu scandalurile mele fără de stil și cu acea vocație pentru sinucidere pe seama căreia – de s-ar fi priceput să

privească în adâncul acelui fricos cronic de fecior al lor – ar fi putut să se amuze pe îndelete.

De o bună bucată de vreme orizontul Gaiei era acum ocupat în întregime cu petrecerea pentru ziua ei de naștere. Spiritul acelui eveniment viitor părea să-i fi sechestrat sufletul.

Se crede îndeobște că oamenii frumoși nu știu să se bucure de viață pe deplin. Ca și când acest privilegiu ar dezvolta un soi de lene a imaginației. Sau ca și cum o supraevaluare a propriului aspect exterior, în dauna oricărei alte calități individuale, ar împiedica privirea să vadă frumusețile secrete ale realului. Mă tem că e vorba de un clișeu născocit de oamenii urâți cu scopul autoîmbărbătării. Experiența mea, de altfel destul de modestă, mi-a furnizat exemplul unor indivizi precum Gaia, Dav, Giorgio, Karen sau Bepy, care, deși cum nu se poate mai satisfăcuți de propriul lor aspect exterior, erau avizi de plăceri intelectuale ce se exprimau în inepuizabila căutare a obiectelor de idolatrizat. Pe scurt, ei, care s-ar fi putut mulțumi în mod pasiv cu entuziasmul stârnit celorlalți de trupurile lor, păreau zguduiți de o energie luminoasă care îi împingea să-și facă idoli din obiecte, din situații, iar uneori chiar din persoane.

Așa încât, cu mult înainte ca spectrul petrecerii sale de majorat să fi pus stăpânire pe dânsa, avusesem prilejul să asist la alternarea – în cadrul incertului panteon al Gaiei – a mii de fixații totalizante.

Cei paisprezece ani fuseseră consumați în interminabile conferințe despre echitație sau mai precis despre Constant (firește, pronunțat în maniera franceză), căluțul arab pe care i-l dăruise Nanni de ziua ei, cu care mica amazoană cutreiera călare pajiștile Farnesinei, înfruntând obstacole din ce în ce mai periculoase; apoi a fost înotul sincron, care a determinat-o în mai multe rânduri să-și scoată pantalonii și pantofii în sala de gimnastică, rămânând în chiloți albi pentru a le mima colegilor noile figuri învățate, producând extazul unor întregi hoarde de labagii (și indignarea unuia singur); ca să

nu mai vorbim de prima ei angajare ca PR într-o discotecă, a cărei plată consta într-o pereche de ochelari de soare caracteristici, pe care i-a purtat fără întrerupere vreme de un an de zile, după care i-a trimis brusc la casat în mașina de presat a memoriei sale. Apoi a fost rândul lui Boris Becker, pe care l-a văzut jucând la Internaționalele de la Roma pe când avea doar șaptesprezece ani, cu câteva luni înainte să câștige la Wimbledon, și care a fost iute înlocuit de Alberto Tomba, cu care Gaia spunea că a schiat un Crăciun întreg la Cortina și din partea căruia – susținea ea cu o strengărească sfruntare – primise avansuri explicite. Apoi a venit Christopher Reeve, atât de ghinionistul actor din *Superman*. Apoi un cântec și interpretul său: *Every time you go away*, al acelui sublim coafor care era Paul Young, cu mulți ani înainte să devieze spre rock and roll. Până când a ajuns la paroxismul de a se îndrăgosti de un personaj mitologic: Hector, fiul lui Priam, soțul Andromacăi, a cărui poveste de o tragică demnitate o aflase dintr-un text în greacă și a cărei influență romanticizantă pare să se fi infiltrat în inimioara ei de *teenager*.

Dar este oare cu putință să nu-mi fi trecut măcar prin minte, în timp ce o priveam pe Eva aceea postmodernă și neînfricată aruncându-se, ca o acrobată, prin cercul de foc al unei noi pasiuni, că, dacă în viața ei ar fi apărut un băiat în carne și oase iar ea i s-ar fi devotat cu aceeași ardoare ca aceea pe care o rezerva idolilor ei de mucava, coșmarurile mele cele mai cumplite s-ar fi înfăptuit? Că în curând natura avea să-i transforme pasiunile abstracte în iubiri concrete? Este oare cu putință ca creierul meu să fi abdicat de la instituționala sa facultate de a stabili conexiuni între fapte? Este oare cu putință să nu-mi fi dat prin minte câtuși de puțin ideea că, în grupul nostru, cea mai probabilă încarnare a acestui băiat ideal – cel ce, mai mult decât oricare altul, părea să întrunească înzestrările atletice, fizionomice și intelectuale ale lui Constant, Boris Becker, Alberto Tomba, Christopher Reeve, Superman, Paul Young, Hector din Troia și toți ceilalți – era pur și simplu Dav, Dav al nostru?

Și bătrânul Nanni cum reacționează la bruștele exaltări ale nepoatei?

E firesc să le reprime. Oare nu descurajarea semenului e talentul său cel mai mare? Lista acestui rafinat călău e nespus de lungă și nu pare să scutească nici măcar afectele cele mai scumpe: fiul său, a cărui moarte lumea i-o pune în cârcă, sau nepotul rebel, a cărui nebunie îl exasperează. Fără a-i mai socoti pe asociatul său risipitor și pe angajați. Iar dacă și-a grațiat soția, este numai pentru că ea e singura persoană care-l intimidează: ea este cea care i-a deschis porți ce altminteri ar fi rămas închise pe vecie. Și apoi, nu-i nimic de făcut: dinaintea durabilei carisme sexuale a acestei doamne, Nanni continuă să-și manifeste fragilitatea.

Cu Gaia lucrurile ar trebui să meargă altcumva. Nici o teamă plină de reverență. Nici un *passe-partout* monden cu care ea să se calicească. Nici o presiune erotică (decât poate într-un mod sublimat). Nanni ar putea dispune de nepoata sa după bunul lui plac, numai dacă ar vrea, așa cum a făcut cu toți ceilalți: da, să dispună de ea ca un nou nepedepsit Humbert Humbert.

Cine-l împiedică?

Dar este evident să nu dorește să facă asta: Gaia e viața lui. Gaia este pentru el ceea ce Dav este pentru Karen, ceea ce Giorgio este pentru tatăl său, ceea ce fratele meu este pentru mama: o minunată manifestare a faptului că viața poate avea sens: un perfect mariaj între potență și act. Nanni o adoră pe fetița asta. E la cheremul ei. Ea e cea care poruncește. Ea trebuie să fie slujită și îmbunată, întrucât de acum jocul îi aparține în întregime.

Când Gaia avea nouă ani, lui Nanni îi era de ajuns s-o vadă în serile de iarnă șezând la biroul lui și desenând păpușele ca să se topească într-o tandrețe nemărginită. Iar mai târziu aceeași emoție străbătută de mândrie avea să se încarneze în fotografia, așezată oblic pe masa de lucru de la birou, cu Gaia în costum de călărie: șapca de catifea de sub care izbucnește părul cel mătăsos de culoarea mierii, mănușile

de căprioară, cizmele lustruite din piele neagră, blazerul cenușiu strâns pe talie, pantalonii albi mulați cu întăritoare la genunchi. Dar mai cu seamă Nanni are întipărită în memorie prima lui întâlnire cu această domnișoară: ea nu avea decât vreo două ore de viață: născută cu o lună și jumătate înainte de vreme, cântărea un kilogram și jumătate. Era acolo, dinaintea ochilor bunicului, în toată fragilitatea ei vineție. Învelită într-o pătură roz, lăsa să se întrezărească o mutrișoară congestionată, bosumflată și stupefiată dindărătul geamului incubatorului. A fost dragoste la prima vedere.

Așa se și explică de ce, după moartea lui Ricky, lui Nanni i s-a părut firesc să repare paguba din viața acelei fetițe pentru privațiunea afectivă pe care lui i se pare că i-a produs-o. Tocmai el: același tată inflexibil care și-a împiedicat cu severitate singurul fiu să divorțeze de nevastă, acum, cu nepoata, descoperă plăcerea comprehensiunii și euforia compromisului. Interdicția pe care i-a impus-o lui Ricky în privința divorțului – și care de fapt l-a ucis pe fiul său (pe fiul său cel slab, sleit și moale cum nu se mai poate) – era nutrită de aceleași instanțe și de aceeași bună-credință ce astăzi îl împing spre mărinimie. Tocmai pentru că gestul autodistructiv al lui Ricky a șters tot restul, topind orice riguroasă convingere pedagogică. Iar acum lui Nanni nu-i poate scăpa faptul că, de n-ar fi fost fata aceea, de n-ar fi fost existența ei istorică și vitalitatea ei vulcanică, totul s-ar fi dus pe apa sâmbetei.

Ea e a doua posibilitate pe care Dumnezeu i-o acordă. Ea e salvarea familiei și a sufletului său. De aceea Nanni a căzut pradă acelei frici și acelui entuziasm nițel zărghit al acelor mame care, după ce și-au pierdut un copil, aduc pe lume încă unul, iar apoi încă unul și încă unul... La fel cum e străbătut de febrila dorință ocrotitoare a acelor tați care, după ce și-au văzut murind prima fată într-un accident de stradă, jură că asupra celei de-a doua vor exercita un control asfixiant.

O va face fericită tocmai acolo unde și-a nemulțumit fiul. Da, o va face fericită pentru doi, ba chiar pentru trei. Aceasta

e noua cauză pentru care Nanni va trăi. Noua sa bătălie. Noua strategie. Să o facă fericită pe fetița aceea. Pentru că fericiții nu se sinucid. Pentru că fericiții nu gândesc. Pentru că fericiții nu judecă. Pentru că fericiții se supun. Pentru că fericiții fac lucrurile cum se cade. Doriți ca fiii voștri să facă ceea ce vreți? Atunci, dați-i ascultare lui Nanni: nu-i obligați: faceți-i fericiți! Fericirea lor e arma de șantaj cea mai prețioasă de care veți dispune într-o zi: adevăratul vostru as din mânecă. Nanni și-a întrebuințat prima parte a vieții pentru a face bani, pe cea de-a doua pentru a se acredita social, iar acum, în cea de-a treia și cea de pe urmă, cea inaugurată printr-un inexplicabil foc de revolver, scopul său e bucuria șoricuței lui. El are un cont neachitat cu ea și cu fericirea. Se simte debitor și creditor în același timp. Da, el vrea să-și despăgubească fetița, iar prin această despăgubire vrea să fie el însuși despăgubit. Întrucât și Nanni are ceva pentru care să fie despăgubit: până și omul de gheață își are și el facturile lui de achitat.

Poate că afecțiunea pe care Nanni o încearcă față de această fetiță e prea amestecată cu admirația și cu idolatria, ca să nu fie dăunătoare. În fond, în ciuda aparențelor, Nanni nu a izbutit să-și modifice modul său pervertit de a gândi: la fel cum, în numele unei abstracte iubiri de justiție, a stabilit la masă care erau obligațiile conjugale ale lui Riccardo, acum, în numele unei idei la fel de abstracte de despăgubire, a stabilit că fericirea nepoatei sale e legată de libertatea ei.

Dar e timpul să vorbim despre ospătarul cel mai faimos din Barul Parnasului (printre altele pentru că e adevăratul protagonist al acestei istorii): o conduită imperturbabilă, o conștiință mută a cartierului și poate chiar mai mult, având înfățișarea vitează și semeață a unui arab. În adâncul privirii sale scăpărau scânteile unei trufii tipice pentru Orientul Mijlociu. Așa încât noi, băieții, îi spuneam „Arabul", deși era din Cisterna, iar acest fapt îi conferea ceva exotic, care-l umplea de mândrie. De multe ori, la cocteilurile și la cinele organizate

pe terasele înflorite din acea parte a Romei, se întâmpla să întâlnești un fel de reîncarnare nocturnă a Arabului, îmbrăcat într-o bluză albă, cu nasturi și ciucuri de aur, și cu o chelie translucidă ca un samovar. Și abia în aceste circumstanțe, printre toate parvenitele acelea excentrice în șifon și corali, aveai impresia clară a regalității mistice a Arabului!

Arabul. Eroicul depozitar al tuturor exclusivităților romane, într-o cu mult mai mare măsură decât atâția exhibiționiști insipizi ai acelor ani. În fond, noi, ceilalți, știam să fim indulgenți și neconformiști cu cei ce veneau din cartiere limitrofe sau chiar de mai departe, însă Arabul era intransigent, feroce. Ca un snob adevărat, se supăra prea din cale-afară. Scruta clienții care, așezați la mese, se pregăteau să comande, și pricepea de îndată dacă erau din Parioli *doc* sau niște simpli mistificatori, niște nesăbuiți poposiți pe pământuri străine. Dacă ar fi fost după dânsul, ar fi ridicat ziduri impenetrabile spre a se apăra de hoarda aceea de barbari. Pentru el, acea elegantă bucățică din nordul Romei era un bastion al civilizației occidentale, asediat de vulgaritatea lumii. Odinioară nu era așa, spunea el cu tristețe. Și, ca să ne arate că depistase încă un *blatist* (așa îi numea, ca și cum ar fi fost o petrecere privată ori ca și cum un cartier întreg al Romei s-ar fi transformat într-o imensă moșie pe care fusese însărcinat s-o controleze), pronunța cu glas tare expresii criptice pe care intrusul nu le-ar fi putut decodifica niciodată, dar care pentru noi făceau parte dintr-un limbaj fără echivoc. Iar dacă, pentru a-i intra în grații, vreun venetic îl striga „Arabul", el se înăsprea, pufnind ușurel cu dispreț. Evident, nu toată lumea era autorizată să-l trateze cu o asemenea familiaritate.

Când Dav își făcea intrarea, purtând pardesiul acela verde de colegiu american, a cărui dublură turcoaz o dețineam eu, Arabul sărea ca ars, se descotorosea imediat de clientul care se făcuse vinovat că ocupa locul lui Dav și îșI conducea la masă protejatul. „Ce mai face mama ta?" îl întreba cu solicitudine, iar apoi își ridica ochii spre cer parcă visând cu ochii deschiși la modul trivial: „Eheeei, doamna e splendidă, e o

prințesă. Îmi aduc aminte când te aducea ea aici. Toată lumea se uita la voi cât erați de frumoși." Arabul era un poet cu vocea mieroasă și tânguitoare a pederaștilor intratabili: cu părul tuns periuță și cu fard negru pe pleoape. Cântăreț nostalgic al tinerelor cupluri de soți și soții la douăzeci și șapte de ani care sâmbăta dimineața se plimbau printre răzoarele uscate din Piazza delle Muse, cu cărucioare, paltoane din piele de ren, pantofi gri-maronii din piele de căprioară și pui de dalmațian în lesă, Arabul se lăsa deseori purtat spre plicticoase divagații pe tema bunului-gust.

Obișnuit cu lingușelile Arabului, Dav le eluda fără să se simtă jenat și aștepta să-i fie adusă ceașca de *cappuccino*. În timp ce Arabul îl mângâia cu o privire condescendentă, probabil pentru că vedea în Dav – cine știe dacă nu pe bună dreptate – Dumnezeul incontestabil al acelei stirpe de nemuritori, unul dintre puținii ce încă mai puteau apăra integritatea locului care, după spusele lui, devenise un port la mare. Arabul regreta că familia Ruben se hotărâse cu mulți ani în urmă să-și schimbe cartierul, ajungând în cele din urmă în vila aceea îndepărtată pe care el, în snobismul său, o plasa undeva prin tundră. Însă, în același timp, în felul său apotropaic de a interpreta orice eveniment într-o perspectivă simbolică, văzuse în mutatul familiei Ruben unul din semnele evidente ale decadenței civilizației.

Dar mai cu seamă Arabul umbla leșinat după ceea ce numea emfatic „cuplul secolului": David și Gaia.

E sortit să se întâmple așa! Într-o bună zi, copiii ăștia se vor găsi!, se pronunțase odată acest necromant afectat, producându-mi o durere pe care, chiar de-aș fi fost în stare să i-o descriu, n-ar fi putut s-o priceapă. Flerul Arabului în chestiunile de ordin sentimental era infailibil, însă empatia sa pentru durere nu chiar așa. Și, ținând seama că judecățile lui, deși atât de umorale, nu erau viciate de factori rasiali, ci cel mai adesea de intuiții estetice mai profunde, el înțelesese imediat, încă de pe vremea când cei doi erau copii, încă dinainte ca ei să se fi cunoscut, că o Gaia Cittadini avea tot

ce-i trebuia ca să poată ajunge în cele din urmă în brațele unui David Ruben, și viceversa.

Dar adevărata pasiune a Arabului – în al cărei hău nesfârșit parcă se vărsau toate celelalte – era o carte. Ca să fim mai preciși, „cea mai frumoasă carte scrisă vreodată" (asemenea băieților pe care îi servea, Arabul era și el prizonierul superlativului): *Război și pace,* de Lev Tolstoi, a cărui efigie profetic-bărboasă Arabul o purta, într-o copie în miniatură, în portofel, ca pe o icoană. Aflasem de la tatăl meu (care se lăuda că l-a cunoscut pe Arab cu multe veacuri înainte să mă fi născut eu) că pasiunea sa pentru această carte data din tinerețe. Da, trecuseră mai bine de treizeci de ani de când Arabul citea *Război și pace*. Ajunsese să studieze, noaptea, limba franceză ca autodidact, pentru a o putea „aprecia până la capăt" (lucru cu care se mândrea: astfel încât, de puținele dăți când prin „Parnas" se nimerea vreun „oaspete de peste Alpi", pentru Arab era o adevărată plăcere să se dea în spectacol în gura mare, cu franceza lui ridicolă de secol XIX). Unele episoade din *Război și pace* le recitise de cincizeci, sau chiar de o sută de ori, mai mult decât ar face-o specialistul cel mai scrupulos: sosirea în trăsură a prințului Andrei la Lisîie Gorî, cu pasul ager și cu chipul acela al său sumbru și trufaș. Întâlnirea eroică dintre Andrei și Napoleon Bonaparte. Jurnalul intim al lui Pierre. Istoria chefurilor lui de la Sankt-Petersburg. Arabul ar fi putut cita cu dezinvoltură ample fragmente extrase din aceste scene, fără să omită o virgulă, reînnoindu-și de fiecare dată emoția pe care, cu trecerea anilor, se deprinsese tot mai bine să și-o suscite singur, până când a transformat-o în ceva de o nenaturală autenticitate.

Dintre toate aceste scene, cea mai mare influență asupra vieții sale de visător snob o exercitase aceea a marii recepții organizate în cinstea împăratului Alexandru: prima apariție în societate a Natașei, primul său dans cu prințul Andrei și mai cu seamă nașterea iubirii dintre cei doi viitori logodnici: „Prințul Andrei era unul dintre cei mai buni dansatori ai

vremii sale, iar Natașa dansa minunat. Picioruşele ei, în pantofiorii de dans, își făceau treaba iute, ușor și fără ca ea însăși să-și dea seama, însă chipul ei strălucea de bucurie și de entuziasm...“ declama Arabul cu un glas de stentor ori de câte ori îi vedea apropiindu-se pe Dav și Gaia. Folosea aceste câteva fraze ca pe un soi de binecuvântare păgână.

Renunțasem de mult să-i mai recomand și alte cărți Arabului, întrucât îmi pierdusem orice speranță să-i transform acea idolatrie față de o carte într-o dragoste adevărată pentru literatură. Și când te gândești că încercasem cu Stendhal, cu Flaubert, cu Mann, chiar și cu Proust. În fine, cu cei mai buni. Însă, de fiecare dată, atunci când îmi înapoia aceste vechi volume de familie, Arabul avea zugrăvită pe chip o expresie cumva mofturoasă, de parcă ar fi vrut să-mi spună: „Mulțumesc pentru recomandare, dragul meu, dar, vezi, odată ce ai citit *Război și pace*, ești condamnat să nu mai citești nimic altceva pentru toată viața!“ Și cine știe dacă nu cumva avea dreptate?

În orice caz, identificarea cu Andrei și Natașa, cu care Arabul îi gratificase pe Dav și Gaia, era pur și simplu nelalocul ei. Ei nu aveau nimic în comun cu perechea lui Tolstoi. Ca să ne formăm o idee ar fi suficient să evaluăm frapanta inegalitate de statură dintre uriașul Dav și scundul Andrei ori să comparăm ochii negri ai Natașei cu aceia de culoarea brizei marine ai Gaiei. Și cum să nu ținem seama de considerabila diferență de vârstă dintre Andrei și Natașa, care nu-și găsește o corespondență adecvată în micul cuplu de adolescenți din zilele noastre? În fond, dacă stăm bine și ne gândim, comparația Arabului nu prevestea nimic bun. Dragostea dintre Andrei și Natașa nu era altceva decât povestea unei pasiuni neîmplinite, netrăite. Cum putea Arabul să nu-și amintească, dacă tot citise *Război și pace* de sute de ori, că, la sfârșit, după moartea lui Andrei, Natașa se mărită cu „elefantul acela oribil de Pierre“ (cuvintele îi aparțin Arabului)? Odată, îmboldit de gelozia mea față de Gaia, m-am încumetat să-i formulez Arabului această obiecție. Însă replica lui mi s-a părut de

o inteligență atât de concludentă, încât am amuțit: „Nu-mi mai spune“, mi-a zis el pe tonul cuiva care își amintește de un fapt prea dureros și neplăcut. „Știi ceva? Consider cele două epiloguri din *Război și pace* o adevărată porcărie. Mă întreb cum a putut contele“ (așa îi spunea el – ca și când marele scriitor, mort de aproape un secol, se număra și el printre numeroșii pierde-vară aristocrați care aveau în fiecare zi cinstea de a fi serviți de Arab) „să facă una ca asta...“ Oricum, rămânea faptul că stabilirea unei legături directe între cuplurile David-Gaia și Andrei-Natașa era o adevărată eroare interpretativă. Dar, slavă Domnului, Arabului nu-i păsa de adecvările comparatiste. Avea nevoie să citească ceea ce se încăpățâna să considere a fi „lumea“ lui – universul în raport cu care era doar un martor trecător și un servitor fidel – prin lentilele roz pe care i le oferea titanicul conte Tolstoi.

Iată în ce consta nebunia Arabului: căuta un strop de epos într-un deceniu care abolise violent orice mitologie.

Odată, tatăl meu mă întrebase zâmbind: „Arabul i-a ales deja pe Andrei-ul și pe Natașa sezonului?“ Nu fără să sufăr i-am răspuns că perechea din acel an era cea formată din David și Gaia.

— Ehei, știi, nu-i prima oară când Arabul alege un Andrei *gnevrim*[1]. Știi cine era Andrei pe vremea mea?

— Cine?

— Teo. Unchiul tău. Ca să vezi. Înainte să înnebunească și să plece la Tel Aviv!...

Am priceput dintr-odată de ce tata își începea mereu telefoanele intercontinentale cu fratele său prin aceeași formulă enigmatică: „Așadar, ce mai face Andrei-ul nostru israelian?

— Deh, Nanni se va bucura pentru nepoata lui, adăugă el imediat. În fond, o opinie a Arabului valorează mai mult decât un titlu de cavaler oferit de președintele republicii.

Mă tem că tata avea dreptate.

---

1 Modalitate evreiască-română de a-i desemna pe evrei. (N. a.)

O carte poate determina viața unui om într-un fel imprevizibil. Arabul, în fond, nu era altceva decât un nou Don Quijote care alesese să creadă mai mult într-o carte epică scrisă cu mulți ani înainte ca el să se fi născut decât în viața de toate zilele. Ceea ce-l deosebea de pateticul model spaniol este faptul că Arabul nu se simțise în stare să devină protagonist și de aceea alesese, pentru sine, rolul nu mai puțin solicitant al martorului. Or, poate părea absurd faptul că el întrezărea o corespondență între societatea țaristă de la începutul secolului al XIX-lea, întemeiată pe onoarea războiului și pe curtenia de salon, și o mică gașcă alcătuită din feciori de parveniți, obsedați de întâietatea economică și de cea estetică: și totuși, intuiția Arabului avea o prospețime a ei: ceea ce lega aceste două lumi atât de îndepărtate una de alta era structura oligarhică și violent ierarhică care le guverna pe ambele.

Și poate că geniul Arabului consta în faptul că, în loc să fie indignat din pricina unei neîndurări atât de deșarte, el devenise, peste ani, homericul ei rapsod.

Opt iunie 1989: cincizeci și două de ore până la ora H: evenimentul se apropie, cu impacienta bubuitoare a unei furtuni de vară: totul e gata: parcul familiei Cittadini este pregătit să găzduiască cinci sute de musafiri: sticlele sunt la rece; invitațiile au ajuns deja la destinație: cronica despre Roma din *Il Messaggero* vorbește deja despre acest eveniment ca de o întâlnire ce nu trebuie pierdută: drepturile pentru fotografiere au fost deja vândute unei reviste de *gossip*, iar Nanni a garantat că sumele obținute vor fi donate în scopuri caritabile unei asociații catolice care se ocupă de copiii peruani suferinzi de malnutriție: ca să nu mai vorbim de prietenele mamei mele – jucătoarele de canastă de miercuri seara, trecute de patruzeci de ani – care, între o pizza caldă și o înghițitură de Twinings, m-au supus unui adevărat interogatoriu: „Știi cumva cine i-a făcut rochia?... E adevărat că au cheltuit o avere numai pentru trufele albe?... Că au închiriat un avion ca să aducă oameni din Anglia?... Că ea va coborî pe o scară monumentală plină de flori?..."

Este a treia oară consecutiv când Gaia îmi trage clapa. Și când te gândești că, după obicei, ea a fost cea care m-a sunat: voia să mă vadă. Voia să stea puțin cu „dragul ei prieten" ca să-și mai odihnească mintea istovită de toate acele evenimente „înspăimântătoare". Își dorea doar puțină liniște, ca să se mai potolească. Deși am fi putut profita ca să analizăm pregătirile (în realitate, ea avea nevoie disperată de confirmări). Și apoi, nu numai că nu vine la întâlnire, dar se mai și ferește să mă anunțe, trimițându-l, în locul ei, pe șubredul acela de frate-său mai mare, de-al cărui destin de boală mă tot ocup de prea multă vreme cu spiritul unui misionar apatic.

Iată de ce, în timp ce stau și aștept în „Parnas", e atât de dureros, de umilitor, însă nicidecum surprinzător, să-l văd pe Giacomo venind spre mine dinspre strada Eleonora Duse, legănându-se ca o corabie pe cale să se scufunde.

— Pot să mă așez? mă întreabă cu un glas subțire și mormăit. Gaia n-a putut să vină.

Există oare vreo înrudire cât de mică între delicatul amoraș pe care l-am văzut defilând lângă bunic și lângă surioară la înmormântarea lui Bepy și acest băietan amorf care s-a așezat lângă mine fără să mai aștepte să-i dau voie? Cu toate că am avut posibilitatea să-i urmăresc traiectoria zi de zi, încă îmi vine greu să cred că e vorba de una și aceeași persoană. Doamne sfinte, Giacomo a fost desfigurat de trecerea timpului. Am asistat cu stupefacție la împlinirea destinului contrariu al celor doi frați. El, din ce în ce mai închis în armura lui de demență, din ce în ce mai robit bulimiei nevrotice, iar ea, dimpotrivă, de la o zi la alta tot mai sigură pe sine, de la o zi la alta tot mai sus pe scara ierarhică. El, tot mai aburit și mai alunecos, iar ea atât de fascinant convențională. Am văzut cum artificialitatea lui s-a transformat în durere autentică, iar minunata ei spontaneitate s-a preschimbat într-o nazalitate afectată și tărăgănată cu scopuri de seducție. De acum, frumusețea ereditară a lui Giacomo se intuiește anevoie îndărătul acelui munte de grăsime. Parcă și-ar fi folosit anii adolescenței pentru a se descotorosi de sculptura de lux

cioplită în ADN-ul său. S-au mai păstrat ochii albaștri, atât de asemănători, prin energia lor, cu aceia ai surorii și ai bunicului, și, de asemenea, câteva teatrale gesturi de insolență tipice aristocrației romane. În cazul lui, viața a acționat în mod regresiv: pe cât de precoce era în copilărie, pe atât de întârziat este astăzi, la douăzeci de ani, ca frecventator falimentar al unor instituții de învățământ care îți permit într-un an să recuperezi trei sau patru. El nu are prietene. El roșește în fața fetelor. E împiedicat, întotdeauna o dă în bară. Când vorbește, își ridică glasul excesiv, la fel cum nu izbutește să-și dozeze gesturile făcute cu mâinile, cu brațele și cu capul. E ca și cum și-ar fi pierdut tot mai mult puterea asupra trupului: astfel, acesta pare acum divizat într-o mie de jurisdicții diferite. Guvernul central al creierului, de-a lungul anilor, bătălie după bătălie, a pierdut controlul asupra provinciilor îndepărtate ale membrelor, care au început să acționeze autonom, într-o periculoasă anarhie revoluționară. E ca și cum organismul său ar fi fost trecut prin foc și sabie de barbari. Cea mai evidentă manifestare a acestor războaie intestine e oferită de epiderma complet pătată de un supărător psoriazis. Și totuși încă n-am reușit să pricep dacă Giacomo a ales să trimită în recunoaștere trupul acela martirizat de nevroză din pricina unei forme sinistre de exhibiționism sau dacă, dimpotrivă, n-a făcut-o cumva pentru a lansa un semn către ceilalți s-o lase mai moale: *Uitați-vă la mine în ce hal am ajuns, să nu mă chinuiți, oare nu mă chinuiesc destul și singur?* Și tocmai acesta este marele său mister, ori marea sa strategie: oscilarea între intențiile războinice și bruștele politici de acceptare lașă.

Își aprinde țigară de la țigară. Cocteilul zilnic de alcool, haşiş, calmante și antidepresive parcă i-au alterat semnalmentele. Fața, pe lângă că i s-a lățit, și-a ascuțit unghiurile. Cel mai adesea tace, însă atunci când vorbește (acest lucru e într-adevăr miraculos) discursul lui e limpede, uneori chiar căutat. În ceva mai puțin de cinci ani de zile, sfruntarea sa verbală s-a preschimbat în contrariul ei: un soi de ironie

șlefuită și limbută, cu care te ține la distanță: „Oh, îți mulțumesc oricum, Daniel, ești adorabil!“ îți spune, cu tonul de vanitate al unui personaj de-al lui Jane Austin, după ce tocmai a refuzat o invitație la o cafea sau la un hamburger. Cine se mai exprimă așa în ziua de azi, dacă nu un năuc? Parcă ar vrea să te ia peste picior. Deși Gaia garantează că asta-i numai fațada. Că toată acea afabilitate afișată, toată acea retractilitate din public își are contraponderea în tulburătoarele certuri din casă, în cursul cărora Hidra își arată chipu-i înfiorător: dulapuri luate la pumni, geamuri sparte, uși trântite, blesteme, amenințări cu moartea, iar odată chiar un cuțit vânturat spre bunicul. Vina fiind doar a alcoolului. Alcoolul e cel care îi declanșează această cumplită agresivitate. „Dar de ce nu chemați pe cineva? De ce nu chemați poliția?“ am întrebat-o odată pe Gaia. „Păi, pentru că... pentru că... știi, bunicul ține prea mult la el!“ Atât eu, cât și Gaia știm prea bine că motivul pentru care Nanni și-a impus să nu cheme poliția, nici măcar atunci când se pomenește în fața furiei criminale a nepotului, e demnitatea. Exact: demnitatea, adevăratul Dumnezeu al lui Nanni Cittadini. El nu-și va expune la scandal – chiar de s-ar lăsa omorât de micul ticălos! – propria familie, propriul nume mult stimat, pentru care a muncit atâta. Ar fi un sacrificiu prea mare pentru el. Nu va lăsa lumea să spună: „Ați văzut? Nepotul psihopat al lui Nanni a fost închis! Era și timpul! Era tare periculos, și pentru ceilalți, și pentru el. Bietul Nanni.“ El nu e tipul care își dorește să suscite compasiunea celorlalți. El e născut pentru a se face invidiat, nu pentru a fi compătimit. Să fie clar acest lucru. De aici și exagerata impunitate de care se bucură nebunul.

Mi s-a cerut să-l împiedic, atunci când suntem împreună, să se lipească de „bericile“ sau de „țuiculițele“ lui (așa le numește, în felul acesta dezgustător). Dar mare lucru nu pot face. Pare un tip docil, însă în realitate își cultivă cu hotărâre perversitatea vicioasă. Dacă vrea să bea, n-ai ce să-i faci. Este evident că, asupra lui, alcoolul are un efect eliberator. Este ca și cum, după vreo două „berici“ și „țuiculițe“, Giacomo

ar descoperi dintr-odată nu atât cât de oribil este Universul, cât mai ales cât de scandaloasă e propria sa condiție individuală. În acele momente de frenezie și de disperare, fericirea semenilor (cu totul închipuită) parcă îi face atât de rău, încât îl îmboldește să se adăpostească îndărătul tuturor acestor manifestări belicoase.

De cele mai multe ori Giacomo tace. Ai impresia că viața – care, pentru majoritatea celor de-o vârstă cu dânsul, este, dacă nu primitoare, cu siguranță grea de infinite posibilități – pentru el e un penitenciar. Contactul cu realitatea cotidiană îl paralizează sau, mai bine zis, îl circumscrie unui spațiu îngust. E ca și când ar simți ochii întregii lumi ațintiți asupra sa. Ca și când ar simți în văzduh disprețul unanim care în curând îl va strivi. E ca și când, ori de câte ori își scoate nasul afară din acel nucleu de boală casnică, lumea s-ar opri cu singurul scop de a-l judeca... Dacă lumea e o Curte cu Juri, atunci el e Acuzatul Perpetuu.

Odată, la cererea Gaiei (*Dani, tu ești singurul cu care se simte bine!*, nu înceta niciodată să mă lingușească adorabila mea șantajistă), l-am însoțit să cumpere niște discuri. (Giacomo e un colecționar de prime ediții rare de la sfârșitul anilor '70. Are un talent absolut în a depista discuri intruvabile de-ale formațiilor Led Zeppelin, Deep Purple și așa mai departe. Și poate că numai atunci când are în mâini coperțile acelea de epocă, un pic cenușii și decolorate, chipul i se aprinde de emoție și de bucuria de a trăi.) Dintr-odată, suntem acostați de două fete aparținând acelei categorii de blondine imposibil de deosebit unele de altele, pe care Roma de nord le tot produce pe bandă rulantă de câteva decenii încoace. Îmi cer o informație dintre cele mai banale, pe care nu mi-e deloc greu să le-o ofer. Dar, când mă răsucesc, îmi dau seama că fața lui Giacomo a devenit pământie, iar expresia i se schimonosește. „Ce este? Ți-e rău?" „N-ai văzut cum se uitau la mine?" Iar eu sunt atât de stupefiat de reacția lui, încât nu reușesc să-i spun nu doar că domnișoarele nici nu l-au observat, dar nici măcar că, dacă stăm bine și ne gândim, singura lor năzuință

constă în acea atenție pe care și-o țin îndreptată, fatalmente, în întregime către ele însele. Oare de aceea, din pricina senzației paralizante că se află mereu sub lumina reflectoarelor, sub privirea impudică a unei camere de luat vederi, nu se poate el controla? Oare de aceea nu poate să țină o sticlă în mână fără să-i alunece printre degete? Și totul, până și propriile mâini, acționează împotriva lui? Oare de aceea nu-și controlează corzile vocale și ca atare nu-și poate calibra tonul vocii? Fiindcă are impresia că fiecare gest al său e urmărit de impudoarea zeflemitoare a unui miliard de ochi femeiești?

Pentru ca acest tablou să nu apară lacunar, trebuie să mărturisesc cât de greu îmi venea să-l frecventez pe Giacomo. În fond, nu țineam la el. Fiindcă – în afara situației când nu ai o vocație pronunțată pentru filantropie, de cele mai multe ori compromisă de un maiestuos complex de superioritate – e greu să ții la unii indivizi atât de distruși. Cu toate astea, vedeam sinistra asemănare dintre destinele noastre. Poate că eu, față de dânsul, mă salvasem pur și simplu. De ce anume? De ispita de a nu-trăi-pentru-a-nu-suferi care conduce la ranchiunoasa nostalgie a vieții pe care le-o atribuim îndeobște unor *zombie* sau unor fantome. Să spunem că boala – deși mi-a dat târcoale până ce mi-a pervertit caracterul, deși mi-a ațâțat privirea ducând-o până în pragurile vizionarității autopersecutorii – nu izbutise să sape un șanț definitiv între mine și existență, între mine și îndatoririle mele de băiat burghez cumsecade, între mine și aspirația mea de a ieși din acea mlaștină de angoase pregenitale. Ca și cum ceva m-ar fi ocrotit. Unii o numesc banal „ironie". Mie îmi place să mă gândesc la Bepy, la mama, la frate-meu, la seminariile lor involuntare dedicate demistificării.

Giacomo nu era altceva decât un cal de rasă cu un pedigriu ireproșabil care, începând dintr-o bună zi a existenței sale, alesese să nu mai sară peste obstacolele pe care mii de dresori (bunici, profesori, școli, sufragete ale dragostei adolescentine) i le scoseseră în cale. Și nimeni nu cunoștea mai bine ca mine efectul acelei înclinații de a refuza și de a se smuci

într-o parte. De aceea, să ies cu Giacomo Cittadini era ca și când aș fi ieșit la plimbare prin oraș cu partea cea mai rea din mine însumi. Exista în el ceva înfricoșător, și totuși atât de familiar.

Știam că Giacomo ajunsese în halul acela din pricina staturii sale modeste. Orișicui i-ar fi venit greu să creadă că între înălțimea lui de un metru șaizeci și cinci și ruina caracterului lui exista un raport de cauză și efect. Și totuși lucrurile chiar așa stăteau. Pentru Giacomo, statura era problema problemelor, mai mult decât moartea tatălui, mai mult decât indiferența mamei, mai mult decât snobismul bunicii, mai mult decât preferința părtinitoare a bunicului său pentru Gaia. La un moment dat, cam prin clasa a cincea, cu câțiva ani înainte să-l întâlnesc la Positano, Giacomo își dăduse seama că prietenii săi au început să crească. Da, parcă de la o zi la alta îi văzuse țâșnind în văzduh ca niște margarete: rămăsese îngrozit la constatarea că dintr-odată era nevoit să scruteze din jos în sus aceiași indivizi pe care îi privise mereu în ochi. Asta îl determinase să formuleze ipoteza propriei sale diversități. Asta îi insuflase pe de-o parte o rușine cumplită, iar pe de altă parte opinia că viața e un ring al nedreptăților. De ce toți creșteau atât de ușor? Ce anume nu mergea la el? De ce existau medicamente pentru aproape orice boală sau infirmitate, însă nu și pentru statură? S-ar fi supus oricărei torturi doar ca să câștige niște centimetri. Întrucât pentru Giacomo centimetrii nu erau altceva decât niște certificate de demnitate umană. Doamne, cât îl șocau discursurile lui Nanni! „Gândește-te la Napoleon", îi zicea nemernicul ca să-l consoleze. „Și Paul Newman e destul de scund", exagera el în clipa următoare. Aceste fraze, spuse – poate – cu bune intenții, aveau puterea de a accentua ulterior dimensiunea insignifiantă a staturii sale. Erau atestatul de condiție umilă care-i lipsea lui Giacomo pentru a se hotărî să trimită totul la naiba. Întrucât acesta era un *lucru* din care el nu-și va mai putea reveni niciodată. Acest *lucru* nu-l puteai ascunde. Acesta era primul *lucru* la care se uită lumea, primul *lucru*

pe care îl judecă femeile... Așa a început: din acea zi, Giacomo s-a apucat să fumeze, să bea, să se tâmpească cu medicamente, să nu se mai uite în oglindă. Atunci s-a hotărât el să uite de propria sa existență. Și prea curând și-a dat seama că, cu cât mai mult încerca să nu se gândească la sine, cu atât mai mult se gândea.

Ei bine, acum e mai ușor de înțeles ce experiență plăcută și instructivă trebuie să fi fost aceea de a se prezenta aproape în fiecare după-amiază a adolescenței la „Parnas" cu singura finalitate de a se simți un pigmeu printre uriași. Să stea jos și să-i vadă pe acei privilegiați cum trăiau: să trebuiască să asiste la lupta lor zilnică pentru reproducere. Repet: nimeni nu înțelegea mai bine ca mine: eram frați în acel soi de voyeurism masochist: cine dacă nu acela care formulase ideea paranoică potrivit căreia propriul nas și propriii ochelari cântăreau împreună mai mult decât restul corpului ar fi putut înțelege mai bine suferințele tânărului Cittadini?

Și acum?

Acum, singura bucurie mântuitoare a lui Giacomo constă în a-ți arunca în față abulia sa. Iată noua strategie adoptată pentru a boicota Marele Proiect Fericire Și Eliberare promovat de firma Cittadini & Altavilla. Nu mai țipă, nu-și mai spune părerea, nu se mai revoltă. Urmează o cale pe care el o consideră neviolentă, dar care în realitate e de o agresivitate înspăimântătoare: violența tăcerii, violența lipsei de entuziasm, violența vieții sale azvârlite în noroi. Iată singura violență pe care o vor suferi părinții. Iată răzbunarea lui îmbătătoare. Bunicul său, fostul său prea sever bunic ar fi acum dispus să-i dea totul, să-i dăruiască și luna de pe cer numai să-l vadă cum se schimbă, dar el nu mai are nevoie de una ca asta. El nu mai e de vânzare, el e de o incoruptibilitate stoică, el a învățat să suporte privațiunea asemenea unui călugăr tibetan. Și acum violența lui, infinita capacitate ofensivă se exprimă în întregime în aspirația sa de a renunța, de a nu se alinia.

— Dacă vrei, bunicul îți cumpără un Porsche! i-a spus Nanni exasperat de al nu știu câtelea său refuz și de abuzul său de fumat și de mâncat, în ziua când a împlinit optsprezece ani. Sau mai bine, știi ceva? Am un apartament neînchiriat în centru. Un adevărat deliciu, complet restructurat, numai lemn și culcușuri pe sub acoperiș... Ce-ai zice să mergem să-l vedem împreună? Așa o să scapi în sfârșit de bunicul ăsta asupritor și de sora asta enervantă!

— Ce-i, Nanni, nu mai suporți să-ți stau în cale? Ți-e rușine cu mine, față de prietenii tăi?

— Ba nu, hai, mereu faci la fel. Voiam doar să spun că... Doar știi că tu ești micuțul meu!

— Nu-mi mai spune „mic". Mă scoate din sărite când îmi spui „mic"!

— Oh, iartă-mă, era doar un fel de a vorbi drăgăstos. Dacă te supără, iartă-mă... Dar să te gândești și la ce ți-am propus...

— Știi, Nanni, unde poți să-ți vâri Porsche-ul și apartamentul tău neînchiriat? i-a răspuns nepotul.

— Vorbesc serios. Chiar mâine. Mă duc la concesionar. Ba chiar o să mergem împreună, mâine seară... De mult n-am mai făcut nimic împreună.

— În cur, acolo poți să ți le vâri!

— De ce se poartă așa? De ce mănâncă, fumează și bea încontinuu? Nici unul dintre noi nu-i așa. De ce nu-mi dă voie să-l ajut, să-i cumpăr ceva ce l-ar face fericit pe orice băiat de vârsta lui? l-a întrebat Nanni pe terapeutul care îl tratează pe Giacomo.

Bunicul nu-și găsește odihna, a trăit deja drama de a se simți un tată neputincios, iar acum trăiește din nou o experiență analoagă cu nepotul, care, dacă nu se poate numi la fel de tragică, e cu siguranță mai extenuantă, întrucât e diluată în timp.

— Vedeți, domnule inginer, i-a răspuns psihanalistul, Giacomo e un băiat foarte înzestrat, dar suferă de ceea ce

noi numim o vocație a dependenței. El e sclavul câtorva tendințe repetitive. Odată ce și-a construit o obișnuință, aceasta se transformă imediat în viciu. Da, un viciu inexorabil. De la lucruri inofensive, precum ceașca de *cappuccino* de dimineață, la care n-ar putea renunța nici în pustiu, la lucruri serioase și vătămătoare precum alcoolul.

Omul acesta are dreptate, își spune Nanni, *însă de ce de fiecare dată când vin aici nu face decât să-mi descrie întocmai, cu atâta luciditate și cu o terminologie atât de precisă și de adecvată, ceea ce eu știu deja, ceea ce eu am trăit pe pielea mea? De ce nu oferă niște sfaturi? De ce nu văd nici o ameliorare? De ce nepotul meu e din ce în ce mai trist, mai depravat, mai infantil, mai pierdut, mai irecuperabil? De ce uneori mi se face greață să stau pe lângă el? De ce de fiecare dată când vorbesc cu el nu izbutesc să zăresc nici măcar o tresărire cât de mică? De ce mă bucur atât de mult când pleacă, când nu-l mai văd, când uit de el? Doamne, de-ar fi ca șoricuța mea. De-ar avea măcar o fărâmă din seninătatea ei, din bucuria ei de a trăi. Uneori sunt atât de exasperat încât aș vrea să dispară și el. Ia gândește-te, să rămân eu singur, cu cele două prințese ale mele: da, eu, Sofia și șoricuța noastră. De ce uneori aș vrea ca bărbații din familia mea să nu fi existat niciodată?*

— Dar dumneavoastră credeți că această purtare a lui, da, în fine, aceste tendințe repetitive ale lui ar putea ține de ceva anume? insistă Nanni.

— Aveți vreo idee în acest sens?

— Asta-i bună... Nu știu, la anumite lucruri nu mă pricep... Oare nu vă plătesc și ca să aflu niște răspunsuri, la naiba?

— Nu mă plătiți deloc pentru asta. Ba chiar vă anunț că întrevederea noastră se încheie aici.

— Nu, iertați-mă, nu asta voiam să spun... Vă rog...

— Eu nu sunt spionul dumneavoastră, domnule inginer. Ne-am înțeles?

— Ne-am înțeles.

— Dimpotrivă, e limpede că va trebui să-l informez pe Giacomo că dumneavoastră ați venit să stați de vorbă cu mine.

— Ei, asta-i bună, doar v-am cerut scuze. Nici eu nu mai știu ce spun. Sunt așa exasperat... N-aveți idee cu ce se ocupă în zilele astea. Găsește mereu câte o modalitate nouă, genială, de a-mi otrăvi existența. De aceea vă rog, vă implor: nu-i spuneți că am venit.

— Asta nu intră în discuție. Nu uitați că pacientul meu e Giacomo, iar nu dumneavoastră. Că, într-o oarecare măsură, atunci când v-am primit eu am încălcat deja regulile impuse de deontologie. Veți înțelege că nu pot pretinde o încredere absolută din partea unui pacient căruia îi ascund ceva ce-l privește. Și apoi – dacă vreți un sfat, pe care poate că n-ar trebui să vi-l ofer – e timpul, domnule inginer, să dați uitării infernul pe care Giacomo vi-l pricinuiește și să vă imaginați infernul în care Giacomo trăiește.

— Ce vreți să spuneți cu asta? Că nu-mi pasă nici cât negru sub unghie de Giacomo? Că soarta lui mi-e indiferentă? Că-l urăsc? Dar nu-i așa! Este exact contrariul. Nu pricepeți că Giacomo mă urăște? Nu pricepeți că el ne urăște pe toți? se tânguiește Nanni, care nu s-a mai simțit niciodată într-o asemenea măsură la cheremul unei alte ființe omenești, iar acum e atât de îngrozit de intransigența acestui om!

— După cum v-am mai explicat, nu contează ce părere are Giacomo despre dumneavoastră. Giacomo nu se află aici pentru a se deprinde să vă iubească. Se află aici pentru a se înțelege pe sine însuși și pentru a se simți un pic mai bine.

— Mă rog, nu mi-ați răspuns la întrebare! De unde se trage starea asta? Violența asta? Sunt ani și ani de zile de când vine aici. De când se întinde pe canapeaua asta. E posibil că nu aveți niște răspunsuri?

— Mă siliți în felul acesta să vă repet întrebarea mea: dumneavoastră vă gândiți la ceva anume, domnule inginer?

Dacă nu încetează să-mi mai spună „domnule inginer", îi sar la beregată! se surprinde Nanni spunându-și.

— Păi, cine știe... Asta-i bună... Poate ceea ce i s-a întâmplat tatălui lui Giacomo?...

— De ce îl numiți „tatăl lui Giacomo"?

Nanni tace. Înmărmurit.

Și acuma ce tot face? S-a apucat să mă psihanalizeze? Vrea să mă facă să mă simt jenat? Ar prefera să spun „fiul meu"? Asta vrei să mă auzi spunând, Savonarola de căcat ce ești? Dar eu nu pot să spun „fiul meu". E o cruzime să mă pui să spun „fiul meu". Cred și eu că băiatul meu nu progresează dacă e tratat de balonul ăsta umflat, de acest guru pocit și tembel.

Singura ta problemă, Nanni, este că te încăpățânezi să te întrebi obsesiv dacă ai într-adevăr o legătură cu moartea lui... Nu! Nu vreau să-l numesc. Dar tocmai asta-i întrebarea pe care n-ar trebui să ți-o pui și care totuși revine neîncetat: faptul că l-ai împiedicat – împiedicat? Să fim serioși. Doar nu l-ai amenințat cu pistolul la tâmplă (la naiba, ce exemplu nefericit!) – să divorțeze de femeia aceea – spre binele lui, întrucât divorțul este nedemn de o familie respectabilă, aristocrată și catolică – este oare cauza nemijlocită a morții sale? Dacă l-ai fi lăsat de capul lui, ar fi el oare încă printre noi, ar fi unul dintre numeroșii domni între două vârste, cu un trecut de aventuri sentimentale și cu un viitor de seninătate conjugală? Și apoi, femeia aceea vulgară după care lui Ricky i s-au aprins călcâiele tot în felul acela al lui caracteristic: sincer și pasionat... Cea căreia i-ai oferit bani ca să-l lase în pace. În fond, ai mulțumit-o. Te-ai preocupat de fericirea ei ori cel puțin de bunăstarea ei. Și, de altfel, ai avut dreptate, ca întotdeauna: dacă ea l-ar fi iubit, așa cum susținea, *dez-in-te-re-sat*, n-ar fi acceptat banii tăi. Și totuși gândul acesta nu te părăsește, acest semn de întrebare, în toiul nopții, revine să sape galerii întunecate în conștiința ta, îți taie respirația: dacă nu te-ai fi opus, dacă n-ai fi acționat spre binele *lui*, atunci fiul tău – singurul tău fiu pe care nu reușești să-l numești decât prin intermediul unor perifraze jalnice – ar mai fi încă printre noi? Doamne, de ne-am putea întoarce

în timp! De-ar fi posibil să cumpărăm la licitație o bucată de trecut ca să-l schimbăm. Dacă Dumnezeu ar aboli Iremediabilul! Între timp, întrebările nu încetează să se îngrămădească: dacă Ricky al tău nu s-ar fi împușcat, oare Giacomo ar fi unul dintre numeroșii băieți fericiți care frecventează „Parnasul", care fac universitatea, care le fut pe fetițele acelea cu bretonul blond, care își plănuiesc viața pe mai departe, care greșesc doar ca să-și ridice iar fruntea? Da, în fine, cu cât ai contribuit tu însuți la acest dezastru? Și cât s-ar cuveni să i se atribuie destinului? E posibil ca acei cincisprezece centimetri care-l despart pe acest băiat de visatul un metru optzeci să ne fi decis viața? Asta nu îndrăznești să-l întrebi pe psihanalist, temându-te nu atât de răspunsurile lui, cât de întrebările lui impudice. Iată de ce nu spui „fiul meu". Te temi că bănuiala ta cea mai înspăimântătoare, aceea pe care nu o poți înfrunta nici în adâncurile conștiinței tale, pe care o alungi cu furie ori de câte ori ți se înfățișează în minte, se va dovedi întemeiată, reală, verificabilă. Dar, Nanni, poate că n-ai nici o legătură cu moartea fiului tău și nici cu nefericirea nepotului tău. N-are rost să cauți o legătură între lucruri. Poate că lucrurile se petrec în mod autonom. Și totuși, cum poți să renunți la luxul de a te tortura cu gândul la ultimele clipe ale lui Ricky? Cum poți să nu te gândești la disperarea bietului băiat, la prăpastia căscată în fața destinului său? Nu știi ce înseamnă să vrei să te sinucizi. Nu știi ce înseamnă să-ți închizi orice alternativă la moarte. Nu știi. Nu știi ce însemnă să-ți vâri în gură un pistol, să-ți simți mâinile tremurând și inima bătându-ți accelerat, viața strecurată într-un sac, destinul încredințat apăsării degetului arătător, contracției unui mușchi, simplei ineludabilități a unei tresăriri nervoase. Tu nu te-ai gândit niciodată să te sinucizi. Tu aparții generației de război. Cine a văzut războiul nu se sinucide. Cine a suferit cu adevărat n-are timp de asemenea tâmpenii. Asta gândești tu. Asta ai fost învățat să gândești. Asta ai încercat cu toată energia ta să insufli în mintea fiului și a nepoților tăi. Ăsta-i colosalul tău fiasco.

Giacomo a luat loc și se uită la mine.

Dâra de nori de la orizont pare o lungă urmă de cauciuc lăsată pe asfalt. Una din acele prime după-amiezi de iunie când piața se umple de tineri cu mașini și cu motociclete noi și stai acolo fără nici un motiv, din plăcerea misterioasă de a nu te afla altundeva. Toți se cunosc, parcă dintotdeauna. Și asta pare să fie suficient ca să nu mai ai chef să mai cunoști și altceva.

Păcat că nu vă aflați aici, lângă mine, că nu-i puteți vedea pe tinerii aceștia, fiindcă ei sunt înspăimântător de frumoși și, în plus, minunat de bine îmbrăcați. De altfel, veți fi înțeles deja că Daniel Sonnino are o predispoziție către abuzul adverbial – o practică condamnată încă de la prima lecție în orice școală respectabilă de scriere creativă. Probabil că de la Bepy m-am molipsit de germenul adverbului: de la el mi se trage conștiința faptului că cea mai discreditată dintre părțile de vorbire din gramatică dă culoare vieții, o caracterizează, se ocupă de nuanțe. Și, mai ales, e ca și cum adverbul și-ar asuma sarcina de a pregăti marea intrare a adjectivului pe scena frazei. Așadar, prinde bine să o repetăm pentru ultima oară: *băieții aceștia sunt înspăimântător de frumoși și minunat de bine îmbrăcați*, măcar pentru a înțelege cum măsuța rotundă la care ședem eu și Giacomo probabil că-i apare unui privitor imparțial ca un soi de insulă pustie și mizeră în mijlocul unui arhipelag tropical luxuriant.

Iar dacă astăzi putem spune absolut fără nici o grijă că, în apriga-i năzuință de a prevedea viitorul, Karl Marx a comis unele erori de proporții colosale, suntem totuși obligați să-i recunoaștem o uimitoare înțelegere a lucrurilor omenești; mă tem că el ar fi de acord cu noi în a considera că sfruntata drăgălășenie a acestor tineri – urâțită ici și colo de unele excepții inesențiale –, ca și bunul lor gust, atât de misterios împletit cu o înclinație către mitocănie, au depins, mai presus de toate, de un secol de bună alimentare, de optimă educație, de investiție în propria zestre genetică și de mulți alți factori incalificabili și alte privilegii istorice.

Arabul se apropie imediat.

— Ce doriți? ne întreabă cu aerul acela al său mereu plictisit, ca și cum l-am deranja, ca și cum i-am întrerupe misiunea fatală: aceea de a veghea asupra integrității pieței.

Giacomo cere o țuică.

Arabul strâmbă din nas (fața Arabului cunoaște doar expresii extreme). Dumnezeule, țuică pentru un sugar. Arabul nu-l suportă pe Giacomo. Aproape că nu se poate uita la el, la fel cum nu se poate uita la copiii *down* sau la paraplegici (s-a pomenit vreodată un paraplegic într-un roman de-al lui Tolstoi? *Ahhh, autrefois...*). Îi fac rău. Arabul nu suportă partea obscură a frumuseții omenești. Se ferește grozav de ea. Dar cu Giacomo e parcă și mai rău. În ochii lui, băiatul acela palid și îmbrăcat atât de neglijent e un blestem. Îl consideră, mai mult sau mai puțin, ca pe un renegat. Cum așa? Tocmai el, nepotul prințesei Altavilla, fratele unei asemenea surori, să poarte bocancii aceia amfibii – și apoi, barba aia de comunist? Parcă e un gândac. Lumea se întoarce pe dos. Când se uită la acest băiat, Arabul e singurul care nu se gândește la sinuciderea tatălui lui. Arabul urăște orice psihologie. *Să fim serioși*, își spune Arabul, *oamenii mor în fiecare zi, iar asta nu-i îndreptățește pe cei care au rămas să poarte tricouri pline de noroi ori să nu-și îngrijească părul. Eu însumi l-am pierdut pe bietul tata la numai treisprezece ani și nu m-am lăsat niciodată dus de val, nu mi-am pierdut niciodată demnitatea. Domnișorul acesta are un nume, iar acel nume trebuie respectat. Dacă n-ai respect față de tine însuți, măcar să ai respect față de numele pe care-l porți. Dacă n-ai respect față de viața ta, măcar să ai respect față de toate viețile mai rele decât a ta.* (Doamne, moralismul Arabului este exasperant.)

Astfel, după ce a luat comanda, Arabul se îndepărtează ieșit din răbdări. Însă ceea ce n-are cum să știe este că, în fond, Giacomo, cu toată neglijența lui căutată, nu-i decât un precursor. Peste foarte puțini ani, aceeași piață se va umple de puștani îmbrăcați în gândaci, cu T-shirturi purtate

pe dos și cu pantaloni militari lăsați obraznic peste talie. Și atunci un tânăr îmbrăcat „decent" va părea la fel de grotesc și de prostesc cum Giacomo pare astăzi sfidător. Iar această nouă generație arahnofilă nu va fi nicidecum produsul unei alte rase, al unor alte familii ori al unor alte ramuri antropologice, după cum cu tristețe va constata Arabul. Nu, vor fi doar frații mai mici, convinși, cu aceeași determinare irațională ca și noi, că a purta tricourile invers e un gest distinctiv care anulează totul, făcând să pălească orice modă din trecut sau din viitor. Cei cărora astăzi le place o viață confortabilă, o viață în stil american, mâine vor urî confortul și America. Cei care astăzi consideră de avangardă o hrană de Big Mac mâine vor găsi că aceeași mâncare e chinuitor poluantă și simbolic pernicioasă. Așa vor merge lucrurile în această piață. Cu îngăduința Arabului nostru disperat paseist.

— Ia zi, îți pare rău că n-a venit soră-mea? mă întreabă Giacomo în șoaptă.

Nu-i răspund. Cunosc vocea asta molfăită: a băut, a fumat, e burdușit cu calmante, e ieșit din fire.

— Ei bine, îți pare rău, sau nu?

Tac.

— Nu-i frumos să nu răspunzi. Hai, spune-mi, îți pare rău?

— ...

— Sigur că-ți pare rău! Ai o față frântă.

— ...

— De ce nu spui nimic? Voiam doar să stăm puțin de vorbă...

Tace și el.

— Atunci, spune-mi altceva. Cum de în familia voastră sunteți toți atât de servili?

— ...

— Da, de ce dați din coadă pe lângă oameni? De ce îi adulați? Vă stă în fire să vă târâți?

— Hai, încetează. Știi că atunci când ești în starea asta spui numai prostii!

— În ce stare?

— Să spunem că damful de alcool te-a precedat cu vreo două minute.

— Aha, dumnealui nu-i plac alcoolicii...

— Adică tu ești un alcoolic? Cine te crezi? Edgar Allan Poe? Tu ești un poponar...

— Dumnealui nu-i plac decât servitorii și muistele, continuă el ridicând glasul și prefăcându-se că nu m-a auzit.

— Bine, bine, ai dreptate. Așa e, cum spui tu.

— Încă n-ai răspuns, Daniel.

— La ce?

— Atunci, s-o spunem altfel. Ești sigur că asta-i strategia cea mai nimerită? Îți aparține? Sau e a tatălui sau a mamei tale?

— Ce strategie? Delirezi. Și ce tot ai cu ai mei, astăzi? De obicei tare îți mai plac.

— Păi, îmi închipui că ei te-au învățat să te târăști. De aceea sunteți prieteni așa de buni cu Nanni, nu-i așa? Nanni își alege toți prietenii la fel: drăguți, politicoși și deferenți. Întocmai ca voi. Nanni suportă numai asemenea oameni. Nanni nu tolerează adevărul. Și te asigur că Gaia a învățat lecția. Mica prințesă și-a făcut deja curtea ei frumoasă. Nu crezi? Ba sigur că da, o știi prea bine: tu ești șambelanul.

Pe lângă faptul că-s neplăcute, cuvintele lui Giacomo mai sunt și lipsite de temei. De aceea, cu toate că mă apucă proasta dispoziție, nu mă supăr. Haide, sunt primul care recunoaște că afecțiunea tatălui meu față de Nanni e exagerată. Însă această hipertrofie afectivă nu-i o lingușeală, ci e fructul grețos al unei personalități înclinate către exces și exuberanță. Toate pasiunile tatălui meu sunt arzătoare, adesea părtinitoare și iraționale: când mănâncă *sashimi* într-un restaurant japonez. Sau când, deschizând ultimul număr al revistei *Quattro Ruote*, sporovăiește fericit la vederea unui nou model de Chrysler. Sau când se lasă în voia unor interjecții euforice dinaintea unui tablou de Jasper Jones sau a unei povestiri de Bret Easton Ellis. *Nu-i așa că-i fantastic?* ne întreabă el cu acei ochi care, peste ani, au început să lucească la fel ca ai lui Bepy... Ce are de-a face cu servilismul? Devotamentul față de Nanni

este și el unul din felurile tatălui meu de a ne spune că lumea îi place necondiționat. Tatăl meu e un îndrăgostit cronic: bărbați, femei, cărți, firme de modă, automobile, fotbaliști, mâncăruri, clădiri, apusuri de soare. Totul, tot realul incomensurabil, așa cum este ori așa cum crede că este, pentru el e obiect de cult, prilej de fanatism.

Dar Giacomo – evident surprins de autocontrolul meu –, după ce și-a vânturat pumnalul preț de câteva minute, mi-l implântă în trup:

— Vrei să știi ce părere are Nanni despre voi?

— Nu țin...

— Zice că bunicul tău era un hoț, un fanfaron, care a sfârșit așa cum merita. Zice că taică-tău e un lingău, iar maică-ta o frustrată gălbejită! Zice că, dacă nu v-ar fi ajutat el însuși, la vremea lui, acum ați umbla peticiți în cur.

Da, chiar în acest fel – prin intermediul acestor cuvinte – pumnalul ascuțit al lui Giacomo își deschide drum prin măruntaiele mele. E cumplit când mă gândesc că asemenea judecăți despre Bepy, despre tata și despre familia mea au fost pronunțate de milioane de ori de față cu Gaia.

Și chiar nu știu ce mă oprește să-l înșfac pe Giacomo de tricou, să-l salt din scaun cu toată adrenalina pe care o am în trup și să-l iau la palme până când îmi trece. Mă tem că, în această epocă atât de pacifică, frumusețea intrinsecă a anumitor acte violent eliberatoare e subestimată. Nu găsiți că, în loc să stăm aici ca proștii și să încasăm insulte absurde de la nebunul ăsta, ar fi splendid să începem să-l pocnim cu sălbăticie? N-ar fi o ușurare, dacă nu pentru întreaga omenire, măcar pentru majoritatea celor care îl frecventează și care se prefac că-l compătimesc? Cine zice că la nebunie trebuie să răspundem cu compasiune? Oare nu chiar nebunia este cea care refuză dialogul, care îl face imposibil? De ce ar merita nebunia ceea ce nu garantează cumințenia? Unde scrie că toleranța față de bolnavii mintal ar fi ultimul orizont al moralității umane? Ceva îmi spune că, dacă eu, curmând seria nesfârșită de indulgențe de care băiatul ăsta s-a bucurat în

ultimii zece ani, l-aș lua în șuturi, dacă eu aș ceda josnicului instinct care mă îmboldește să-i astup gura cu un pumn, o mulțime de lume mi-ar fi recunoscătoare, m-ar lăuda cum se cuvine. E posibil ca asta să nu conteze câtuși de puțin? Ca eventuala gratitudine a acestor oameni să aibă o pondere atât de nesemnificativă? Sunt sigur, asta numai ca să dau un exemplu, că, dacă l-aș bate pe Giacomo, Arabul ar pica în extaz, la fel cum, dincolo de publicele afectări de indignare, Nanni ar încerca, în sinea lui, o voluptate primitivă și cât se poate de sănătoasă. Cine îmi oferă această certitudine? Nimeni, firește. E un lucru pe care-l simt. Cineva mi-ar putea spune că a-l brutaliza pe Giacomo n-ar servi la nimic, că el e deja un om pierdut. Că violența nu-i niciodată rețeta cea mai potrivită. Dar cine zice că eu aș vrea să-l ajut pe Giacomo? De ce să ne gândim numai la binele lui, și nu la acela al oamenilor pe care el îi insultă zi de zi? De ce să nu mă gândesc la propriul meu bine? De ce numai al lui e important? N-am suferit deja destul? Vă jur că, dacă i-aș trage lui Giacomo o mamă de bătaie, aici, în fața tuturor, nu numai că mi-ar produce o bucurie de moment aproape inegalabilă, dar ar rezolva anticipat o grămadă de probleme care încă mă mai chinuiesc.

Firește, acestea nu sunt decât niște deșarte discursuri interioare. În realitate rămân aici, anihilat, la cheremul acestui nenorocit care abia așteaptă să mă rupă în bucăți. Între timp el tace, pentru a relua mai apoi pe un ton plângăcios și nesincer:

— Crezi că n-am înțeles că singurul motiv pentru care mă frecventezi, singurul motiv pentru care suporți ce nu suportă nimeni, singurul motiv pentru care accepți umilința de a-mi fi prieten, singurul motiv pentru care stai aici cu mine rușinându-te ca un hoț e să apari frumos în ochii lui Nanni și ai Gaiei? Tu vrei să intri în viața lor, nicidecum într-a mea. Vrei să le fii pe plac lor, nicidecum mie. Să nu negi! Știi ce sunt eu pentru tine? O cheie de pătruns în palatul regal. Sunt numărul tău norocos. De aceea ești atât de amabil. Și mă duci să mănânc pizza, mă duci să cumpăr discuri,

și la film, și-mi povestești romane... Nu-i așa? Știi, Daniel, tu ești cel mai rău dintre toți. Tu ești bunul prefăcut care-i gata-gata să explodeze. În fine, voiam doar să-ți spun că n-are rost. Degeaba ai grijă de mine. Ar fi suficient să auzi ce zice Nanni despre cei din familia Sonnino ca să pricepi că n-ai nici o șansă cu Gaia. Mai multe șanse ar avea cel mai mizerabil dintre colegii tăi. Poate chiar și un pitic de la circ. E ciudat cum de unul ca tine – conchide el – unul ca tine, care a avut de îndurat atâtea, să se țină după coada aburitei ăleia de soră-mea...

Încă o pauză. O sorbitură de țuică.

— Și-apoi, Dani, eu să fiu în locul tău, cu mama pe care-o ai, cu tatăl pe care-l ai, cu fratele pe care-l ai...

Nu se uita la mine, continuând să enumere parcă în transă componenții familiei mele, față de care, în pofida vorbelor șfichiuitoare cu care se referise la ei cu câteva clipe în urmă, părea să aibă o venerație plină de invidie. O caracteristică a dialecticii lui era schimbarea bruscă de perspectivă. Orice aserțiune presantă era aproape imediat răsturnată. Dar acesta nu părea să fie un expedient pentru a-și deconcerta interlocutorul, ci o formă aparte de intoleranță, o vocație pentru ambiguitate. Era ca și cum acea ciocnire exasperantă care se petrece în secret în capul nostru între o rațiune și contrariul ei, între adevăr și fals, între autenticitate și convenință, la Giacomo, dimpotrivă, se exterioriza pe câmpul de bătălie al discursurilor sale fracturate.

Astea-s niște tâmpenii fumate de mult!, m-am surprins atunci gândindu-mă, ca pentru a întrerupe asediul: eterna poezioară a feciorilor lui tăticul (sau ai lui bunicul) care pretind că te invidiază. Iată-i dintr-odată, de o noblețe încordată și nesatisfăcută, gata să-ți acorde un premiu de consolare. Fericiți să recunoască minunea unei existențe umile. Se uită la tine și parcă-ți spun: „Tu, cu viața ta mediocră și fără perspective, ești încarnarea privilegiului. Tu, a cărui viață n-a fost încărcată cu expectative, ești cel care cunoști adevărata

valoare a fericirii familiale". Da, eterna poezioară pe care o cunosc chiar prea bine, măcar fiindcă am recitat-o eu însumi în cel puțin o duzină de rânduri. Dacă asta vrei tu să-mi spui, dragul meu Giacomo, te afli pe un drum greșit. Nu există nimic tulburător, nimic scăpărător în ceea ce-mi spui. Există doar un pic de narcisism amestecat cu o bună doză de autocompătimire. O combinație indigerabilă, pe care eu însumi le-am servit-o unor amici mai puțin înstăriți.

— Știi tu ce înseamnă să ai o mamă inexistentă, care trimite cărți poștale din locuri neprecizate? Sau o bunică obsedată de bonton?... mă întreabă el dintr-odată cu acele zâmbete forțate ale cuiva care-și reține emoția.

Giacomo adoră să-și reducă existența la aceste instantanee: câteva definiții care posedă o putere de evocare chiar distractivă, dar care mărturisesc o înclinație dăunătoare către melodramă.

— ... Și mai ales piesa de rezistență: nebunul acela dezechilibrat de Nanni. Iată ce avem noi. Ție Nanni ți se pare normal, tuturor li se pare normal și ponderat. Îmi dau seama că așa le-ar putea părea celorlalți. Se pricepe să disimuleze. E un artist al disimulării. Dar, crede-mă, e suficient să trăiești lângă el zi de zi ca să-ți dai seama că el e adevăratul nebun al trupei. Nu-s eu. El e. Vrea să creeze mereu impresia că e în toate mințile. Și abia când îl cunoști așa cum îl cunosc eu îți dai seama că el e țicnitul. Și că ideea cum că ar fi în toate mințile e doar o minciună jalnică. O găselniță publicitară. Fiindcă adevărata lui vocație de nemărturisit e să nu fie în toate mințile... Dar știi că singura lui problemă – reia Giacomo după ce și-a terminat a doua țuică și i-a comandat încă una tot mai intratabilului Arab – e că nu s-a născut aristocrat? Ți se pare o problemă acceptabilă, demnă de luat în seamă? Chiar așa este. Altminteri, de ce ar alimenta atât de multe echivocuri despre nașterea lui? Și de ce să cheltuiască atâția bani pentru acele ridicole cercetări heraldice? Dar știi că numele lui de familie, „Cittadini", îl exasperează? Nu-l suportă. E

atât de burghez. Cittadini duhnește a iacobin. Doamne, ce oroare. El merită un nume gen Odescalchi, sau Farnese, sau Pallavicini, sau Barberini, sau Boncompagni Ludovisi... Așa gândește el. Se chinuiește. Orice, numai Cittadini nu. Asta-i vanitatea lui, Dani. El se simte deposedat de un titlu care îi revine de drept. De aceea, atunci când e cu prietenii lui, le cere să-l strige pe numele de familie al bunicii. De-ai ști cum exultă când cineva îl anunță: „Vi-l prezint pe prințul Altavilla!" Nu pricepe cât de ridicolă e această prezentare. Nu-și dă seama câtuși de puțin. Nu pricepe că oamenii aceia îl disprețuiesc, că ei trăiesc pentru heraldică, pentru „Cartea de aur", și cu siguranță nu se lasă trași în piept de-un parvenit. Ei pe parveniți îi adulmecă. Ei se înconjoară cu parveniți. Ei s-au născut și au crescut cu misiunea de a-i depista pe parveniții pe care-i frecventează. Iată de ce tata s-a căsătorit cu mama sub binecuvântata presiune a bătrânului. Bătrânul e un campion în arta de a face presiuni și în aceea de a binecuvânta. Știi, nu-i prea plăcut să fii manipulat de obsesiile de clasă ale unui maniac. Este incredibil că ne-a educat ca și cum am aparține familiei regale. Trebuia să fi văzut ce spectacole organiza când eram mici. Când spunea: „Hai, Giacomo, stai elegant, felul ăsta de a te purta nu-i demn de un Cittadini"... Te asigur, cuvânt cu cuvânt. Și o spunea cu aceeași gravitate cu care cineva ar putea spune: „Felul ăsta de a te purta nu e demn de un Windsor". Tu erai la ultima vânătoare de vulpi? Aia monumentală? Haide, era și Bepy acolo! Parcă era de pe vremea reginei Victoria. Toți îmbrăcați cu vestoane roșii și toți, Doamne Dumnezeule, toți cu joben... Câtă netrebnicie mai era...

Încă o sorbitură.

— ... Organizează aceste recepții incredibile ca să-i invite pe acei oameni. Oricine are un titlu e invitat oricând. Și toți la rând, paraziții. Cum să nu. Puzderia asta de snobi e gata să se bucure de viață pe cheltuiala lui Nanni. De data aceea, în timpul vânătorii de vulpi (cum se poate să nu-ți amintești?), m-am furișat sub o masă ca să aud ce vorbesc oamenii ăia.

Unul zice: „Ai mai văzut vreodată în viața ta o asemenea mârlănie?...“ Și râd, da, râd de dânsul. Trebuia să-i fi văzut cum râd... În fine, mi s-a părut că era just să-l informez că râdeau de el. Iar el m-a pălmuit. N-a mai vorbit cu mine săptămâni întregi. Cred că tocmai de atunci mă urăște. Dar nu mi se părea un lucru atât de oribil că cineva râdea de dânsul. Oare nu-i bine să faci oamenii să râdă? Eu știu că fac lumea să râdă și sunt fericit pentru asta, Dani, îți jur. Suntem o familie de comici, dar se pare că eu sunt singurul care am priceput lucrul ăsta, la naiba. N-ai idee comicul acela involuntar de Nanni câte râsete le-a stârnit oamenilor cu statuia aia!

— Care statuie?

— Cum așa? Nu știi nimic nici de statuie?

— Nu.

— Statuia de la intrarea în casă, probabil că ai văzut-o de o sută de mii de ori.

— Mă rog, despre ce-i vorba?

— Nanni nu ți-a spus niciodată nimic de statuie?

— Nu.

— Asta ar fi suficient ca să se poată spune că în ochii lui nu faci nici cât o ceapă degerată... Hai, statuia lui adorată. Un bust de secol XVIII cumpărat la o licitație. Într-o zi vine cu el acasă și ne spune că acela e un strămoș de-al lui. Da, nu mai precizează ce și cum. Nu oferă amănunte. Nu ne spune cum îl cheamă și nici altceva. Spune doar că acela e strămoșul lui. Strămoșul lui regăsit. Că n-are dubii. Că, atunci când a văzut acea statuie, a auzit un glas.

— Un glas?

— Mai precis: glasul sângelui. Așa spune. Glasul sângelui. „Dar e cu putință să nu vedeți una ca asta?“ ne întreabă el, iar glasul îi tremură. „Are întocmai expresia mea, întocmai părul meu! Uită-te, Gaia, are nasul tău!“

Giacomo îmi povestește cum, cu timpul, Nanni a construit o identitate pentru acea statuie anonimă. I-a dat un nume, un titlu, născocindu-i o viață alcătuită din anecdote, dureri, bucurii, succese și înfrângeri. Și s-a îndrăgostit atât

de tare de acel străbun născocit, încât până la urmă a ajuns el însuși să creadă în existența sa istorică. Da, emoția lui dinaintea acelei statui e autentică. Nu cumva să-i amintești de ziua când a adus-o acasă, când nu avea decât certitudinea că era portretul unui nobil de același sânge. Nu cumva să-l pui în fața jalnicei lui mistificări. Dacă ai face una ca asta, așa cum Giacomo a făcut-o de o mie de ori, el s-ar înfuria într-un asemenea hal de s-ar cutremura pereții.

— Cu tipul ăsta a trebuit să trăiesc, de când mama a plecat. Nebunul ăsta vizionar s-a ocupat de educația mea. Bunica era ca și cum n-ar fi existat. Ea era, în esență, absentă. Pentru ea important era să ne purtăm bine. Singurul lucru care m-a învățat bunica este că nu se sărută mâna în aer liber, și niciodată fetelor care au mai puțin de șaptesprezece ani. Și închipuie-ți, acum câteva zile am descoperit că și asta e o tâmpenie, că oamenii ăștia sunt atât de sleiți încât nu sunt în stare să dicteze niște reguli inalterabile. Ceea ce vreau să spun e că m-au lăsat la cheremul acestui cuplu neverosimil, de varieteu de doi bani. Ne-au lăsat baltă pe mâna lui Nanni și a lui Fifi. Îți dai seama? Nanni și Fifi. Parcă-s o pereche de schnauzeri pitici! Doar Gaia mai lipsea – conchide Giacomo în plină exaltare shakespeariană –, ea e ultimul act al acestei nebunii. Ea e demna complice a lui Nanni. Ce crezi că s-a întâmplat între ea și Dav? De ce s-au despărțit? Chiar crezi povestea aia cu incompatibilitatea?... La ea totul e atât de formal. Lumea se prăbușește, oamenii pier, se sinucid, iar ea continuă să fie formală ca o demoazelă din secolul al XIX-lea. Dav a părăsit-o. E un tip sincer. Știi, îmi place mult. Dav s-a prins imediat. A făcut ce-avea de făcut cu dânsa. Și apoi a lăsat-o baltă. După tot scandalul acela, a lăsat-o baltă.

Dintr-odată îmi simt gâtlejul agresat de o amintire.

Era una din primele ocazii când am fost chemat să îmbrac un costum de seară și împins să fur de la tata un palton de *overcoat* maroniu cu reverele de catifea verde-smarald, ca să fiu la înălțimea petrecerii pe care domnii Arcieri o pregătiseră

pentru a șaisprezecea aniversare a singurei lor fiice, Diamante, într-un local care pe atunci reproducea creator o ușoară decadență, numit Jackie O', presupun că în cinstea lui Jacqueline Kennedy. O implorasem pe mama să-mi dea voie să iau și o pălărie mare, cu boruri largi, însă de această dată ea fusese de neclintit: „Asta-i bună, și-așa parcă ești un gangster pitic. Puiul meu, grotescul are și el o limită!"

Un taxi mă lăsase la capătul străzii Boncompagni, între luminile dese de la Excelsior și structura grosolană care și acum găzduiește ambasada americană. Deși lipsit de pălăria mea de gangster, mă lansasem într-o jubilație de speranțe ce păreau alimentate de îmbuibarea cu detalii metropolitane cu care, de-a lungul drumului, îmi blocasem mintea: iluminația magazinelor închise, mașinile care staționau, misterioasele arhipelaguri formate de excrementele câinilor pe jos și de frunzele platanilor în văzduh... Toate acestea parcă îmi înzeciseră expectativele, care deja erau înalte. Mă tem că trebuie să-mi mărturisesc o slăbiciune fatală pentru mondenitate: cele două ore premergătoare unei petreceri, dedicate în întregime toaletei personale – când aburii dușului parcă se confundă cu aceia nu mai puțin deși ai imaginației creatoare – sunt printre cele mai bune lucruri pe care viața le poate oferi. E firesc, așadar, ca dezamăgirea suscitată de desfășurarea anodină a petrecerii să provină nu atât din anumite evaluări obiective, cât din cuprinzătoarea serie de promisiuni neîmplinite.

Firește, nici petrecerea lui Diamante Arcieri nu s-a putut constitui ca o excepție, și, pentru a nu știu câta oară, realitatea a avut câștig de cauză asupra fanteziei.

Astfel încât, cu acea senzație de greață pe care ți-o dă vidul emoțional, străbăteam la o oră nu prea indecentă caverna ce conduce la ieșirea din local, unde urma să găsesc așteptându-mă un taxi, în care în sfârșit să înghit otrava acelei întristări inofensive. Atunci am auzit în mod limpede un oftat. Un oftat care conținea, în același timp, ceva mistic și ceva pornografic. M-am răsucit către acel oftat. Beznă totală. Însă, mulțumită gestului servil și nițel ironic al paznicului negru – îmbrăcat

cu acel prilej ca un paj din secolul al XVII-lea – care tocmai îmi deschidea ușa ca să pot trece, un fascicul de lumină galbenă a reușit să pătrundă, luminând două trupuri încolăcite. Plasticitatea pozei acelor trupuri te ducea cu gândul la dinamica anumitor sculpturi baroce. Dar, în realitate, moștenirea cea mai barocă a scenei era aceea a buzelor întredeschise ale fetei: buze în extaz: buze ce tocmai au slobozit un suspin de moarte. Și, oricât de mult mi-ar fi plăcut să cred că acel suspin mistic ar fi fost prilejuit de viziunea lui Dumnezeu, era evident că acesta fusese provocat de iscusita mână a băiatului care, vreme de câteva minute, trebăluise pe sub fusta dumneaei.

În acest mod teatral, succint și baroc descoperisem și eu ceea ce toată lumea știa de mult: că Gaia și Dav erau împreună. Până în clipa aceea, liniștea mea fusese salvgardată de somnambulismul care, pe atunci, mă ocrotea cu milostenie. Toată lumea știa de Gaia și Dav cel puțin de un an și jumătate, și o știa până într-acolo încât simpla întâlnire a numelor celor doi tineri se transformase în siglă: *Gaia & Dav. Vin deseară Gaia și Dav?... I-ai văzut aseară pe Gaia și Dav?... Ce ziceți, or să apară Gaia și Dav?*, de câte ori nu auzisem în ultimul timp asemenea expresii! Poate că ar fi trebuit să mă supăr mai curând pe propriul meu creier decât pe propriile mele urechi. Știam că auzisem de mii de ori pronunțându-se în prezența mea această siglă, Gaia & Dav, la fel cum știam că nu voisem să-mi pun niciodată vreo întrebare în privința înțelesului ei.

În fond, Gaia & Dav nu era o enigmă. Era un dat indiscutabil, de fapt, pe care pur și simplu îl ignorasem. Da, eu nu bănuisem niciodată. Și în nici un caz fiindcă vreo creatură milostivă m-ar fi ținut în necunoștință de cauză, așa cum se întâmplă cu încornoratii get-beget, ci numai fiindcă de obicei nimeni nu are interes să te țină de vorbă cu chestii evidente. Fugisem de evidență și mă luasem după minciună cu o determinare atât de obtuză, încât abia acum înțelegeam câte realități fusesem nevoit să transfigurez ca să mă apăr

de adevărurile insuportabile conținute în acea siglă comercială: Gaia & Dav.

Cert este că acel taxi, care ar fi trebuit să găzduiască o amărăciune în fond deloc neplăcută, se transformase dintr-odată într-un adevărat infern. Astăzi știu că suferința din dragoste constă în restrângerea progresivă a întregii lumi într-un singur punct. E ca și când un punct ar devora cu o înghițitură rapidă întregul univers. Era întocmai ceea ce mi se întâmpla mie. Nu-i suficient să spun că emisia de suflare determinată de suspinul Gaiei îmi schimbase viața. Mai exact este să spun că acel suspin devenise viața mea, i se substituise și i se suprapusese.

Ironia sorții, din motivele pe care Giacomo se apucă să mi le zugrăvească, Gaia și Dav s-au despărțit la câteva zile după petrecerea lui Diamante Arcieri și eu am început să sufăr ca un câine pentru acea relație acum compromisă, după ce trăisem fericit – de-a lungul anilor fabuloși ai siglei Gaia & Dav – pradă unei orbiri autoprotectoare. Fusesem atât de pătruns de acel suspin, eram atât de traumatizat de toate implicațiile la care acesta părea să facă trimitere, încât alesesem să nu mă mai ocup de altceva în următoarele decenii: descifrarea, cu o pasiune masochistă, a acelui oftat era scopul meu existențial.

De aceea, deși Giacomo tocmai mi-a pus două întrebări indispensabile (*De ce crezi că s-au despărțit? Chiar crezi în incompatibilitate?*), nu întâmpin nici o dificultate în a-mi mărturisi mie însumi că nu mi le-am pus niciodată. Cel puțin nu în acești termeni.

Ce-mi pasă mie să aflu de ce s-au despărțit, când eu încă nu m-am deprins să suport ideea că au fost împreună?

Așa i-aș fi putut răspunde.

Deși, în realitate, sfârșitul acestei relații dintre niște liceeni ascundea alte suferințe care desigur nu-i puteau scăpa minții mele, mereu aflate în căutarea unui bici cu care să se autoflageleze. Din puținele informații culese ici și colo și din observarea stării de spirit a adversarilor, înțelesesem nu

doar că Dav o părăsise, ci și că, în nepăsarea care-l caracteriza, domnișorul nu se simțise îndatorat să-i ofere explicații adecvate.

Pe de altă parte, cel mai rău lucru ce i se poate întâmpla cuiva obișnuit să fie urmărit, râvnit, principal obiect al Dorinței Colective, este să vadă, măcar o dată, rolurile inversate. Așa încât Gaia s-a pomenit nevoită să-l urmărească pe idolul întrupat al vieții sale. Și cum, de-a lungul anilor, nu-și formase o experiență de urmăritoare, neavând la activ nici o oră de antrenament în această disciplină dificilă și chinuitoare, își greșise enorm mișcările. Nu fusese discretă. Se lansase în recucerirea lui Dav cu prea mult zel. Nu știuse să-și disimuleze disperarea. Se făcuse ridicolă. Îl înecase în scrisori, în bilețele, în cereri, chiar și în cadouri costisitoare și în umilitoare rugăminți telefonice. „Te rog, iubitule, nu închide, încă două minute! Te implor…" „Am treabă, hai…" Era așa frumos că el îi permitea să-i mai spună încă „iubitule"… „Măcar spune-mi ce s-a întâmplat!... Poate că am și eu dreptul să știu de ce m-ai părăsit. Să nu-mi spui că din cauza scenei aceleia a bunicului. Asta n-are nici o legătură, nu-i așa?" „Ce sens are să mai vorbim despre asta?" „Te rog, spune-mi că asta n-are nici o legătură, că eu n-am nici o legătură. Am făcut tot ce mi-ai cerut. O să fac tot ce-o să-mi ceri, dar te rog… De zile-n șir bunicul nu mai vorbește cu mine din cauza ta!" „Hai, puișor, am mai vorbit despre asta de cel puțin o sută de ori. Nu mai e nimic de zis. Dacă n-ai înțeles îmi pare rău." Și e un miracol că el încă mai avea mărinimia s-o numească „puișor"! „David, dragul meu, dragostea mea…" „Hai, nu plânge!" „Puiul meu?" „Cum?" „Încă un minut. Nu închide. Te rog. Încă un minut… Chiar și în tăcere, fără să mai vorbim." Efectul obținut de această strategie sinucigașă fusese acela de a transforma indiferența lui Dav în milă, apoi mila în mânie și, în sfârșit, mânia în dispreț. Problema era că Gaia îl iubea. Și, din motive pe care ea le considera de netăgăduit, simțea că surprinsese unicitatea lui Dav mai mult decât oricine altcineva: ea aparținea cu drepturi depline clubului Marilor Subjugați De Către David Ruben, și din păcate, întrucât se

atașase de acea unicitate, nu mai știa cum să renunțe la ea. Tot restul probabil că i se părea insignifiant. *Nu mai există în univers un alt David Ruben*, își șoptea ea sieși cu emfaza debutantelor. Și, într-adevăr, exista oare vreun alt băiat care s-o fi convins să se trezească duminica dimineața la ora cinci fix – ea, căreia îi plăcea atât de mult să doarmă – ca să meargă la pescuit de păstrăvi? Nu, nu exista. Dar simplul fapt că exista o altă fată (nu mai merituoasă decât ea) care în curând urma s-o înlocuiască (sau care o făcuse deja), o altă fată fraierită, constrânsă să bea un lapte cu cacao fierbinte în zori spre a-și urma eroicul pescar în aventuri fantastice prin codri, torente și lăcușoare, o făcea să-și iasă din minți de gelozie.

Și poate că ar trebui să i se acorde unele circumstanțe atenuante: ținând seama, înainte de toate, de modul categoric în care Dav se descotorosise de ea. Fără să-i ofere explicații, fără să se preocupe de a asculta protestele și implorările Gaiei, arătând o severitate chiar crudă, simptom al unei uimitoare incapacități de empatie, lăsând-o pe sărăcuța de ea într-o stare de disconfort de natură s-o facă să se pună în discuție – pentru prima oară în cursul scurtei sale existențe – pe sine însăși. Ce chestie! Oare era ceva la ea – la Gaia Cittadini, cea mai răsfățată dintre fetele generației sale – în neregulă? Glasul ei avea un sunet neplăcut? Compania ei era plictisitoare? Respirația ei neplăcută? Oare asta era? De ce, începând de la un moment dat, el nu mai voise s-o sărute? Exista pe lume ceva mai incitant decât să săruți acele buze, buzele lui Dav? Da, probabil că ceva era în neregulă.

Și apoi, cum să nu ții seama de firea unei personalități clocotitoare și convexe ca aceea a lui Dav Ruben? Doamne sfinte, vorbim despre unul dintre acei indivizi-lume – în stilul lui Bepy, ca să fim înțeleși – care au darul de a transforma tot ce ating în obiect de cult. Dav îți corupea existența prin existența sa. Făcea să devină indispensabile niște lucruri care nu te interesaseră niciodată. Îți redeștepta acea dorință pentru varietăți hedonistice pe care viața comună tinde să le sufoce, chiar dacă te numești Gaia Cittadini, chiar dacă

ești nepoata unei prințese și a unui Rastignac de succes! Dav era un receptacul de vicii, de obișnuințe, de extravaganțe, de gusturi, de restaurante, de localități, de expresii verbale, de sporturi, de filme, de manevre obscure și de atâtea alte lucruri care puneau pe oricine ar fi intrat în contact cu dânsul în condiția unui sărăntoc ce pentru prima oară, grație unei călătorii obținute ca premiu, experimentează conforturile pompeiene ale unui hotel de lux în măruntaiele sordide ale Manhattanului. Odată ce ai încercat deliciul de a fi servit în cameră de un pâlc de ospătari, după ce te-ai deprins cu masajele orientale, cu varietatea de restaurante cu specific etnic, cu coaforii de mare clasă, cum poți să te întorci să trăiești în putreda-ți periferie?

Dav te vicia în mod fatal.

Iar Gaia, Gaia era disperată. Era sigură, deși nu i-ar fi mărturisit-o nimănui, că durerea aceasta era mai pătrunzătoare decât cea pricinuită de moartea tatălui. O durere care nu-ți dădea răgaz. Care nu evolua. Care stătea mereu acolo, la punctul de plecare, în așa fel încât nu-i putea închipui o alternativă. O durere care avea însușirea cu totul aparte de a reveni tocmai atunci când dăduse impresia că a dispărut pentru totdeauna. Era îngrozită că dragostea pentru un individ în viață era mai arzătoare decât aceea pentru unul mort, sânge din sângele ei, *tăticuțul meu*... Și, apropo de asta, exista un nou gând care-i ocupa mintea – una din acele obsesii măcinătoare pe care tindem să le refulăm, dar care în unele momente ale vieții își reclamă drepturile de a ne tortura. Cum putea fi subestimat faptul că cei doi bărbați din viața ei, cei pe care, într-un fel sau în altul, îi putuse iubi mai mult decât pe toți ceilalți, aleseseră s-o părăsească? Mă rog, tatăl nu se împușcase din cauza ei. În această privință Nanni a fost cât se poate de clar. Gaia încă își mai amintea cum un Nanni desfigurat de durere și de ucigătoarea încercare de a o disimula îi convocase – pe ea și pe Giacomo – în biroul său, ca să le spună că ei – ea și Giacomo – nu aveau nici o legătură cu acea tragedie, că el știa cu certitudine că ei – ea și Giacomo –

nu aveau nici o răspundere, nici o vină. Că Ricky ținea la ei – la ea și la Giacomo – „din tot sufletul", că dacă n-ar fi fost silit de împrejurări nu i-ar fi părăsit. Că dacă exista un vinovat acela era... Aici Nanni se întrerupsese în sughițuri de plâns. Da, Gaia nu uitase nici măcar cât de imperturbabili fuseseră, atât ea, cât și fratele ei, dinaintea acelor vorbe lipsite de sens, după cum nu uitase nici angoasa plângăcioasă în care Nanni parcă se topea. Totuși, în ciuda acestor considerații, un fapt rămânea: în numai șaisprezece ani de zile, ea fusese părăsită de două ori, și asta tocmai de bărbații vieții sale. Iar acest fapt o punea pe gânduri, alimentându-i și acea formă de autocompătimire care, în anumite împrejurări, se poate dovedi a fi chiar plăcută.

Nu se împăca defel cu gândul că Dav îi intrase pe sub piele atât de misterios. Se simțea aproape vinovată pentru acest lucru. Astfel a descoperit că vederea oricărui loc din oraș pe care ea și Dav îl frecventaseră în acel an și jumătate de relație (străzi, magazine, baruri, restaurante, cinematografe...) echivala cu o lovitură în ceafă care o silea să-și coboare privirile. Dintr-odată, Gaia și-a găsit propriul oraș ostil cum nu-i mai fusese vreodată: ca să nu mai pomenim de înscrisul „Olgiata" peste care i se întâmpla să dea cu ochii de rarele ori când parcurgea șoseaua de centură în mașina cu șofer a lui Nanni. Înscrisul acela o ardea ca o lovitură de cravașă pe spinare. Gaia tocmai descoperea ceea ce, mai devreme sau mai târziu, toată lumea ajunge să descopere: cât suntem de vulnerabili în fond dinaintea dragostei: cât de ușor e să rămânem împotmoliți în ceva atât de inextricabil și cât de exasperant de anevoios e să ieșim de acolo teferi. Era surprinsă de felul cum până și propriul ei trup era un prilej de amintire.

De exemplu, Dav iubise dintotdeauna gura Gaiei, nu făcuse niciodată un secret din acest lucru, dimpotrivă, era un tip atât de minunat de explicit: nu obosise niciodată să i-o tot repete: „Draga mea, ce buze incredibile!" (E posibil ca acum el să fi încetat să le mai dorească așa, netam-nesam? Cum era posibil să fi încetat să mai dorească ceva atât de

nespus de dezirabil? De ce o părăsise? Și de ce nu avusese nici grijă să-i explice de ce o părăsea? Era posibil să fie atât de crud? Atât de nebun? Era posibil să nu mai încerce nici o *afecțiune* față de ea?). Pe scurt, atunci când se privea în oglindă ca să se rujeze, i se întâmpla tot mai des să fie fulgerată de vederea propriei sale guri: deoarece, dacă gura aceea nu era iubită de Dav, dacă nu era folosită de el după bunul lui plac (și numai Dumnezeu știe în câte feluri misterioase o folosise dânsul), atunci nu mai avea nici un sens. Buzele ei, fără Dav, nu mai meritau să ocupe un loc de onoare pe chipul acela de sărbătoare!

Și când te gândești că în primele zile, după despărțirea lor, Gaia încercase să ocolească orice obiect, orice situație, orice loc care i-ar fi putut aminti de Dav. Se angajase în această intenție cu râvnă, cu acea îndărătnicie pe care o punea mereu în pasiunile ei. Însă foarte curând fusese nevoită să-și abandoneze scopul, constatând că acesta era intrinsec falacios: era imposibil să exerciți vreun control asupra miilor de amintiri pe care realitatea le genera zi de zi. N-avea nici un rost să încerce să scape de aceste cazne imprevizibile, întrucât acestea o pândeau aidoma briganzilor într-o pădure medievală. Prin urmare, singurul mod de a nu intra în acele teribile momente când o amintire bruscă o făcea să-i tremure genunchii ar fi fost acela de a înceta să mai trăiască: de a-și lua viața. Însă una ca asta era de negândit pentru ea, ba chiar era nițel ridicol.

Simțurile Gaiei nu fuseseră niciodată atât de ascuțite ca în acel moment. O deranjau zgomotele prea puternice și mirosurile prea intense. Faptul misterios e că, de când Dav nu mai era cu ea, totul părea s-o ofenseze personal: un claxon care trâmbița pe stradă sau mirosul de prăjeală provenit dinspre ușa întredeschisă a unui restaurant chinezesc. Acesta era infernul. Până și acasă, până și în familie, devenise intolerantă. Nu suporta, de pildă, felul în care Nanni mânca supele și ciorbele după care se dădea în vânt. Nu că bunicul ar fi făcut zgomot, însă după fiecare sorbitură Gaiei i se părea că percepe

un fel de fluierătură ușoară venită din depărtare, care o înfiora. Ceea ce, cu siguranță, nu trebuia să i se atribuie proastei creșteri, ci mai probabil protezei dentare noi-nouțe care readusese gura lui Nanni la splendoarea tinereții. De luni de zile își tot etala Nanni această proteză, luni de zile de când tot încerca s-o facă să nu șuiere. Era posibil ca ea să-și fi dat seama abia acum? Și cu un dezgust atât de alarmant?

De când Gaia se afla în acea stare, de când era o îndrăgostită nefericită și inexplicabil abandonată, nu mai visa altceva decât să se închidă într-o cameră hiperbarică și să întrerupă orice contact cu lumea civilizată și mai ales cu cea necivilizată.

Însă, în același timp, îi era tare dor de anumite mirosuri puternice (despre unele dintre ele nu se cade să dăm seamă). Cum să uite parfumul lui Dav? Acela chiar că e de neuitat. Când urca, în spate, pe motocicleta lui – acea Honda NS în alb, roșu și albastru pe care pe atunci era la modă s-o deții –, când îl strângea dinapoi simțind între degete promontoriile coastelor acelui viking uriaș, pentru dânsa era indispensabil să-și strecoare nasul în adâncitura dintre gâtul și umărul lui Dav. Să-și vâre cu nerușinare nasul în gulerul cămășii ca să simtă acel miros inconfundabil de struguri acri și de detergenți devenise un obicei care aproape că o făcea să leșine. Ei bine, acum era suficientă amintirea, amintirea acelui blestemat miros al lui Dav – un miros ce nu putea fi reprodus nici măcar în laborator, un miros ce nu avea să aparțină niciodată nimănui altcuiva, un miros care pesemne nu avea să-i supraviețuiască, acel miros destinat altor blondine nu mai puțin frumoase ca ea, acel miros ce îi fusese dat, iar acum îi era luat, pe care probabil nu-l va mai percepe atât de aproape, acel miros al unei epoci irepetabile – ca s-o facă să izbucnească într-o serie de sughițuri de plâns și de convulsii nocturne.

(Acum câteva minute, pentru a-mi odihni buricele degetelor și creierul după turul de forță la care le-am silit în ultimele ore de zbor, am înșfăcat din buzunarul din fața locului meu revista *Time*. Răsfoind-o distrat, privirile mi-au căzut pe un articol destul de interesant: o echipă de cercetători englezi

susține că a demonstrat că dragostea e înainte de toate o experiență legată de simțul olfactiv. Mi-a scăpat un zâmbet. Nu știu dacă această descoperire este încă un tribut plătit de hiperraționalismul anglo-saxon obtuzității universale, însă, oricât de puțin ar conta, pot depune mărturie că, acum aproape douăzeci de ani, cunoșteam o fată care ar fi putut subscrie la această ipoteză științifică. Pentru Gaia, mirosul lui Dav nu era doar unul din numeroasele atribute ale dragostei ei pentru el. Nu, în mirosul lui Dav era cuprinsă pur și simplu toată dragostea ei.)

Gaia nu era toată numai suspine și nostalgii. Organismul ei mai secreta, de asemenea, mânie și o legitimă dorință de răzbunare. Cum altfel s-ar fi putut? Amintirea felului cum Dav o abordase, cu numai doi ani în urmă, o făcea să-și iasă din minți, la fel cum amintirea felului în care el, pe atunci, deși plăcându-i, îi era în principiu indiferent o umplea de nostalgie. Doamne, de l-ar fi refuzat. De-ar fi putut juca încă o dată unele mișcări pe eșichierul relației lor! De l-ar fi întâmpinat cu unul din refuzurile memorabile cu care ea – Gaia Cittadini – învățase atât de bine să-i întâmpine pe cei ce o curtau... Fusese o vreme când el era atât de prevenitor, iar ea atât de sigură pe sine. Se blestema pentru că nu-l tratase rău atunci. Pentru că se lăsase trasă pe sfoară într-un asemenea fel. Firește, toată această mânie, pentru a se preschimba în dispreț, avea nevoie de unele pretexte. Iar ea avea o nevoie fiziologică să-l disprețuiască. Dacă nu pentru altceva, măcar pentru că soluția disprețului îi părea cea mai potrivită spre a redimensiona idolul ce parcă pusese stăpânire pe mintea ei (în anumite zile avea impresia că se gândea necontenit la el de-a lungul celor paisprezece ore care separau un somn de următorul, iar uneori, la trezire, era sigură că el se furișase în visele ei ca să i le tulbure). Da, drumul emancipării trecea prin acela al disprețului. Iar pentru a reuși într-o asemenea încercare disperată trebuia să recurgă la tot snobismul lui Nanni și al Sofiei, să apeleze la simțul distincției pe care

aceştia i-l insuflaseră. Singura armă aflată la dispoziţia acestei fetişcane era discriminarea socială şi religioasă.

Ovreiul ăla nespălat! Amărâtul ăla de burghez parvenit, cu tatăl ăla respingător, cu mama aia afectată şi cu casa aia simandicoasă!...

Da, gânduri de-ale lui Nanni regândite în mintea nepoatei sale, într-un scop nobil: igiena mentală şi redobândirea unei aparente seninătăţi. Şi totuşi, atât de evidentă era falsitatea acestor invective, încât defectele pe care i le atribuia tendenţios lui Dav se transformau de îndată, chiar în mintea ei, în adevărate calităţi. Deoarece Dav – Dav al ei – n-ar fi putut trăi într-o altă casă. Deoarece Dav – acel Dav pe care ea îl iubea cu atâta disperare – n-ar fi putut avea alţi părinţi. Şi ce-ar fi putut fi David Ruben dacă nu evreu? Evreu. Evreu. Evreu. Era posibil ca acest cuvânt, care pentru ea nu reprezentase niciodată nimic, acum să îi definească perfect destinul? Era posibil ca de-acum să dea la televizor peste o reporteriţă vorbind consternată despre războiul israeliano-palestinian ca să pice în leşinul cel mai extaziat? Era posibil să viseze să se convertească?

Şi, în sfârşit, problema cea mai veche, atât în şcoala aceea, cât şi în restul universului: judecata celorlalţi. Cine ştie de ce Gaia, care nu se ruşinase niciodată de nimic, începuse acum să-şi considere propria stare ca pe o ruşine de neşters. De parcă faptul că fusese părăsită şi că iubea în continuare fără să fie iubită, ar fi reprezentat pentru ea o abatere de la stil sau chiar o vină deosebit de gravă. De aceea, nu făcea decât să simuleze bună dispoziţie: un efort care o costa probabil un sacrificiu imens şi care, pe de altă parte, nu era răsplătit cu rezultate acceptabile: fiindcă era suficient un fleac – o aluzie scăpată cuiva despre David, despre Olgiata, despre evrei, despre pescuit, despre filmele americane şi despre atâtea alte lucruri neprevăzute – spre a face să se ridice, în întreaga-i lividitate, tulburarea pe chipul acela îndeobşte imperturbabil. De parcă şi-ar fi pierdut orice putere asupra sa, ca şi cum proverbialul ei autocontrol s-ar fi isprăvit. Însă nu doar

aceasta era problema. Cu trecerea zilelor, în timp ce vestea că Dav o părăsise (pentru alta?) se răspândea, Gaia avusese din ce în ce mai mult paranoica senzaţie că ceilalţi conspirau împotriva ei. Fie şi spre binele ei. Dar asta nu o consola. Era de-a dreptul jalnic.

Într-o zi, de pildă, îşi uitase în clasă pantofii de gimnastică pentru lecţia de educaţie fizică. (De ceva vreme era atât de împrăştiată!) Profesorul i-a dat voie să se ducă să-i ia. Astfel încât Gaia, după ce i-a încălţat, s-a întors în sala de sport în fugă. Însă, atunci când a deschis uşa cu o anumită energie gâfâitoare, a avut impresia că prietenele ei speriate îşi curmaseră brusc conversaţia. Oare vorbeau de ea? Sau de noua prietenă a lui David? Evident că ele ştiau cine era, curva aia! Odinioară ea era cea care ştia totul despre Dav, care îi păzea secretele, iar acum era singura fată care n-avea nici un drept să ştie câtuşi de puţin. Şi când te gândeşti că ar fi vrut să le pună o grămadă de întrebări... dar ştia că fie şi răspunsul cel mai milostiv ar fi îndurerat-o pentru zile în şir. De acum înţelesese cum mergea treaba: mai bine ceaţa aceea de noţiuni vagi şi înfiorătoare cu care convieţuia de câteva săptămâni decât puţinele ştiri sigure pe care le aflase întâmplător şi care n-o lăsaseră să doarmă câteva nopţi la rând. Nu, nu avea să le mai întrebe nimic. Şi-ar fi muşcat limba mai curând decât să le întrebe ceva pe scorpiile alea. Însă, câteva minute mai târziu, urechile ei nu se putuseră împiedica să audă câteva frânturi din conversaţia dintre colegele sale. Astfel, înţelesese totul. A doua zi urma să fie o mare petrecere la casa Ruben. Una din numeroasele, desigur. Dar pentru Gaia cea mai importantă, fiindcă era prima la care ea nu avea să poată participa. Iată ceea ce voiau să-i ascundă!

Să nu fie invitată la acea petrecere i se părea o monstruozitate atât de nedreaptă... Şi când te gândeşti că, nu o dată, David o făcuse să se simtă amfitrioană. Îşi amintea când le ajutase pe doamna Ruben şi pe filipineză să pregătească, cu şerveţele în stil american, de stofă verde, masa de lângă piscină, pentru o cină improvizată, cu mezeluri, brânzeturi şi legume

la grătar. Erau primele zile de iunie. La ora aceea, văzduhul avea o culoare atât de sugestivă și un miros atât de plăcut! Mai existau oare toate acestea, pe undeva? Își amintea zâmbetele cu subînțeles pe care le schimbase cu doamna, zâmbetele dintre o noră și o soacră care se adoră. Astfel încât, amintindu-și de acele zâmbete, Gaia a găsit o modalitate cu totul nouă de a se revolta. Era suficient să se gândească iar la acea scenă cu o mică variantă: să-și reprezinte acea scenă fără a eluda nici un amănunt, iar apoi să introducă o modificare: era suficient să schimbe fata, iar visul cel trandafiriu devenea un coșmar. Da, acum nu mai era ea cea care o ajuta pe doamna Ruben, acum nu mai era ea cea care percepea acel parfum plăcut de iasomie și de clor, acum nu mai era ea cea care se simțea o noră fericită. Blestemații aceia din familia Ruben schimbaseră protagonista, îi oferiseră rolul principal unei alte curviștine dubioase!

Toți puteau intra în acea casă. Era posibil ca numai ea – cea predestinată – să n-o poată face? Poate că acesta este riscul pe care-l au de înfruntat preferatele sultanului: riscul de a fi marginalizate pe neașteptate. Toate astea n-aveau sens. Gaia nu-i urâse niciodată pe ceilalți ca în acel moment.

Astfel, uneori – se putea întâmpla brusc, fără nici un semn prevestitor – Gaia conștientiza că Dav era pierdut, că Dav era al alteia, că Dav nu va mai fi niciodată al ei. Această rafală de constatări îi reteza răsuflarea ca și când s-ar fi găsit dinaintea unui lucru în același timp nedrept și implacabil. Acelea erau clipele când ar fi vrut să-și vadă rivala. Ar fi vrut să afle totul despre ea, cu o curiozitate morbidă. Cum se numea? Unde locuia? Ce făcuse până în acel moment? Era conștientă că provocase atâta suferință altui om? Doamne, ce minunație dacă ar fi murit! Ce miracol dacă rivala fără nume ar fi fost victima unui accident rutier... Atunci ea, Gaia, ar fi reintrat cu siguranță în scenă. L-ar fi consolat, și-ar fi revărsat asupra lui toată milostenia și toată înțelegerea, iar el nu i-ar fi putut rezista. Era atât de frumos să se gândească la moartea acelei târfe anonime! De nu s-ar fi născut! De n-ar fi întâlnit-o

el niciodată! Pentru moment, Gaia nu se putea abține să n-o transfigureze: închipuindu-și-o înaltă ca un manechin, rece ca o suedeză, bogată ca Onassis și nonșalantă ca o...

Astfel, Gaia visa să fie o muscă. Visa să zboare în camera rivalei sale (chiar dacă era jalnic s-o considere așa: în fond, nu exista nici o dispută, războiul fusese deja pierdut!), visa s-o vadă cum trăiește fără a fi văzută, să se furișeze în camera ei. În fond, trebuia să fie o creatură cu adevărat excepțională ca s-o înlocuiască pe ea, Gaia Cittadini, fata cea mai dezirabilă dintre toate dezirabilele! Gândiți-vă, Gaia, în anumite momente, simțea de-a dreptul că-și iubește rivala, chiar dacă într-un fel sinistru. Era limpede: dacă Dav al ei o iubea, cum putea ea să n-o iubească? În fond, Dav o învățase pe Gaia să considere necesare lucruri pe care n-ar fi crezut niciodată posibil să le iubească. Gândul la dușmanca fără chip durea mai mult decât gândul la David. Iar Gaia era pur și simplu îngrozită de acest gând.

Și mă tem că Gaia merită respectul nostru: în fond, ea tocmai învață lecția cea mai aspră: tocmai învață că nimeni nu-i de neînlocuit. Nici măcar ea – Gaia Cittadini –, nici măcar ea, care s-a simțit mereu un lucru atât de prețios, nici măcar ea, care a crezut mereu că se află mai presus de oricare altă femeie, nu-i de neînlocuit. Astfel, Gaia ajunge să priceapă că nu trebuie să-i crezi pe bărbații care îți spun „Nimeni nu-i ca tine". Nu trebuie să-i crezi când îți spun că n-or să te părăsească. Nu că n-ar spune ce gândesc. Poate că uneori chiar spun ce gândesc. Dar mai apoi? Mai apoi, de la o clipă la alta, nu mai gândesc așa: chiar și situația cea mai stabilă se poate răsturna. Nu trebuie să te frământi din această pricină. Trebuie s-o accepți, așa cum accepți moartea unui tată și nebunia unui frate. Anumite lucruri te fac să te perpelești fie pentru că sunt smintite, fie pentru că nu le poți modifica.

Dav nu mai există. E în altă parte. Acum e altcineva. Altceva. Asta-i tot. E suficient să încerci s-o iei de la capăt. Viitorul: păi, acesta cel puțin nu încetează niciodată să existe! Ei da, asta chiar o făcea să plângă.

De bună seamă, printre miile de componente ale acestui univers ostil pe care Gaia, din pură comoditate, îl numea „ceilalți" mă număram și eu.

Pe de altă parte, avea să-mi mai ia ceva vreme până când am înțeles motivul sinistru pentru care Gaia se apucase dintr-odată să mă frecventeze cu o constanță atât de suspectă: evident, dincolo de toate precauțiile ei, voia să fie aproape de cineva care se putea lăuda cu o anumită permanență în preajma lui Dav, chiar cu prețul de a suferi mult. Iar în acea abnegație a ei exista ceva ce nu preget să numesc eroic. Și era vădit că miza totul pe prietenia mea cu Dav (acea asociere masculină care ne determina să trecem cu pudoare peste orice amănunt al vieților noastre intime, până într-acolo încât el nu simțise nevoia să mă informeze despre povestea lui cu Gaia, iar eu nu-i spusesem niciodată că Gaia era toată viața mea). Considerația ei față de mine se trăgea de la păpușa aceea gri de pluș, pe care Dav o uitase odată acasă la ea și pe care ea nu voise să i-o înapoieze; la un moment dat, exasperată, ca să nu sufere și mai mult, a fost nevoită s-o ascundă. Sau de la inelul acela de aur cu diamant, făurit pentru acea ocazie de Atelierul Ruben cu binecuvântarea unei Karen radioase, pe care Dav i-l dăruise într-o seară (Doamne, oare acea seară existase cu adevărat?). Dar, față de aceste obiecte neînsuflețite care-o ajutau să-și anestezieze durerea sau s-o adâncească, eu cel puțin aveam meritul de a fi viu și politicos și de a-i putea oferi vești la prima mână despre Dav.

În fond, de ce ar fi trebuit să mă plâng? Se întâmplaseră mai multe decât aș fi cutezat vreodată să-mi doresc. Oare nu visasem de mii de ori la nefericirea Gaiei? Nu din răutate. Sau cel puțin așa cred. Ce puteam face dacă – așa cum constatasem în mai multe rânduri – fericirea acelei fetișcane părea să se armonizeze perfect cu disperarea mea? Cum puteam să nu observ că între bucuriile ei și durerile mele părea să se fi instaurat, în timp, un raport de cauză și efect? Așadar, dacă bucuria ei mă îndurera atât de mult, dacă ea se dovedea de-a dreptul insuportabilă, rezonabil era să consider

că, în cazul în care ea s-ar fi îmbolnăvit, ori ar fi suferit un mare afront, ori o pierdere deosebit de dureroasă, atunci buna mea dispoziție ar fi început să plutească dintr-odată prin văzduh.

Cât de mult mă înșelasem! Nu-mi plăcea s-o văd tristă.

Și asta nu dintr-un acces brusc de filantropie, pe care pe atunci eram prea disperat ca să mi-l pot permite, și nici dintr-o afecțiune față de dânsa, pe care, pe de altă parte, nu aveam să ajung niciodată s-o încerc. Cum îmi putea fi milă de ea? În fond, mila e un lux pe care ni-l permitem numai față de niște indivizi pe care-i considerăm cu înfumurare ca fiind inferiori. Și apoi, trebuie spus că *suferințele din iubire* – deși fiecare dintre noi le-a încercat, având prilejul să constate cât de extenuante sunt ele pentru organismul și pentru psihicul său – cu greu pot inspira milă: maximul pe care izbutim să-l acordăm unui amic aflat în criză sentimentală e un pic de dezaprobare bine disimulată: ca și când și-ar pierde vremea cu o prostie de doi bani. „Cu toți copiii care mor de foame... cu toate războaiele care fac să curgă sânge în lumea întreagă... tu îți otrăvești viața pentru o..." Da, nimic nu e mai incomunicabil decât o suferință din iubire.

Mai ales, era ca și când Gaia – prin acea etalare de tristeți și de amărăciuni – ar fi încălcat un contract comercial care-i impunea să se plaseze mereu la maximul curbei emoționale. Faptul că-și lua asemenea libertăți în raport cu ideea pe care eu mi-o construisem pe ascuns despre dânsa, încă de prima oară când o văzusem la înmormântarea lui Bepy – idee întărită de apariția solarei marinărițe ce cobora ca o săgeată din șalupa Riva –, îmi punea la grea încercare însăși credința în dragostea mea. Era ca și când dragostea mea s-ar fi hrănit cu expectative. Nu întâmplător se aprinsese imparabil chiar în zilele în care frecventasem fastuoasa vilă de la Positano dedicată tocmai Gaiei. Și de atunci iubirea mea nu făcuse decât să pretindă din partea acelui fast confirmări încurajatoare. Iar Gaia, cel puțin până în momentul acela, nu mă trădase niciodată. Mă iluzionase că pe lume există un soi

de oameni cărora lucrurile le merg mereu bine. Oameni ale căror vieți nu sunt niciodată otrăvite de frustrări neașteptate. Dar, dintr-odată, iată-mă dinaintea unei noi și neverosimile Gaia plângăreață. Nu, nu-mi era milă de ea, ci chiar mi se părea că are un pic de sens. Eu, care acceptasem cu o euforie atât de stoică presupusul ei dispreț față de mine, nu mă simțeam pregătit s-o disprețuiesc la rândul meu. Cu disprețul meu față de dânsa chiar nu știam ce să fac.

În plus, simplul fapt că fusese repudiată de David – care, deși îmi era infinit superior, era totuși un simplu om – o situa, în ochii mei, într-o altă perspectivă. Oare asta voia să însemne că ea nu era maximul la care un bărbat putea aspira? Exista pe planetă cineva care, după ce se bucurase pentru o vreme de grațiile ei, sfârșise prin a se plictisi și a se descotorosi de ele? Dacă, dintr-un punct de vedere rațional, acest lucru îmi era complet inteligibil, dintr-un punct de vedere sentimental îmi apărea nebunesc. Și totuși, așa stăteau lucrurile. Spre sporirea disconfortului meu, cel care încercase acest plictis de neînchipuit nu era o ființă abstractă, căreia i-aș fi putut transfigura înclinațiile până aproape s-o divinizez, ci Dav, prietenul meu Dav, un individ splendid, după cum nu mai oboseam să constat, însă prea real ca să-l idolatrizez cu adevărat. La naiba, doar nu eram Giorgio Sevi. Știam cine-i Dav. Îi cunoșteam limitele mai bine decât mi le cunoștea el pe ale mele. Iar faptul că el își permitea luxul de a repudia cu dispreț fata pe care eu o iubeam nebunește mă plasa, pe nemilosul lanț trofic, într-o poziție de netă inferioritate. Da, eu eram peștele cel mic care era în fiecare zi devorat de Gaia, la rândul ei făcută bucăți de Dav.

Și poate că tocmai pentru a reechilibra ceea ce mi se părea a fi o inechitate darwiniană, pentru a închide cercul acelui traseu în care apăream ca o ultimă verigă dintr-un ciclu al morții, m-am hotărât să nu-l mai salut pe Dav. Am făcut-o de la o zi la alta, cu o atitudine demnă care le-a părut tuturor (dar mai cu seamă lui) ca fiind cea de pe urmă tresărire de luciditate a acelui nebun de legat care era Daniel Sonnino,

dar care, dacă stăteam bine să ne gândim, era, dimpotrivă, rodul unei raționalități glaciale și al dorinței chinuitoare de a restabili aparența unei justiții pământești.

Ar fi trebuit să-l vedeți pe Dav! Nu-i venea să-și creadă ochilor. Mă urmărea, cerându-mi explicații: ce mi-a făcut? M-a jignit în vreun fel? Dacă așa era, își cerea iertare! Era suficient ca eu să vorbesc. Să spun o vorbă, la naiba. Măcar o vorbă. Iar eu, tăcut și imperturbabil, aidoma anumitor novice eroice care, după ce au depus jurământ să nu mai scoată din gură nici un sunet pentru tot restul vieții, uită seducțiile înfloritoare ale limbajului. Nu că m-aș fi așteptat ca el să sufere așa cum suferisem eu pentru Gaia sau așa cum Gaia suferise pentru el. Știam că, la o adică, nu-i așa de greu să renunți la un prieten. Dar mă amuzam la ideea că faptul de a nu-i fi oferit niște explicații avea să-l mențină pentru o vreme într-o stare de agitație.

Aveau să treacă ani de zile până când să vorbesc din nou cu Dav. Dar asta-i o altă poveste.

Cert este că, la câteva zile înainte de petrecerea Gaiei, ea părea să se fi debarasat complet de umbra singurului băiat care o repudiase. Așa încât cei doi se apropiaseră din nou. Vorbeau des la telefon, cum se întâmplă cu prietenii (așa se termină poveștile de dragoste în paradis?). Eu redevenisem pentru Gaia cel mai bun prieten cel mai puțin interesant pe care ea îl avusese vreodată și, pe lângă asta, îl pierdusem pe Dav. De altfel, n-aș putea spune dacă, la urma urmei, cineva dintre noi o fi câștigat ceva; în ceea ce mă privește, sunt convins – așa cum, în fond, eram încă de pe atunci – nu numai că-mi pierdusem o groază de timp pe care mi l-aș fi putut petrece în alte feluri mult mai productive, ci și că, orice ar fi fost, nu m-aș fi putut comporta altfel.

Totuși, un fapt era cert și întărit de experiență: suferința Gaiei nu mă ofensa mai puțin decât fericirea ei.

Dar, în fine, băiete, ce vrei de la afurisita asta de fată? Să încercăm să recapitulăm: nu suporți să fie fericită. Nu

suporți să fie nefericită. Nu suporți să se arate indiferentă. Dar, pe de altă parte, nu-i suporți prietenia. Nu vrei să fii cu ea. Și totuși nu accepți că ea nu vrea să fie cu tine. Nu vrei s-o fuți. Dar, dacă ar fi după tine, nu i-ai permite nimănui altcuiva s-o facă... În fine, se poate ști ce dracu' vrei?

Până la urmă, nu-i așa de greu de răspuns: aș vrea ca ea să nu fi existat niciodată. Aș vrea să n-o fi cunoscut niciodată. Însă, de-acum, dacă tot am întâlnit-o, nu-mi mai rămâne decât să-i doresc cu ardoare moartea!

— O chestie ca-n filme! strigă Giacomo în culmea euforiei.

Fac un gest cu mâna ca să-l îmboldesc să-și coboare vocea. Și atunci, tot într-un fel exagerat, începe să șoptească.

— ... Să tot fi trecut vreo doi ani și jumătate – zice – sau ceva mai mult.

Prin urmare, ceea ce Giacomo a numit „o chestie ca-n filme" s-a petrecut în zilele ce au urmat petrecerii lui Diamante Arcieri, în acele zile intrate în istoria torturatului meu organism ca „timpurile suspinului mistic și pornografic".

— Iar Nanni n-a uitat, punctează imediat Giacomo. Îți spun, a reînceput să vorbească cu Gaia de relativ puțin timp... Închipuie-ți, până și marea sa petrecere era cât pe ce să sară în aer... El nu voia în nici un caz să vină Dav. Și totul din pricina acelei povești splendide!

— Dar, fir-ar al naibii, până la urmă, despre ce istorie vorbești? îi spun eu acum ieșit din răbdări.

— ... În zilele de joi filipinezii au liber. Și, de obicei, nici Nanni nu-i acasă. O însoțește pe bunica la bridge, după care se duc la cinema. Astfel, în fiecare joi, Gaia îl cheamă acasă pe David. Cei doi se prefac că învață. Dar după aceea se distrează... La naiba, aud gemetele din camera mea. Ce maraton. Bagă la greu...

... Într-o joi Nanni se simte rău și se întoarce acasă mai devreme, pe când cei doi porumbei și-o pun de zor. Contează pe precizia lui Nanni. Nanni e un tip care nu-și schimbă obiceiurile. Face mereu aceleași lucruri. Tu știi că în zilele

de joi pleacă și nu se întoarce înainte de miezul nopții. Știi că, de cum sosește, se duce imediat să-și vadă mica prințesă ca să-i dea sărutarea de noapte bună, cu o ceașcă de lapte cu miere în mână, și îi cere să-i povestească ce-a făcut peste zi și toate celelalte tâmpenii care-l entuziasmează... Dar de data asta se întoarce acasă mai devreme. Fără cinema: o trimite pe bunica singură, cu prietenele. El are un pic de migrenă. Dar n-are de unde să știe că acasă îl așteaptă un spectacol de o sută de ori mai incitant. Spectacolul pregătit de mica lui fecioară preferată. De ingenua lui în vârstă de cincisprezece ani. O mare reprezentație de excepție: fiindcă de data asta n-o mai găsește în pijamaua cu girafe desenate pe care i-a dăruit-o el. N-o mai găsește învățând pe pat, cu picioarele încrucișate și cu creionul în gură. E o scenă splendidă, Daniel. Ceva de să te prăpădești...

... Nanni deschide ușa larg și își vede mica prințesă goală-pușcă, în genunchi, iar de data asta în gură nu mai are creionul, ci pula lui Dav. Și știi care-i partea cu adevărat splendidă? Nici nu-ți poți imagina. Este că nu sunt singuri. Pe patul acela nu sunt numai David și Gaia, ci mai e un băiat. L-au invitat să privească. Dar el nu s-a limitat să privească. Asta-i partea splendidă. S-a dezbrăcat și el, a vrut și el partea lui sănătoasă de... Pricepi, Dani, ce scenă? Nu-i incredibil de minunată? Nu-i o chestie ca-n filme? Gaia, dinaintea privirii răvășite a lui Nanni, tocmai primește prestigioasa distincție de Miss Sex În Grup A Anului. Și ar trebui să-l vezi pe Nanni. Puțin îi mai lipsește să facă un infarct. Zbiară. Își iese din fire. Mai mult, plânge: „Ce faceți? Ce naiba îi faceți șoricuței mele?..." Îl înșfacă pe David, care-i încă în pielea goală și cu măciulia sculată. Dar pe celălalt băiat, nu, Nanni nu l-a mai văzut niciodată în prealabil și nu reușește să-l atingă. Dav nu reacționează. Nici celălalt. Sunt înlemniți cu toții. Iar Nanni îi gonește continuând să plângă: „Afară de aici, evrei de căcat!..." Acum Gaia plânge și ea: „Nu, bunicule, iartă-mă, n-ai înțeles..." Atunci ies și eu din camera mea – din curiozitate, nu i-am văzut niciodată plângând

împreună, și când te gândești că-s amândoi sentimentali și plâng des, dar împreună nu i-am văzut niciodată –, de aceea ies, iar rahatul acela de Nanni urlă spre mine: „Hai, Giacomo, du-te înapoi în cameră…" „Dar ce se întâmplă?" îl întreb. „Nu vezi ce se întâmplă, tembel nenorocit? Înapoi, repede, nu mă scoate din sărite…" Și între timp îi văd pe acei doi sărmani Hristoși pe jumătate despuiați, în cămașă și cu nădragii în mână, coborând scările și furișându-se pe ușa de la intrare… Ai priceput cum m-a strigat rahatul ăsta? Tembel.

Ceea ce Giacomo a denumit cu o anumită aproximație „o scenă splendidă, o scenă ca-n filme" a fost ceea ce a amorsat dezastrul. Și într-o singură clipită în mintea mea capătă contur – cine știe, poate că sub influența naivului Arab – imaginea tolstoienei mele Natașa, tovarășa mea de cumpărături de Crăciun, aspirația vieții mele, transformată într-o actriță porno felină, o sugătoare de pule de mare performanță, una – potrivit părerii profesioniste a fratelui ei – atât de experimentată în arta de a procura plăcere încât nu mai puteai renunța la dânsa, o curvișteină atât de nesătulă încât dorea doi bărbați în același timp.

Ce făceam eu? Ce *eram* eu în timp ce această poveste se consuma? De câte ori, în anii trecuți, în colțișorul meu casnic, adâncit în cine știe ce lectură romantică de secol XIX, nu fusesem eu de o seninătate naivă, în timp ce, la câteva cvartale de casa mea, cei doi indivizi pe care i-am iubit și i-am invidiat cel mai mult în adolescența mea se distrau de minune cu un necunoscut? Și ce efect produceau acum asupra mea toate acestea? Indignare. Durere, cu siguranță.

Dar mai ales o invidie supraomenească. O invidie pe care aș vrea s-o numesc transcendentală.

Iar chestia cu adevărat nebunească este că eu am trimis acea scrisoare, acea blestemată scrisoare plină de insulte și de amenințări cu moartea, am proclamat acea nesăbuită *fatwa* care mi-a ruinat literalmente viața atrăgându-mi ostracizarea din partea persoanelor cu care aș fi dorit să-mi petrec restul

existenței, acea scrisoare care a făcut din mine un paria, care a făcut în așa fel încât un întreg cartier să nu-i mai salute pe mama și pe tata, bazându-mă numai pe povestirile delirante ale unui dezechilibrat, care avea o mie de motive ca să-mi facă rău și cel puțin un milion ca să zădărnicească petrecerea pregătită cu atâta pricepere de sora pe care o ura atât de mult.

Tot restul decurge prin consecință. Escaladare inevitabilă. În timp ce îmbrac smochingul, asistat cu fidelitate de tata, care îmi vâră batistuța albă în buzunarul de la piept și butonii cu monogramă în orificiile de la cămașă, așa cum eu am făcut cu dânsul de o mie de ori, mă gândesc la Nanni. În sfârșit mă gândesc la el ca la un aliat în înfrângere. Mă gândesc cum antisemitismul său endemic are de-acum niște suporturi de neclintit. Mă gândesc la cele două femei ale vieții sale, la cele două prințese, care se aseamănă printr-o înfățișare exterioară atât de pudică și de impecabilă, precum și printr-o nesățioasă poftă de sex… Mă gândesc la cei doi evrei cărora a fost nevoit să le cedeze temporar. Mă gândesc la Bepy și la David, care se distrează de minune fără știrea lui Nanni și a mea. Mă gândesc la ideea pe care catolicul, pseudoaristocratul și ultrapuritanul Nanni Cittadini trebuie că și-a făcut-o despre evrei. Niște satiri și nimic altceva. Satiri cu pula sculată. Satiri lipsiți de scrupule. Lipsiți de un minimum de respect față de chestiunile înalte și intangibile. Satiri mereu gata să atenteze la frumusețe. Satiri iconoclaști. Asta sunt evreii. Și cred că acestui binom evreiesc (Bepy și David) bietul Nanni va trebui foarte curând, mai devreme decât și-ar putea închipui, să i-l adauge pe cel de-al treilea muschetar al impudorii. Mă refer la mine, firește. Deoarece, chiar în clipa în care mă închei la smochingul meu de zile mari, în timp ce ochii tatălui meu se luminează, iar mama declanșează blițul spre a imortaliza frumusețea fiului ei mai mic (o frumoasă fotografie care încă se mai află pe raftul bibliotecii din funebrul meu apartament roman), mă gândesc nu atât la cât de nebunesc e să te duci la petrecerea unei fete căreia i-ai înmânat cu două zile în urmă o scrisoare pentru care te-ai putea aștepta la un denunț la

magistratură, și nici la un ulterior plan de răzbunare – ce știu eu? să stric petrecerea, să mă comport necuviincios, să-l pălmuiesc pe Nanni, ori s-o asasinez, cum de altminteri am amenințat, pe proaspăta împlinitoare a vârstei de optsprezece ani sub privirile îngrozite ale invitaților ei... –, cât eventual la dorința arzătoare de a intra în camera Gaiei. De a vedea locurile sacre care au găzduit minunatul sacrilegiu. Să spunem că o asemenea misiune poate furniza o contribuție esențială pentru arheologia durerii mele și noi puncte de plecare pentru suferințele mele viitoare.

Deoarece aceasta este noua mea obsesie. Scrisoarea cea bezmetică a fost scrisă și predată. N-am avut parte de nici un răspuns, dar e logic să-mi imaginez că Gaia a rămas răvășită și speriată. Între timp, pradă aceleiași exaltări și făcând praf toate micile mele economii de adolescent destinate cu totul altor lucruri, i-am cumpărat un inel de la Bulgari. Iar imediat după asta m-am gândit că aveam datoria și dreptul de a vedea acea cameră. Că voi merge la petrecere, că voi exploata ultima ocazie posibilă ca să intru nestingherit în acea casă, cu riscul de a înfrunta stupoarea Gaiei și indignarea bunicilor ei ori de a fi dat afară de un portar. Să merg la acea petrecere și să intru cu orice preț în acea cameră, camera de la etajul superior, pe care în toți acești ani de prietenie cu Gaia – pradă obișnuitelor idiosincrasii de care m-am și plictisit – n-am vrut s-o văd niciodată. Ceva îmi impune acest ultim pelerinaj!

Lumina e pretutindeni. Lumina e vizibilă din depărtare. De la o distanță de sute de metri casa ocru din strada Aldrovandi scapără ca o incandescentă farfurie zburătoare gata-gata să se ridice la cer. O congestie metalică de cenușii automobile de lux a blocat traficul. Nu s-a mai văzut atâta energie polarizată: sau poate doar la unele meciuri de fotbal în nocturnă, pe unele platouri cinematografice, ori în unele studiouri de televiziune. Lămpi de neon, proiectoare, blițuri, un triumf futurist. Două reflectoare plasate la colțurile porții au transformat niște buganvilee cățărătoare într-o uriașă

caracatiță cu tentacule roșii-violete care nimicește un pin fosforescent. Peste șopronul porții principale o glicină coboară spumegătoare ca șampania care se revarsă dintr-o sticlă abia destupată. Și apoi, toți acei tineri, cei mai buni tineri pe care i-ai putea găsi la Roma în vara lui '89. Tinerii având în spate poveștii celebrând confortul și bunăstarea. Tinerii cu o mie de perspective. Tinerii care vor deveni notari sau care vor risipi averi părintești. Tinerii care nu se tem de viitor. Care nu se tem c-o vor sfârși prost. Care nu se tem de boli. Tinerii cărora nu le este frică. Care nu îmbătrânesc. Printre acești tineri te afli și tu, care ai frici cu nemiluita. Frică să mori chiar în clipa asta. Frică să nu reușești să te debarasezi de această perpetuă și nevindecabilă virginitate. Frică să nu te descotorosești de toate astea. Să te împotmolești aici ineluctabil. Frică să nu-i mai revezi niciodată pe David și pe Gaia și pe toți ceilalți. Frică de ceea ce se va întâmpla deseară. Da, printre ei, crema tinerilor lui '89, se numără și acest intrus înfricoșat, acest impostor fără vocație pentru impostură, atât de sumbru hotărât să intre în camera femeii pe care a amenințat-o cu moartea, încât nici măcar prin minte nu-i mai trece câtuși de puțin că singurul lucru eronat e acela de a se afla aici. Hotărârea lui e atât de absolută încât ai putea să i-o citești în ochi, dacă ar avea curajul să-i ridice.

Nu lipsește nimeni. De ce ar fi trebuit să lipsească cineva? Înghesuindu-se în jurul bufetului principal cu aperitive, toți grămadă, înghiontindu-se ca să pună mâna pe ultima *bruschetta* cu trufe ori pe tartina cu *mousse* de somon... Eleganți, amorfi, efeminați, soporiferi, ca într-un film de epocă. Cu toții prezenți, în mare strălucire, cu toții ajunși la apogeul propriei lor aventuri omenești.

În poză, copii! Haideți! Pentru ultima fotografie de familie înainte să înceapă coborâșul. Acum cât încă mai aveți pielea aurie, burta netedă și respirația proaspătă, acum cât puteți alerga o sută de kilometri fără să obosiți, acum cât aveți sudoarea cea mai parfumată din întregul univers, un minunat balsam demn de îmbuteliat, această rășină de prospețime

tinerească. În poză, copii! Haideți! Pentru ultima fotografie de familie.

Lui David nu-i stă bine în smoching. E ceva la care m-am gândit mereu cu satisfacție. Are fața prea frumoasă ca să nu semene cu o bombonică sau cu un actor de telenovele. Trupul său pare făcut anume pentru hainele informale: brațele lungi, cei un metru nouăzeci înălțime, linia armonioasă a mușchilor: toate acestea într-un smoching apar aproape dizgrațioase. Până și picioarele mari, încălțate în pantofi negri alungiți și filiformi, îl transformă într-un pinguin. *Astăzi sunt mai elegant ca Dav*, mă surprind spunându-mi, antrenat de un flux fosnitor de euforie mondenă. Îmi face plăcere să constat că unele dintre sfaturile mele oferite sărbătoritei în lunile trecute au fost ascultate și că, mai ales, nimic nu a fost modificat, deși între timp sfătuitorul a căzut în dizgrație. Câtă mărinimie, fata mea! Sau câtă indiferență! Și, în timp ce îmi concep planul care cât de curând mă va duce în camera sărbătoritei, îmi vine aproape firesc să mă avânt asupra sticlelor de vin roșu lăsate nepăzite pe măsuțele rotunde. În fond, eu am ales soiul, dându-mă drept mare degustător ca să fac impresie asupra scumpei mele Gaia. Simt și imboldul de a înșfăca unul din cuțitele dințate împrăștiate pe măsuțe. Îmi văd mâna tăindu-i jugulara Gaiei, văd râuri purpurii de sânge coborându-i pe gât... Iar până una-alta beau fără control, cu violență. Sorb de nu se mai poate, până când în mine își croiește drum bănuiala electrizantă că am devenit invizibil. Eu vă văd, însă voi nu mă puteți vedea. Am vederea încețoșată. Am vederea unui microorganism care vede fără să fie văzut. E miracolul suscitat de acest carburant pe care l-am ingerat. Miracolul invizibilității mele. Nimănui nu-i pasă de mine. Nimănui nu i-a păsat vreodată de mine. Asta-i treaba. La naiba, nici măcar sărbătorita, căreia cu doar trei zile în urmă i-am mărturisit dorința mea arzătoare de a o înjunghia, nici măcar ea nu m-a văzut. Nu că s-ar fi prefăcut că nu mă vede. (Cum ar fi putut să disimuleze? Să fim serioși, nimeni nu poate fi atât de cinic!) Este evident că nu m-a văzut.

Și grație miracolului acestei invizibilități, grație vinului roșu dat peste cap pe stomacul gol, grație amestecului etilic care-mi curge torențial prin vene, grație faptului că atenția celor prezenți a fost brusc catalizată de estrada neagră pregătită în mijlocul grădinii, unde Nanni Cittadini și nepoata lui în vârstă de optsprezece ani, într-o rochie alburie cu reflexe trandafirii, la miezul nopții fix, au început să danseze obișnuitul și ultraafurisitul vals de Strauss, în timp ce trupa de ospătari distribuie cupele de șampanie și în timp ce luminile se sting și un țopârlănesc con de lumină îi urmărește pe cei doi dansatori în neîndemânaticele lor piruete... grație acestei întregi zăpăceli simultane, îmi găsesc în sfârșit curajul și ocazia de a intra în casă.

Astfel, salonul lui Nanni, marele său salon arogant în stil imperial, fotografiat de mii de ori de revistele mondene, scânteiază pentru ultima oară sub privirea acestui musafir nedorit. Mă tem că brusca întâlnire cu statuia pretinsului său strămoș e menită să rămână, dacă nu cel mai fermecător, cu siguranță cel mai cordial schimb cultural pe care l-am inițiat eu în cursul acestei epoci de neînțelegeri diplomatice și de paroxisme emoționale. Poate că cineva ar putea spune că tocmai contrastul cu indiferența tinerilor îmbrăcați de seară și cu melasa muzicii difuzate în parc face să fie amabil zâmbetul ce se desprinde de pe buzele bustului. Poate că cineva ar putea adăuga că tocmai neașteptata expansivitate a statuii mă îndeamnă să-i răspund la gestul de curtenie cu o plecăciune. Un privitor neatent ar putea explica simplist gestul meu ca pe o reverență demență făcută de un bețiv unui obiect neînsuflețit: în realitate, ploconeala mea este omagiul adus singurei creaturi politicoase pe care am întâlnit-o la o serată în care până și căldura de vară pare unul din multele efecte speciale regizate de această milionară producție cinematografică.

Și cine știe de ce sunt bucuros – și o spun fără ironie – atunci când constat efectiva asemănare dintre Nanni și copia înaintașului său. Dacă aș fi răutăcios, aș putea s-o pun pe

seama vocației de plagiat a lui Nanni și a involuntarei parodii pe care a manifestat-o deja în atâtea rânduri.

Așa să fie? Să fie această aptitudine – mania de a-și conforma propriile gusturi la acelea ale propriilor mituri – cea care l-a îndemnat pe bătrânul Nanni să adopte pieptănătura de paj a presupusului său străbun? Oare de aceea mi s-o fi părând dintr-odată că întrezăresc o afinitate între ironicul autocontrol al lui Nanni și zâmbetul pe care statuia se încăpățânează să mi-l adreseze? Dar, la urma urmei, chiar o fi atât de straniu faptul că Nanni, sedus de frumusețea insolentă gen Marlon Brando a acestui bust de secol XVIII, a încercat să-l facă să retrăiască, cel puțin în grațiile sale cele mai evidente, trei sute de ani mai târziu, nici mai mult, nici mai puțin decât pe propriul său chip?

Sunt reflecții pe care reușesc să le cultiv cu o luciditate amuzată, mai curând decât luciferică. Aproape că mă simt în largul meu. Abia când îmi dau seama că linia nasului gen Brigitte Bardot al statuii pare să reproducă simplitatea strengărească a nasului Gaiei mele îmi simt inima atât de îngreunată, încât trebuie să-mi strămut privirea.

Între timp, de o parte și de alta a marii scări din marmură de culoarea smântânii ce duce spre etajele superioare, parcă demarcând simbolic linia de plecare a acestui drum al calvarului meu, cele două copii după Caravaggio sunt acolo, așteptându-mă. E o Madonă despletită ce parcă îmi adresează un zâmbet plin de batjocură. Găsesc aceste tablouri extrem de insultătoare și de obraznice. Sunt pură ostentație, aidoma robinetelor de aur de pe iahtul unui emir ori aidoma unei pălării de cowboy turnate în platină din biroul unui petrolist texan. Și cine știe de ce mă simt nespus de îmbărbătat atunci când simt în buzunarul hainei greutatea cuțitului zimțat.

Sunetul atenuat al valsului mă conduce cu eleganță spre etajele superioare, acelea pe care nu le-am mai vizitat niciodată.

Pricepi imediat că în acea cameră e tot ceea ce mereu ai căutat, amestecat cu tot ceea ce mereu ai vrut să uiți. Ca un album de amintiri și ca un atelier plin de obsesii. N-ai mai fost niciodată în acea cameră. O găsești mai mică și mult mai dezordonată decât ți-ai fi închipuit. E ca și când Gaia ar fi vrut să frângă solemnitatea muzeului în care a fost silită să locuiască printr-un pic de modernitate sănătoasă și rece. Tresari atunci când îți vezi scrisoarea – înspăimântătoarea ta scrisoare – deschisă pe masa de scris, boțită și lăsată de izbeliște. Așadar, această scrisoare, despre care în curând va vorbi toată lumea, există cu adevărat? De câte ori o fi recitit-o? A fost suficientă o singură dată? Ori s-a mulțumit cu primele cinci rânduri, la capătul cărora sarabanda insultelor o fi atins culmea nebuniei și a insuportabilității? Îți vine în minte că cel mai mare chin, în așternerea acestei capodopere de indecență, a fost pentru tine teama că ea nu va citi până la capăt. Numai asta te interesa: să nu cumva să-și întrerupă lectura. Erai ca un scriitor debutant, însetat nu atât de aprecieri, cât de șansele ivite. Da, voiai să te bucuri de șansa ta până la capăt, conștient că avea să fie ultima pe care ți-au acordat-o Gaia, familia ei și toată lumea ei onctuoasă și sus-pusă. De aceea apuci scrisoarea, ca să te asiguri că ultima pagină e la fel de șifonată ca precedentele. Și la simpla ei atingere te încearcă o senzație de stranietate, ca și când n-ai putea fi tu autorul acelei hidoșenii. Ai impresia clară că aceea este o ușă larg deschisă spre nebunie. Te încearcă o ameteală. Ca în fața unei prăpăstii.

Da, această cameră e foarte mică, mult mai modestă decât mi-aș fi închipuit. Și, cu toate că la o primă ocheadă distrată ți s-ar putea părea un loc plin cu lucruri felurite, o încăpere luxuriantă, în realitate ea spune prea puțin despre cea care o locuiește. Poate – te gândești răutăcios (nu ți-a mai rămas decât răutăcioșenia!) – pentru că în privința ei sunt prea puține de știut. E ticsită cu toate acele obiecte sentimentale pe care oricine s-ar aștepta să le găsească în odaia unei fete de optsprezece ani, proastă și dintr-o familie bună, în anul

1989: jucării de pluș, pene colorate, broșe, un pătuț în dungi albe și verzi, un număr neștiut de fotografii cu fundaluri exotice și dolomitice, o grămadă de manuale școlare, rochii azvârlite pretutindeni, hârtii de împachetat în culori țipătoare mototolite, pantofi de gimnastică, lumânărici roșii, chiar și o jumătate de pahar cu lapte a cărui margine e încă opalescentă din pricina amprentei acelor buze magnifice.

Există oare decor mai nimerit pentru o partidă de sex în grup? Nanni a intrat pe ușa aceea și și-a văzut nepoata goală-pușcă și pe David tot gol-pușcă, și pe celălalt băiat tot gol-pușcă... Ești emoționatul comisar debutant ajuns la locul crimei. Așadar, ia să vedem un pic: potrivit spuselor lui Giacomo, timp de câteva luni de zile cei doi s-au întâlnit aici, înăuntru. Ți se taie răsuflarea. Ai vrea să plângi. Dar nu-ți vine. Ești stupefiat de dificultățile tale respiratorii: e ca și când o văpaie arzătoare ți-ar fi atacat organele vitale, însă de lacrimi, nici urmă.

Astfel, te pomenești în baie. Cada unde Gaiei îi place să se îmbăieze. Closetul unde face pipi. Bideul unde se spală. Coșulețul unde aruncă absorbantele. Coșul unde burdușește lenjeria murdară. De ce, până în clipa asta, nu ți-a trecut prin minte că acest loc putea exista? De ce ai avut atât de puțină fantezie? De ce, în pragul secolului XXI, ai crezut în basmul acela dulceag? Cum ai împăcat calvarul erotic, făcut din fetișisme, din masturbări în sala de clasă, din mii de odoare șterpelite, cu ideea că Gaia n-ar fi o femeie? Ce treabă-i asta? Ce raport există între aceste tâmpenii de seminarist frustrat și istoria familiei tale, atât de laică, atât de evreiască, atât de sceptică, atât de libertină? Aceasta a fost adevărata ta nebunie, Dani. Anacronismul tău e nebunia ta. Repudierea lui Bepy e nebunia. Puritanismul depășit e nebunia. Nicidecum scrisoarea de amenințare. Scrisoarea e doar o emanație palidă a nebuniei.

Însă delirul s-a isprăvit acolo, în acea cameră de baie, la vederea ciorapilor și a chiloților pe care Gaia, evident, îi

abandonase înainte să-și îmbrace prima ei rochie albă de majorat și care, într-o clipită, mi-au măturat din minte orice gând superfluu.

Poate că, dacă Gaia ar fi fost mai ordonată, dacă nu și-ar fi lăsat acolo toate chestiile acelea să lâncezească îngrămădite senzual lângă cadă, la cheremul primului pervers de serviciu, lucrurile ar fi avut o altă desfășurare. Dar ciorapii și slipii aceia mi-au dat brusc cep la exaltare.

Am înșfăcat chiloțeii cu o grijă religioasă. Erau acoperiți la locul potrivit de o pată de-o culoare inefabilă. În fond, nu erau altceva decât chiloțeii unei fete oarecare în vârstă de optsprezece ani. Orice japonez ar fi plătit mii de yeni ca să îi includă în colecția personală. Cum m-am uitat la ei, i-am și dus la nas. Iar damful acela de amoniac m-a purtat în urmă cu ani de zile: în acea noapte londoneză a marilor distracții, când fratele meu, răvășit, îmi dăduse să-i miros degetele anchilozate, cu câteva zile înainte ca viața mea să se schimbe. Acum, exact același miros încheia un interval ce durase cinci ani de zile. Exact același miros creea un soi de continuitate subterană: o lungă punte ce părea aruncată spre pubertatea mea. Cum spunea Henry Miller, individul acela de geniu supraevaluat? *Pizda e internațională!* Nimic nu-i mai adevărat. Au toate – cu o gradație diferită – exact același miros, care alungă orice metaforă și interzice metafizica.

Până când am fost ars din spate:

— Ce tot faci, scârbosule?

Am recunoscut vocea lui Nanni. Apoi m-am simțit înșfăcat și azvârlit afară din încăpere. Probabil că atinsesem gradul acela de beție la care trupul dispare. Era ca și când Nanni ar fi ridicat un sac și tocmai se pregătea să-l arunce în jos pe trepte:

— Afară... Afară... Scârbosule... M-ați scos din pepeni... Toți cu nepoata mea... Afară... Aoleu, tablourile mele! Cine le-a atins?... Și nasul statuii? Tu ai fost, psihopat blestemat? Tu ai fost?... Te dau în judecată, te dau în judecată...

Ar fi trebuit să-l dau și pe bunicu-tău... Te dau acuma pe tine... Te trimit la închisoare!

Nici o diplomație la Nanni. Doar o doză zdravănă de exasperare: o legitimă, sfântă exasperare, ce dura de treizeci de ani. Într-adevăr, bilanțul lui Nanni pentru ultimii treizeci de ani – în ciuda aparențelor – nu era dintre cele mai roz: o nevastă parașută, un fiu sinucigaș, un nepot bolnav mintal, o nepoată porno-star... Iar acum, frumoasele-i copii după Caravaggio înjunghiate de cine știe cine și adorata-i statuie mutilată de năsucul gen Brigitte Bardot. De aceea mă alunga din casă, urlând ca un obsedat, dinaintea spaimei celor patru sute nouăzeci și nouă de musafiri. Tocmai făcea ceea ce nepoata lui n-ar fi vrut, și ceea ce ea nu făcuse: abaterea atenției spre ceva diferit de petrecerea ei și de autocelebrarea ei. Iată de ce Gaia se prefăcuse că nu mă vede. Numai ca să nu provoace scandal, numai ca să-și salveze onoarea petrecerii, numai ca să nu renunțe la acea fericire atât de râvnită, ea înfruntase riscul de a fi omorâtă de acel așa-zis psihopat de Daniel Sonnino. Însă, biata Gaia, nu ținuse seama că pericolul putea veni de la individul cel mai nebănuit: de la acel magnific și prea generos binefăcător care, în culmea exasperării, indignat de a nu se mai ști câta violare a intimității nepoatei sale, nu avusese suficient sânge rece pentru a estima riscul la care expunea întreaga petrecere. În acest moment, era sigură că această petrecere avea să se întipărească în memoria colectivă a unui întreg cartier (a unui întreg oraș? Hai, să nu exagerăm) din pricina acelei scene, și nu pentru tot restul: adio grija pentru detalii! Adio tuturor rafinamentelor pentru care Gaia se dăduse peste cap așa încât petrecerea – petrecerea ei – să nu fie uitată niciodată! Giacomo învinsese: stricătorul de petreceri triumfase: eu nu eram decât unealta de care se folosise în planurile lui necurate.

Acum, toată lumea avea să-și amintească petrecerea de optsprezece ani a Gaiei Cittadini doar ca un fundal luxos pentru o scenă de tot hazul: intelectualul clasei, cu fața aceea de Danny Kaye, cu aerele lui romantice, cu masturbațiile

lui publice, cu grațiile lui, cu maniile lui de a curma prieteniile fără nici un motiv, cu incapacitatea lui de a se controla, cu înclinația lui paranoică spre transfigurarea și spre răstălmăcirea realității, prezentându-se la petrecerea acelei fetițe pe care el însuși o amenințase cu moartea câteva ceasuri mai devreme, în toiul petrecerii, beat turtă, e alungat de bunicul sărbătoritei, care-l acuză în mod public că a pătruns în camera nepoatei ca să-i adulmece chiloții și colanții. Aceasta e scena pe care și-o va aminti toată lumea. Aceasta e scena despre care toată lumea va vorbi multă vreme, pe care toată lumea o va povesti întregii lumi, spre marea delectare a tuturor.

Dar pentru ce, Nanni, te superi pe mine? Te anunț că, de data asta, nu vei reuși să mă faci să mă simt în culpă. Eu nu sunt decât unealta obscură a Istoriei: dacă Bepy este regicidul anarhic care face conflictul să explodeze, eu sunt bomba care pune capăt ostilităților. În fond, dacă stai să te gândești, lupta dintre familiile Sonnino și Cittadini a coincis, ca o ironie, cu Războiul Rece. Să fie oare acesta motivul pentru care – în plin ultraafurisit an 1989 – ne simțim amândoi confuzi și inutili ca niște bucăți de moloz din Zidul Berlinului? În sfârșit, suntem aliați. Noi suntem cei care au luat țeapă. Haide, Nanni, doar nu-i vina mea că Bepy îți futea nevasta. La fel cum nu-i vina ta că Bepy n-a vrut să cumpere tablourile lui Caravaggio și că tatăl meu te adoră, iar maică-mea te detestă. Doar nu-i vina mea că fiul tău preferat s-a sinucis în felul acela și că Bepy prezisese acest lucru. Nici că nepotul tău e un psihopat etilic afectat de un pauperism cronic. Nici că șoricuța ta încă de la vârsta de cincisprezece ani le oferea anumite mici servicii paradiziace lui Dav & Company. Și sigur, recunosc, nu-i vina ta că eu sunt un lăbar fetișist plin de inițiativă. Nu, Nanni, noi n-avem nici o legătură. Familia Sonnino n-are nici o legătură. Familia Cittadini n-are nici o legătură. Evreii n-au nici o legătură. Catolicii n-au nici o legătură. Bepy e mort, iar tu, hotărât lucru, îmbătrânești. Așa au mers lucrurile, ar fi putut să meargă și altfel. Sunt primul care o recunoaște. Dar au mers exact așa.

Așadar, ce să spun despre toate acestea?

Nu cred că e suportabil să-ți închei adolescența cu această scenă. Și totuși, tocmai cu această scenă se încheie adolescența mea. Aceasta este scena – nu toate miile de alte scene ce le-au fost date prietenilor mei mediocru-fericiți sau onest-nefericiți – cu care trebuie să-mi închei socotelile. Dar e posibil ca abia acum, când reaud în minte ocările lui Nanni, să-mi înțeleg dintr-odată eroarea? Marea eroare a acelor ani. Faptul că am vrut să mă iau la întrecere cu persoane cu care nu mă puteam lua la întrecere. Faptul că am crezut cu naivitate că oamenii sunt egali. Faptul că nu i-am dat ascultare acelui clasic moralist care era bunicul Alfio atunci când îmi spunea că oamenii sunt toți diferiți. Și că diversitatea lor e fructul amar al tuturor suferințelor și al tuturor bucuriilor debordante. Că bucuria este emanația directă a suferințelor altora. Că dezechilibrul dintre condițiile sociale e voluptatea noastră. Că a trece primul linia de sosire presupune faptul că există cineva care a sosit al doilea, al treilea, sau al patrulea, ori care nici măcar n-a sosit. Că fericirea noastră nu poate exista decât în detrimentul fericirii tuturor celorlalți. Abia acum înțeleg că nu există nimic interesant în mine, ci, eventual, doar în conformația deviantă a mitomaniei mele.

Să mai spunem că în acel moment (iar prin „moment" înțeleg lunga perioadă ce a urmat experienței suprarealiste din casa Cittadini) nu eram îndeajuns de lucid ca să fiu total disperat, și nici destul de disperat ca să înțeleg că acea durere nu folosea la nimic. Poate că ar fi trebuit să-mi găsesc o alinare știind că toți – toți, toți, toți, fără nici o excepție – aveau să îmbătrânească urât. Că timpul avea să facă dreptate: da, *timpul*, dușmanul de tristă faimă al poeților, în acel moment era singurul meu aliat, singura mea speranță de seninătate: *timpul* cel atât de maltratat va fi avut grijă să mă răzbune: martirizând trupurile acelor tineri de optsprezece ani, arămii, aristocratici, înfloritori, atât de sârguincioși în a-și afișa solidaritatea față de sărbătorita defăimată și amenințată cu moartea, precum și în a afecta o deopotrivă de

glacială reprobare față de acel dezechilibrat, potențial ucigaș și totodată distrugător de opere de artă și de relicve care e Daniel Sonnino. Doamne sfinte, ar fi fost cu adevărat o ușurare să fim capabili de o înțelepciune atât de perversă: ce distracție să te lași îmbătat de niște scenarii atât de inexorabil și de ecumenic apocaliptice! Dar, vai, trebuie încă o dată să-mi declar incapacitatea de a mă ajuta singur în momentele fundamentale ale existenței. Ei da, fiindcă în loc să fantazez pe seama viitoarelor varice de pe venele lui Diamante Arcieri ori a decrepitudinii lui Dav, ori asupra atacului de apoplexie care (cine știe?) îl va fi ucis pe Nanni și pe tot neamul lui, mă lăsam înecat în marea de sentimentalisme în care se zbat impotenții sau cardiacii. Era mai puternică decât mine: era într-adevăr nespus de distractiv să mă torturez cu melodramatica idee că din toate acestea nu-mi voi mai reveni. Că aveau să-mi determine viața în chip fatal. Că pentru mine nu mai existau alte șanse. Că îmi trăisem șansa (da, mi-o păpasem, dar s-o mai și diger, nici pomeneală). Și bla, bla, bla... urmând *la voix du cœur*: toba cea mare și plângăcioasă a sfârșitului de adolescență!

Dar, lăsând la o parte aceste banale dulcegării care nu-i fac cinste celui care le-a conceput pe atunci și nici celui care are astăzi curajul de a le transcrie, nu vreau să trec sub tăcere semnul de întrebare care, dintr-odată, a început să-mi macine ficatul: îmi poate explica cineva de ce, în timp ce acest avion se pregătește să aterizeze, după ce brusc lumina zorilor s-a insinuat prin hublouri amestecându-se cu mirosul brioșelor ce ne vor fi servite în curând, după ce o noapte întreagă am scris martirizându-mi buricele degetelor, în timp ce insultele lui Nanni se dizolvă în acest îngust mediu presurizat, și eu continui să mă feresc după atâta vreme de privirile musafirilor de la petrecere printre care aș fi vrut atât de năvalnic să mă contopesc; îmi poate explica cineva de ce, nutrind impresia că ultimii ani n-au existat niciodată sau au contat prea puțin ori chiar deloc, în timp ce mă pregătesc să-i revăd pe tatăl meu și pe mama mea, care cu siguranță vor veni să-și

aștepte fiul risipitor spre a-l convinge să nu mai meargă la înmormântarea lui Nanni, la câteva ceasuri de momentul în care o voi revedea pe Gaia după aproape cincisprezece ani, spre a-i constata metamorfoza dintr-o debutantă învești-mântată în alb-roz într-o tânără femeie în doliu; îmi poate explica cineva de ce, în acest moment de gravitate, în loc să-mi concentrez atenția asupra acelei perioade din viața mea atât de plină de lucruri iremediabil pierdute – zâmbetul cu dinți lați al lui Bepy, dansul cu mama pe melodia filmului *A Summer Place*, barba blond-alburie a tatălui meu la patruzeci de ani, istovitoarele nopți israeliene petrecute alături de acel vitalist neîmblânzit care era Teo, *curcanul* familiei Ruben, acea Madonă parcă pictată de Pontormo apărută dintr-odată pe cheiul din Positano, zarva optimistă a sfârșitul secolului XX, a secolului meu –, în loc să mă las năpădit de toate acestea, eu mă gândesc cu melancolie la splendida ocazie, risipită în acea seară afurisită, de a înhăța colanții și chiloțeii Gaiei, cu care mi-aș fi împodobit sanctuarul depravării, clădit de mine cu atâta trudă într-o viață de om?

Prietenii și mentorii cărora ar trebui să le mulțumesc pentru că au făcut posibilă publicarea acestui roman sunt cu adevărat prea numeroși. Acesta este singurul motiv pentru care mă abțin să-i numesc, rezervându-mi privilegiul de a le exprima recunoștința mea în particular. Totuși, nu pot să nu-mi manifest gratitudinea față de maestrul meu, Enrico Guaraldo, care m-a învățat să citesc și să scriu, și față de Giulia Ichino, care a urmărit redactarea acestei cărți cu o acuratețe și cu o pasiune contagioase.

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI

Cum a trăit familia Sonnino

I. Splendidul secol al lui Bepy 11
II. N-am mai văzut un cadavru atât de șic 28
III. Eroicul șterpelitor de dresuri 50
IV. Jihadul conjugal 76
V. O euforizantă poveste caravaggescă 119

PARTEA A DOUA

Când invidia de clasă s-a preschimbat în iubire disperată

I. Curs de mitomanie aplicată 157
II. Un pic de pace deasupra norilor 199
III. Inventarul răsfățurilor mele estivale 200
IV. Cinci ani în miniatură 219
V. Mondenitatea dinaintea dezastrului 220

La prețul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001
BCR Unirea, București

Tehnoredactor
MANUELA MĂXINEANU
Corector
ANCA DRĂGHICI
DTP
CARMEN PETRESCU
Apărut 2008
BUCUREȘTI – ROMÂNIA

Lucrare executată la C.N.I.. „CORESI" S.A.

În colecția **Raftul Denisei** au apărut

Arthur Golden, *Memoriile unei gheișe*
Sarah Hall, *Michelangelo Electric*
Kurt Vonnegut, *Pianul mecanic*
Stefan Heym, *Relatare despre regele David*
John Fante, *Întreabă praful*
Nick Hornby, *Turnul sinucigașilor*
L.P. Hartley, *Mesagerul*
Salman Rushdie, *Furie*
Raymond Queneau, *Florile albastre*
Marguerite Duras, *Stăvilar la Pacific*
Laura Restrepo, *Delir*
Anaïs Nin, *Incest*
Nikos Kazantzakis, *Zorba Grecul*
Almudena Grandes, *Castele de carton*
Mitch Albom, *Marți cu Morrie*
D.M. Thomas, *Hotelul alb*
Guillermo Martínez, *Crimele din Oxford*
Christopher Isherwood, *Adio, Berlin*
Kurt Vonnegut, *Bufoniada*
Anthony Burgess, *Portocala mecanică*
Irvin D. Yalom, *Plânsul lui Nietzsche*
Anaïs Nin, *Foc*
Andrew Sean Greer, *Confesiunile lui Max Tivoli*
Leo Perutz, *Călărețul suedez*
Jeanette Winterson, *Pasiunea*
Naghib Mahfuz, *Akhenaton, cel ce sălășluiește în adevăr*
Jim Crace, *În clipa morții*

António Lobo Antunes, *Bună seara lucrurilor de pe-aici*
Eric-Emmanuel Schmitt, *Milarepa*
Eric-Emmanuel Schmitt, *Domnul Ibrahim și florile din Coran*
Eric-Emmanuel Schmitt, *Oscar și Tanti Roz*
William Golding, *Împăratul muștelor*
Pascal Quignard, *Vila Amalia*
Almudena Grandes, *Vârstele lui Lulú*
Ismail Kadare, *Palatul Viselor*
Jesús Díaz, *Spune-mi ceva despre Cuba*
Paul Auster, *Palatul lunii*
Nicole Krauss, *Istoria iubirii*
Carlos Fuentes, *O companie neliniștitoare*
Alessandro Baricco, *Castele de furie*
Taichi Yamada, *Străini*
Leonid Țîpkin, *O vară la Baden-Baden*
Yasunari Kawabata, *Maestrul de go*
Ingeborg Bachmann, *Malina*
Dave Eggers, *Să te ții alergătură!*
Jonathan Safran Foer, *Extrem de tare și incredibil de aproape*
Richard Zimler, *Ultimul cabalist din Lisabona*
Sarah Dunant, *În compania curtezanei*
Jan Koneffke, *O iubire la Tibru*
Péter Esterházy, *Un strop de pornografie maghiară*
John Fante, *Drumul spre Los Angeles*
John Updike, *Teroristul*
Anaïs Nin, *Delta lui Venus. Povestiri erotice*
Julio Cortázar, *Armele secrete*
James Meek, *Un gest de iubire*
Jeanette Winterson, *Scris pe trup*
John Berendt, *Miezul nopții în grădina binelui și a răului*
Hanif Kureishi, *Buddha din suburbie*
Daniel Kehlmann, *Măsurarea lumii*
Anne Tyler, *Căsătorie de amatori*

Joey Goebel, *Torturați-l pe artist*
Ann Patchett, *Belcanto*
John Updike, *Vrăjitoarele din Eastwick*
James Frey, *O mie de fărâme*
Aron Grunberg, *Istoria calviției mele*
Mihail Bulgakov, *Maestrul și Margareta*
Sarah Dunant, *Nașterea lui Venus*
Gonzalo Torrente Ballester, *Cronica regelui aiurit*
Friederich Dürrenmatt, *Justiție*
Kurt Vonnegut, *Sirenele de pe Titan*
Douglas Carlton Abrams, *Jurnalul pierdut al lui Don Juan*
Eric-Emmanuel Schmitt, *Viața mea cu Mozart*
Will Self, *Cum trăiesc morții*
Kelly Jones, *Al șaptelea licorn*
Peter Carey, *Furtul. O poveste de iubire*
Hubert Selby Jr., *Recviem pentru un vis*
Fumiko Enchi, *Măștile*
Jonathan Safran Foer, *Totul e iluminat*
Ismail Kadare, *Umbra*
Anaïs Nin, *Henry și June*
Rachel Cusk, *Arlington Park*
Jesús Díaz, *Cele patru fugi ale lui Manuel*
John Fante, *O să vină și primăvara, Bandini*
Douglas Coupland, *Toate familiile sunt psihotice*
Mitch Albom, *Încă o zi*
Diane Setterfield, *A treisprezecea poveste*
Nikos Kazantzakis, *Hristos răstignit din nou*
Milorad Pavič, *Mantia de stele*
Sarah Dunant, *Transgresiuni*
Joey Goebel, *Anomalii*
Andreï Makine, *Fiica unui Erou al Uniunii Sovietice*
Ellis Avery, *Foc în pavilionul de ceai*
Ludmila Ulițkaia, *Al dumneavoastră sincer, Șurik*

Yasunari Kawabata, *Dansatoarea din Izu*
Didier van Cauwelaert, *Evanghelia după Jimmy*
Gregor von Rezzori, *Memoriile unui antisemit*
Alessandro Perissinotto, *Celei care mă judecă*
Eric-Emmanuel Schmitt, *Copilul lui Noe*
James Frey, *Prietenul meu Leonard*
Douglas Coupland, *Generația X*
Pablo De Santis, *Caligraful lui Voltaire*
John Updike, *Fugi, Rabbit*
David Mitchell, *Atlasul norilor*
Sawako Ariyoshi, *Soția doctorului*
Laura Restrepo, *Dulce companie*
Leo Perutz, *Iuda lui Leonardo*
Kurt Vonnegut, *Bun venit printre maimuțe*
Martin Suter, *Diavolul din Milano*
Amos Oz, *Poveste despre dragoste și întuneric*
Michel Chabon, *Băieți teribili*
Rick Moody, *Furtuna de gheață*
Gary Shteyngart, *Absurdistan*
Tash Aw, *Fabrica de mătase*
Richard Ford, *Cronicarul sportiv*
Alessandro Piperno, *Cu cele mai rele intenții*

În pregătire

Arnon Grunberg, *Nesuferitele zile de luni*
Jeanette Winterson, *Portocalele nu sunt singurele fructe*

În seria de autor **Isabel Allende** au apărut

Zorro
Fiica norocului
Casa spiritelor
Portret în sepia
Eva Luna
Povestirile Evei Luna
Țara mea inventată
Paula
Despre dragoste și umbră

Alessandro Piperno s-a născut la Roma în 1972. A studiat literatura la Universitatea Tor Vergata din Roma, unde în prezent predă un curs despre literatura franceză. Este redactor al revistei *Nuovi Argumenti*. A publicat un eseu despre Marcel Proust, *Proust antiebreo* (2000), întâmpinat cu entuziasm de critică. Romanul său de debut, ***Cu cele mai rele intenții*** (*Con le peggiori intenzioni*, 2005), a stârnit o adevărată furtună mediatică atât în Italia, cât și în alte țări, presa italiană neezitând să-l compare pe scriitor cu Saul Bellow, cu Philip Roth sau chiar cu Marcel Proust, iar cea străină să titreze „Alessandro cel Mare" sau „Piperno scandalosul". Cu acest roman, recompensat cu Premiul Campiello și Premiul Viareggio, Alessandro Piperno se înscrie în seria debuturilor de succes din ultimul deceniu de pe scena literară italiană. Asemenea unor Alessandro Baricco sau Niccolò Ammaniti, Piperno redescoperă plăcerea, multă vreme uitată, de a povesti, de a pune în scenă personaje și de a crea situații insolite.

Ilustrația copertei:
Barcă Riva Super Florida, 1957-68
Prin amabilitatea © Archivio Riva

Romanul lui Alessandro Piperno a fost distins în 2005 cu două prestigioase premii pentru debut: Premiul Campiello și Premiul Viareggio, și a fost tradus în unsprezece țări.

Cu cele mai rele intenții este o frescă insolită a înaltei societăți romane, pe durata a patru decenii, urmărind destinul familiei naratorului, clanul lui Beppy Sonnino. Evocând această lume pestriță, extravagantă și ridicolă, orice umbră de tandrețe se preface, în ochii tânărului descendent al clanului, Daniel Sonnino, în umor negru și mușcătoare ironie. Iar sarcasmul său nu iartă pe nimeni, și cu atât mai puțin pe sine însuși.

„Prin talentul de povestitor al autorului, ca și prin elocvența scrisului său, romanul ***Cu cele mai rele intenții*** al lui Alessandro Piperno este una dintre cele mai strălucitoare apariții în literatura noastră recentă."

Corriere della sera

„Dând glas, după mulți ani de durere înăbușită, urii eliberatoare a lui Daniel Sonnino, Alessandro Piperno ne oferă un roman vehement și temerar, un soi de bildungsroman de-a-ndoaselea, romanul devenirii unui nou tânăr furios."

La Repubblica

„Un debut iconoclast, scris cu pana necruțătoare a unui Philip Roth."

L'Express

ISBN 978-973-689-265-3